

sinteze

S T A R E A
E C O N O M I C A
S, I
S O C I A L A
A R O M Â N I E I
2 0 1 8 s, i 2 0 1 9

D A T E S T A T I S T I C E

ROMÂNIA

2 0 2 1

INSTITUTUL NAȚIONAL DE
STATISTICĂ
NATIONAL INSTITUTE OF STATISTICS

INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ

Coordonatorul publicației:

Tudorel ANDREI - Președinte

Coordonatorii ediției:

Marian CHIVU - Vicepreședinte
Adriana CIUCHEA - Director General
Daniel Celu VÎRDOL - Director Adjunct

Autori:

Adriana CIUCHEA, Silvia PISICĂ, Florentina GHEORGHE;

Liliana PINTILIA, Lautențiu GAVRILĂ, Andoria Cristina IONIȚĂ, Lavinia Elena BĂLTEANU, Ruxandra MOLDOVEANU, Andreea CAMBIR, Nina ALEXEVICI, Ioana DIMA, Florica CÎRSTEA, Artur Emilian SIMION, Elena BĂNICĂ;

Gabriela-Melania PODBERETCHI, Andreia MESTEACĂN, Elena TUDOR, Cristina BABOI, Genia MIHOC, Mădălina NĂVALĂ, Adriana OPRIȘ, Laura ICHIM, Manuela VLAICU, Daria BURCEA, Corina GRANZULEA, Adina SECĂREANU, Mariana CLIPCEA, Carmen ROMANIUC, Marius Alexandru BRODEALĂ, Valerica CRĂCIUN, Marinela MUNTEANU, Olivian NUȚESCU, Mihaela DINU, Mirela CĂRUȚAȘU, Virginia BALEA, Manuela VLĂDESCU, Carmen MIHĂLCIOIU, Alida TURCĂNU, Anca SÎRBU, Ionica CHERAN, Valentina BĂCESCU, Florina BÎRLOGEANU, Liviu GHILENCEA, Rodica DUMITRIU, Corina POPA, Mihaela ANGHEL, Doru-Alin COTÎRȚĂ, Gabriela DEACU, Sultana STAN, Tamara CÎRLIG, Irina NECȘESCU, Sanda NEDELICU, Mirela IONIȚĂ, Diana Ioana POPA, Anca Maria FOTA, Iulia MĂNEA, Cornelia TOMA, Steluța RĂDOI, Florina RĂDOI, Georgiana BUNEA.

Responsabil de publicație:

Daniel Celu VÎRDOL - Director Adjunct
Direcția de Diseminare Date Statistice

Tehnoredactare și machetare:

Elena TUDOR - Consilier
Serviciul de Analize și Sinteze Macroeconomice

Laura ENACHE - Referent
Direcția de Editare a Publicațiilor Statistice

Grafice:

Daniela POPESCU - Consilier
Gabriela ZAGALCA - Consilier
Direcția de Editare a Publicațiilor Statistice

Pre-press și tipărire:

Direcția Generală de IT și Infrastructură Statistică
Direcția de Editare a Publicațiilor Statistice

Coordonatori:

Radu-Mugur OPREA - Director General
Vitty-Cristian CHIRAN - Director
Mihaela-Elena ȘTEFAN - Șef Serviciu

Pre-press: Laurențiu MUNTEANU - Consilier

Publicația electronică pe CD-rom:

Claudia URUC - Expert

© **Foto:** Vitty-Cristian CHIRAN

Coperta: Alexandru POPESCU - Consilier

Institutul Național de Statistică
B-dul Libertății 16, sect. 5, București
Telefon: 0 2 1 3 1 7 7 7 7 0
Fax: 0 2 1 3 1 2 4 8 7 5
e-mail: romstat@insse.ro
<http://www.insse.ro>

© INS 2021

Reproducerea conținutului acestei publicații, integrală sau parțială, în forma originală sau modificată, precum și stocarea într-un sistem de regăsire sau transmiterea sub orice formă și prin orice mijloace sunt interzise fără autorizarea scrisă a Institutului Național de Statistică.

Utilizarea conținutului acestei publicații, cu titlu explicativ sau justificativ, în articole, studii, cărți este autorizată numai cu indicarea clară și precisă a sursei.

Vă rugăm
RECICLAȚI

ISSN 2065 - 7153

Tiraj: 100

ISSN-L 1221 - 7077

Tipărit la Editura Institutului Național de Statistică

**STAREA ECONOMICĂ ȘI SOCIALĂ
A ROMÂNIEI
2018 și 2019**

- DATE STATISTICE -

CUPRINS

	Pagina
A. CONTEXTUL ECONOMIC INTERNAȚIONAL ÎN ANII 2018 ȘI 2019	5
1. Prezentare generală	5
1.1. Contextul internațional	5
1.2. Evoluția economiei românești	13
B. DEZVOLTAREA ECONOMICĂ A ROMÂNIEI	19
2. Potențialul economiei românești	19
2.1. Resurse de energie primară	19
2.1.1. Producția de energie primară	20
2.1.2. Importul de energie primară	20
2.1.3. Consumul de energie	21
2.1.4. Producția de energie electrică	22
2.2. Resurse umane	24
2.2.1. Populația și fenomenele demografice	24
2.2.2. Sporul natural al populației rezidente	25
2.2.3. Natalitatea	25
2.2.4. Mortalitatea	27
2.2.5. Nupțialitatea	28
2.2.6. Divorțialitatea	29
2.2.7. Migrația internă	30
2.2.8. Migrația internațională	32
3. Evoluția macroeconomică	33
3.1. Produsul Intern Brut	33
3.1.1. Formarea produsului intern brut	33
3.1.2. Utilizarea produsului intern brut	35
3.2. Evoluția prețurilor și inflația	36
3.2.1. Indicele prețurilor de consum	36
3.2.2. Indicele prețurilor producției industriale	40
3.3. Evoluția principalilor indicatori bugetari	41
3.3.1. Bugetul public național	41
3.3.2. Bugetul de stat	43
3.3.3. Bugetele locale	44
3.3.4. Bugetul asigurărilor sociale de stat	46
4. Evoluții sectoriale	47
4.1. Agricultură și silvicultură	47
4.1.1. Sectorul producției vegetale	47
4.1.2. Sectorul creșterii animalelor	56
4.1.3. Silvicultură	60
4.2. Industrie	63
4.2.1. Industria extractivă	63
4.2.2. Industria prelucrătoare	63
4.2.3. Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	65
4.2.4. Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	65
4.3. Construcții	66
4.3.1. Lucrările de construcții, după modul de execuție	66
4.3.2. Lucrările de construcții în antrepriză, pe categorii de obiecte	66
4.4. Transporturi și comunicații	67
4.4.1. Mijloace de transport	67
4.4.2. Infrastructura pentru transporturi	69
4.4.3. Transportul de mărfuri	70
4.4.4. Transportul de pasageri	73
4.4.5. Comunicații	73
4.5. Comerț internațional cu bunuri	75
4.5.1. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale	75
4.5.2. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale conform Clasificării Produselor și Serviciilor asociate Activităților (CPSA 2015)	76
4.5.3. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale, pe continente și principale țări partenere ...	77
4.5.4. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale Intra UE-28	78
4.5.5. Indicii valorii unitare și indicii volumului fizic	79
4.5.6. Comerțul exterior al României, în funcție de mărimea firmelor cu activitate de comerț internațional cu bunuri	81
4.6. Turism	82
4.6.1. Turism intern	82
4.6.2. Turism internațional	88
4.7. Comerț interior și servicii de piață	88
4.7.1. Comerțul cu amănuntul	88
4.7.2. Vânzarea, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	89
4.7.3. Comerțul cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete	90
4.7.4. Servicii de piață prestate în principal pentru populație	90
4.7.5. Servicii de piață, pe activități	91

C. DEZVOLTAREA SOCIALĂ A ROMÂNIEI	93
5. Forța de muncă	93
5.1. Populația ocupată	93
5.1.1. Caracteristici, structuri și tendințe	93
5.1.2. Nivelul de educație	96
5.1.3. Disparități în profil teritorial	97
5.1.4. Numărul de salariați în sectorul formal	98
5.2. Șomajul	102
5.2.1. Șomajul - conform definiției internaționale BIM	102
5.2.2. Șomajul înregistrat	106
6. Veniturile și consumul populației	108
6.1. Nivelul și structura veniturilor populației	108
6.1.1. Veniturile totale	108
6.1.2. Veniturile bănești	111
6.1.3. Veniturile disponibile (nete)	113
6.1.4. Câștigurile salariale în sectorul formal	113
6.1.5. Disparități în profil teritorial	114
6.2. Nivelul și structura cheltuielilor populației	115
6.2.1. Cheltuielile totale	115
6.2.2. Cheltuielile bănești	118
6.2.3. Cheltuielile de consum	119
6.3. Echilibrul balanței veniturilor și cheltuielilor gospodăriilor populației	128
7. Condiții de locuit și înzestrarea cu bunuri de folosință îndelungată	131
7.1. Fondul de locuințe	131
7.2. Sisteme de canalizare, rețele de distribuire a gazelor naturale și a apei potabile, precum și spații verzi	133
7.3. Înzestrarea gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată	134
8. Consumul alimentar și de băuturi al populației	136
9. Protecția socială	138
9.1. Protecția socială a șomerilor	138
9.2. Asigurările sociale pentru pensii	138
9.2.1. Numărul mediu al pensionarilor	138
9.2.2. Pensia medie lunară	140
9.2.3. Pensia medie lunară a pensionarilor de asigurări sociale de stat	142
9.3. Asistența socială	143
10. Educație	144
10.1. Infrastructura sistemului de educație	144
10.1.1. Învățământul antepreșcolar și preșcolar	144
10.1.2. Învățământul primar și secundar inferior (gimnazial)	145
10.1.3. Învățământul secundar superior	146
10.1.4. Învățământul postliceal	146
10.1.5. Învățământul superior	146
10.2. Populația școlară	147
10.3. Personalul didactic	148
10.4. Gradul de cuprindere în învățământ	150
10.5. Performanțele sistemului de educație	150
11. Cercetare - dezvoltare	152
11.1. Salariații din activitatea de cercetare - dezvoltare	152
11.2. Cheltuieli pentru activitatea de cercetare - dezvoltare	154
12. Sănătate	157
12.1. Infrastructura sistemului de sănătate	157
12.2. Personalul medico-sanitar	160
12.3. Principalii indicatori ai sistemului sanitar	162
13. Cultură	165
13.1. Numărul și activitatea bibliotecilor	165
13.2. Muzeu și colecții publice	169
13.3. Instituții și companii de spectacole și concerte	171
13.4. Producția, distribuția și exploatarea cinematografică	173
13.5. Structura programelor de radio și televiziune	175

A. CONTEXTUL ECONOMIC INTERNAȚIONAL

ÎN ANII 2018 ȘI 2019

1. PREZENTARE GENERALĂ

1.1. Contextul internațional¹⁾

Anul 2019 a marcat aniversarea a 20 de ani de la introducerea monedei euro, susținerea pentru moneda unică în rândul cetățenilor din zona euro atingând un nivel maxim istoric de 76%, conform sondajului Eurobarometru realizat în luna noiembrie.

La 1 ianuarie 1999, 11 țări din Uniunea Europeană (UE) au adoptat un regim de curs de schimb fix și o politică monetară comună, a cărei conducere a fost încredințată Băncii Central Europene. Inițial, euro a fost o monedă electronică, utilizată pe piețele financiare și pentru efectuarea de plăți fără numerar. Trei ani mai târziu, la 1 ianuarie 2002, au intrat în circulație bancnotele și monedele euro. Astăzi, euro este moneda a 19 țări din UE și a peste 340 de milioane de europeni. Fiind a doua monedă ca importanță la nivel global, după dolarul american, euro face parte din viața noastră cotidiană și reprezintă simbolul cel mai tangibil al proiectului european.

Creșterea economică din zona euro a înregistrat o nouă moderare în 2019, ajungând la 1,2% în 2019, față de 1,9% în anul precedent. Menținerea tendinței de expansiune a fost sprijinită de condițiile favorabile de finanțare, de creșterea în continuare a ocupării forței de muncă și de orientarea ușor expansionistă a politicii fiscale, deși incertitudinile legate de schimburile comerciale internaționale au afectat îndeosebi sectorul prelucrător și investițiile.

Condițiile pe piețele forței de muncă din zona euro au continuat să se amelioreze în 2019. Rata șomajului s-a redus în continuare până la 7,6%, iar ritmul de creștere a câștigurilor salariale s-a menținut robust, la valori apropiate de media sa pe termen lung.

Inflația totală în zona euro s-a situat, în medie, la 1,2% în anul 2019, în scădere de la 1,8% în 2018. Acest declin a reflectat diminuarea contribuțiilor din partea celor două componente mai volatile, produsele energetice și alimentele. Exceptând aceste două componente, inflația a consemnat un nivel mediu de 1,0% în 2019, similar celui înregistrat în cei doi ani precedenți.

Profitabilitatea scăzută din cauze structurale rămâne o provocare pentru băncile din zona euro, deși capitalizarea băncilor este la un nivel adecvat, rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază fiind de 14,2%. Pe parcursul anului 2019, apetitul puternic pentru risc pe piețele financiare și imobiliare a continuat să alimenteze acumularea de vulnerabilități legate de prețurile activelor, iar riscurile au crescut în continuare în sectorul financiar nebanca aflat în expansiune.

¹⁾ *Surse: Raport anual 2019, Banca Centrală Europeană.*

Activitatea economică din zona euro s-a temperat pe fondul presiunilor inflaționiste scăzute

După nivelul maxim consemnat la jumătatea anului 2018, economia globală a încetinit considerabil în 2019 pe fondul unei intensificări puternice a incertitudinilor privind schimburile comerciale. Decelerarea a fost generalizată și sincronizată la nivelul țărilor. În acest context, creșterea economică din zona euro a continuat să se tempereze, ajungând la 1,2% de la 1,9% în anul precedent. Moderarea creșterii din 2019 s-a datorat cu precădere unei evoluții mai modeste a schimburilor comerciale internaționale, în contextul unor incertitudini prelungite pe plan mondial. Totodată, temperarea a fost atenuată de condițiile favorabile de finanțare, de creșterea în continuare a ocupării forței de muncă și de majorările salariale, de orientarea ușor expansionistă a politicii fiscale în zona euro, precum și de continuarea avansului – deși într-un ritm mai lent – al activității economice globale. Piețele forței de muncă din zona euro au continuat să se îmbunătățească, în timp ce creșterea productivității a consemnat o decelerare substanțială

Economia globală a încetinit considerabil

Economia globală a încetinit considerabil în 2019, iar decelerarea a fost generalizată și sincronizată la nivelul țărilor

În cursul anului 2019, creșterea economică globală a consemnat un declin puternic. După nivelul maxim atins la jumătatea anului 2018, economia globală a încetinit considerabil, crescând într-un ritm cu mult sub media istorică și totodată cel mai redus de la criza financiară mondială. Încetinirea economică globală s-a datorat declinului consemnat de producția sectorului prelucrător și decelerării considerabile înregistrate de dinamica schimburilor comerciale și a investițiilor. În schimb, avansul din sectorul serviciilor s-a moderat într-o măsură mai mică, fiind sprijinit de o creștere relativ robustă a consumului și de îmbunătățirea continuă a piețelor forței de muncă.

Dinamica schimburilor comerciale și a investițiilor a înregistrat o decelerare considerabilă în 2019, în urma intensificării puternice a incertitudinilor privind schimburile comerciale.

Tensiunile comerciale dintre Statele Unite și China au escaladat, după cum sugerează o gamă de indicatori diferiți. Ambele țări au majorat tarifele aplicate schimburilor comerciale bilaterale. Până la finele anului 2019 majoritatea schimburilor comerciale bilaterale SUA-China făcuseră obiectul unor majorări tarifare. Pe fondul tensiunilor ridicate privind schimburile comerciale, majorarea tarifelor a determinat declinul accentuat al schimburilor comerciale, în timp ce intensificarea incertitudinilor și deteriorarea încrederii în economie au frânat creșterea investițiilor în 2019.

Inflația totală a scăzut, dar inflația de bază s-a menținut relativ stabilă

Inflația la nivel mondial a rămas modestă în 2019, reflectând ritmul redus de creștere economică globală. În zona Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), rata anuală a inflației IPC a coborât de la aproape 3% în a doua jumătate a anului 2018 la 2,1% în luna decembrie 2019 pe seama diminuării prețurilor produselor energetice și a încetinirii dinamicii prețurilor alimentelor. Cu toate acestea, inflația de bază (exclusiv produse energetice și alimente) s-a menținut relativ la același nivel de aproape 2% în cursul anului.

Euro s-a depreciat față de valutele partenerilor comerciali ai zonei euro

Euro s-a depreciat cu 1,6% în termeni nominali efectivi în cursul anului 2019. În termeni bilaterali, această evoluție a fost determinată de deprecierea monedei euro față de dolarul SUA și yenul japonez. Cursul de schimb al euro față de lira sterlină a scăzut de asemenea, dar a înregistrat o volatilitate semnificativă pe tot parcursul anului 2019, în principal pe seama modificărilor consemnate de evoluția procesului Brexit.

Riscurile la adresa perspectivelor privind creșterea economică globală au fost în sensul scăderii

La finele anului 2019 perspectivele privind creșterea economică globală implicau o moderare a acesteia pe fondul ajungerii la maturitate a ciclului economic în economiile dezvoltate și al intrării treptate a Chinei pe un trend de creștere mai redus, în timp ce redresarea din alte economii de piață emergente se menținea fragilă. Aceste perspective erau marcate de incertitudini și, pe ansamblu, riscurile la adresa activității economice globale erau în sensul scăderii. În măsura în care evoluția modestă din sectorul prelucrător se extindea la sectorul serviciilor, activitatea economică globală putea consemna o decelerare mai rapidă. În Europa, în special, exista riscul ca Statele Unite să impună tarife comerciale unor bunuri dintr-o serie de țări. În general, intensificarea tensiunilor geopolitice putea avea o influență adversă asupra creșterii economice globale și asupra schimburilor comerciale. În plus, în pofida unei ieșiri ordonate a Regatului Unit din Uniunea Europeană, existau incertitudini privind viitoarea relație UE-UK, iar rezultatul negocierilor continua să fie un risc în sensul scăderii. Totodată, reevaluarea abruptă a activelor pe piețele financiare internaționale putea diminua apetitul pentru risc la nivel global și putea afecta activitatea economiei reale.

Creșterea economică în zona euro a consemnat o moderare, în timp ce piețele forței de muncă au continuat să se amelioreze

Ritmul anual de creștere a PIB real în zona euro a continuat să se modereze în 2019, ajungând la 1,2%, după un avans de 1,9% în anul precedent. Spre deosebire de decelerarea creșterii care a avut loc în 2018 și care a fost determinată de moderarea dinamicii atât a cererii externe, cât și a cererii interne, temperarea creșterii în 2019 s-a datorat cu precădere unei evoluții semnificativ mai modeste a schimburilor comerciale internaționale, în contextul unor incertitudini prelungite pe plan mondial. Totodată, expansiunea zonei euro a continuat să fie sprijinită de condițiile favorabile de finanțare, de creșterea în continuare a ocupării forței de muncă și de majorările salariale, de orientarea ușor expansionistă a politicii fiscale în zona euro și de continuarea avansului – deși într-un ritm mai lent – al activității economice globale. Creșterea economică în anul 2019 a fost determinată de sectorul serviciilor și de cel al construcțiilor, care au manifestat în continuare reziliență pe seama cererii interne robuste din zona euro.

În 2019, cererea internă a continuat să aibă o contribuție pozitivă la creșterea economică din zona euro, pe seama condițiilor favorabile de finanțare și a ameliorării piețelor forței de muncă. Consumul privat și încrederea consumatorilor au rămas reziliente în anul 2019. Cheltuielile populației au fost sprijinite de creșterea gradului de ocupare a forței de muncă și de majorările salariale, care au dus la avansul veniturilor agregate din muncă. După încetinirea treptată începând cu 2018, investițiile corporative s-au menținut moderate în 2019. Mediul extern mult mai puțin dinamic și intensificarea incertitudinilor globale au afectat deciziile firmelor privind investițiile. În pofida acestui fapt și a evoluțiilor modeste înregistrate de rentabilitatea companiilor, dar și a scăderii gradului de utilizare a capacităților de producție, investițiile corporative au continuat să aibă o contribuție pozitivă la creșterea economică, susținută de condițiile favorabile de finanțare.

Creșterea investițiilor în produse de proprietate intelectuală, care manifestă tendința de a fi volatilă, a fost deosebit de puternică.

Totodată, investițiile în obiective rezidențiale au consemnat o încetinire după redresarea puternică, prelungită din anii anteriori, în paralel cu o moderare a ritmului de creștere a piețelor imobiliare în zona euro. Această decelerare a reflectat în principal constrângeri tot mai accentuate pe partea ofertei de locuințe – în special legate de deficitul de forță de muncă, de blocaje în procesul de reglementare și de procesul de reducere a datoriilor – care au limitat creșterea în sectorul construcțiilor în cursul anului 2019.

Piețele forței de muncă din zona euro au continuat să se amelioreze, în timp ce creșterea productivității a înregistrat o decelerare substanțială

Piețele forței de muncă din zona euro au continuat să se amelioreze în 2019

Populația ocupată s-a majorat cu 1,2% în 2019, ceea ce reprezintă o rată robustă de creștere comparativ cu evoluția dinamicii PIB. Dinamica productivității muncii pe persoană ocupată a fost de 0,0% în 2019, după un nivel de 0,4% în 2018. În pofida creșterilor consemnate de oferta forței de muncă, rata șomajului a continuat să scadă și a ajuns la 7,6% în 2019, nivel apropiat de cel din 2007. Totuși, dispersia ratelor șomajului la nivelul țărilor din zona euro s-a menținut ridicată.

Economia digitală necesită monitorizare

Digitalizarea are efect asupra variabilelor care sunt relevante pentru politica monetară

Potrivit literaturii de specialitate, digitalizarea are impact asupra mai multor variabile economice fundamentale care sunt relevante pentru politica monetară. Dovezile empirice privind efectele digitalizării sugerează că este posibil ca acestea să stimuleze activitatea și productivitatea, în timp ce efectul general asupra inflației nu este clar deocamdată. În 2019, gradul de digitalizare a economiilor din UE a variat între aproximativ 40 în cazul celor mai puțin digitale și circa 70 pentru cele mai digitale economii, potrivit Indicelui economiei și societății digitale (*Digital Economy and Society Index – DESI*) al Comisiei Europene. Deși au consemnat rezultate relativ similare în ceea ce privește conectivitatea, economiile din UE au înregistrat o omogenitate mai redusă la nivelul capitalului uman, al utilizării internetului, al integrării tehnologiei digitale și al serviciilor publice digitale.

Politicile structurale ar trebui să contribuie la soluționarea principalelor probleme

Implementarea recomandărilor privind politicile a continuat să fie modestă în anul 2019

Implementarea politicilor structurale în țările din zona euro trebuie intensificată în mod substanțial în vederea stimulării productivității și a potențialului de creștere în zona euro, reducerii șomajului structural și sporirii rezilienței economiei. Sunt vizate politicile structurale menite să amelioreze funcționarea piețelor forței de muncă, să sporească concurența pe piața bunurilor și serviciilor și pe piața factorilor de producție și să consolideze mediul de afaceri. Totodată, sunt necesare politici structurale care să contribuie la soluționarea problemelor actuale și viitoare generate, de exemplu, de îmbătrânirea populației, digitalizare și schimbările climatice. Recomandările specifice fiecărei țări (RST) se referă la recomandări ajustate în funcție de caracteristicile fiecărei țări privind stimularea creșterii economice și rezilienței. RST sunt aprobate de statele

membre în Consiliul European. În luna februarie 2019, Comisia Europeană a ajuns la concluzia că 95% din recomandările privind politicile fie nu au fost implementate, fie, în cel mai bun caz, au fost implementate într-o „anumită” măsură.

Orientarea ușor expansionistă a politicii fiscale a reprezentat un sprijin relativ pentru activitatea economică

Ponderea în PIB a deficitului bugetar agregat din zona euro a crescut ușor pe seama unei orientări ușor expansioniste a politicii fiscale

Ponderea în PIB a datoriei publice agregate din zona euro a continuat să scadă în 2019 și a ajuns la 84,5% din PIB la finele anului. Cu toate acestea, ponderea datoriei în PIB a rămas ridicată într-o serie de țări. La reducerea ponderii datoriei agregate au contribuit diferențialele favorabile dintre rata dobânzii aferentă datoriei publice și ritmul de creștere economică, precum și soldurile primare pozitive, dar în scădere. Deși niciuna din țările din zona euro nu făcea obiectul componentei corective a Pactului de stabilitate și creștere (PSC) la finele anului 2019, conform Comisiei Europene, proiectele de planuri bugetare pentru anul 2020 a opt dintre țările din zona euro, dintre care multe consemnau ponderi ale datoriei publice de aproape sau de peste 100% din PIB, prezentau un risc de neconformitate cu prevederile Pactului de stabilitate și creștere.

Presiunile inflaționiste au rămas la un nivel scăzut

Scăderea inflației totale a fost determinată de încetinirea dinamicii prețurilor produselor energetice și ale alimentelor, în timp ce inflația de bază a rămas la un nivel modest

Scăderea ratei medii anuale a inflației în anul 2019 comparativ cu valoarea din 2018 a reflectat îndeosebi evoluția prețurilor produselor energetice. Contribuția dinamicii prețurilor alimentelor la inflația IAPC totală a scăzut de la 0,4 puncte procentuale în 2018 la 0,3 puncte procentuale în 2019. Pe parcursul anului, traiectoria ratei inflației măsurate prin prețurile alimentelor a reflectat în principal evoluția componentei volatile a alimentelor neprocesate. Dinamica prețurilor alimentelor procesate a fluctuat în jurul valorii de 1,9% în 2019, în scădere ușoară față de media anului 2018. Creșterea prețurilor de producție ale bunurilor de consum alimentare, precum și cea a prețurilor materiilor prime alimentare (reflectată de prețurile la poarta fermei de la nivelul UE), doi factori determinanți ai prețurilor alimentelor procesate, arată că, în contextul unei concurențe ridicate, aceste majorări ale costurilor nu au fost transmise integral către prețurile de consum ale alimentelor.

Inflația IAPC exclusiv produse energetice și alimente, asemenea altor măsuri ale inflației de bază, a înregistrat, în linii mari, fluctuații minore în cea mai mare parte a anului și s-a menținut la o valoare inferioară mediei sale istorice, în pofida ușoarei majorări consemnate la sfârșitul anului 2019. Dinamica redusă a prețurilor produselor industriale non-energetice și cea a prețurilor serviciilor au contribuit la nivelurile modeste ale inflației IAPC exclusiv produse energetice și alimente. Rata inflației măsurată prin prețurile produselor industriale non-energetice s-a situat, în medie, la 0,3% în 2019, valoare nemodificată față de 2018 și față de media sa calculată începând din 2015. Indicatorii referitori la presiunile asupra prețurilor în diferite etape ale procesului de stabilire a prețurilor arată că dinamica anuală a prețurilor de producție ale bunurilor de consum nealimentare a rămas relativ stabilă pe parcursul anului, situându-se însă la un nivel semnificativ mai ridicat față de media sa începând din 2015. Această evoluție sugerează că unele creșteri ale costurilor au fost absorbite în etapa comerțului cu amănuntul. Totodată, spre deosebire de anul 2018,

În 2019, variația medie anuală a prețurilor de import ale bunurilor de consum nealimentare a fost pozitivă, reflectând, între alți factori, deprecierea monedei euro. Inflația măsurată prin prețurile serviciilor a consemnat o relativă volatilitate legată de evoluția prețurilor serviciilor de turism, ca urmare a unui efect statistic. Făcând abstracție de această volatilitate lunară, inflația măsurată prin prețurile serviciilor a consemnat fluctuații minore și s-a situat, în medie, la un nivel de 1,5% în 2019, neschimbat față de cel din 2018 și doar marginal mai ridicat față de media sa calculată începând din 2015. Pe ansamblu, prețurile serviciilor, la care costurile cu forța de muncă au o contribuție majoră, au înregistrat în continuare majorări inferioare creșterilor salariale.

Condițiile favorabile de finanțare au sprijinit în continuare creșterea creditului și a masei monetare

În anul 2019, piețele financiare din zona euro au resimțit în principal efectele încetinerii activității economice într-un context caracterizat prin persistența unor rate scăzute ale inflației, incertitudinile asociate unor factori politici determinând reducerea apetitului pentru risc al investitorilor în anumite perioade ale anului, precum și prin măsuri suplimentare de relaxare a politicii monetare. Atât ratele dobânzilor pe piața monetară, cât și randamentele obligațiunilor pe termen mai lung s-au diminuat considerabil, în timp ce cotațiile acțiunilor s-au majorat în ansamblu, susținute de scăderea ratelor de actualizare. Fluxurile de finanțare din surse externe către companiile nefinanciare s-au stabilizat în linii mari în anul 2019 pe un palier sensibil inferior celui mai recent vârf din anul 2017, însă împrumuturile de la bănci și emisiunea de titluri de natura datoriei și-au păstrat caracterul solid, susținute de condițiile favorabile de finanțare; emisiunea netă de acțiuni necotate s-a situat la un nivel robust, pe fondul unui număr sporit de fuziuni și achiziții. Condițiile favorabile de finanțare au reflectat orientarea acomodativă a politicii monetare a BCE și capacitatea sistemului bancar de a transmite acest caracter acomodativ la nivelul ratelor dobânzilor active în relația cu firmele și populația. Câștigurile din reevaluarea deținerilor de active financiare și a patrimoniului imobiliar au contribuit la creșterea avuției gospodăriilor populației, care la rândul său a susținut dinamizarea consumului privat.

Randamentele obligațiunilor guvernamentale din zona euro s-au diminuat considerabil în anul 2019, în pofida redresării amorțate în luna septembrie

Randamentele obligațiunilor guvernamentale din zona euro s-au diminuat considerabil în anul 2019, cele pe termen lung atingând valori negative pe perioada verii. Scăderea a reflectat preocupările în creștere cu privire la amploarea și durata temperării activității economice din zona euro și la impactul acesteia asupra evoluției inflației. Măsurile acomodative de politică monetară în Statele Unite, creșterea aversiunii la risc pe plan internațional în contextul tensiunilor comerciale dintre SUA și China și al Brexit, precum și sporirea anticipațiilor pe piețele financiare privind relaxarea în continuare a politicii monetare a BCE au avut, de asemenea, un aport la diminuarea ratelor dobânzilor fără risc în zona euro.

Cotațiile acțiunilor din zona euro s-au majorat pe fondul scăderii ratelor de actualizare

Cotațiile acțiunilor din zona euro s-au majorat semnificativ în anul 2019. Indicele cu bază largă aferent cotațiilor acțiunilor companiilor nefinanciare din zona euro a consemnat un avans de 20,7% în perioada analizată, iar cel aferent cotațiilor acțiunilor băncilor din zona euro a crescut cu 9,7%.

Împrumuturile bancare și emisiunea de titluri de natura datoriei pe segmentul companiilor nefinanciare au avut un caracter solid

Fluxurile de finanțare din surse externe pe segmentul companiilor nefinanciare s-au stabilizat în linii mari în anul 2019, pe un palier sensibil inferior celui mai recent vârf din anul 2017. În același timp însă, dinamica

Împrumuturilor de la bănci și emisiunea de titluri de natura datoriei și-au păstrat caracterul solid, susținute de condițiile favorabile de finanțare, iar emisiunea netă de acțiuni necotate s-a situat la un nivel robust, pe fondul majorării numărului de fuziuni și achiziții. Pe de altă parte, s-au consemnat o temperare din perspectiva celorlalte surse de finanțare (inclusiv creditele intragrup și creditele comerciale) și un declin al emisiunii nete de acțiuni cotate (evoluție care a reflectat costul ridicat al finanțării prin emisiune de acțiuni comparativ cu alte surse de finanțare). Ratele dobânzilor active practicate de bănci au continuat să se reducă, în linii mari în concordanță cu evoluția ratelor dobânzilor pe piață, atingând noi minime istorice pe parcursul perioadei analizate.

Avuția gospodăriilor populației a fost susținută de câștigurile din reevaluarea deținerilor de active financiare și a patrimoniului imobiliar

Avuția netă a gospodăriilor populației s-a majorat sensibil în primele trei trimestre din 2019, sprijinind astfel consumul privat. În pofida unei pierderi de ritm pe piețele imobiliare rezidențiale, avuția netă a fost susținută de creșterea în continuare a prețurilor locuințelor, care a generat câștiguri semnificative din reevaluarea patrimoniului imobiliar al gospodăriilor populației. În plus, gospodăriile populației au înregistrat câștiguri notabile și din reevaluarea deținerilor de active financiare. Totodată, majorarea prețurilor locuințelor și condițiile favorabile de finanțare au contribuit la persistența trendului gradual ascendent al dinamicii anuale a creditelor bancare acordate populației pentru achiziționarea de locuințe. Gradul de îndatorare brută a acestui sector – măsurat ca pondere în venitul disponibil brut nominal al populației – a fost în continuare sensibil superior mediei din perioada anterioară crizei.

Politica monetară: hotărâre fermă de a acționa în funcție de situație

Într-un context caracterizat de încetinirea economiei zonei euro, de riscuri mai persistente în sensul scăderii și de perspective ale inflației în continuare inferioare obiectivului Consiliului guvernatorilor BCE privind inflația pe termen mediu, Consiliul guvernatorilor a recurs la trei runde succesive de măsuri suplimentare de acomodare monetară pe parcursul anului 2019. Aceste intervenții succesive au evidențiat hotărârea fermă a Consiliului guvernatorilor de a acționa în funcție de situație pentru a sprijini revenirea inflației pe traiectoria unei convergențe susținute către obiectivul său pe termen mediu. Având în vedere intervalul de timp necesar pentru ca efectele tuturor acestor măsuri să fie resimțite pe deplin la nivelul economiei zonei euro, Consiliul guvernatorilor a continuat să monitorizeze îndeaproape evoluția inflației și transmisia măsurilor de politică monetară în derulare, fiind în continuare pregătit să își ajusteze toate instrumentele, după caz, pentru a asigura că inflația evoluează într-un mod susținut în direcția obiectivului urmărit, în concordanță cu angajamentul său în favoarea simetriei. La sfârșitul anului 2019, activele de politică monetară aveau o pondere de 70% în totalul activelor din bilanțul Eurosistemului. Dimensiunea bilanțului s-a stabilizat în 2019 la nivelul de 4 700 de miliarde euro atins la finele anului precedent. Riscurile asociate bilanțului de mari dimensiuni au fost în continuare atenuate prin intermediul cadrului BCE de gestionare a riscurilor.

O primă rundă de măsuri de politică monetară vizând menținerea unui grad amplu de acomodare monetară în contextul intensificării influențelor externe nefavorabile

Ulterior deteriorării perspectivelor economice la sfârșitul anului 2018, datele noi din prima parte a anului 2019 au fost în continuare sub așteptări, pe seama cererii externe mai modeste și a unei serii de factori specifici unor țări și sectoare, semnalând un ritm de creștere mai puțin alert decât cel anticipat pe orizontul apropiat de timp. Totodată, existau incertitudini considerabile în privința caracterului tranzitoriu sau persistent al factorilor inhibitori ai creșterii economice din zona euro, și implicit în privința măsurii în care încetinirea activității pe termen scurt urma să afecteze perspectivele creșterii pe termen mediu. În acest context, Consiliul guvernatorilor a recunoscut că balanța riscurilor la adresa perspectivelor creșterii economice pentru zona euro s-a înclinat în sensul unui nivel mai redus al acesteia, pe seama persistenței incertitudinilor legate de factori geopolitici și a amenințării protecționismului, a vulnerabilităților pe piețele

emergente și a volatilității piețelor financiare. Consiliul guvernatorilor a subliniat că este necesar ca politica monetară să se caracterizeze în continuare prin răbdare, prudență și consecvență. Chiar și în contextul în care condițiile avantajoase de finanțare, dinamica favorabilă a pieței forței de muncă și majorarea câștigurilor salariale ar continua să sprijine expansiunea zonei euro și intensificarea graduală a presiunilor inflaționiste, Consiliul guvernatorilor a reiterat necesitatea unui stimul monetar semnificativ pentru a asigura convergența în continuare susținută a ratelor inflației către niveluri inferioare, dar apropiate de 2% pe termen mediu.

A doua rundă de măsuri menite să amplifice caracterul acomodativ al politicii monetare, într-un context caracterizat de deteriorarea încrederii în perspectivele inflației

Cele mai recente informații la jumătatea anului indicau faptul că o serie de influențe nefavorabile pe plan internațional, provenind în special din volumul în continuare redus al schimburilor comerciale internaționale și din extinderea și persistența incertitudinilor asociate mediului extern, continuă să afecteze perspectivele zonei euro. Acești factori exercitau un impact mai pronunțat asupra sectorului prelucrător din zona euro. De asemenea, rata inflației IAPC a continuat să scadă, în principal pe fondul unor factori temporari, iar măsurile inflației de bază au înregistrat noi fluctuații minore.

Având în vedere prelungirea perioadei de incertitudini și implicațiile acestora asupra perspectivelor inflației, Consiliul guvernatorilor a admis necesitatea ajustării orientării de politică monetară pentru a doua oară în anul 2019 și asigurării unui grad suplimentar de acomodare monetară pentru menținerea inflației pe traiectoria unei convergențe susținute către obiectivul său pe termen mediu. Prin urmare, Consiliul guvernatorilor a hotărât, în cadrul ședinței din luna iunie, consolidarea semnalelor privind ratele dobânzilor prin decalarea în continuare a componentei calendaristice a orientării viitoare a ratelor dobânzilor reprezentative. Mai exact, Consiliul guvernatorilor a anunțat că anticipează menținerea ratelor dobânzilor reprezentative ale BCE la nivelurile actuale cel puțin până în prima jumătate a anului 2020 și, în orice caz, atât timp cât va fi necesar pentru a asigura convergența în continuare susținută a ratelor inflației către niveluri conforme cu obiectivul pe termen mediu. Totodată, Consiliul guvernatorilor a reconfirmat semnalele privind orientarea viitoare a reinvestițiilor.

A treia rundă de acomodare monetară, constând într-un pachet cuprinzător de măsuri ca răspuns la persistența ratelor scăzute ale inflației

Proiecțiile macroeconomice pentru zona euro ale experților BCE din luna septembrie 2019 au indicat deteriorarea în continuare a perspectivelor inflației. În ansamblu, Consiliul guvernatorilor s-a confruntat cu o încetinire prelungită a economiei zonei euro, cu persistența riscurilor în sensul scăderii, precum și cu perspective ale inflației în continuare inferioare obiectivului său privind inflația pe termen mediu. Astfel, în urma rundelor succesive de revizuire semnificative ale perspectivelor inflației, rata inflației pentru anul 2021 era proiectată în scădere de la 1,8% în cadrul proiecțiilor din decembrie 2018 la 1,5% în proiecțiile din septembrie 2019. Deteriorarea în continuare a perspectivelor inflației – în pofida faptului că anticipații substanțiale privind relaxarea suplimentară a politicii monetare erau deja reflectate de condițiile financiare incluse în proiecții – însemna că inflația era proiectată să devieze și mai mult de la nivelurile considerate de Consiliul guvernatorilor ca fiind în linie cu obiectivul său privind inflația. Măsurile inflației de bază s-au menținut modeste, iar indicatorii anticipațiilor privind inflația au rămas la niveluri scăzute. În aceste condiții, Consiliul guvernatorilor a convenit că o a treia rundă de relaxare a politicii monetare este justificată, pentru a sprijini revenirea inflației pe traiectoria unei convergențe susținute către obiectivul său pe termen mediu.

Contextul stabilității financiare în 2019

Contextul stabilității financiare a rămas dificil în cursul anului 2019. Perspectivele economice globale s-au deteriorat în cursul anului, iar incertitudinile ridicate referitoare la politici și la contextul politic au generat riscuri semnificative în sensul scăderii. În aceste circumstanțe, piețele au fost influențate într-o măsură din ce în ce mai mare de așteptările cu privire la continuarea măsurilor de relaxare a politicii monetare și de orientarea investitorilor către plasamente cu grad ridicat de siguranță. Acești factori de influență au condus la

scăderea semnificativă a randamentelor obligațiunilor suverane și corporative cu rating mai ridicat. Contextul caracterizat de rate scăzute (sau negative) ale dobânzilor și de randamente reduse ale activelor sigure a constituit o provocare pentru profitabilitatea instituțiilor financiare. În consecință, fondurile de investiții și societățile de asigurare și-au asumat riscuri mai mari. Deteriorarea perspectivelor de creștere economică și așteptările legate de menținerea ratelor dobânzilor „la niveluri mai mici pentru o perioadă mai îndelungată” au slăbit și mai mult perspectivele de profitabilitate a băncilor. Băncile au beneficiat însă de pe urma diminuării dificultăților de finanțare pe fondul costurilor de finanțare mai scăzute și al creșterii accesibilității pe piața obligațiunilor, iar capitalizarea acestora a rămas la un nivel adecvat, rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază (CET1) fiind de 14,2%.

Implicații ale Brexitului

Deși nu a participat la negocieri, BCE a urmărit îndeaproape evoluțiile legate de Brexit și a evaluat riscurile la adresa economiei și sistemului financiar din zona euro în cazul tuturor scenariilor posibile. BCE a acționat în vederea asigurării pregătirii sale operaționale înainte de data inițială prevăzută pentru finalizarea procesului specificat în cadrul articolului 50, respectiv 29 martie 2019, și înaintea datelor limită ale multiplelor prelungiri ale acestui proces (12 aprilie 2019, 31 octombrie 2019 și 31 ianuarie 2020). În urma retragerii ordonate a Regatului Unit din Uniunea Europeană la data de 31 ianuarie 2020, BCE s-a axat pe monitorizarea negocierilor referitoare la viitoarea relație dintre Regatul Unit și Uniunea Europeană, și pe evaluarea consecințelor Brexitului asupra sectorului financiar din UE, mai ales pe necesitatea finalizării uniunii piețelor de capital.

Analiza din edițiile din mai și noiembrie 2019 ale *Financial Stability Review* al BCE a prezentat riscurile generate de un posibil scenariu al unui Brexit fără acord, precum și măsura în care sectorul privat era pregătit pentru un asemenea eveniment.

În domeniul supravegherii bancare, BCE și autoritățile naționale de supraveghere au continuat să comunice așteptările în materie de supraveghere privind aspecte aferente Brexitului, au evaluat stadiul de pregătire operațională a băncilor în cazul unui scenariu fără acord, au finalizat majoritatea procedurilor de autorizare aferente Brexitului și au monitorizat implementarea planurilor băncilor legate de Brexit. În luna martie 2019, Bank of England a decis să ofere credite în euro băncilor din Regatul Unit prin operațiuni săptămânale, bazându-se pe linia permanentă de *swap* cu BCE. În comunicatul de presă pe această temă, Eurosistemul și-a declarat disponibilitatea de a oferi credite în lire sterline băncilor din zona euro, în caz de necesitate. Până în prezent, aceste operațiuni de creditare în lire sterline nu au fost activate de către BCE. În decursul audierii sale în cadrul Parlamentului European din luna septembrie 2019, președintele BCE Mario Draghi a subliniat cooperarea permanentă dintre BCE și Bank of England, cu scopul pregătirii pentru orice eveniment neprevăzut, inclusiv un Brexit fără acord.

La data-limită a acestui raport, un acord de retragere fusese ratificat de ambele părți, conducând la inițierea unei perioade de tranziție.

1.2. Evoluția economiei românești²⁾

Evoluții macroeconomice

Evoluând într-o notă similară anilor precedenți, economia României a avansat cu 4,1% în anul 2019, consumul menținându-și rolul de motor al dinamicii PIB real, potențat de conduita prociclică a politicii fiscale și a celei de venituri. Spre deosebire de anul anterior însă, creșterea economică a fost alimentată și de revigorarea investițiilor, în special a celor de natura construcțiilor. În condițiile capacității limitate a ofertei locale de a acoperi plusul de cerere internă, importurile și-au păstrat ritmul robust de creștere, amprenta nefavorabilă a acestora asupra balanței comerciale fiind dublată de parcursul modest al exporturilor, afectate de prelungirea tensiunilor pe plan internațional. Acest model de creștere economică a fost însoțit de adâncirea

²⁾ *Sursa: Raport anual 2019, Banca Națională a României.*

deficitului bugetar și a celui extern, accentuându-se astfel semnele de întrebare cu privire la sustenabilitatea acestuia.

Provocările la adresa economiei s-au intensificat însă odată cu instalarea pandemiei COVID-19 în primele luni ale anului 2020. Șocul de ofertă provocat de măsurile de izolare și distanțare socială destinate aplatizării curbei epidemice s-a concretizat în apariția de sincope în lanțurile de aprovizionare-producție-desfacere (inclusiv pe filieră externă), afectând activitatea în multiple domenii. Din perspectiva cererii, dincolo de amplificarea cu caracter emoțional, pentru o scurtă perioadă, a achizițiilor de bunuri de strictă necesitate, unda de șoc asociată răspândirii rapide a epidemiei are potențialul de a determina modificări pe termen mai lung ale comportamentului tuturor agenților din economie. Astfel, la nivelul absorbției interne, ajustarea veniturilor salariale (ca urmare a deciziei luate de numeroase companii de a-și trimite angajații în șomaj tehnic sau de a închide afacerea) a erodat cererea de consum și a alimentat înrăutățirea abruptă a încrederii populației, cu posibile consecințe și la nivelul înclinației către investiții. În același timp, turbulențele în activitatea sectorului corporativ și inerenta incertitudine asupra evoluției viitoare a climatului de afaceri sunt de natură a descuraja acumulările de capital în rândul companiilor. Nu în ultimul rând, mobilizarea unor resurse bugetare importante către acoperirea necesităților de ordin social și susținerea companiilor afectate se realizează cu prețul unei încetiniri a investițiilor publice. Totodată, schimburile externe de bunuri și servicii au pierdut în intensitate atât pe partea exporturilor (ca urmare a restrângerii activității principalilor parteneri comerciali, cu efect direct asupra sectorului prelucrător local și asupra serviciilor de transport de mărfuri), cât și la nivelul importurilor, în linie cu ajustarea absorbției interne, dar și a cererii de *input*-uri pentru fabricarea produselor cu destinație externă.

Închidere parțială sau totală a unor activități economice și distanțarea/izolarea fizică a oamenilor generează costuri ridicate în plan economic și financiar. Prelungirea acestui efect, amplificată și de incertitudinile cu privire la evoluția ciclului epidemic și implicit la maniera de relaxare a restricțiilor, este de natură să erodeze potențialul de creștere a economiilor, atât pe filiera investițiilor, cât și pe cea a capitalului uman. Chiar dacă reorientarea activității unor întreprinderi (către bunuri necesare în contextul pandemiei), telemunca și intervenția autorităților publice acționează în sensul atenuării recesiunii, este foarte probabil ca activitatea economică să fie dominată de o anumită fragilitate chiar și după relaxarea restricțiilor amintite, ritmul în care ar urma să se deruleze revenirea fiind caracterizat de un nivel considerabil de incertitudine. Diminuarea veniturilor și a încrederii gospodăriilor, însoțită de o reducere a orientării către interacțiuni umane directe, ar urma să erodeze în continuare cererea agregată, aceasta putând primi în schimb susținere din partea sectorului public.

Pe latura ofertei se vor derula, de asemenea, anumite reconfigurări, în sensul unei atenții sporite acordate rezilienței, la nivel agregat figurând printre priorități necesitatea unei reevaluări a potențialelor surse de risc sistemic.

Redresarea economiei necesită un efort concertat al autorităților naționale și internaționale. În cazul României, dat fiind spațiul fiscal restrâns existent înainte de momentul declanșării pandemiei, resursele financiare puse la dispoziție de UE constituie o oportunitate remarcabilă, a cărei valorificare presupune identificarea de proiecte viabile, de natură a contribui la o relansare economică durabilă.

În anul 2019, tonusul ridicat al consumului final (avans de 6% față de anul precedent) a fost susținut în continuare de creșterea robustă a veniturilor populației, alimentată de menținerea profilului lax al politicii fiscale și al celei de venituri

Poziția externă

În timp ce gradul de îndatorare și rezervele internaționale și-au păstrat în general nivelul adecvat și în anul 2019, adâncirea în continuare a deficitului de cont curent, însoțită de o anumită înrăutățire a structurii de finanțare a acestuia, conturează o poziție externă mai puțin favorabilă comparativ cu anul anterior.

Presiunea absorbției interne, în paralel cu o evoluție neconvingătoare a exporturilor, a antrenat deteriorarea contului curent, deficitul acestuia ajungând la 4,6% din PIB. În consecință, media valorii acestui indicator în ultimii trei ani s-a situat în imediata vecinătate a pragului de alertă prevăzut în Tabloul de bord aferent Procedurii privind dezechilibrele macroeconomice a Comisiei Europene (respectiv 4% din PIB), plasând România într-o postură aproape singulară în rândul statelor membre ale Uniunii Europene.

Deteriorarea deficitului de cont curent a fost atribuită în exclusivitate balanței bunurilor, a cărei înrăutățire (cu circa 17%) a continuat totuși să fie parțial contrabalansată de anumite îmbunătățiri la nivelul conturilor de servicii și venituri.

Rezervele internaționale ale României au totalizat 37,5 miliarde euro la 31 decembrie 2019 (în creștere cu 650 de milioane euro față de finele anului anterior. Nivelul acestora s-a menținut adecvat, după cum reflectă acoperirea confortabilă în lunile de importuri progresive de bunuri și servicii (circa 5 luni, valoarea superioară pragului recomandat de 3 luni), dar și acomodarea unei măsuri compuse a riscurilor asupra balanței de plăți (indicator calculat conform metodologiei FMI); totuși gradul de acoperire a stocului datoriei externe pe termen scurt la scadență reziduală a continuat să fie subunitar.

Piața muncii

În anul 2019, coordonatele pieței muncii s-au păstrat în parametri similari anului anterior – ofertă redusă de forță de muncă disponibilă, consolidare a trendului descendent al avansului anual al numărului de angajați, dinamică anuală alertă a câștigurilor salariale. Schimbări radicale sunt așteptate însă pe parcursul anului 2020, măsurile de limitare a pandemiei COVID-19 determinând ajustări atât la nivelul veniturilor, cât și al numărului de salariați.

Dinamica anuală a efectivului salariaților din economie a continuat trendul descendent și în 2019, coborând la 1%, de la 1,8% în anul anterior. Evoluția a fost imprimată de sectorul privat, pe fondul încetirii angajărilor pe segmentul serviciilor de piață, mai pronunțată în cele administrative și de suport și în IT&C (datorită însă, manifestării unui efect de bază), precum și al restrângerii schemelor de personal în industrie, în special în ramurile auto și cele conexe, sub influența cererii în scădere și a operațiunilor de digitalizare. În schimb, o majorare a numărului de salariați a avut loc în construcții, facilitățile fiscale acordate la începutul anului oferind un stimul activității sectorului.

Oferta de forță de muncă a continuat să se comprime, ratele șomajului atingând punctele de minim din ultimele două decenii-diminuarea a valorii medii față de anul anterior cu 0,5 puncte procentuale în cazul ratei șomajului înregistrat (până la 3,1%) și cu 0,3 puncte procentuale în cel al ratei BIM (până la 3,9%).

Pentru a răspunde constrângerilor existente pe partea ofertei, autoritățile au decis extinderea succesivă a numărului de lucrători străini nou admiși pe piața românească, plafonul fiind aproape dublat în anul 2019, la 30 000 de persoane. În același timp, procesul de creare de locuri de muncă a pierdut din intensitate în 2019, rata locurilor de muncă vacante poziționându-se la o valoare inferioară celei consemnate în anul precedent, preponderent ca urmare a diminuării numărului de posturi disponibile în industrie.

În anul 2019, avansul câștigului salarial mediu brut s-a situat la 13%, nivel comparabil cu cel din 2018 (12,9%, valoare care exclude modificările fiscale operate la începutul anului, sub forma transferului contribuțiilor sociale datorate de angajatori în sarcina angajaților și a diminuării cotei de impozit pe venit de la 16% la 10%). În același timp, câștigul mediu net și-a păstrat un avans consistent (14,9% în termeni anuali, cu aproape 2 puncte procentuale mai mult decât în anul anterior). La ritmul alert de creștere au contribuit unele măsuri guvernamentale, respectiv o nouă majorare a salariului minim brut pe economie de la 1 900 de lei la 2 080 de lei, precum și introducerea unor praguri minime, respectiv de 2 350 de lei pentru personalul cu studii superioare și de 3 000 de lei pentru angajații din sectorul construcțiilor. Totodată, angajații din construcții au fost scutiți, pentru zece ani, de la plata impozitului pe venit, iar contribuțiile sociale au fost reduse pentru ambele părți contractuale (angajați și angajatori). În ceea ce privește dinamica anuală a salariului mediu net din sectorul bugetar, temperarea față de anul anterior a fost indusă exclusiv de manifestarea unui efect de bază asociat creșterilor salariale de care a beneficiat personalul din învățământ și din sistemul public de sănătate în anul 2018. De altfel, similar ultimilor trei ani, nivelul salariului mediu net din sectorul bugetar (circa 3 750 de lei) a rămas peste valoarea din sectorul privat (aproximativ 2 900 de lei), ceea ce poate antrena – prin manifestarea unui efect de demonstrație – presiuni suplimentare de majorare a salariilor la nivelul economiei.

Prețurile de consum

Rata anuală a inflației s-a plasat aproape constant pe parcursul anului 2019 deasupra intervalului de variație asociat țintei staționare de 2,5% ±1 punct procentual, încheind anul la nivelul de 4%, față de 3,3% în decembrie 2018. Evoluția a reflectat, în esență, traiectoria puternic ascendentă a inflației de bază CORE2 ajustat (de la 2,4% în decembrie 2018 la 3,7% la finele perioadei analizate), favorizată de menținerea unui mediu macroeconomic inflaționist, caracterizat de un amplu excedent de cerere agregată. Anul 2019 a marcat practic vârful celui mai recent ciclu economic, răspândirea agresivă a pandemiei COVID-19 la începutul anului 2020 forțând intrarea în recesiune a majorității economiilor lumii. Deși gradul de încordare a pieței muncii a cunoscut o anumită atenuare pe parcursul anului, acesta a rămas ridicat, contribuind la menținerea dinamicilor salariale la niveluri robuste, care, alături de evoluția dezamăgitoare a productivității muncii, s-a regăsit în accelerarea ritmului anual de creștere a costurilor unitare cu forța de muncă în industrie. Dincolo de aceste influențe, traiectoria inflației de bază a fost marcată în 2019 de unele șocuri pe partea ofertei, principala contribuție inflaționistă revenind majorării prețurilor cărnii de porc, pe fondul efectelor negative ale pestei porcine asupra efectivelor de animale la nivel mondial, în special în China. În același sens au acționat și unele modificări legislative introduse la finalul anului 2018 la nivelul taxelor aplicabile companiilor din telecomunicații, care au generat majorări ample de tarife pentru serviciile de telefonie și televiziune în prima jumătate din 2019.

Prețurile de producție

Dinamica anuală alertă înregistrată de prețurile producției industriale pentru piața internă pe parcursul anului 2018 s-a menținut și în prima parte din 2019, însă trimestrul II a marcat poziționarea acesteia pe un trend descrescător, pe fondul unor evoluții mixte în structură.

Prețurile bunurilor energetice și-au redus sensibil rata anuală de creștere începând cu luna mai, până la 5,6% în decembrie, față de o medie de circa 13% în primele patru luni ale anului. Factorii care au condus la această tendință au inclus, ca și în cazul indicelui IPC, ajustările descendente ale cotației Brent și decizia administrativă de a plafona prețul intern de producție a gazelor naturale destinate clienților casnici, intrată în

vigoare la data de 1 iulie 2019 și motivată de prevederile OUG nr. 114/2018, adoptată la finele anului 2018. Aceste influențe au fost însă parțial contrabalansate de amplificarea ritmului anual de creștere a prețurilor de producție din industria de producție și furnizare a energiei electrice și termice până la un nivel maxim al ultimilor 15 ani, de 20,6%, atins în luna iulie, în contextul unei diminuări considerabile a producției de energie electrică, îndeosebi la nivelul hidrocentralelor, cauzată de un deficit acut de precipitații; totuși, spre finele anului dinamica s-a atenuat până la 7,5%, pe măsură ce raportul dintre cererea și oferta de electricitate s-a mai echilibrat. O temperare a ratei anuale de creștere a fost vizibilă și la nivelul prețurilor bunurilor intermediare (de la valori de circa 4,8% în prima parte a anului, până la 2,0% în decembrie), acestea urmând îndeaproape traiectoria descrescătoare a cotațiilor materiilor prime pe piețele internaționale, care, cel mai probabil, se va prelungi și în cursul anului 2020, pe fondul șocului negativ de cerere la nivel global indus de pandemia COVID-19.

În schimb, prețurile de producție ale bunurilor de capital și ale celor de consum au consemnat creșteri. În primul caz, trendul ascendent observat pe tot parcursul anului (rata anuală a urcat până la 2,8% în decembrie, față de 0,3% la începutul anului) a fost în linie cu tendința de depreciere a monedei naționale în raport cu euro, dat fiind faptul că multe produse din această categorie sunt exprimate în această valută. Majorările de preț înregistrate de bunurile de consum au fost chiar mai ample, acestea încheind anul cu cea mai mare variație a ultimilor șase ani (6,1% în termeni anuali, comparativ cu 2,1% în luna ianuarie); traiectoria a fost imprimată de industria alimentară, care a fost puternic afectată de șocul global de ofertă asociat pestei porcine africane, transferul presiunilor receptate de cotațiile internaționale în prețurile interne fiind facilitat de condițiile favorabile de cerere care au continuat să caracterizeze economia românească.

Costurile unitare cu forța de muncă

Rata anuală de creștere a costurilor unitare cu forța de muncă pe ansamblul economiei s-a temperat în anul 2019 până la 4,5% (-4,3 puncte procentuale comparativ cu anul precedent), exclusiv pe fondul decelerării ritmului anual al remunerării pe salariat. În schimb, costurile salariale unitare din industrie și-au dublat ritmul anual de creștere față de anul anterior, până la 12,9% (nivel apropiat de cel din perioada precriză), pe fondul accentuării pierderilor de productivitate concomitent cu menținerea trendului ascendent al dinamicii anuale salariale, evoluția caracterizând toate cele trei mari ramuri. În industria energetică și cea extractivă, producția a fost afectată de măsurile de restrângere a segmentelor poluante (date fiind costurile suplimentare asociate certificatelor pentru emisiile de carbon), precum și de deficitul de precipitații din timpul verii. La nivelul industriei manufacturiere, dinamica anuală a costurilor salariale unitare a fost de 12,3%, iar dezechilibrul salarii-productivitate s-a manifestat în toate ramurile, cadrul comercial internațional tensionat punându-și amprenta asupra parcursului fragil al producției industriale interne. În aceste condiții, majoritatea sectoarelor au consemnat rate anuale de creștere a costurilor salariale unitare de două cifre, cuprinse între 11% și 30%, cu unele excepții, precum industria auto sau cea de prelucrare a hidrocarburilor (cu dinamici mai moderate de 1%, respectiv de 6%, dar și în aceste cazuri, în accelerare).

Evoluții fiscale

Deficitul bugetului general consolidat, măsurat conform metodologiei SEC 2010, s-a majorat puternic în 2019, atingând 4,3% din PIB (comparativ cu 2,9% din PIB în anul anterior). Nivelul acestuia a depășit substanțial limita de 3% din PIB aferentă brațului corectiv al Pactului de stabilitate și creștere, precum și nivelul de 2,8% preconizat prin Programul de convergență 2019-2022. România a înregistrat în 2019 cel mai

ridicat deficit bugetar exprimat ca procent în PIB dintre statele membre ale Uniunii Europene (cu 1,3 puncte procentuale deasupra următoarei clasate, Franța). În ceea ce privește dimensiunea deficitului bugetar primar exprimat ca procent în PIB, România a continuat, pentru al treilea an consecutiv, să înregistreze cel mai mare dezechilibru din Uniunea Europeană, nivelul de 3,1% din PIB consemnat în 2019 implicând însă o majorare considerabilă a ecartului față de următoarea clasată (de la 0,5 puncte procentuale în 2018 la 1,5 puncte procentuale în 2019).

Veniturile totale ale bugetului general consolidat exprimate ca pondere în PIB s-au redus marginal, de la 31,9% la 31,7%. În contrast, ponderea în PIB a cheltuielilor totale ale bugetului general consolidat a crescut cu 1,2 puncte procentuale, de la 34,8% la 36%.

Dat fiind că ponderea în PIB a veniturilor fiscale (incluzându-le pe cele din contribuțiile sociale, cu excepția contribuțiilor sociale imputate 28) a rămas practic constantă în 2019 (la 26,1%), reducerea de la nivelul veniturilor totale a fost determinată în totalitate de componenta de venituri nefiscale, fără ca la această evoluție să fi contribuit cuantumul transferurilor de la UE care tranzitează bugetul consolidat (volumul acestora s-a menținut la circa 1% din PIB).

În ceea ce privește cheltuielile bugetare, expansiunea înregistrată are ca principală sursă investițiile publice, a căror pondere în PIB a crescut de la 2,7% la 3,4%. Majorări semnificative, dar de mai mică amploare, s-au consemnat și la nivelul cheltuielilor curente exprimate ca pondere în PIB, respectiv în cazul componentelor: consum intermediar (+0,3 puncte procentuale), asistență socială (+0,3 puncte procentuale), remunerarea salariaților din sectorul public (+0,3 puncte procentuale) și dobânzi (+0,1 puncte procentuale). La nivel agregat, aceste evoluții au fost parțial contrabalansate de reducerile consemnate de componentele „alte cheltuieli curente” (-0,4 puncte procentuale) și „transferuri de capital” (-0,2 puncte procentuale), scăderea acestora din urmă având loc în contextul diminuării sumelor aferente restituirilor taxei de poluare auto înregistrate în 2019 comparativ cu anul anterior.

Ponderea în PIB a datoriei publice brute a crescut de la 34,7% la 35,2% reprezentând însă o majorare de mică amploare relativ la dimensiunea ridicată a deficitului primar (3,1% din PIB). Evoluția este explicată de diferențialul extrem de favorabil dintre dobânzi și creștere economică dar și ajustare stoc-flux negativă, în condițiile în care variația stocului de datorie publică (+43 miliarde lei) a fost inferioară deficitului înregistrat (45,5 miliarde lei), finanțarea acestuia realizându-se parțial prin recursul la lichiditățile disponibile în conturile administrației publice. Finanțarea deficitului a fost realizată predominant din surse interne, înregistrându-se o creștere semnificativă a ponderii datoriei publice deținute de rezidenți (de la 52,2% la 55,1%) și, respectiv, a celei a datoriei publice denominate în lei (de la 49,7% la 51,3%). Emisiunile de obligațiuni denominate în euro pe piețele externe au însumat 5 miliarde euro, acestora adăugându-li-se o emisiune denumită în euro pe piața internă în cuantum de 671 milioane euro. Tendința de reducere a ponderii datoriei pe termen scurt și cea de extindere a scadenței reziduale medii a stocului de datorie publică au continuat în 2019. Astfel, datoria pe termen scurt a reprezentat 3,1% din volumul datoriei publice (comparativ cu 3,3% în anul anterior), iar maturitatea reziduală medie la sfârșitul anului 2019 a fost de 6,9 ani (comparativ cu 6,6 ani la finele anului anterior).

B. DEZVOLTAREA ECONOMICĂ A ROMÂNIEI

2. POTENȚIALUL ECONOMIEI ROMÂNEȘTI

În analiza potențialului economiei românești s-au avut în vedere *resursele de energie primară, inclusiv producția, importul și consumul, precum și resursele umane.*

2.1. Resurse de energie primară

Economia românească este într-un activ proces de restructurare, în vederea eficientizării utilizării resurselor interne și a sporirii gradului ei de atractivitate, atât pentru investitorii privați interni, cât și pentru cei străini, în condițiile respectării standardelor europene de mediu și a creșterii calității produselor oferite beneficiarilor. Experți ai Comisiei Europene apreciază că:

„... În Europa Centrală și de Est, sectorul energetic *reprezintă cheia restructurării economice...*”, deoarece sectorul energetic este cel care influențează fundamental evoluția întregii societăți.

În acest context, cerințele strategiilor pentru sectorul energetic se referă la:

- accelerarea materializării condițiilor pentru liberalizarea pieței de energie;
- îmbunătățirea eficienței energetice și creșterea importanței utilizării surselor de energie regenerabilă;
- realizarea, în condiții de înaltă fiabilitate, a alimentării cu energia necesară structurilor economice existente;
- reducerea treptată a impactului negativ exercitat asupra mediului, de către unele activități din sectorul de producere și distribuire a energiei.

În acest mod se creează premise realiste pentru o energie sigură și accesibilă. Totodată, acestea reprezintă și principalele provocări la care este supus sectorul energetic în condițiile în care România trebuie să recupereze decalajul de performanță economică față de țările dezvoltate ale Uniunii Europene.

În anul 2019 resursele de energie primară au reprezentat 42701 mii tone echivalent petrol¹⁾, din care producția a deținut 57,5%. Structura resurselor de energie primară a fost următoarea: 38,0% țiței și produse petroliere din import; 27,1% gaze naturale; 12,4% cărbuni și cocs din import; 11,6% energie hidroelectrică, solară, eoliană și căldură nucleară; 8,3% lemne de foc (inclusiv biomasă); 1,5% energie provenită de la alți combustibili; 1,0% energie electrică din import; 0,1% energie provenită din surse neconvenționale.

Tabel 2.1.1. Resursele de energie primară

	Energie primară		- mii tone echivalent petrol ¹⁾ -			
	- total -		din care:			
	2018	2019	Producție	Import	2018	2019
Resurse	41647	42701	24979	24535	14168	15910
Cărbuni	4868	4790	4016	3928	459	615
din care:						
Lignit	4059	3920	3824	3778	1	1
Cocs din import	454	501	-	-	454	501
Gaze naturale ²⁾	11087	11546	8562	8274	1220	2158
Țiței ³⁾	12485	12971	3491	3490	8263	8662
Produse petroliere din import	3290	3263	-	-	3290	3263
Lemne de foc (inclusiv biomasă)	3552	3551	3443	3456	57	40
Alți combustibili	553	620	362	368	172	231
Energie hidroelectrică și căldură nucleară ⁴⁾	5044	4960	5044	4960	-	-
Energie electrică din import	253	440	-	-	253	440
Energie din surse neconvenționale	61	59	61	59	-	-

¹⁾ Echivalent petrol (10000 kcal/kg).

²⁾ Exclusiv gazolina și etanol din schelele de extracție.

³⁾ Inclusiv gazolina și etanol din schelele de extracție.

⁴⁾ Inclusiv energia eoliană și solar fotovoltaică.

¹⁾ Echivalent petrol (10000 kcal/kg).

În anul 2019, structura resurselor energetice pe cele două principale surse de proveniență ale energiei primare, a înregistrat următoarele aspecte:

- la producția internă, structura a fost dominată de gazele naturale (33,7% din total), urmată de energie hidroelectrică, solară, eoliană și căldura nucleară (20,2%), de cărbuni (16,0%), țiței (14,2%), lemne de foc, inclusiv biomasă (14,1%), alți combustibili și energie din surse neconvenționale (1,8%);
- la import, cea mai mare pondere au deținut-o țițeiul și produsele petroliere (75,0%), gazele naturale (13,6%), cărbunii și cocsul (7,0%); energia electrică a avut o pondere de 2,8%.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, resursele de energie primară au înregistrat o creștere (+1054 mii tone echivalent petrol, respectiv +2,5%).

Astfel, comparativ cu anul 2018, pe categorii de resurse de energie primară s-au înregistrat următoarele modificări:

- s-au majorat în principal resursele de: țiței (+486 mii tone echivalent petrol, respectiv +3,9%), gaze naturale utilizabile (+459 mii tone echivalent petrol, respectiv +4,1%), energie electrică din import (+187 mii tone echivalent petrol, respectiv +73,9%);
- s-au micșorat în principal resursele de: energie hidroelectrică, solară, eoliană și căldură nucleară (-84 mii tone echivalent petrol, respectiv -1,7%), cărbune (-78 mii tone echivalent petrol, respectiv -1,6%).

2.1.1. Producția de energie primară

În anul 2019, producția de energie primară a însumat 24535 mii tone echivalent petrol și comparativ cu anul 2018 a înregistrat o ușoară scădere (-444 mii tone echivalent petrol, respectiv -1,8%).

Analiza evoluției producției de energie primară, pe categorii, în anul 2019 comparativ cu anul 2018, evidențiază următoarele modificări:

- s-a majorat producția de lemn de foc, inclusiv biomasă (+13 mii tone echivalent petrol, respectiv +0,4%);
- s-a micșorat producția de: gaze naturale (-288 mii tone echivalent petrol, respectiv -3,4%), cărbune (-88 mii tone echivalent petrol, respectiv -2,2%), energie hidroelectrică, solară, eoliană și căldura nucleară (-84 mii tone echivalent petrol, respectiv -1,7%).

2.1.2. Importul de energie primară

În anul 2019, importul de energie primară a înregistrat o creștere față de anul 2018 (+12,3%).

Analiza evoluției importurilor de energie primară, pe categorii de surse de energie primară, evidențiază următoarele aspecte:

- s-au majorat în principal cantitățile importate de: gaze naturale (+938 mii tone echivalent petrol, respectiv +76,9%), țiței (+399 mii tone echivalent petrol, respectiv +4,8%), energie electrică (+187 mii tone echivalent petrol, respectiv +73,9%), cărbuni (+156 mii tone echivalent petrol, respectiv +34,0%);
- s-au înregistrat scăderi ale importurilor de produse petroliere (-27 mii tone echivalent petrol, respectiv -0,8%).

Gradul de independență energetică

În anul 2019, gradul mediu de independență energetică (determinat ca raport între producția de energie primară și cantitatea de energie primară disponibilă în perioada de referință) a fost de 74,3%, în scădere față de anul anterior (-0,2 puncte procentuale).

Tabel 2.1.2. Gradul de independență energetică

- procente -

	2018	2019	2019 față de 2018, pp ¹⁾ (+/-)
Total²⁾	74,5	74,3	-0,2
Cărbune (inclusiv cocs)	79,0	79,7	+0,7
Țiței	30,0	29,1	-0,9
Gaze naturale ³⁾	86,1	89,6	+3,5

¹⁾ Puncte procentuale.²⁾ Inclusiv produsele energetice obținute și consumate în gospodăriile populației.³⁾ Exclusiv gazolina și etanul din schelele de extracție care sunt cuprinse la țiței.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, gradul de independență energetică, pe principalele categorii de resurse energetice, a crescut la gaze naturale cu 3,5 puncte procentuale și cărbune cu +0,7 puncte procentuale dar a scăzut cu 0,9 puncte procentuale la țiței.

2.1.3. Consumul de energie

2.1.3.1. Consumul intern brut de energie

În anul 2019, consumul intern brut de energie a fost de 33016 mii tone echivalent petrol.

Structura consumului intern brut de energie, pe principalele componente a fost următoarea: 29,2% țiței și produse petroliere, 28,0% gaze naturale, 14,9% cărbune (inclusiv cocs) și 6,8% energie electrică.

Tabel 2.1.3. Consumul intern brut de energie- mii tone echivalent petrol¹⁾ -

	2018	2019	Structura, %		2019 față de 2018	
			2018	2019	+/-	%
Total²⁾	33510	33016	100,0	100,0	-494	98,5
din care:						
Energie electrică	2035	2244	6,1	6,8	+209	110,3
Cărbune (inclusiv cocs)	5081	4926	15,2	14,9	-155	96,9
Țiței și produse petroliere	9640	9655	28,8	29,2	+15	100,2
Gaze naturale ³⁾	9942	9229	29,7	28,0	-713	92,8

¹⁾ Echivalent petrol (10000 kcal/kg).²⁾ Inclusiv produsele energetice obținute și consumate în gospodăriile populației.³⁾ Exclusiv gazolina și etanul din schelele de extracție care sunt cuprinse la țiței.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, consumul intern brut de energie a înregistrat o scădere de 494 mii tone echivalent petrol (respectiv -1,5%).

Consumul intern brut de energie pe principalele componente a prezentat următoarele tendințe:

- a crescut consumul intern brut de: energie electrică (+209 mii tone echivalent petrol, respectiv +10,3%), țiței și produse petroliere (+15 mii tone echivalent petrol, respectiv +0,2%);
- s-a redus consumul intern brut de gaze naturale (-713 mii tone echivalent petrol, respectiv -7,2%) și cărbune, inclusiv cocs (-155 mii tone echivalent petrol, respectiv -3,1%).

2.1.3.2. Consumul final energetic

În anul 2019, consumul final energetic a fost de 23875 mii tone echivalent petrol, având pe principalele activități, următoarea structură: 32,5% populație, 28,1% transporturi, 27,9% industrie (inclusiv construcții), 9,2% alte activități, 2,3% agricultură, silvicultură și pescuit.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, consumul final energetic a avut o creștere (+264 mii tone echivalent petrol).

Tabel 2.1.4. Consumul final energetic

- mii tone echivalent petrol¹⁾ -

	2018	2019	2019 față de 2018		Structura, %	
			+/-	%	2018	2019
Consumul final energetic	23611	23875	+264	101,1	100,0	100,0
Industrie (inclusiv construcții)	6619	6659	+40	100,6	28,0	27,9
Agricultură, silvicultură și pescuit	566	557	-9	98,4	2,4	2,3
Transporturi	6462	6713	+251	103,9	27,4	28,1
Alte activități	2188	2191	+3	100,1	9,3	9,2
Populație	7776	7755	-21	99,7	32,9	32,5

¹⁾ Echivalent petrol (10000 kcal/kg).

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, evoluția consumului final energetic pe principalele activități din economie a prezentat următoarele aspecte:

- a crescut consumul final energetic: în transporturi (+251 mii tone echivalent petrol, respectiv +3,9%), industrie, inclusiv construcții (+40 mii tone echivalent petrol, respectiv +0,6%) și alte activități (+3 mii tone echivalent petrol, respectiv +0,1%);
- a crescut ponderea în total consum final energetic în transporturi (+0,7 puncte procentuale) și a scăzut ușor în celelalte domenii.

2.1.3.3. Consumul de energie, pe locuitor

În anul 2019, consumul intern brut de energie pe locuitor a fost de 1,704 tone echivalent petrol, în scădere față de anul anterior (-0,017 tone echivalent petrol pe locuitor, respectiv -1,0%).

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, consumul final energetic pe locuitor s-a majorat în transporturi cu 4,5%, industrie (inclusiv construcții) cu 1,2% și în sectorul rezidențial și al altor activități cu +0,2%.

Tabel 2.1.5. Consumul de energie, pe locuitor

- tone echivalent petrol¹⁾/ locuitor -

	2018	2019 ²⁾	2019 față de 2018	
			+/-	%
Consum intern brut de energie	1,721	1,704	-0,017	99,0
Consum final energetic:				
- industrie (inclusiv construcții)	0,340	0,344	+0,004	101,2
- agricultură, silvicultură și pescuit	0,029	0,029	-	100,0
- transporturi	0,332	0,347	+0,015	104,5
- rezidențial și al altor activități	0,512	0,513	+0,001	100,2

¹⁾ Echivalent petrol (10000 kcal/kg).

²⁾ Date provizorii.

2.1.4. Producția de energie electrică

2.1.4.1. Puterea instalată a grupurilor electrogene la sfârșitul anului

La sfârșitul anului 2019, puterea instalată a grupurilor electrogene a fost de 20908 mii kW, din care 47,3% în centralele termoelectrice, 31,5% în centralele hidroelectrice și 21,2% în centrale eoliene și solar fotovoltaice.

Tabel 2.1.6. Puterea instalată a grupurilor electrogene (la sfârșitul anului)

- mii kW -

	2018	2019	2019 față de 2018		Structura, %	
			+/-	%	2018	2019
Total	23553	20908	-2645	88,8	100,0	100,0
Termoelectrică	12526	9878	-2648	78,9	53,1	47,3
Hidroelectrică	6609	6595	-14	99,8	28,1	31,5
Eoliană ¹⁾	4418	4435	+17	100,4	18,8	21,2
Pe locuitor ²⁾ (W)	1210	1079	-131	89,2	x	x

¹⁾ Inclusiv energia solară fotovoltaică.

²⁾ S-au utilizat datele definitive privind populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, puterea instalată a grupurilor electrogene a scăzut cu 11,2%.

În anul 2019, *puterea instalată a grupurilor electrogene pe locuitor* era de 1079 W, în scădere cu 10,8% față de cea înregistrată în anul anterior.

2.1.4.2. Producția de energie electrică

În anul 2019, producția de energie electrică a fost de 59623 milioane kWh, din care 58,9% a fost termoelectrică și 26,8% hidroelectrică, 14,3% eoliană și solară fotovoltaică.

Tabel 2.1.7. Producția de energie electrică

	2018	2019	2019 față de 2018		- milioane kWh -	
			Structura, %		2018	2019
			+/-	%		
Total	64876	59623	-5253	91,9	100,0	100,0
Termoelectrică	38686	35066	-3620	90,6	59,6	58,9
Hidroelectrică	18097	16006	-2091	88,4	27,9	26,8
Eoliană ¹⁾	8093	8551	+458	105,7	12,5	14,3
Pe locuitor ²⁾ (kWh)	3332	3078	-254	92,4	x	x

¹⁾ Inclusive energia solară fotovoltaică.

²⁾ S-au utilizat **datele definitive privind populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an**, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

În anul 2019, față de anul anterior, producția de energie electrică a scăzut cu 5253 milioane kWh (-8,1%); pe tipuri de unități de producție se constată o scădere la producția de energie termoelectrică cu 3620 milioane kWh (-9,4%) și hidroelectrică cu 2091 milioane kWh (-11,6%) și o creștere a producției de energie eoliană și solară cu 458 milioane kWh (+5,7%).

În anul 2019, *producția de energie electrică pe locuitor* a fost de 3078 kWh. Comparativ cu anul anterior acest indicator a scăzut cu 254 kWh (respectiv cu -7,6%).

2.1.4.3. Structura producției de energie termoelectrică, după felul combustibilului consumat

În anul 2019, structura producției de energie termoelectrică, după felul combustibilului consumat a avut următoarele caracteristici: 38,8% din producție s-a obținut din cărbune (în special din lignit 36,3%), 25,5% din gaze naturale și 0,1% din produse petroliere lichide.

Tabel 2.1.8. Structura producției de energie termoelectrică, după felul combustibilului consumat

	2018	2019	- procente -	
			2019 față de 2018, pp ¹⁾	(+/-)
Energie termoelectrică - total	100,0	100,0		X
din care, produsă cu:				
Cărbune	40,4	38,8		-1,6
din acesta: lignit	37,6	36,3		-1,3
Produse petroliere lichide	0,1	0,1		-
Gaze naturale	27,2	25,5		-1,7

¹⁾ Puncte procentuale.

2.2. Resurse umane

2.2.1. Populația și fenomenele demografice

La 1 ianuarie 2020, populația rezidentă a României a fost de 19328,84 mii locuitori, din care 9460,66 mii bărbați (48,9%) și 9868,18 mii femei (51,1%). În perioada 2018-2020 (1 ianuarie), valorile negative ale sporului natural împreună cu soldul negativ al migrației internaționale au determinat scăderea populației țării cu aproape 205 mii locuitori.

Tabel 2.2.1. Populația rezidentă pe sexe și medii

Data	Total	Masculin	Feminin	- persoane -	
				Urban	Rural
1 ianuarie 2018 ¹⁾	19533481	9554867	9978614	10506097	9027384
1 iulie 2018	19476713	9528936	9947777	10481512	8995201
1 ianuarie 2019	19414458	9500450	9914008	10455362	8959096
1 iulie 2019	19375835	9482661	9893174	10458061	8917774
1 ianuarie 2020	19328838	9460661	9868177	10456496	8872342

Notă: Pentru perioada 2018-2020 s-a utilizat populația rezidentă estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011. Datele sunt definitive.

¹⁾ Date revizuite.

Schimbările care au avut loc în dinamica populației sunt rezultatul direct al tendințelor înregistrate la nivelul fenomenelor demografice (natalitate, mortalitate și migrație).

Structura pe vârste a populației poartă amprenta caracteristică a unui proces de îmbătrânire demografică cauzat în principal, de scăderea natalității care, în perioada 2018-2020 a determinat reducerea populației tinere (0-14 ani) cu 27,5 mii persoane. În paralel, creșterea speranței de viață a determinat în aceeași perioadă creșterea numărului populației vârstnice de 65 ani și peste cu 112,5 mii persoane.

În perioada 2018-2020, ponderea populației tinere de 0-14 ani se menține la același nivel (15,7% la 1 ianuarie 2020) cu data de 1 ianuarie 2018. Ponderea populației vârstnice a crescut de la 18,2% la 1 ianuarie 2018, la 18,9% la 1 ianuarie 2020.

La 1 ianuarie 2020, populația adultă de 15-64 ani reprezenta 65,4% din populația totală, în timp ce la aceeași dată a anului 2018 ponderea a fost de 66,2%, scăderea fiind de 289,7 mii persoane.

La începutul anului 2020, persoanele vârstnice de 80 ani și peste, „longevivii”, dețineau 4,8% din totalul populației, proporția fiind superioară la femeile vârstnice (6,1%), față de bărbații vârstnici (3,4%).

Implicațiile sociale și economice ale creșterii rapide, mai ales a segmentului populației „foarte bătrâne” (peste 80 ani) sunt foarte importante. Dacă grupele „mai tinere” (65-69 ani) ale populației vârstnice pot fi încă active din punct de vedere economic, fiind capabile să se întrețină singure, cei „foarte bătrâni” (80 ani și peste), mai ales femeile, sunt tot mai dependenți de ceilalți, necesitând suport social și medical special.

Structura populației pe vârste și medii rezidențiale confirmă faptul că procesul de îmbătrânire demografică este mai accentuat în mediul rural, unde ponderea populației vârstnice de 65 ani și peste este mai mare de 1,2 ori decât a celei din mediul urban.

La 1 ianuarie 2020, raportul de masculinitate a fost de 959 persoane de sex masculin la 1000 persoane de sex feminin. Până la vârsta de 56 ani, numărul bărbaților a fost mai mare decât cel al femeilor. Începând cu această vârstă, numărul femeilor devine mai mare, ajungând la grupa de vârstă de 80 ani și peste, de 1,9 ori mai mare decât cel al bărbaților.

Indicele de îmbătrânire demografică²⁾ și raportul de dependență demografică³⁾ au fost direct influențate de scăderea numărului de copii și de creșterea populației vârstnice. În perioada 2018-2020 indicele de îmbătrânire a crescut de la 116,0 în anul 2018, la 120,8 persoane vârstnice la 100 persoane tinere în anul 2020, iar raportul de dependență demografică a crescut de la 51,1 în anul 2018, la 53,0 persoane tinere și vârstnice la 100 persoane adulte în anul 2020.

²⁾ Indicele de îmbătrânire demografică - reprezintă numărul persoanelor vârstnice (65 ani și peste) care revin la 100 persoane tinere (0-14 ani).

³⁾ Raportul de dependență demografică - reprezintă numărul persoanelor tinere (0-14 ani) și vârstnice (65 ani și peste) care revin la 100 persoane în vârstă de muncă (15-64 ani).

Vârsta medie a populației țării a crescut de la 41,9 ani la 1 ianuarie 2018 la 42,2 ani la 1 ianuarie 2020, vârstă medie ce caracterizează țările cu o populație „adultă”. Vârsta medie a populației feminine a fost de 43,9 ani, la începutul anului 2020, cu 3,3 ani mai mare decât cea masculină.

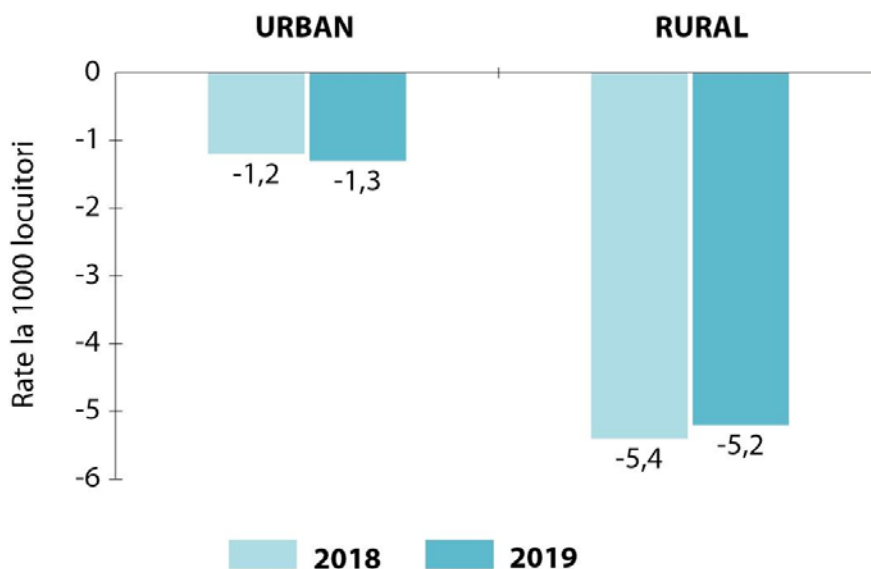
La începutul anului 2020, contingentul feminin fertil (de 15-49 ani) a fost de 4260 mii (43,2% din totalul populației feminine), în scădere cu 199,0 mii persoane față de 1 ianuarie 2018.

2.2.2. Sporul natural al populației rezidente

Principalul factor care a influențat scăderea populației rezidente în anul 2019 a fost sporul natural negativ. Evoluția natalității și a mortalității (mortalitatea depășind sensibil natalitatea) a determinat, în anul 2019 o rată a sporului natural negativ de -3,1 persoane la 1000 locuitori, apropiat ca dimensiune cu cel din anul 2018 (-3,2 persoane la 1000 locuitori).

În anul 2019, decalajul dintre sporul natural negativ pe medii de rezidență s-a menținut, în mediul urban evidențiindu-se un spor natural negativ de -1,3‰, față de -1,2‰ în anul 2018, iar în mediul rural un spor natural negativ de -5,2‰ (-5,4‰ în anul 2018).

Grafic 2.2.1. Sporul natural al populației rezidente pe medii de rezidență

Notă:Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

Sunt incluși numai născuții-vii ai căror mame aveau, la momentul nașterii, reședința obișnuită în România și decedații care au avut reședința obișnuită în România.

2.2.3. Natalitatea⁴⁾

În anul 2019 s-au născut 199,7 mii copii, în scădere cu 3,0 mii copii față de anul 2018, iar rata natalității a scăzut de la 10,4 născuți-vii la 1000 locuitori, în anul 2018, la 10,3 născuți-vii la 1000 locuitori, în anul 2019.

După mediul de rezidență, în anul 2019, rata natalității din mediul urban (10,6‰) a fost superioară celei din mediul rural (10,0‰). Scăderea ratei natalității la nivel național a fost determinată de evoluția negativă a ratei din mediul urban (de la 10,7‰ în anul 2018, la 10,6‰ în anul 2019), în timp ce rata de natalitate în mediul rural s-a menținut la același nivel în ambii ani (10,0‰).

⁴⁾ Indicatorul se referă la populația rezidentă.

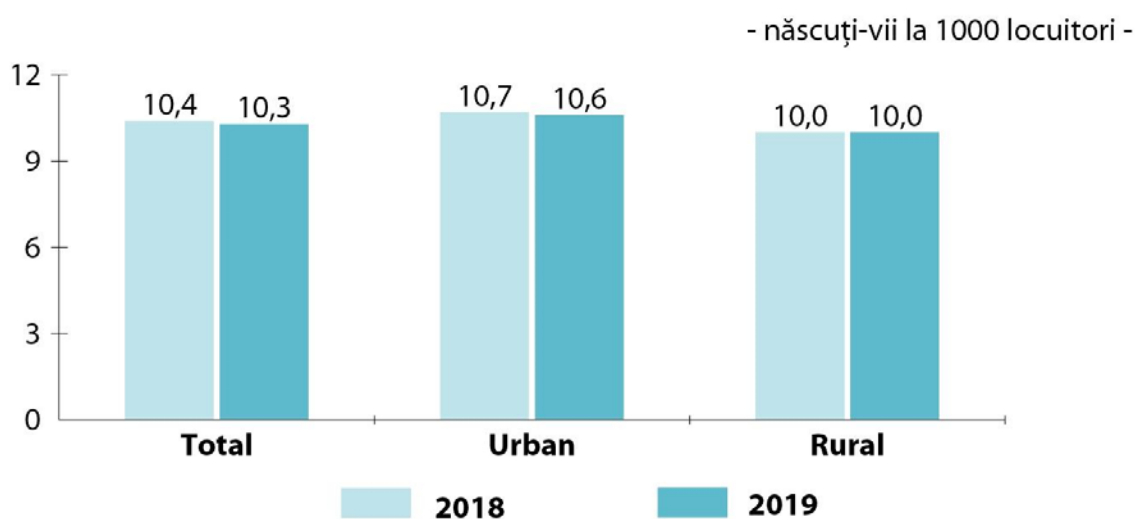
Tabel 2.2.2. Principalii indicatori ai natalității

	2018	2019
Număr născuți-vii (mii persoane)	202,7	199,7
Rata de natalitate (născuți-vii la 1000 locuitori)	10,4	10,3
Vârsta medie a mamei (ani), pentru născuții-vii cu reședința obișnuită în România		
- la prima naștere	27,4	27,6
- la toate nașterile	28,7	28,8

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

Sunt incluși numai născuții-vii ai căror mame aveau, la data nașterii, reședința obișnuită în România și a căror naștere a fost înregistrată la oficiile de stare civilă din România.

Vârsta medie a femeilor care au născut se referă la mamele cu reședința obișnuită în România.

Grafic 2.2.2. Rata natalității pentru născuții-vii cu reședința obișnuită în România, pe medii de rezidență

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

Sunt incluși numai născuții-vii ai căror mame aveau, la momentul nașterii, reședința obișnuită în România.

În anul 2019, vârsta medie a mamei la naștere (28,8 ani) a fost în creștere față de anul precedent (28,7 ani), menținându-se tendința de amânare a nașterii. Vârsta medie a mamei la prima naștere a fost de 27,6 ani în anul 2019 și de 27,4 ani în anul 2018.

În anul 2019, femeile din mediul rural au născut la o vârstă mai tânără (27,2 ani), comparativ cu cele din mediul urban (30,0 ani). Decalajul între urban și rural se menține și în cazul vârstei mamelor care sunt la prima naștere (29,1 ani în urban și 25,2 ani în rural).

Din punct de vedere al situației juridice, în anul 2019, ponderea copiilor născuți-vii în afara căsătoriei a fost de 30,9% din numărul total al născuților-vii. În mediul rural, frecvența nașterilor în afara căsătoriei (37,0%) a fost mai mare, comparativ cu cea din mediul urban (25,9%). Cea mai mare parte a copiilor născuți în afara căsătoriei (51,4%) provin de la tinerele sub 25 ani.

În anul 2019, din numărul total al născuților-vii, 28,5% au avut mame cu vârsta între 25-29 ani, iar 31,7% dintre născuții-vii au avut tați cu vârsta între 30-34 ani. Starea de sănătate și calitatea vieții copiilor depind, esențial, de nivelul de pregătire al mamelor. În anul 2019, ponderea născuților-vii ai căror mame au avut un nivel de pregătire redus (cel mult studii gimnaziale) a fost de 25,6%, iar 35,6% din totalul născuților-vii au avut mame cu o pregătire de nivel mediu (profesional, liceal și postliceal). În anul 2019, ponderea născuților-vii ai căror mame au un nivel de pregătire ridicat (universitar sau mai mult) a fost egală ca cea din anul 2018 (30,4%). Pentru 8,4% dintre născuții-vii mamele nu și-au declarat nivelul educațional.

2.2.4. Mortalitatea⁴⁾

În anul 2019 s-au înregistrat 259,9 mii decese, în scădere cu 4,0 mii decese față de anul 2018, iar rata mortalității a scăzut de la 13,6 decedați la 1000 locuitori în anul 2018, la 13,4 decedați la 1000 locuitori în anul 2019.

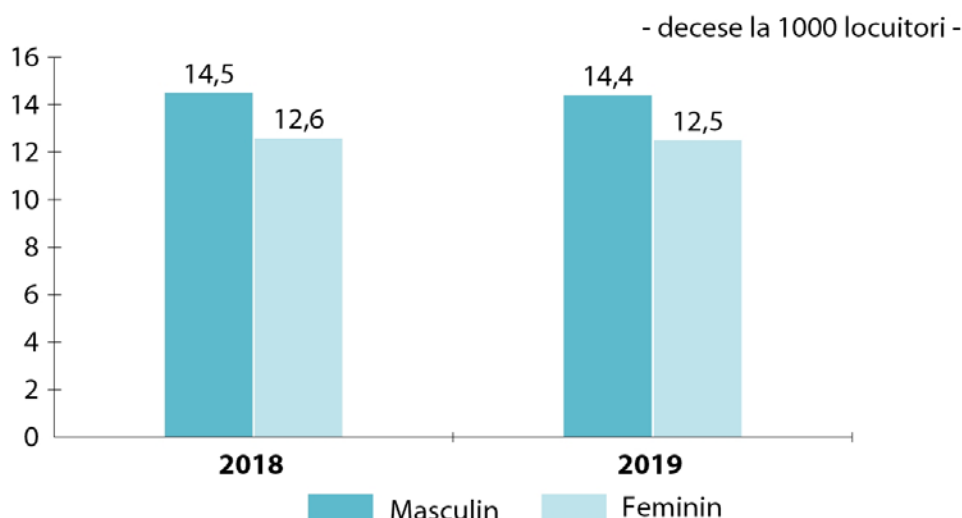
Tabel 2.2.3. Principalii indicatori ai mortalității

	2018	2019
Număr decese (mii persoane)	263,9	259,9
Rata de mortalitate (decedați la 1000 locuitori)		
Total	13,6	13,4
- Masculin	14,5	14,4
- Feminin	12,6	12,5
- Urban	11,9	11,9
- Rural	15,4	15,2

*Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.
Sunt incluși numai decedații cu reședința obișnuită în România.*

În anul 2019, în mediul urban, rata mortalității a fost egală cu cea din anul 2018 (11,9‰), iar în mediul rural a scăzut față de anul 2018 (de la 15,4‰ la 15,2‰). În aceeași perioadă, rata mortalității feminine a scăzut de la 12,6‰ la 12,5‰, iar rata mortalității masculine a scăzut de la 14,5‰ la 14,4‰.

Grafic 2.2.3. Rata mortalității pentru decedații cu reședința obișnuită în România, pe sexe

*Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.
Sunt incluși numai decedații cu reședința obișnuită în România.*

Ratele mortalității specifice pe principalele cauze de deces au continuat să difere pe sexe.

Mortalitatea feminină a avut valori superioare celei masculine în cazul bolilor aparatului circulator, al bolilor endocrine, de nutriție și metabolism și al bolilor sistemului nervos. Pentru celelalte cauze de deces se manifestă o „supramortalitate masculină”, mai accentuată în cazul tumorilor, leziunilor traumatiche, otrăvirilor și a altor consecințe ale cauzelor externe, al bolilor aparatului respirator și al bolilor aparatului digestiv, dar și în cazul bolilor infecțioase și parazitare, în special în cazul tuberculozei.

Decesele înregistrate în anul 2019 au continuat să aibă ca principale cauze, bolile aparatului circulator 55,9% (în principal boala ischemică a inimii 19,1% și bolile cerebro-vasculare 14,9%) și tumorile (19,4%). Decesele datorate acestor două cauze au reprezentat 75,3% din totalul deceselor.

⁴⁾ Indicatorul se referă la populația rezidentă.

Comparativ cu anul anterior, în anul 2019 s-a menținut ordinea principalelor cauze de deces, pe primul loc situându-se bolile aparatului circulator, urmate de tumori, bolile aparatului respirator (6,8%) și bolile aparatului digestiv (6,0%).

În anul 2019, speranța de viață la naștere a ajuns la 75,97 ani, în creștere cu 0,12 ani față de anul anterior, femeile având o durată medie a vieții mai mare cu 7,09 ani decât bărbații, diferența dintre sexe fiind în creștere față de anul anterior (când era de 7,01 ani).

Tabel 2.2.4. Speranța de viață la naștere¹⁾

	- ani -		
	Total	Masculin	Feminin
2018	75,85	72,37	79,38
2019	75,97	72,45	79,54

Notă: Speranța de viață la naștere în anul de referință s-a calculat pe baza numărului populației după domiciliu și al decedaților cu domiciliul sau cu reședința obișnuită în România.

¹⁾ Indicatorul se referă la populația după domiciliu.

Datorită nivelului diferențiat al mortalității pe medii de rezidență înregistrat și în anul 2019, durata medie de viață a populației din mediul urban a fost superioară celei din mediul rural, cu 3,01 ani. Pentru ambele sexe, durata medie a vieții în mediul urban a fost mai mare decât cea din rural. Diferențe mai accentuate s-au înregistrat la populația masculină (3,46 ani), față de cea feminină (1,83 ani).

Tabel 2.2.5. Speranța de viață la naștere pe sexe și medii

	Urban			Rural		
	Total	Masculin	Feminin	Total	Masculin	Feminin
2018	77,12	73,90	80,16	74,24	70,58	78,38
2019	77,29	74,04	80,34	74,28	70,58	78,51

Notă: Speranța de viață la naștere în anul de referință s-a calculat pe baza numărului populației după domiciliu și al decedaților cu domiciliul sau cu reședința obișnuită în România.

2.2.5. Nupțialitatea⁵⁾

În anul 2019, numărul căsătoriilor a fost de 128,6 mii, în scădere cu 14,7 mii căsătorii față de anul 2018, iar rata nupțialității a fost mai mică decât cea din anul 2018, înregistrându-se 5,8 căsătorii la 1000 locuitori, față de 6,5 căsătorii la 1000 locuitori înregistrate în anul 2018.

Tabel 2.2.6. Principalii indicatori ai nupțialității

	2018	2019
Număr căsătorii (mii căsătorii)	143,3	128,6
din care:		
- la prima căsătorie ¹⁾	112,3	97,7
Rata de nupțialitate (căsătorii la 1000 locuitori)	6,5	5,8
Vârsta medie la căsătorie (ani)		
Masculin	33,8	33,7
Feminin	30,6	30,6
Vârsta medie la prima căsătorie (ani)		
Masculin	31,9	31,6
Feminin	28,7	28,3

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația după domiciliu la 1 iulie a fiecărui an.

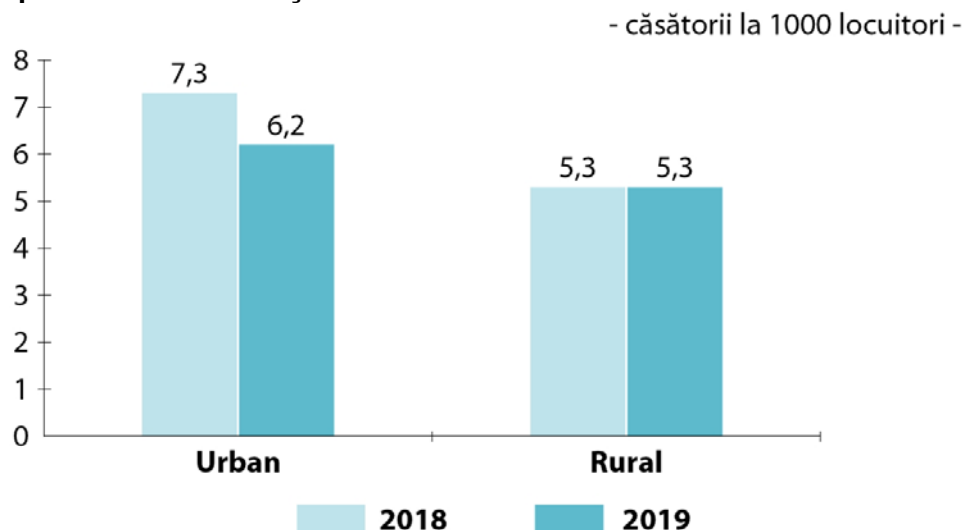
Sunt incluse căsătoriile persoanelor care aveau, la data încheierii căsătoriei, domiciliul în România, precum și căsătoriile persoanelor de cetățenie română care se căsătoresc în străinătate și care sunt înregistrate la Oficiile de Stare Civilă din România.

¹⁾ Pentru ambii soți.

În anul 2019 s-a menținut decalajul pe medii de rezidență, numărul de căsătorii din mediul urban fiind de 1,5 ori mai mare față de cel înregistrat în mediul rural.

⁵⁾ Indicatorul se referă la populația după domiciliu.

Grafic 2.2.4. Rata nupțialității pentru populația cu domiciliul în România, pe medii de rezidență

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația după domiciliu la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

Pe grupe de vârstă și sexe se evidențiază că, în anul 2019, cele mai multe căsătorii s-au încheiat de bărbații și femeile din grupa de vârstă 25-29 ani.

În anul 2019, vârsta medie la căsătorie cunoaște o tendință de scădere la bărbați de (0,1 ani), ajungând la 33,7 ani, iar la femei vârsta medie la căsătorie a fost egală cu cea din anul precedent (30,6 ani). Decalajul între vârsta medie a soților a fost de 3,1 ani, aspect considerat favorabil din punct de vedere al condițiilor necesare asigurării reproducerii populației.

Vârsta medie înregistrată la prima căsătorie, în anul 2019, a fost de 31,6 ani pentru bărbați și 28,3 ani pentru femei. De menționat că vârsta medie la prima căsătorie a înregistrat o ușoară scădere față de anul 2018 pentru ambele sexe (cu 0,3 ani pentru bărbați și cu 0,4 pentru femei).

2.2.6. Divorțialitatea⁵⁾

În anul 2019 s-au înregistrat 30,2 mii divorțuri, cu 660 divorțuri mai puține decât în anul 2018. Rata divorțialității a scăzut de la 1,39 divorțuri la 1000 locuitori în anul 2018 la 1,36 divorțuri la 1000 locuitori în anul 2019.

Tabel 2.2.7. Principalii indicatori ai divorțialității

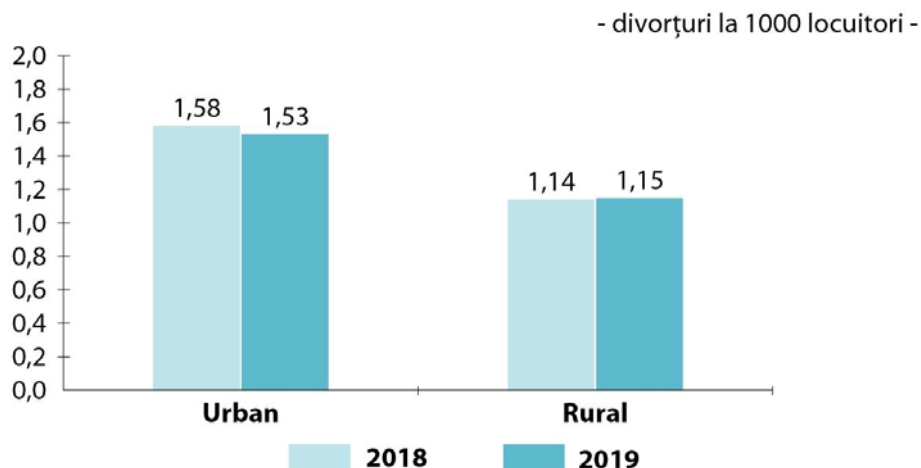
	2018	2019
Număr divorțuri (mii divorțuri)	30,9	30,2
Rata de divorțialitate (divorțuri la 1000 locuitori)	1,39	1,36
Divorțuri la 1000 căsătorii	215	235
Durata medie a căsătoriei desfăcute prin divorț (ani)	15,1	15,1
Vârsta medie a soților la divorț (ani)		
Masculin	43,0	43,2
Feminin	39,3	39,5

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația după domiciliu la 1 iulie a fiecărui an. Sunt incluse divorțurile persoanelor ale căror divorțuri s-au încheiat la judecătoria, stări civile sau notari publici, în conformitate cu prevederile Legii nr.202/2010, precum și divorțurile cetățenilor români care au divorțat în străinătate, ale căror divorțuri au fost transcrise la oficiile de stare civilă din România.

În anul 2019, aproape două treimi din numărul total al divorțurilor s-au înregistrat în mediul urban, proporția la 1000 locuitori fiind de 1,3 ori mai mare în mediul urban decât în mediul rural.

⁵⁾ Indicatorul se referă la populația după domiciliu.

Grafic 2.2.5. Rata divorțialității pentru populația cu domiciliul în România, pe medii de rezidență

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația după domiciliu la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

În anul 2019, din repartizarea pe grupe de vârstă și sexe a persoanelor care au divorțat se poate observa că bărbații din grupa 40-44 ani (20,0%) și femeile din grupa de vârstă 30-34 ani (19,2%) au avut cea mai mare pondere.

În anul 2019, comparativ cu anul 2018, vârsta medie a soților la divorț a crescut cu 0,2 ani atât la bărbați cât și la femei. Vârsta medie a soților la data desfacerii căsătoriei a fost mai mare în mediul urban, decât în mediul rural, atât în cazul femeilor (40,0 ani în urban, față de 38,5 ani în rural), cât și în cazul bărbaților (43,3 ani în urban, față de 43,0 ani).

Căsătoriile desfăcute în cazul cuplurilor cu copii minori au reprezentat 40,7% din totalul divorțurilor pronunțate în anul 2019, în scădere față de anul precedent (40,9%). Din totalul divorțurilor pronunțate în anul 2019, două treimi s-au realizat cu acordul părților (67,6%). Alte cauze de divorț invocate au fost: infidelitatea conjugală (2,4%), alcoolismul (1,6%), violențele fizice (1,4%), cauzele combinate (2,9%), alte situații (24,1%).

Numărul divorțurilor din vina soțului a fost de 2,8 ori mai mare decât al celor din vina soției.

2.2.7. Migrația internă⁵⁾

În anul 2019 și-au schimbat domiciliul 403,2 mii persoane, cu 16,9 mii persoane mai multe față de anul 2018. Rata migrației interne, a crescut comparativ cu anul 2018, fiind de 18,2 schimbări de domiciliu la 1000 locuitori.

În anul 2019, fluxurile migratorii urban-urban (29,2%) și urban-rural (28,2%) au deținut cele mai mari ponderi în structura migrației interne.

Tabel 2.2.8. Principalii indicatori ai migrației interne

	2018	2019
Schimbări de domiciliu (la 1000 locuitori)	17,4	18,2
Ponderea fluxurilor de migrație (%)		
- din rural în urban	23,3	23,4
- din rural în rural	18,9	19,2
- din urban în rural	28,3	28,2
- din urban în urban	29,5	29,2

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația după domiciliu la 1 iulie a fiecărui an.

În anul 2019, tinerii cu vârsta între 25-34 ani au fost cei mai mobili (valoarea maximă a fost de 55,8 mii persoane pentru grupa de vârstă 25-29 ani). După vârsta de 40 ani, nivelul schimbărilor de domiciliu este mai redus.

⁵⁾ Indicatorul se referă la populația după domiciliu.

Tabelul 2.2.9. Migrația internă pe grupe de vârstă și sexe

- procente -

Grupa de vârstă - ani -	2018		2019	
	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
sub 15	25,6	19,5	26,0	20,1
15-19	5,3	7,0	5,2	6,9
20-24	5,8	11,9	6,0	11,8
25-29	12,7	16,9	11,8	15,5
30-34	12,6	11,9	12,6	12,2
35-39	9,7	8,4	9,4	8,2
40-44	8,2	6,6	8,4	6,9
45-49	5,7	4,8	5,5	4,8
50-54	4,2	3,4	4,7	4,0
55-59	3,1	2,8	3,1	2,6
60 și peste	7,1	6,8	7,3	7,0

În anul 2019, din numărul total al persoanelor care și-au schimbat domiciliul, bărbații au avut o pondere de 44,5%, iar femeile de 55,5%, menținându-se mobilitatea feminină mai accentuată, în principal datorită intensităților mai mari înregistrate la femeile din grupele de vârstă 20-34 ani (cu intensitatea maximă la grupa de vârstă 25-29 ani).

Fluxul migrației urban-rural are efecte pozitive asupra structurii populației din mediul rural. Populația din mediul rural primește mai mulți copii (sub 15 ani) și persoane adulte cu vârsta peste 40 ani. În anul 2019, numărul cel mai mare al persoanelor adulte care și-au schimbat domiciliul a fost înregistrat la grupa de vârstă 25-29 ani, atât în mediul urban (33,4 mii persoane), cât și în mediul rural (22,5 mii persoane).

Tabel 2.2.10. Fluxurile migrației interne cu schimbarea domiciliului între mediile de rezidență, pe grupe mari de vârstă și sexe, în anul 2019

- procente -

Grupa de vârstă	Urban-Rural		Rural-Urban	
	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
0-14 ani	24,2	21,1	27,7	20,0
15-59 ani	64,9	69,5	67,3	74,2
60 ani și peste	10,9	9,4	5,0	5,8

Cele mai multe schimbări de domiciliu s-au înregistrat la populația feminină în vârstă de muncă.

Fluxul de migrație rural - rural înregistrează cel mai mare grad de „feminizare” (60,5%).

Tabelul 2.2.11. Structura fluxurilor migrației cu schimbarea domiciliului, pe sexe

- procente -

Fluxuri migratorii	Masculin		Feminin	
	2018	2019	2018	2019
- din urban în urban	46,2	46,2	53,8	53,8
- din urban în rural	47,6	47,6	52,4	52,4
- din rural în urban	42,4	42,8	57,6	57,2
- din rural în rural	39,8	39,5	60,2	60,5

În anul 2019, peste jumătate (51,9%) din numărul persoanelor în vârstă de 15 ani și peste, care și-au schimbat domiciliul, erau căsătorite. Din cele 311,7 mii persoane în vârstă de 15 ani și peste, care și-au schimbat domiciliul, 43,9% au fost absolvenți ai învățământului liceal. Persoanele cu studii liceale și superioare au fost cele mai mobile categorii de populație.

2.2.8. Migrația internațională

Transformările profunde din sistemul legislativ, respectiv libera circulație a persoanelor, au constituit, în special în perioada post-aderării României la Uniunea Europeană, premisele accentuării creșterii nivelului migrației internaționale.

Statele membre ale Uniunii Europene au reprezentat și în anul 2019 destinația preferată a emigranților care și-au schimbat reședința obișnuită⁶⁾, pe primele locuri situându-se Germania (23,1%), Italia (16,8%) și Marea Britanie (16,2%).

Tabel 2.2.12. Principalii indicatori ai migrației internaționale temporare cu stabilirea reședinței obișnuite

	2018	2019
Emigranți		
număr persoane	231661	233736
- Masculin	118803	126523
- Feminin	112858	107213
Imigranți		
număr persoane	172578	202422
- Masculin	98271	117643
- Feminin	74307	84779
Soldul migrației internaționale		
număr persoane	-59083	-31314
- Masculin	-20532	-8880
- Feminin	-38551	-22434

*Notă: Emigranții - persoane din România care și-au schimbat reședința obișnuită, pentru cel puțin 12 luni în străinătate, în cursul anului de referință.
Imigranții - persoane de cetățenie română, străină sau fără cetățenie care au imigrat în România, respectiv care au avut anterior reședința obișnuită în străinătate și și-au stabilit / restabilit reședința obișnuită, pentru cel puțin 12 luni, pe teritoriul României, în cursul anului de referință.*

Comparativ cu fluxurile de migrație înregistrate în anul 2018, în anul 2019 **numărul emigranților (233,7 mii persoane) și numărul imigranților (202,4 mii persoane)** au crescut.

În anul 2019, cele mai multe persoane care și-au schimbat reședința obișnuită au fost de sex masculin, reprezentând 54,1% din emigranți și 58,1% din imigranți.

Cea mai mare parte a persoanelor care au emigrat (88,5% bărbați și 83,6% femei) sunt din categoria populației în vârstă de muncă (15-64 ani), migrația în această perioadă având, probabil, în cea mai mare parte, motivație economică.

Tabel 2.2.13. Principalii indicatori ai migrației internaționale definitive

	2018	2019
Emigranți		
număr persoane	27229	26775
- Masculin	11989	11873
- Feminin	15240	14902
Imigranți		
număr persoane	65678	64479
- Masculin	38698	35705
- Feminin	26980	28774
Soldul migrației internaționale		
număr persoane	38449	37704
- Masculin	26709	23832
- Feminin	11740	13872

*Notă: Emigranții - cetățeni români care și-au schimbat domiciliul în străinătate în cursul anului de referință.
Imigranții - persoane de cetățenie română, care și-au stabilit / restabilit domiciliul în România, în cursul anului de referință.
Nu sunt cuprinși cetățenii străini sau fără cetățenie care și-au stabilit domiciliul în România.*

În anul 2019, **numărul imigranților** care și-au stabilit domiciliul în România a fost de **64,5 mii persoane**, iar **numărul emigranților** care și-au stabilit domiciliul în altă țară a fost de **26,7 mii persoane**. Soldul migrației internaționale definitive a fost pozitiv, numărul imigranților fiind de 2,4 ori mai mare decât numărul emigranților.

⁶⁾ Persoane care au emigrat din România, respectiv și-au stabilit reședința obișnuită în străinătate pentru o perioadă de cel puțin 12 luni.

Cea mai mare parte a persoanelor care au emigrat definitiv sunt din categoria populației în vârstă de muncă. Dintre femeile care au părăsit definitiv România, 64,5% au vârsta cuprinsă între 25 și 54 ani, în timp ce bărbații din aceeași grupă de vârstă au emigrat în proporție de 57,3%.

În anul 2019, distribuția pe sexe arată că au emigrat mai multe femei (55,7%), iar cei mai mulți dintre cei care au imigrat au fost bărbații (55,4%).

3. EVOLUȚIA MACROECONOMICĂ

3.1. Produsul intern brut (PIB)

Conturile naționale au fost elaborate pe baza principiilor metodologice ale Sistemului European de Conturi 2010 (SEC 2010).

3.1.1. Formarea Produsului intern brut

În anul 2019, nivelul Produsului intern brut, în termeni nominali, a fost de 1058190,3 milioane lei prețuri curente, revenind 54613,9 lei pe locuitor. Produsul intern brut în anul 2019 a fost, în termeni reali, mai mare cu 4,1% comparativ cu anul 2018. Produsul intern brut pe locuitor a crescut cu 4,7% față de anul anterior.

Tabel 3.1.1. Produsul intern brut și Produsul intern brut pe locuitor

	2018	2019 ¹⁾
Produsul intern brut (milioane lei)	951728,5	1058190,3
Creșterea PIB în termeni reali (în procente față de anul anterior)	104,5	104,1
Produsul intern brut pe locuitor²⁾ (lei)	48864,9	54613,9
Creșterea PIB pe locuitor în termeni reali (în procente față de anul anterior)	105,1	104,7

Notă: Datele au fost calculate conform metodologiei Sistemului European de Conturi (SEC) - 2010.

¹⁾ Date semidefnitive.

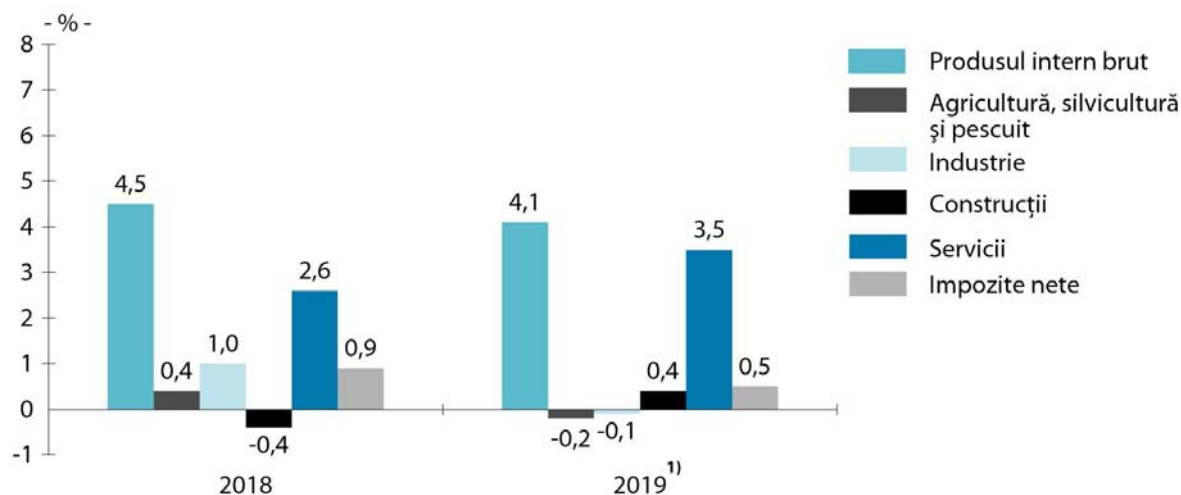
²⁾ S-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor – 2011.

În anul 2019, evoluția Produsului intern brut pe principalele ramuri de activitate a avut următoarele caracteristici:

- serviciile⁷⁾ au înregistrat cea mai mare contribuție la formarea PIB (624817,9 milioane lei, respectiv 59,0% din total); la această componentă, contribuții importante și-au adus următoarele activități: comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante (18,2% din PIB), administrație publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public; învățământ; sănătate și asistență socială (14,1% din PIB), tranzacții imobiliare (7,8% din PIB);
- pe locul secund s-a situat industria (224177,4 milioane lei; respectiv 21,2% la formarea PIB);
- construcțiile (64130,1 milioane lei) au contribuit cu 6,1% la formarea PIB;
- cel mai mic aport l-a avut agricultura, silvicultura și pescuitul (43656,7 milioane lei, respectiv 4,1% din PIB).

⁷⁾ Serviciile includ activitatea de comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante, informații și comunicații, intermediari financiare și asigurări, tranzacții imobiliare, activități profesionale, științifice și tehnice; activități de servicii administrative și activități de servicii suport, administrație publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public; învățământ; sănătate și asistență socială și activități de spectacole, culturale și recreative; reparații de produse de uz casnic și alte servicii.

Grafic 3.1.1. Contribuții la creșterea Produsului intern brut, pe categorii de resurse

Notă: Datele au fost calculate conform metodologiei Sistemului European de Conturi (SEC) - 2010.

¹⁾ Date semidefinitive.

Tabel 3.1.2. Produsul intern brut, pe categorii de resurse

	Milioane lei prețuri curente		Structura, %	
	2018	2019 ¹⁾	2018	2019 ¹⁾
Agricultură, silvicultură și pescuit	41227,3	43656,7	4,3	4,1
Industria extractivă; industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	215851,0	224177,4	22,7	21,2
Construcții	52455,6	64130,1	5,5	6,1
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante	174638,0	192794,0	18,4	18,2
Informații și comunicații	50665,8	61566,3	5,3	5,8
Intermedieri financiare și asigurări	24421,7	24606,0	2,6	2,3
Tranzacții imobiliare	71502,6	82008,2	7,5	7,8
Activități profesionale, științifice și tehnice; activități de servicii administrative și activități de servicii suport	70112,1	80797,6	7,4	7,6
Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public; învățământ; sănătate și asistență socială	128635,0	149487,3	13,5	14,1
Activități de spectacole, culturale și recreative; reparații de produse de uz casnic și alte servicii	30589,8	33558,5	3,2	3,2
Valoare adăugată brută	860098,9	956782,1	90,4	90,4
Impozite pe produs ²⁾	91419,3	101525,5	9,6	9,6
Drepturi asupra importurilor (taxe vamale)	3084,9	2312,9	0,3	0,2
Subvenții pe produs	-2874,6	-2430,2	-0,3	-0,2
Produs intern brut (PIB)	951728,5	1058190,3	100,0	100,0
Produs intern brut pe locuitor³⁾ (lei)	48864,9	54613,9		
Venit național brut	933570,7	1042677,9		

Notă: Datele au fost calculate conform metodologiei Sistemului European de Conturi (SEC) - 2010.

¹⁾ Date semidefinitive.

²⁾ Inclusiv TVA.

³⁾ S-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

În anul 2019, valoarea adăugată brută înregistrată a fost de 956782,1 milioane lei prețuri curente și a reprezentat 90,4% din PIB.

Pe ansamblul valorii adăugate brute, se remarcă dinamici apropiate ca valoare în cei doi ani analizați (respectiv 3,9% în anul 2018 și 4,0% în anul 2019).

În anul 2019, creșterea economică de 4,1% a fost susținută în principal, de evoluția sectorul construcții cu o dinamică de 7,0% și de servicii, cu o creștere de +6,2% față de anul precedent. Impozitele nete au avut un impact pozitiv asupra PIB (contribuție de 0,5% la creșterea PIB).

Tabel 3.1.3. Indicii Produsului intern brut, pe categorii de resurse

- în procente față de anul precedent -

	2018	2019 ¹⁾
Produsul intern brut	104,5	104,1
Valoarea adăugată brută în agricultură, silvicultură și pescuit	109,4	95,0
Valoarea adăugată brută în industrie	104,3	99,4
Valoarea adăugată brută în construcții	89,4	107,0
Valoarea adăugată brută în servicii	104,7	106,2

¹⁾ Date semidefinite.

3.1.2. Utilizarea Produsului intern brut

În anul 2019, consumul final efectiv a fost de 850852,2 milioane lei, reprezentând 80,4% din Produsul intern brut, pondere mai mică față de anul anterior cu 0,3 puncte procentuale.

Tabel 3.1.4. Produsul intern brut, pe categorii de utilizări

- milioane lei prețuri curente -

	2018	2019 ¹⁾	Structura, %	
			2018	2019 ¹⁾
Produsul intern brut	951728,5	1058190,3	100,0	100,0
Consumul final efectiv	767438,7	850852,2	80,7	80,4
Consumul final individual efectiv al gospodăriilor populației	677353,2	748058,2	71,2	70,7
Consumul final colectiv efectiv al administrațiilor publice	90085,5	102794,0	9,5	9,7
Formarea brută de capital	216774,8	251096,9	22,7	23,7
Formarea brută de capital fix	200357,7	239385,3	21,0	22,6
Variația stocurilor ²⁾	16417,1	11711,6	1,7	1,1
Exportul net ³⁾	-32485,0	-43758,8	-3,4	-4,1

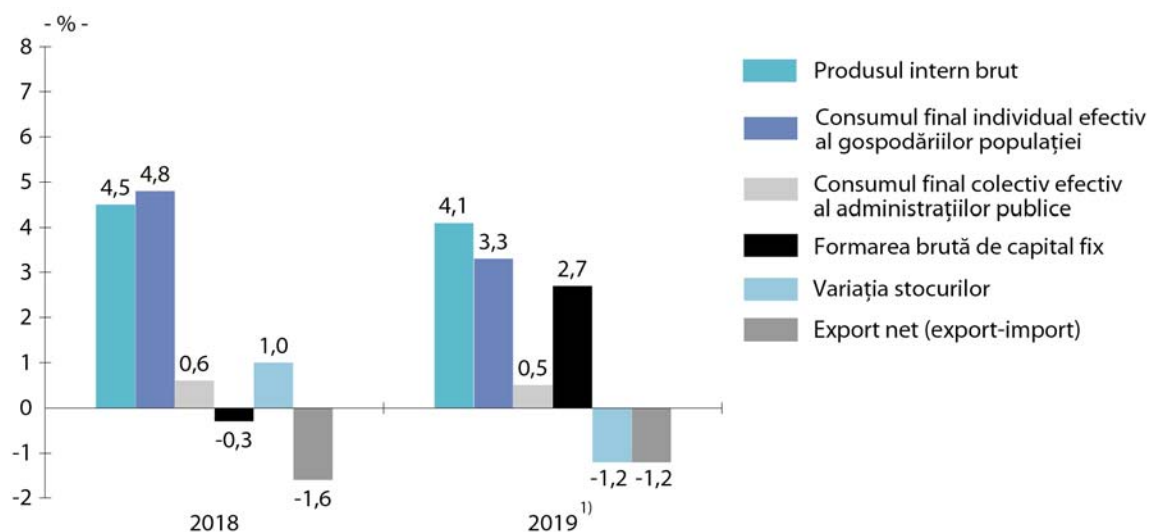
Notă: Datele au fost calculate conform metodologiei Sistemului European de Conturi (SEC) - 2010.

¹⁾ Date semidefinite.

²⁾ Inklusiv achiziții minus cedări de obiecte de valoare.

³⁾ Export-Import.

Grafic 3.1.2. Contribuții la creșterea Produsului intern brut, pe categorii de utilizări

Notă: Datele au fost calculate conform metodologiei Sistemului European de Conturi (SEC) - 2010.

¹⁾ Date semidefinite.

În anul 2019, *consumul final individual efectiv al gospodăriilor populației* (cea mai importantă componentă a consumului final efectiv) a fost de 748058,2 milioane lei, reprezentând 70,7% din Produsul intern brut, pondere mai mică cu 0,5 puncte procentuale față de anul 2018 (71,2% din Produsul intern brut în anul 2018).

Evoluția *consumului final individual efectiv al gospodăriilor populației*, indică o dinamică pozitivă a acestui indicator (+4,6% în anul 2019 față de anul 2018).

În anul 2019, *consumul final colectiv efectiv al administrației publice* a fost de 102794,0 milioane lei, mai mare cu 5,0% față de anul anterior; acest indicator a reprezentat 9,7% din Produsul intern brut, cu 0,2 puncte procentuale mai mare față de cel din anul anterior (9,5% din Produsul intern brut în anul 2018).

În anul 2019, *rata de investiție*⁸⁾ a avut valoarea de 25,0%, cu 1,7 puncte procentuale peste nivelul înregistrat în anul 2018 (23,3%).

Comparativ cu anul precedent, formarea brută de capital fix s-a majorat cu 13,0%.

În anul 2019, sumele ce au fost alocate pentru *formarea brută de capital fix* au însumat 239385,3 milioane lei. Ponderea formării brute de capital fix în total PIB a fost mai mare cu 1,6 puncte procentuale față de anul anterior (de la 21,0% din PIB în anul 2018, la 22,6% în anul 2019).

În anul 2019, deși exporturile de bunuri și servicii au avut o dinamică pozitivă (4,6% față de anul anterior, evoluția importurilor de bunuri și servicii a surclasat pe cea a exporturilor (6,8% în anul 2019 față de anul 2018).

În anul 2019, *exportul net de bunuri și servicii* a avut o valoare de -43758,8 milioane lei.

Tabel 3.1.5. Indicii Produsului intern brut, pe categorii de utilizări

	- în procente față de anul precedent -	
	2018	2019 ¹⁾
Produsul intern brut	104,5	104,1
Consumul final efectiv	106,8	104,7
Consumul final individual efectiv al gospodăriilor populației	106,8	104,6
Consumul final colectiv efectiv al administrațiilor publice	106,8	105,0
Formarea brută de capital (FBCF + variația stocurilor)	103,0	106,8
Formarea brută de capital fix (FBCF)	98,9	113,0
Variația stocurilor ²⁾	193,3	30,7
Export net	164,9	134,6
Import	108,6	106,8
Export	105,3	104,6
Cererea internă	105,9	105,1

¹⁾ Date semidefinite.

²⁾ Inclusiv achiziții minus cedări de obiecte de valoare.

3.2. Evoluția prețurilor și inflația

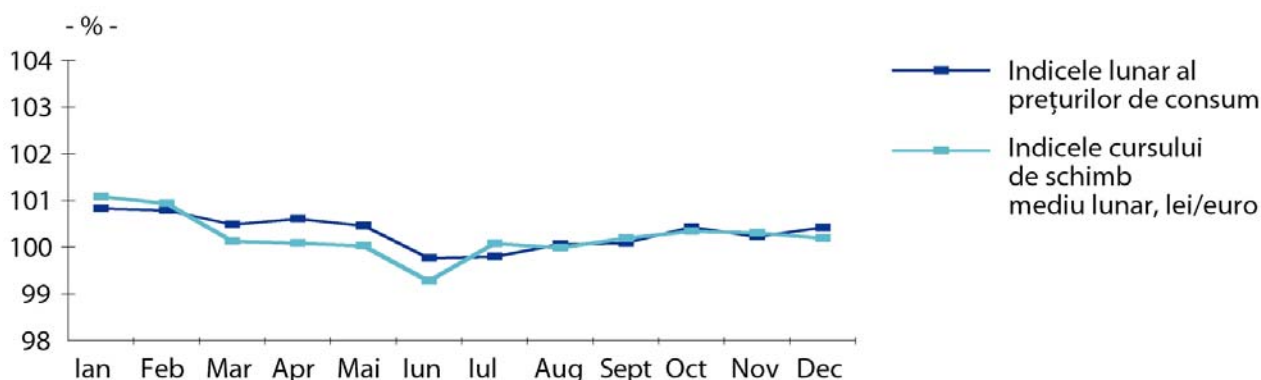
3.2.1. Indicele prețurilor de consum

Pe parcursul anului 2019, evoluția ratei inflației a fost influențată de o serie de procese și fenomene, printre care se enumeră:

- efectele indexării accizelor cu inflația de la 1 ianuarie 2019 asupra prețurilor la carburanți, țigarete și alcool;
- reducerea prețului gazelor naturale pentru populație în luna iulie, pe fondul plafonării prețului intern de producție a gazelor naturale destinate clienților casnici;
- modificările legislative introduse la finalul anului 2018 la nivelul taxelor aplicabile companiilor din telecomunicații;
- deficitul de ofertă (la nivel european) pentru categoria fructelor proaspete din ultima parte a anului, pe fondul condițiilor meteorologice nefavorabile;
- variația cotațiilor internaționale ale petrolului;
- evoluția cursului de schimb leu/euro.

⁸⁾ Rata investiției s-a determinat prin raportarea FBCF la VAB.

Grafic 3.2.1. Indicii cursului de schimb mediu lunar și ai prețurilor de consum, pentru anul 2019 (luna precedentă = 100)

Creșterea lunară a prețurilor de consum (pe total) a avut doar valori pozitive pe tot parcursul anului 2019, la sfârșitul anului rata inflației fiind de 4,0%, cu 0,7 puncte procentuale mai mare față de cea înregistrată în anul anterior, când a fost de 3,3%.

În anul 2019, *rata medie anuală a inflației* a fost de 3,8%, cu 0,8 puncte procentuale sub nivelul mediu înregistrat în anul 2018, când rata medie anuală a inflației a fost de 4,6%.

În anul 2019, *rata medie lunară a inflației* a fost de 0,3%, aceeași valoare înregistrându-se și în anul 2018.

Tabel 3.2.1. Evoluția lunară a indicilor prețurilor de consum

- decembrie an precedent = 100 -

Luna	Total		Mărfuri alimentare		Mărfuri nealimentare		Servicii	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Ianuarie	100,78	100,83	100,64	101,30	101,08	100,63	100,32	100,57
Februarie	101,08	101,63	101,25	102,59	101,21	101,20	100,50	101,12
Martie	101,37	102,13	101,74	103,08	101,36	101,75	100,80	101,52
Aprilie	101,92	102,75	101,92	103,78	102,37	102,29	100,89	102,25
Mai	102,40	103,22	102,47	104,60	102,96	102,49	100,99	102,81
Iunie	102,42	102,98	102,22	104,11	103,10	102,24	101,19	102,98
Iulie	101,93	102,77	101,40	103,42	102,53	102,22	101,43	103,08
August	102,22	102,83	101,23	103,12	103,21	102,44	101,56	103,34
Septembrie	102,70	102,92	102,07	103,03	103,54	102,57	101,82	103,62
Octombrie	103,23	103,36	102,69	103,75	104,08	102,90	102,18	103,88
Noiembrie	103,10	103,60	102,41	104,20	103,94	103,02	102,29	104,04
Decembrie	103,27	104,04	103,10	105,08	103,75	103,31	102,44	104,16

La grupa **mărfuri alimentare** (inclusiv băuturile alcoolice) la sfârșitul lunii decembrie 2019, indicele prețurilor de consum a fost de 105,08% (cu 1,04 puncte procentuale peste nivelul înregistrat de indicele general al prețurilor de consum).

Mărfurile alimentare au deținut 31,87% în structura cheltuielilor medii lunare efectuate de o gospodărie pentru cumpărarea bunurilor și pentru plata serviciilor necesare satisfacerii nevoilor de trai.

În anul 2019, comparativ cu anul 2018, s-a înregistrat o ușoară scădere a cheltuielilor pentru aceste produse în total (au scăzut cu 1,28 puncte procentuale), fenomen datorat tendinței gospodăriilor de realocare a resurselor disponibile.

În decembrie 2019, indicii prețurilor de consum (față de decembrie 2018) pentru diferite produse alimentare s-au situat în majoritate peste nivelul indicelui general al prețurilor de consum, cu diferențe cuprinse între 0,21 puncte procentuale (pește proaspăt și congelat) și 19,57 puncte procentuale (cartofi). În această categorie s-au situat următoarele mărfuri și grupe de mărfuri alimentare: carne, preparate din carne și conserve din carne (3,11 puncte procentuale) și fructe proaspete (14,37 puncte procentuale).

Au existat și mărfuri alimentare cu indici de prețuri ce s-au situat sub nivelul indicelui total al prețurilor de consum, înregistrându-se diferențe cuprinse între -0,47 puncte procentuale (conserve din pește și alte produse din pește) și -3,11 puncte procentuale (ouă).

Analiza evoluției indicilor prețurilor la produsele alimentare față de nivelul grupei produse alimentare, în decembrie 2019 față de decembrie 2018, relevă următoarele aspecte: la unele mărfuri alimentare, indicii de preț s-au situat peste nivelul grupei de produse alimentare cu diferențe cuprinse între 1,94 puncte procentuale (preparate din carne) și 18,53 puncte procentuale (cartofi); la alte mărfuri alimentare, indicii de preț s-au situat sub nivelul grupei de produse alimentare cu diferențe cuprinse între -0,47 puncte procentuale (carne de bovine) și -4,15 puncte procentuale (ouă).

Tabel 3.2.2. Indicii prețurilor de consum la principalele mărfuri alimentare, în decembrie 2019

- decembrie 2018 = 100 -

	Indicii prețurilor de consum - % -	Diferențe (+/-) față de nivelul indicelui prețurilor de consum ¹⁾	Diferențe (+/-) față de nivelul mediu al grupei ¹⁾
Total	104,04		
Mărfuri alimentare	105,08	1,04	
din care:			
Produse de morărit și panificație	103,53	-0,51	-1,55
din care:			
Produse de morărit	104,48	0,44	-0,60
din care: Făină	105,19	1,15	0,11
Pâine, produse de franzelărie, specialități, subproduse grâu, porumb, secară	103,45	-0,59	-1,63
Legume și conserve de legume	104,61	0,57	-0,47
din care: Cartofi	123,61	19,57	18,53
Fructe și conserve din fructe	116,74	12,70	11,66
din care: Fructe proaspete	118,41	14,37	13,33
Ulei, slănină, grăsimi	101,81	-2,23	-3,27
din care: Ulei comestibil	101,11	-2,93	-3,97
Carne, preparate din carne și conserve din carne	107,15	3,11	2,07
din care:			
Carne de bovine	104,61	0,57	-0,47
Carne de porcine	111,24	7,20	6,16
Carne de pasăre	103,76	-0,28	-1,32
Preparate din carne	107,02	2,98	1,94
Conserve din carne	104,85	0,81	-0,23
Pește și conserve din pește	104,04	0,00	-1,04
din care:			
Pește proaspăt și congelat	104,25	0,21	-0,83
Conserve din pește și alte produse din pește	103,57	-0,47	-1,51
Lapte și produse lactate	103,41	-0,63	-1,67
din care:			
Lapte - total	102,87	-1,17	-2,21
din care: Lapte de vacă	102,57	-1,47	-2,51
Brânză - total	104,45	0,41	-0,63
Unt	103,46	-0,58	-1,62
Ouă	100,93	-3,11	-4,15
Zahăr, produse zaharoase și miere de albine	102,49	-1,55	-2,59
din care: Zahăr	102,80	-1,24	-2,28
Băuturi alcoolice	102,10	-1,94	-2,98
din care:			
Vin	101,45	-2,59	-3,63
Bere	102,21	-1,83	-2,87
Țuică, rachiuri și alte băuturi alcoolice	102,68	-1,36	-2,40

¹⁾ Puncte procentuale.

La grupa **mărfuri nealimentare** la sfârșitul lunii decembrie 2019, indicele prețurilor de consum a fost 103,31% (cu 0,73 puncte procentuale sub nivelul înregistrat de indicele general al prețurilor de consum).

În decembrie 2019 față de aceeași lună a anului anterior, majoritatea indicilor prețurilor de consum pentru diferite produse nealimentare s-au situat sub nivelul indicelui general al prețurilor de consum cu diferențe cuprinse între -0,65 puncte procentuale (încălțăminte) și -4,45 puncte procentuale (energie electrică, gaze naturale și încălzire centrală).

Sub nivelul indicelui general al prețurilor de consum se mai situează indicii de preț pentru îmbrăcăminte, articole de galanterie, mercurie, pasmanterie (-1,48 puncte procentuale), articole de igienă, cosmetice și medicale (-1,83 puncte procentuale), produse de uz casnic, mobilă (-2,10 puncte procentuale).

Peste nivelul indicelui general al prețurilor s-au situat prețurile pentru combustibili (1,97 puncte procentuale) și pentru tutun, țigări (4,23 puncte procentuale).

Analiza evoluției prețurilor la produsele nealimentare față de nivelul grupei produselor nealimentare, în decembrie 2019 față de decembrie 2018, relevă următoarele aspecte: la unele mărfuri nealimentare, indicii de preț s-au situat sub nivelul grupei de produse nealimentare, cu diferențe cuprinse între -0,75 puncte procentuale (îmbrăcăminte, articole de galanterie, mercurie, pasmanterie) și -3,72 puncte procentuale (energie electrică, gaze și încălzire centrală). În cazul altor mărfuri nealimentare, indicii de preț s-au situat peste nivelul grupei de produse nealimentare, diferențele situându-se între 0,08 puncte procentuale pentru încălțăminte și 4,96 puncte procentuale pentru tutun, țigări.

Tabel 3.2.3. Indicii prețurilor de consum la principalele mărfuri nealimentare, în decembrie 2019

		- decembrie 2018 = 100 -	
	Indicii prețurilor de consum - % -	Diferențe (+/-) față de nivelul indicelui prețurilor de consum ¹⁾	Diferențe (+/-) față de nivelul mediu al grupeii ¹⁾
Total	104,04		
Mărfuri nealimentare	103,31	-0,73	
din care:			
Îmbrăcăminte, articole de galanterie, mercurie, pasmanterie	102,56	-1,48	-0,75
din care: Confecții	102,63	-1,41	-0,68
Încălțăminte	103,39	-0,65	0,08
Produse de uz casnic, mobilă	101,94	-2,10	-1,37
Articole de igienă, cosmetice și medicale	102,21	-1,83	-1,10
Combustibili	106,01	1,97	2,70
Tutun, țigări	108,27	4,23	4,96
Energie electrică, gaze și încălzire centrală	99,59	-4,45	-3,72
din care:			
Energie electrică	102,41	-1,63	-0,90
Gaze naturale	95,07	-8,97	-8,24
Energie termică	101,09	-2,95	-2,22

¹⁾ Puncte procentuale.

La grupa **servicii**, indicele prețurilor de consum, în decembrie 2019 față de decembrie 2018, a fost 104,16% (cu 0,12 puncte procentuale peste nivelul indicelui prețurilor pe total).

Serviciile pentru care indicele prețurilor s-a situat peste nivelul indicelui prețurilor de consum au prezentat față de acesta diferențe cuprinse între 0,74 puncte procentuale (alte servicii) și 2,28 puncte procentuale (telefon).

Pentru serviciile ale căror indici s-au situat sub nivelul IPC pe total, diferențele au fost cuprinse între -0,71 puncte procentuale (abonament televiziune) și -4,69 puncte procentuale (transport interurban).

În cadrul grupei, comparând indicii prețurilor de consum pentru principalele servicii cu indicele mediu al prețurilor la servicii, în decembrie 2019 față de luna decembrie 2018, rezultă următoarele:

- *peste nivelul mediu al indicelui prețurilor de consum la servicii* au fost indicii prețurilor înregistrați pentru alte servicii (0,62 puncte procentuale), servicii poștale (1,55 puncte procentuale), telefon (2,16 puncte procentuale), apă, canal, salubritate (2,35 puncte procentuale);
- *sub nivelul indicelui mediu al serviciilor* s-au situat indicii prețurilor pentru abonament televiziune (-0,83 puncte procentuale), chirii (-2,24 puncte procentuale), transport urban (-3,52 puncte procentuale), transport interurban (-4,81 puncte procentuale).

Tabel 3.2.4. Indicii prețurilor de consum la principalele servicii, în decembrie 2019

- decembrie 2018 = 100 -

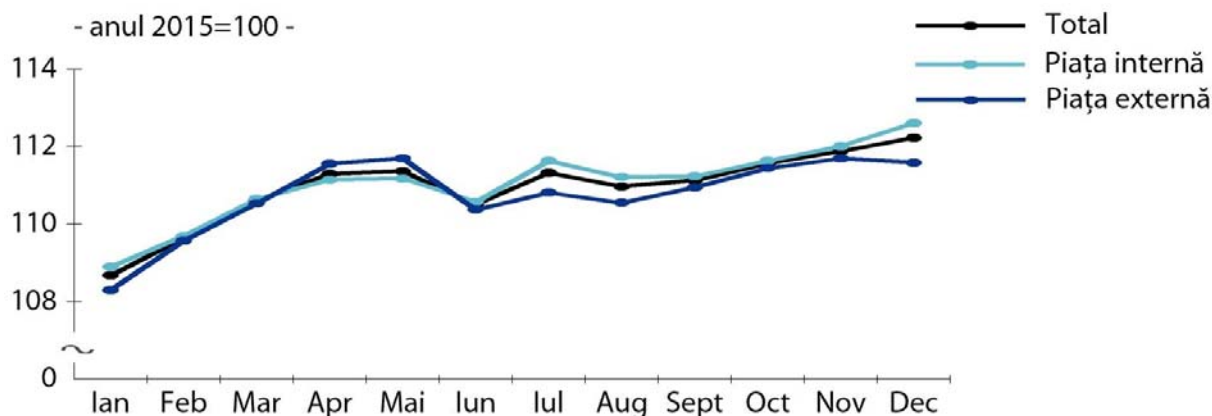
	Indicii prețurilor de consum - % -	Diferențe (+/-) față de nivelul indicelui prețurilor de consum ¹⁾	Diferențe (+/-) față de nivelul mediu al grupei ¹⁾
Total	104,04		
Servicii	104,16	0,12	
din care:			
Chirii	101,92	-2,12	-2,24
Apă, canal, salubritate	106,51	2,47	2,35
Transport urban	100,64	-3,40	-3,52
Transport interurban	99,35	-4,69	-4,81
din care:			
C.F.R.	100,34	-3,70	-3,82
Rutier	103,10	-0,94	-1,06
Abonamente auto	101,78	-2,26	-2,38
Poștă și telecomunicații	105,25	1,21	1,09
din care:			
Servicii poștale	105,71	1,67	1,55
Telefon	106,32	2,28	2,16
Abonament radio, TV	103,33	-0,71	-0,83
Alte servicii	104,78	0,74	0,62

¹⁾ Puncte procentuale.

3.2.2. Indicele prețurilor producției industriale

În anul 2019, indicele prețurilor producției industriale pentru ansamblul produselor fabricate și comercializate la intern și extern, a fost în luna decembrie 112,23%, în creștere cu 4,2 puncte procentuale față de cel înregistrat în luna decembrie a anului anterior, în condițiile menținerii bazei de comparație (anul 2015=100).

Grafic 3.2.2. Evoluția indicilor prețurilor producției industriale pe total (piața internă și piața externă), în anul 2019

Pentru cele două tipuri de piețe, acest indicator a avut următoarele caracteristici:

- în luna decembrie 2019 față de luna decembrie 2018, indicele prețurilor producției industriale pentru piața internă și indicele prețurilor producției industriale pentru piața externă au crescut cu 4,7 puncte procentuale, respectiv 3,4 puncte procentuale.

Tabel 3.2.5. Indicii prețurilor producției industriale pe total (piața internă și piața externă)

	Decembrie 2018 %	Decembrie 2019 %	- anul 2015 = 100 - Diferențe (+/-) față de nivelul mediu al grupei ¹⁾ în luna decembrie 2019
Industrie – total	108,01	112,23	
Destinații ale producției industriale			
Piața internă	107,89	112,61	+0,4
Piața externă	108,20	111,59	-0,6
Secțiuni CAEN Rev.2			
Industrie extractive	116,91	113,01	+0,8
Industrie prelucrătoare	107,57	111,68	-0,6
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	108,34	115,14	2,9
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	108,53	112,54	0,3
Marile grupe industriale:			
Industria bunurilor intermediare	108,24	109,27	-3,0
Industria bunurilor de capital	106,23	110,95	-1,3
Industria bunurilor de folosință îndelungată	108,14	112,88	+0,7
Industria bunurilor de uz curent	108,58	114,68	+2,5
Industria energetică	109,06	115,02	+2,8

¹⁾ Puncte procentuale.

În luna decembrie 2019, indicii prețurilor producției industriale pe secțiuni CAEN Rev.2, comparativ cu indicele general al prețurilor producției industriale au înregistrat următoarea evoluție:

- au crescut indicii prețurilor producției industriale la producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat cu 2,9 puncte procentuale, în industria extractivă cu 0,8 puncte procentuale și la distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare cu 0,3 puncte procentuale;
- s-au redus indicii prețurilor producției industriale în industria prelucrătoare cu 0,6 puncte procentuale.

Analiza situației indicilor prețurilor producției industriale pe marile grupe industriale, la nivelul lunii decembrie 2018 față de indicele general al prețurilor producției industriale, relevă următoarele fenomene:

- se constată creșteri peste nivelul înregistrat pe total la industria energetică cu 2,8 puncte procentuale, industria bunurilor de uz curent cu 2,5 puncte procentuale și industria bunurilor de folosință îndelungată cu 0,7 puncte procentuale;
- sub nivelul înregistrat pe total se situează industria bunurilor intermediare cu -3,0 puncte procentuale și industria bunurilor de capital cu -1,3 puncte procentuale.

3.3. Evoluția principalilor indicatori bugetari

3.3.1. Bugetul public național⁹⁾

Politica fiscal-bugetară pentru anii 2018 și 2019 rămâne în continuare legată de relansarea economică, crearea de locuri de muncă și asigurarea sustenabilității finanțelor publice.

Dintre obiectivele politicii fiscal-bugetare din ultimii ani menționăm: creșterea veniturilor populației, evitarea risipei banilor publici prin măsuri de limitare a cheltuielilor, crearea unei politici fiscale predictibile pentru susținerea mediului de afaceri, susținerea investițiilor publice, simplificarea fiscalității etc.

Cheltuielile bugetului public național au reprezentat 295509,6 milioane lei în anul 2018 și respectiv 337435,9 milioane lei în anul 2019, nivel ce nu a putut fi acoperit de veniturile încasate (respectiv 263266,9 milioane lei în anul 2018 și 283966,8 milioane lei în anul 2019).

⁹⁾ Cuprinde: Execuția bugetului de stat, Execuția bugetelor locale și Execuția bugetului asigurărilor sociale de stat.

Tabel 3.3.1. Execuția bugetului public național

- milioane lei prețuri curente -

	2018	2019	Structura, %		Ponderea în PIB, %	
			2018	2019	2018	2019 ¹⁾
Venituri	263266,9	283966,8	100,00	100,00	27,66	26,83
Bugetul de stat	142291,0	149338,3	54,05	52,59	14,95	14,11
Bugete locale	57175,4	63913,5	21,72	22,51	6,01	6,04
Bugetul asigurărilor sociale de stat	63800,5	70715,0	24,23	24,90	6,70	6,68
Cheltuieli	295509,6	337435,9	100,00	100,00	31,05	31,88
Bugetul de stat	174674,2	200556,6	59,11	59,44	18,35	18,95
Bugete locale	57275,4	65972,1	19,38	19,55	6,02	6,23
Bugetul asigurărilor sociale de stat	63560,0	70907,2	21,51	21,01	6,68	6,70
Deficit / Excedent	-32242,7	-53469,1	100,00	100,00	-3,39	-5,05
Bugetul de stat	-32383,2	-51218,3	100,44	95,79	-3,40	-4,84
Bugete locale	-100,0	-2058,6	0,31	3,85	-0,01	-0,19
Bugetul asigurărilor sociale de stat	240,5	-192,2	-0,75	0,36	0,02	-0,02

¹⁾ Date semidefinite.**3.3.1.1. Veniturile realizate la bugetul public național**

În anul 2019, veniturile realizate la bugetul public național au fost de 283966,8 milioane lei, cu următoarea structură: 52,59% din veniturile totale au provenit de la bugetul de stat; 24,90% de la bugetul asigurărilor sociale de stat și 22,51% de la bugetele locale.

În termeni nominali, în anul 2019 față de anul 2018, veniturile realizate la bugetul public național au avut o tendință de creștere cu 20699,9 milioane lei (respectiv +7,86%).

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, în evoluția structurii veniturilor realizate la bugetul național s-au înregistrat creșteri ale ponderii, în total venituri, a aportului bugetelor locale și a bugetului asigurărilor sociale de stat (+0,79 puncte procentuale, respectiv +0,67 puncte procentuale) în timp ce la bugetul de stat s-au înregistrat scăderi ale veniturilor (-1,46 puncte procentuale).

În anul 2019 comparativ cu anul 2018 s-au înregistrat creșteri a ponderii în PIB, a veniturilor de la bugetele locale cu 0,03 puncte procentuale și scăderi la bugetul de stat (-0,84 puncte procentuale) și bugetul asigurărilor sociale de stat (-0,02 puncte procentuale).

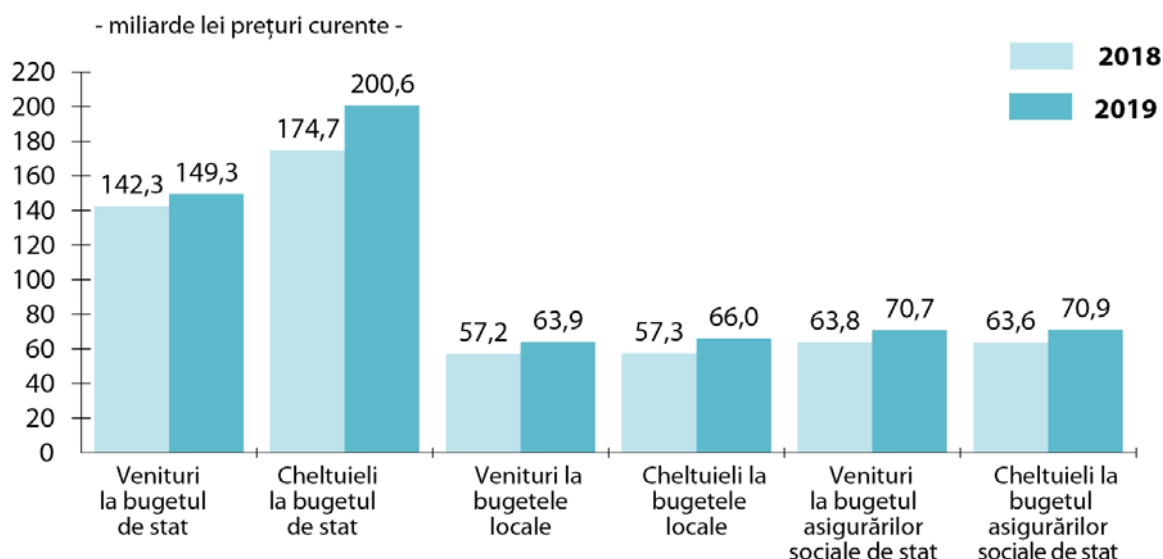
3.3.1.2. Cheltuielile realizate la bugetul public național

În anul 2019, cheltuielile realizate la bugetul public național au fost de 337435,9 milioane lei și au avut următoarea structură: 59,44% din cheltuielile totale au fost realizate de bugetul de stat, 21,01% de bugetul asigurărilor sociale de stat și 19,55% de bugetele locale.

În termeni nominali, în anul 2019 comparativ cu anul 2018, cheltuielile realizate la bugetul public național au crescut cu 41926,3 milioane lei (respectiv +14,19%). În perioada analizată, structura cheltuielilor bugetului național a înregistrat următoarele tendințe: a crescut ponderea în total, a cheltuielilor de la bugetul de stat (+0,33 puncte procentuale), la bugetele locale (+ 0,17 puncte procentuale), în timp ce la bugetul asigurărilor sociale de stat s-au înregistrat scăderi (-0,50 puncte procentuale).

În anul 2019 comparativ cu anul 2018 s-au înregistrat creșteri a ponderii în PIB, a cheltuielilor de la bugetul de stat cu 0,60 puncte procentuale, la bugetele locale (+ 0,21 puncte procentuale) și a celor de la asigurările sociale de stat (+0,02 puncte procentuale).

Grafic 3.3.1. Veniturile și cheltuielile totale realizate la bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat și bugetele locale

3.3.1.3. Soldul bugetului public național

Comparând veniturile înregistrate la bugetul public național cu cheltuielile totale rezultă că în anul 2018 s-a înregistrat un deficit de -32242,7 milioane lei prețuri curente, și respectiv în anul 2019 s-a înregistrat un deficit de -53469,1 milioane lei prețuri curente.

La bugetul de stat, în anul în anul 2018, un deficit de -32383,2 milioane lei, iar în anul 2019 s-a înregistrat un deficit de -51218,3 milioane lei.

La bugetele locale s-a înregistrat în anul 2018 un deficit de -100,0 milioane lei, iar în anul 2019 un deficit de -2058,6 milioane lei.

La bugetul asigurărilor sociale de stat, în anul 2018 s-a înregistrat un excedent de 240,5 milioane lei, iar în anul 2019, un deficit de -192,2 milioane lei.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, în termeni nominali, deficitul bugetului public național a scăzut cu 21226,4 milioane lei.

Ponderea deficitului bugetului public național în produsul intern brut a scăzut de la -3,39% în anul 2018 la -5,05% în anul 2019.

În anul 2019 față de anul 2018, ponderea în PIB a deficitului / excedentului bugetului public național a scăzut cu 1,66 puncte procentuale.

3.3.2. Bugetul de stat

3.3.2.1. Veniturile totale ale bugetului de stat

În anul 2019, veniturile totale realizate la bugetul de stat au fost de 149338,3 milioane lei, ponderea lor în produsul intern brut fiind de 14,11%.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, în termeni nominali, veniturile totale ale bugetului de stat au crescut cu 7047,3 milioane lei (respectiv +4,95%).

În anul 2019, în structura veniturilor totale ale bugetului de stat, veniturile fiscale, au reprezentat 71,18% din veniturile totale.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, în structura veniturilor totale ale bugetului de stat s-a înregistrat o creștere a ponderii veniturilor din veniturile fiscale (+ 1,96 puncte procentuale), contribuțiile de asigurări (+1,65 puncte procentuale), operațiunile financiare (+0,92 puncte procentuale), venituri din capital (+0,01 puncte procentuale) dar în același timp și diminuări la sumele primite de la UE/ alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări aferente cadrului financiar 2014-2020 (-2,15 puncte procentuale), alte sume primite de la UE (-1,10 puncte procentuale), venituri nefiscale (-0,86 puncte procentuale), sume primite de la UE/ alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări (-0,05 puncte procentuale).

Tabel 3.3.2. Veniturile realizate la bugetul de stat

- milioane lei prețuri curente -

	2018	2019	Structura, %	
			2018	2019
VENITURI - total	142291,0	149338,3	100,00	100,00
Venituri curente	119733,1	128595,0	84,15	86,11
Venituri fiscale	99619,1	106296,2	70,01	71,18
Impozit pe venit, profit și câștiguri din capital	23826,5	22916,9	16,74	15,35
Contribuții de asigurări	6184,3	8967,7	4,35	6,00
Venituri nefiscale	13929,7	13331,1	9,79	8,93
Venituri din capital	300,9	327,6	0,21	0,22
Operațiuni financiare	2363,3	3854,9	1,66	2,58
Subvenții	2,6	9,4	-	-
Sume primite de la UE/ alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări	144,4	65,0	0,10	0,05
Alte sume primite de la UE	1675,2	119,3	1,18	0,08
Sume în curs de distribuire	-578,7	-3,8	-0,41	-
Sume primite de la UE / alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări aferente cadrului financiar 2014-2020	18650,2	16370,7	13,11	10,96

3.3.2.2. Cheltuielile bugetului de stat

În anul 2019, cheltuielile bugetului de stat au fost de 200556,6 milioane lei și au reprezentat 18,95% din PIB. Structura cheltuielilor bugetului de stat a fost următoarea: 39,55% din cheltuielile totale au reprezentat cheltuielile social-culturale; 21,27% cheltuielile aferente serviciilor publice generale; 17,13% cheltuieli pentru acțiuni economice; 16,92% cheltuielile pentru apărare, ordine publică și siguranță națională; 5,13% cheltuieli pentru servicii și dezvoltare publică, locuințe, mediu și ape.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, în termeni nominali, cheltuielile bugetului de stat au crescut cu 25882,4 milioane lei (respectiv +14,82%).

Tabel 3.3.3. Cheltuielile bugetului de stat

- milioane lei prețuri curente -

	2018	2019	Structura,%	
			2018	2019
CHELTUIELI - total	174674,2	200556,6	100,00	100,00
Servicii publice generale	42834,6	42654,1	24,52	21,27
Apărare, ordine publică și siguranță națională	31086,5	33925,7	17,80	16,92
Cheltuieli social-culturale	64913,4	79324,7	37,16	39,55
Servicii și dezvoltare publică, locuințe, mediu și ape	5934,5	10295,8	3,40	5,13
Acțiuni economice	29905,2	34356,3	17,12	17,13

3.3.3. Bugetele locale

3.3.3.1. Veniturile bugetelor locale

În anul 2019, veniturile bugetelor locale au fost de 63913,5 milioane lei și au reprezentat 6,04 din PIB. Structura veniturilor totale ale bugetelor locale a fost următoarea: 75,20% venituri fiscale; 14,57% subvenții; 5,33% venituri nefiscale; 3,97% sume primite de la UE / alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări aferente cadrului financiar 2014-2020 ; 0,44 % venituri din capital; 0,24% operațiuni financiare; 0,17% alte sume primite de la UE; 0,08% sume primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, în termeni nominali, veniturile totale ale bugetelor locale au crescut cu 6738,1 milioane lei (respectiv +11,78%).

Tabel 3.3.4. Veniturile bugetelor locale

- milioane lei prețuri curente -

	2018	2019	Structura, %	
			2018	2019
VENITURI - total	57175,4	63913,5	100,00	100,00
Venituri curente	43625,9	51472,5	76,30	80,53
Venituri fiscale	40397,6	48068,8	70,66	75,20
Venituri nefiscale	3228,3	3403,7	5,65	5,33
Venituri din capital	272,1	283,8	0,48	0,44
Operațiuni financiare	108,3	150,1	0,19	0,24
Subvenții	10443,1	9309,8	18,27	14,57
Sume primite de la UE / alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări	5,0	47,7	0,01	0,08
Sume primite de la UE / alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări aferente cadrului financiar 2014-2020	2018,2	2538,5	3,53	3,97
Alte sume primite de la UE	702,8	111,1	1,23	0,17

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, analiza evoluției structurii componentelor veniturilor totale ale bugetelor locale, evidențiază următoarele aspecte:

- s-a majorat ponderea în totalul veniturilor bugetelor locale a veniturilor fiscale (+4,54 puncte procentuale), a sumelor primite de la UE / alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări aferente cadrului financiar 2014-2020 (+0,44 puncte procentuale) a sumelor primite de la UE / alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări (+0,07 puncte procentuale), a operațiunilor financiare (+0,05 puncte procentuale);
- s-au redus ponderile subvențiilor (-3,70 puncte procentuale), a altor sume primite de la UE (-1,06 puncte procentuale), a veniturilor nefiscale (- 0,32 puncte procentuale) și a veniturilor din capital (-0,04 puncte procentuale).

3.3.3.2. Cheltuielile bugetelor locale

În anul 2019, cheltuielile bugetelor locale au fost de 65972,1 milioane lei și au reprezentat 6,23% din PIB. Structura principalelor componente a fost următoarea: cheltuieli social-culturale, 38,91% din total; 23,20% acțiuni economice; 18,66% servicii publice generale; 16,94% servicii și dezvoltare publică, locuințe, mediu și ape; 2,29% apărare, ordine publică și siguranță națională.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, cheltuielile bugetelor locale, în termeni nominali, au crescut cu 8696,7 milioane lei (respectiv +15,18%).

Tabel 3.3.5. Cheltuielile bugetelor locale

- milioane lei prețuri curente -

	2018	2019	Structura, %	
			2018	2019
CHELTUIELI - total	57275,4	65972,1	100,00	100,00
Servicii publice generale	10569,5	12308,3	18,45	18,66
Apărare, ordine publică și siguranță națională	1261,0	1507,8	2,20	2,29
Cheltuieli social-culturale	24746,0	25669,3	43,21	38,91
Servicii și dezvoltare publică, locuințe, mediu și ape	8667,3	11177,4	15,13	16,94
Acțiuni economice	12031,6	15309,3	21,01	23,20

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, structura cheltuielilor bugetelor locale a înregistrat creșteri relative la: acțiuni economice de la 21,01% la 23,20% (+2,19 puncte procentuale), servicii și dezvoltare publică, locuințe, mediu și ape de la 15,13% la 16,94% (+1,81 puncte procentuale), servicii publice generale de la 18,45% la 18,66% (+0,21 puncte procentuale), apărare, ordine publică și siguranță națională de la 2,20% la 2,29% (+0,09 puncte procentuale).

Scăderi s-au înregistrat la cheltuieli social-culturale de la 43,21% la 38,91% (-4,30 puncte procentuale).

3.3.4. Bugetul asigurărilor sociale de stat

3.3.4.1. Veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat

În anul 2019, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat, în termeni nominali, au fost de 70715,0 milioane lei, din care 96,00% au fost venituri curente și 3,64% subvenții. În anul 2019, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat au reprezentat 6,68% din PIB.

Tabel 3.3.6. Veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat

	2018	2019	- milioane lei prețuri curente -	
			Structura, %	
			2018	2019
VENITURI - total	63800,5	70715,0	100,00	100,00
Venituri curente	59193,0	67889,4	92,78	96,00
Contribuții de asigurări	59081,0	67704,1	92,60	95,74
Contribuțiile angajatorilor	4838,0	862,5	7,58	1,22
Contribuțiile asiguraților	54243,0	66841,6	85,02	94,52
Venituri nefiscale	112,0	185,3	0,18	0,26
Subvenții	4728,9	2571,9	7,41	3,64
Sume primite de la UE / alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări	-	-0,7	-	-
Sume în curs de distribuire	-121,4	254,4	-0,19	0,36

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, veniturile totale ale bugetului asigurărilor sociale de stat au crescut în valoare absolută cu 6914,5 milioane lei (respectiv +10,84%).

În termeni nominali au crescut veniturile curente cu 8696,4 milioane lei (+14,69%) iar subvențiile au scăzut cu 2157,0 milioane lei (-45,61%).

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, creșterea veniturilor curente s-a datorat majorării contribuțiilor asiguraților cu 12598,6 milioane (respectiv +23,22%) și a contribuțiilor de asigurări cu 8623,1 milioane lei (respectiv +14,60%).

3.3.4.2. Cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat

În anul 2019, cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat au fost de 70907,2 milioane lei și au reprezentat 6,70% din PIB. În anul 2019, cheltuielile social-culturale au absorbit întreaga sumă a bugetului asigurărilor sociale de stat. Dintre acestea, cea mai mare parte a fost orientată către susținerea asigurărilor și asistenței sociale (99,82% din total).

Tabel 3.3.7. Cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat

	2018	2019	- milioane lei prețuri curente -	
			Structura, %	
			2018	2019
CHELTUIELI - total	63560,0	70907,2	100,00	100,00
Cheltuieli social-culturale	63560,0	70907,2	100,00	100,00
Asigurări și asistență socială	63453,8	70780,0	99,83	99,82
Asigurări și asistență socială pentru accidente de muncă și boli profesionale	106,2	127,2	0,17	0,18

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat au crescut cu 7347,2 milioane lei (respectiv +11,56%). Creșterea volumului cheltuielilor s-a datorat, în principal, creșterii costului asigurărilor și asistenței sociale cu 7326,2 milioane lei (respectiv +11,55%) și a cheltuielilor pentru asigurări și asistență socială pentru accidente de muncă și boli profesionale cu 21,0 milioane lei (respectiv +19,77%).

4. EVOLUȚII SECTORIALE

4.1. Agricultură și silvicultură

În anul 2019, producția ramurii agricole a fost de 89997,0 milioane lei, în scădere în termeni reali, cu 3,8% față de anul 2018. Producția vegetală a scăzut cu 5,6%, iar producția animală a înregistrat o scădere ușoară de 0,7%.

În anul 2019, structura valorică a producției ramurii agricole prezintă modificări față de anul precedent, în sensul scăderii ponderii producției vegetale, creșterii ponderii producției animale și a serviciilor agricole.

Tabel 4.1.1. Producția ramurii agricole

	2018		2019	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Mii lei prețuri curente				
Total	86349291	84928950	89997001	87875098
Vegetală	61216194	60391316	62967346	61944429
Animală	23903451	23850774	25236756	25203202
Servicii agricole	1229646	686860	1792899	727467
Structura (%)				
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
Vegetală	70,9	71,1	70,0	70,5
Animală	27,7	28,1	28,0	28,7
Servicii agricole	1,4	0,8	2,0	0,8
Indicii producției ramurii agricole (anul precedent = 100)				
Total	107,2	107,3	96,2	95,6
Vegetală	111,5	111,9	94,4	94,2
Animală	97,4	97,3	99,3	99,3
Servicii agricole	116,9	110,9	129,8	93,5

Notă: Producția ramurii agricole este calculată conform metodologiei Eurostat privind "Conturile Economice pentru Agricultură".

4.1.1. Sectorul producției vegetale

4.1.1.1. Parcul de tractoare și mașini agricole

La sfârșitul anului 2019, pe ansamblul agriculturii, parcul de tractoare și mașini agricole principale cuprindea: 221,7 mii tractoare; 163,5 mii pluguri pentru tractor; 28,5 mii cultivate mecanice; 74,2 mii semănători mecanice; 6,0 mii mașini de stropit și prăfuit cu tracțiune mecanică; 27,6 mii combine autopropulsate pentru recoltat cereale; 15,5 mii prese pentru balotat paie și fân.

Totodată, trebuie menționat că, *parcul de tractoare și mașini agricole deținut de sectorul majoritar privat* din totalul existent la sfârșitul anului 2019 (pe componentele parcului) a reprezentat între 96,7% (combine autopropulsate pentru recoltat furaje) și 99,2% (combine autopropulsate pentru recoltat cereale).

La sfârșitul anului 2019, comparativ cu sfârșitul anului 2018, evoluția parcului de tractoare și mașini agricole a înregistrat cele mai mari creșteri la tractoare agricole fizice (+5697 bucăți) și la prese pentru balotat paie și fân (+786 bucăți), iar scăderi s-au înregistrat la pluguri pentru tractor (-6417 bucăți), la semănători mecanice (-4391 bucăți).

Tabel 4.1.2. Parcul de tractoare și mașini agricole principale din agricultură¹⁾
(la sfârșitul anului)

	2018		2019		2019 față de 2018, diferențe (+/-)			
	bucăți		bucăți		bucăți		%	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Tractoare agricole fizice	215980	213663	221677	219439	+5697	+5776	+2,6	+2,7
Pluguri pentru tractor	169964	168709	163547	162277	-6417	-6432	-3,8	-3,8
Cultivoare mecanice	29337	29008	28545	28211	-792	-797	-2,7	-2,7
Semănători mecanice	78612	78028	74221	73635	-4391	-4393	-5,6	-5,6
Mașini de stropit și prăfuit cu tracțiune mecanică	5709	5555	5990	5847	+281	+292	+4,9	+5,3
Combine autopropulsate pentru recoltat cereale	27464	27261	27632	27398	+168	+137	+0,6	+0,5
Combine autopropulsate pentru recoltat furaje	1104	1062	1018	984	-86	-78	-7,8	-7,3
Vindrovere autopropulsate pentru recoltat furaje	1399	1350	1356	1321	-43	-29	-3,1	-2,1
Prese pentru balotat paie și fân	14697	14561	15483	15347	+786	+786	+5,3	+5,4

¹⁾ Aferent unităților care au agricultura ca activitate principală (inclusiv exploatațile agricole fără personalitate juridică).

Sursa: Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

Tabel 4.1.3. Suprafața ce revine pe un tractor / mașină agricolă

	- hectare -		
	2018	2019	2019 față de 2018, diferențe (+/-)
Tractoare agricole fizice ¹⁾	67,7	66,0	-1,7
Pluguri pentru tractor ¹⁾	86,1	89,5	+3,4
Cultivoare mecanice ¹⁾	498,7	512,5	+13,8
Semănători mecanice ¹⁾	186,1	197,1	+11,0
Mașini de stropit și prăfuit cu tracțiune mecanică ¹⁾	2562,6	2442,4	-120,2
Combine autopropulsate pentru recoltat cereale ²⁾	342,1	340,0	-2,1
Combine autopropulsate pentru recoltat furaje ²⁾	8510,2	9229,2	+719,0
Vindrovere autopropulsate pentru recoltat furaje ²⁾	6715,7	6928,7	+213,0
Prese pentru balotat paie și fân ¹⁾	995,4	944,9	-50,5

Notă: Raportările s-au făcut la ultimele date disponibile blocate la nivelul anului 2014.

¹⁾ Raportările s-au făcut la suprafața agricolă.

²⁾ Raportările s-au făcut la suprafața arabilă.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, suprafața agricolă/arabilă ce revine pe un utilaj agricol a înregistrat creșteri la majoritatea componentelor parcului, de la 719,0 hectare (combine autopropulsate pentru recoltat furaje), la 3,4 hectare pluguri pentru tractor, ca urmare a creșterii gradului de dotare cu tractoare și mașini agricole din agricultură.

4.1.1.2. Consumul de îngrășăminte chimice și naturale

În anul 2019 comparativ cu anul 2018 s-au sesizat următoarele aspecte mai importante:

- consumul de îngrășăminte chimice în agricultură a crescut cu 3,9% (+28 mii tone);
- consumul de îngrășăminte naturale folosite în agricultură a crescut cu 4,1% (+609 mii tone);
- consumul de îngrășăminte chimice a crescut la îngrășămintele potasice (+40,9%), fosfatice (+6,9%) și a scăzut la azotoase cu (-2,6%).

Tabel 4.1.4. Îngrășăminte chimice (substanță activă) și naturale utilizate în agricultură

	2018		2019		2019 față de 2018, diferențe (±)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Consum - mii tone						
Îngrășăminte chimice - s.a.						
Agricultură - total	722	712	750	738	+28	+26
Azotoase	468	460	456	447	-12	-13
Fosfatice	188	187	201	199	+13	+12
Potasice	66	65	93	92	+27	+27
Îngrășăminte naturale						
Agricultură - total	14714	14616	15323	15280	+609	+664
Consum mediu la un hectar teren agricol utilizat – kg						
Îngrășăminte chimice - s.a.						
Agricultură - total	53,8	58,1	54,2	58,6	+0,4	+0,5
Azotoase	34,9	37,5	33,0	35,5	-1,9	-2,0
Fosfatice	14,0	15,3	14,5	15,8	+0,5	+0,5
Potasice	4,9	5,3	6,7	7,3	+1,8	+2,0
Îngrășăminte naturale						
Agricultură - total	1096,9	1192,5	1108,3	1212,4	+11,4	+19,9
Consum mediu la un hectar teren arabil – kg						
Îngrășăminte chimice - s.a.						
Agricultură - total	83,1	82,5	83,6	82,8	+0,5	+0,3
Azotoase	53,9	53,3	50,9	50,2	-3,0	-3,1
Fosfatice	21,6	21,7	22,4	22,3	+0,8	+0,6
Potasice	7,6	7,5	10,4	10,3	+2,8	+2,8
Îngrășăminte naturale						
Agricultură - total	1694,1	1692,8	1709,0	1714,6	+14,9	+21,8

Sursa: Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, consumurile medii de *îngrășăminte chimice la un hectar de teren agricol* utilizat pe total au crescut cu 0,7%, iar în *sectorul majoritar privat* cu 0,9%.

Consumurile medii de *îngrășăminte chimice la un hectar de teren arabil* pe total și în *sectorul majoritar privat* au crescut cu 0,6%, respectiv cu 0,4%.

În anul 2019 față de anul 2018, consumurile medii de *îngrășăminte naturale la un hectar de teren agricol* utilizat pe total și în *sectorul majoritar privat* au crescut cu 1,0%, respectiv cu 1,7%; consumurile medii de *îngrășăminte naturale la un hectar de teren arabil* pe total au crescut cu 0,9% iar în *sectorul majoritar privat* au crescut cu 1,3%.

4.1.1.3. Suprafețele amenajate pentru irigat

În anul 2019 suprafața totală amenajată pentru irigat nu a suferit modificări (3152,4 mii hectare), iar *suprafața agricolă efectiv irigată* a crescut cu 19,8 mii hectare, respectiv 7,4%.

Tabel 4.1.5. Suprafața agricolă efectiv irigată

	Suprafața agricolă efectiv irigată		2019 față de 2018, diferențe (±)
	2018	2019	
Suprafața agricolă efectiv irigată	267,4	287,2	+19,8
din care:			
Arabilă	266,1	284,1	+18,0

Notă: Suprafețele amenajate pentru irigat și suprafețele efectiv irigate reprezintă numai suprafețele din sistemele administrate de Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare.

În directă corelație cu aceste rezultate, indicatorul *gradul de utilizare a suprafețelor amenajate pentru irigat* (determinat ca raport între suprafețele agricole efectiv irigate și suprafețele agricole amenajate pentru irigat) a fost de 8,5% în anul 2018, față de 9,1% în anul 2019.

4.1.1.4. Suprafața cultivată

În anul 2019, suprafața totală cultivată cu principalele culturi a crescut cu 3,2% față de anul anterior, *sectorul majoritar privat* deținând 99,5% din suprafața totală cultivată, fiind mai mare cu 3,2% față de anul 2018.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, analiza suprafețelor totale cultivate cu principalele culturi, evidențiază următoarele aspecte mai importante:

- s-au înregistrat creșteri ale suprafețelor cultivate la floarea soarelui (+27,4%), porumb boabe (+9,8%), orz și orzoaică (+6,0%), grâu (+2,5%), rădăcinoase furajere (+5,0%), lucernă (+1,0%), cartofi de toamnă (+0,5%), tomate (+0,3%);
- scăderi ale suprafețelor cultivate s-au înregistrat la rapiță (-44,3%), mazăre boabe (-13,1%), sfeclă de zahăr (-11,7%), secară (-8,7%), soia boabe (-6,7%), fasole boabe (-3,5%), trifoi (-2,3%), pepeni verzi (-0,6%), ovăz (-0,2%), varză albă (-0,2%);
- la ceapă uscată și pepeni galbeni s-a menținut la nivelul anului precedent.

Suprafața cultivată cu cereale pentru boabe a crescut cu (+5,9%) față de anul anterior, datorită creșterii suprafeței cultivate cu porumb boabe (+9,8%), orz și orzoaică (+6,0%) și grâu (+2,5%).

Suprafețele cultivate cu porumb boabe dețin o pondere de 48,1% în total grupă, iar cele cu grâu dețin o pondere de 38,9%.

În anul 2019, suprafețele cultivate cu floarea soarelui dețin o pondere de 71,3% în suprafața totală a grupei, mai mare față de anul 2018, când dețineau 55,5%.

Suprafața cultivată cu plante industriale a scăzut datorită plantelor uleioase care dețin cea mai importantă pondere în cadrul grupei (99,7%).

Suprafața cultivată cu plante uleioase a înregistrat pe total, o scădere cu (-0,8%), datorită suprafeței cultivate cu rapiță (-44,3%).

Suprafețele culturilor din grupa rădăcinoase cu toate că au avut o creștere la rădăcinoase furajere (+5,0%), au înregistrat o scădere cu (-0,8%), datorită diminuării suprafețelor cultivate cu sfeclă de zahăr (-11,7%).

- În anul 2019, analiza distribuției *pe regiuni de dezvoltare*, a suprafețelor cultivate relevă următoarele aspecte mai importante:
- regiunile Sud-Muntenia și Sud-Est dețin cele mai mari ponderi în suprafața cultivată totală (21,7%, respectiv 20,0%), acestea fiind urmate de regiunile: Nord-Est (14,6%), Sud-Vest Oltenia (13,6%) și Vest (13,2%). Regiunile: Nord-Vest, Centru și București-Ilfov dețin împreună 16,9% din suprafața cultivată totală;
- regiunile care dețin cele mai mari suprafețe cultivate cu cereale pentru boabe, în total grupă au fost: Sud-Muntenia (22,9%), Sud-Est (20,5%), Sud-Vest Oltenia (15,0%) și Vest (13,8%);
- la grâu, marile regiuni cultivatoare au fost: Sud-Muntenia (27,3%), Sud-Est (21,2%), Sud-Vest Oltenia (18,8%) și Vest (13,5%);
- la porumb boabe, marile regiuni cultivatoare au fost: Sud-Muntenia (20,0%), Sud-Est (18,8%), Nord-Est (17,3%) și Vest (15,0%).

Aceeași tendință se observă și în evoluția suprafețelor cultivate în cadrul *sectorului majoritar privat*.

Tabel 4.1.6. Suprafața cultivată, cu principalele culturi

- mii ha -

	2018		2019		2019 față de 2018, diferențe (±)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Total	8466,7	8418,8	8737,3	8690,7	+270,6	+271,9
Cereale pentru boabe	5257,2	5237,6	5569,1	5547,5	+311,9	+309,9
din care:						
Grâu	2116,2	2104,3	2168,4	2157,8	+52,2	+53,5
Secară	10,3	10,2	9,4	9,3	-0,9	-0,9
Orz și orzoaică	423,5	421,6	448,9	446,4	+25,4	+24,8
Ovăz	161,5	160,8	161,2	160,3	-0,3	-0,5
Porumb boabe	2439,8	2435,5	2678,5	2671,7	+238,7	+236,2
Leguminoase pentru boabe	133,4	132,4	116,0	115,4	-17,4	-17,0
din care:						
Mazăre boabe	120,2	119,3	104,4	103,9	-15,8	-15,4
Fasole boabe	11,4	11,4	11,0	11,0	-0,4	-0,4
Rădăcinoase	205,1	204,7	203,4	202,3	-1,7	-2,4
Cartofi - total	169,3	169,0	170,1	169,6	+0,8	+0,6
din care:						
Cartofi de toamnă	141,3	141,0	142,0	141,6	+0,7	+0,6
Sfeclă de zahăr	25,7	25,6	22,7	22,7	-3,0	-2,9
Rădăcinoase furajere	10,1	10,1	10,6	10,0	+0,5	-0,1
Plante industriale	1822,5	1812,8	1806,5	1798,8	-16,0	-14,0
Plante textile	1,5	1,5	1,4	1,4	-0,1	-0,1
Plante uleioase	1815,0	1805,4	1800,1	1792,4	-14,9	-13,0
din care:						
Floarea soarelui	1007,0	1002,1	1282,7	1278,1	+275,7	+276,0
Rapiță	632,7	629,5	352,6	351,0	-280,1	-278,5
Soia boabe	169,4	168,3	158,1	156,8	-11,3	-11,5
Legume ¹⁾	226,3	226,2	227,7	227,5	+1,4	+1,3
din care:						
Tomate	40,7	40,7	40,8	40,8	+0,1	+0,1
Ceapă uscată	30,3	30,3	30,3	30,3	-	-
Varză albă	47,3	47,3	47,2	47,1	-0,1	-0,2
Pepeni verzi	17,8	17,8	17,9	17,8	+0,1	-
Pepeni galbeni	4,3	4,3	4,3	4,3	-	-
Furaje verzi din teren arabil	907,2	891,9	901,0	886,2	-6,2	-5,7
din care:						
Furaje verzi anuale	195,9	193,2	204,2	201,6	+8,3	+8,4
Furaje perene	711,3	698,7	696,8	684,6	-14,5	-14,1
din care:						
Lucernă	408,7	405,1	412,9	409,6	+4,2	+4,5
Trifoi	111,7	111,4	109,1	108,8	-2,6	-2,6

¹⁾ Inklusiv suprafețele cultivate cu legume din grădinile familiale, sere și solarii, culturi intercalate și succesive.

Tabel 4.1.7. Suprafața viilor pe rod

- mii ha -

	2018		2019		2019 față de 2018, diferențe (±)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Vii pe rod¹⁾	177,5	175,7	178,2	177,0	+0,7	+1,3
Vii altoite pe rod	92,2	90,7	91,8	90,6	-0,4	-0,1
Vii hibride pe rod	85,3	85,0	86,4	86,4	+1,1	+1,4

¹⁾ Inclusive suprafața de struguri din grădinile familiale.

În anul 2019, suprafețele ocupate cu plantații de vii au următoarea distribuție: 51,5% vii altoite și 48,5% vii hibride.

Suprafețele cu vii pe rod, în anul 2019, au crescut față de anul precedent (+0,4%). Suprafețele cu vii hibride pe rod au crescut cu (+1,3%), în timp ce suprafețele cu vii altoite pe rod au scăzut cu (-0,4%).

Pe regiuni de dezvoltare, aproximativ 90% din suprafețele cu vii pe rod s-au înregistrat în regiunile: Sud-Est (39,3%), Sud-Vest Oltenia (18,9%), Nord-Est (15,9%) și Sud-Muntenia (14,7%).

Analiza distribuției suprafețelor cu vii altoite pe regiuni de dezvoltare evidențiază faptul că, patru regiuni dețin peste 85% din suprafața totală cu vii altoite: Sud-Est (55,6%), Nord-Est (12,6%), Sud-Vest Oltenia (11,1%) și Sud-Muntenia (8,6%) iar în cazul suprafețelor cu vii hibride pe rod, patru regiuni dețin aproximativ 90% din suprafața totală cu vii hibride pe rod: Sud-Vest Oltenia (27,1%), Sud-Est (22,0%), Sud-Muntenia (21,2%) și Nord-Est (19,4%).

În anul 2019, în sectorul majoritar privat, suprafețele totale cu vii pe rod au înregistrat o creștere de 0,7%, evoluția în structură a suprafețelor cultivate cu viță de vie relevă faptul că, suprafețele cultivate cu vii hibride au crescut cu 1,7%, în timp ce suprafețele cu vii altoite au scăzut cu 0,1% față de anul 2018.

4.1.1.5. Producția vegetală totală

În anul 2019, producția vegetală totală obținută a fost influențată de: suprafețele cultivate la unele culturi, producțiile medii la hectar, utilizarea materialului semincer de calitate, aplicarea îngrășămintelor chimice, pesticidelor și irigațiilor.

Comparativ cu anul 2018 s-au obținut producții totale mai mari la: in pentru ulei (+93,8%), mazăre boabe (+28,5%), floarea soarelui (+16,5%), cânepă pentru fibră (+14,3%), grâu (+1,5%), orz și orzoaică (-0,5%).

Producții mai mici față de anul precedent s-au obținut la: rapiță (-50,5%), sorg (-21,4%), fasole boabe (-18,5%), trifoi (-17,8%), cartofi de toamnă (-14,1%), plante medicinale și aromatice (-13,6%), pepeni verzi (-11,3%), lucernă (-10,7%), soia boabe (-10,7%), rădăcinoase furajere (-10,6%), pepeni galbeni (-9,5%), secară (-8,4%), orez (-7,8%), tutun (-7,7%), varză albă (-7,5%), tomate (-7,2%), porumb boabe (-6,6%), sfeclă de zahăr (-6,3%), ovăz (-5,8%), usturoi uscat (-5,3%), ardei (-2,8%), ceapă uscată (-2,7%).

Tabel 4.1.8. Producția agricolă vegetală, la principalele culturi

- mii tone -

	2018		2019		2019 față de 2018, diferențe (±)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Cereale pentru boabe	31553,3	31468,9	30412,4	30317,5	-1140,9	-1151,4
din care:						
Grâu	10143,7	10095,7	10297,1	10252,8	+153,4	+157,1
Secară	28,6	28,3	26,2	26,1	-2,4	-2,2
Orz și orzoaică	1870,7	1863,6	1879,9	1869,9	+9,2	+6,3
Ovăz	383,7	381,6	361,6	358,6	-22,1	-23,0
Porumb boabe	18663,9	18639,9	17432,2	17397,7	-1231,7	-1242,2
Sorg	76,3	76,1	60,0	59,3	-16,3	-16,8
Orez	43,4	43,4	40,0	40,0	-3,4	-3,4
Leguminoase pentru boabe	191,5	190,6	236,4	235,3	+44,9	+44,7
din care:						
Mazăre boabe	172,5	171,7	221,6	220,5	+49,1	+48,8
Fasole boabe	17,3	17,3	14,1	14,1	-3,2	-3,2
Rădăcinoase	~	~	~	~	~	~
Cartofi - total	3022,8	3015,6	2626,8	2615,8	-396,0	-399,8
din care:						
Cartofi de toamnă	2591,6	2584,5	2225,4	2214,9	-366,2	-369,6
Sfeclă de zahăr	978,3	975,1	917,2	914,7	-61,1	-60,4
Rădăcinoase furajere	284,1	283,8	254,1	249,3	-30,0	-34,5
Plante industriale	~	~	~	~	~	~
Plante textile	2,9	2,9	3,2	3,2	+0,3	+0,3
din care:						
In pentru fibră	0,1	0,1	-	-	-0,1	-0,1
Câneapă pentru fibră	2,8	2,8	3,2	3,2	+0,4	+0,4
Plante uleioase	5145,6	5126,2	4792,4	4775,0	-353,2	-351,2
din care:						
Floarea soarelui	3062,7	3051,7	3569,2	3558,1	+506,5	+506,4
Rapiță	1610,9	1605,3	798,2	794,9	-812,7	-810,4
Soia boabe	465,6	463,1	415,9	413,1	-49,7	-50,0
In pentru ulei	3,2	3,2	6,2	6,2	+3,0	+3,0
Alte plante industriale	11,2	10,9	8,1	8,1	-3,1	-2,8
din care:						
Tutun	1,3	1,3	1,2	1,2	-0,1	-0,1
Plante medicinale și aromatice	2,2	1,9	1,9	1,9	-0,3	-
Legume ¹⁾	3797,4	3795,6	3529,6	3526,0	-267,8	-269,6
din care:						
Tomate	742,9	742,5	689,4	688,9	-53,5	-53,6
Ceapă uscată	350,2	350,1	340,6	340,5	-9,6	-9,6
Usturoi uscat	58,0	58,0	54,9	54,8	-3,1	-3,2
Varză albă	1065,5	1064,9	985,8	985,0	-79,7	-79,9
Ardei	229,7	229,5	223,3	223,2	-6,4	-6,3
Pepeni verzi	521,8	521,7	462,7	462,0	-59,1	-59,7
Pepeni galbeni	62,1	62,1	56,2	56,2	-5,9	-5,9
Furaje verzi din teren arabil	15115,3	14935,3	12953,6	12768,8	-2161,7	-2166,5
din care:						
Furaje verzi anuale	3467,0	3426,9	3146,4	3113,8	-320,6	-313,1
Furaje perene	11648,3	11508,4	9807,2	9655,0	-1841,1	-1853,4
din care:						
Lucernă	6971,5	6917,2	6223,0	6175,6	-748,5	-741,6
Trifoi	1841,8	1836,1	1514,7	1510,4	-327,1	-325,7

¹⁾ Inclusive producțiile din grădinile familiale, sere și solarii, culturi intercalate și succesive.
~ Date neînsumabile.

Producția totală de furaje verzi din teren arabil obținută în anul 2019 a fost de 12953,6 mii tone, din care 98,6% s-a înregistrat în sectorul majoritar privat.

Comparativ cu anul anterior, în anul 2019, producția totală de furaje verzi din teren arabil a scăzut cu 2161,7 mii tone, respectiv (-14,3%), datorită producției de furaje perene (-15,8%) și furaje verzi anuale (-9,3%).

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, evoluția producției vegetale obținută în sectorul majoritar privat a urmat tendințele înregistrate pe total agricultură.

Producția totală de furaje verzi cultivate în teren arabil, în sectorul majoritar privat, în anul 2019, a fost de 12768,8 mii tone, mai mică cu 2166,5 mii tone față de anul anterior. Scăderea producției de furaje provine atât de la furajele perene (-1853,4 mii tone), cât și de la furajele verzi anuale (-313,1 mii tone).

De asemenea, producțiile obținute în acest sector, comparativ cu anul precedent, au crescut la: în pentru ulei (+93,8%), mazăre boabe (+28,4%), floarea soarelui (+16,6%), cânepă pentru fibră (+14,3%), grâu (+1,6%), orz și orzoaică (+0,3%), și au scăzut la: rapiță (-50,5%), sorg (-22,1%), fasole boabe (-18,5%), trifoi (-17,7%), cartofi de toamnă (-14,3%), rădăcinoase furajere (-12,2%), pepeni verzi (-11,4%), soia boabe (-10,8%), lucernă (-10,7%), pepeni galbeni (-9,5%), secară (-7,8%), orez (-7,8%), tutun (-7,7%), varză albă (-7,5%), tomate (-7,2%), porumb boabe (-6,7%), sfeclă de zahăr (-6,2%), ovăz (-6,0%), usturoi uscat (-5,5%), ardei (-2,8%), ceapă uscată (-2,7%), iar la plantele medicinale și aromatice s-au menținut la nivelul anului precedent.

Tabel 4.1.9. Producția de struguri

- mii tone -

	2018		2019		2019 față de 2018, diferențe (±)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Vii pe rod¹⁾	1144,3	1130,0	977,8	970,9	-166,5	-159,1
Vii altoite pe rod	661,7	649,8	549,0	542,1	-112,7	-107,7
Vii hibride pe rod	482,6	480,2	428,8	428,8	-53,8	-51,4

¹⁾ Inklusiv producția de struguri din grădinile familiale.

Producția totală de struguri a fost mai mică cu 14,6% în anul 2019 comparativ cu anul precedent. Producția de struguri obținută din viile altoite reprezintă 56,2%, iar cea obținută din viile hibride reprezintă 43,8%.

Producția totală de struguri obținută în sectorul majoritar privat a reprezentat 99,3% din total.

În anul 2019 comparativ cu anul anterior, producția de struguri la viile altoite a scăzut cu 17,0%, iar la cele hibride cu 11,2%.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, producția totală de fructe a scăzut cu 18,0%. Producții mai mici s-au înregistrat la toate speciile: mere (-22,1%), piersici și nectarine (-19,9%), pere (-18,4%), prune (-16,3%), cireșe și vișine (-15,0%), caise și zarzăre (-14,0%), căpșuni (-13,4%), alte fructe (-11,5%), nuci (-8,0%).

Tabel 4.1.10. Producția totală de fructe

- mii tone -

	2018		2019		2019 față de 2018, diferențe (±)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Total¹⁾	1813,5	1808,0	1487,5	1484,4	-326,0	-323,6
Prune	842,1	841,7	704,8	704,4	-137,3	-137,3
Mere	643,9	640,3	501,5	499,9	-142,4	-140,4
Pere	60,4	60,4	49,3	49,2	-11,1	-11,2
Piersici și nectarine	22,6	22,1	18,1	17,6	-4,5	-4,5
Cireșe și vișine	90,8	90,4	77,2	77,0	-13,6	-13,4
Caise și zarzăre	35,7	35,5	30,7	30,6	-5,0	-4,9
Nuci	56,1	55,9	51,6	51,5	-4,5	-4,4
Căpșuni	26,2	26,2	22,7	22,7	-3,5	-3,5
Alte fructe	35,7	35,5	31,6	31,5	-4,1	-4,0

¹⁾ Inklusiv producția de fructe din grădinile familiale.

Producția de fructe din *sectorul majoritar privat* a reprezentat 99,8% din producția totală, iar structura pe specii a producției de fructe din *sectorul majoritar privat* a fost apropiată de cea a producției totale, cu scăderi la: mere (-21,9%), piersici și nectarine (-20,4%), pere (-18,5%), prune (-16,3%), cireșe și vișine (-14,8%), caise și zarzăre (-13,8%), căpșuni (-13,4%), alte fructe (-11,3%), nuci (-7,9%).

4.1.1.6. Principalele producții medii

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, producția medie a crescut la: mazăre boabe (+47,8%), in pentru ulei (+30,9%), sfeclă de zahăr (+6,1%), orez (+2,5%), secară (+0,3%), și a scăzut la sorg (-20,3%), porumb boabe (-14,9%), cartofi de toamnă (-14,8%), fasole boabe (-16,2%), furaje perene (-14,1%), pepeni verzi (-11,5%), pepeni galbeni (-11,1%), rapiță (-11,1%), floarea soarelui (-8,5%), tomate (-7,4%), varză albă (-7,1%), ardei (-6,4%), ovăz (-5,6%), orz și orzoaică (-5,2%), soia boabe (-4,3%), usturoi uscat (-3,8%), ceapă uscată (-3,0%), tutun (-1,5%), grâu (-0,9%).

Producțiile medii obținute la principalele culturi, în cadrul *sectorului majoritar privat* au avut evoluții apropiate de cele înregistrate pe total agricultură.

Tabel 4.1.11. Producția medie la hectar, la principalele culturi

	2018		2019		2019 față de 2018, diferențe (±)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Grâu	4793	4798	4749	4751	-44	-47
Secară	2790	2781	2799	2799	+9	+18
Orz și orzoaică	4417	4420	4188	4189	-229	-231
Ovăz	2376	2374	2243	2237	-133	-137
Porumb boabe	7644	7648	6502	6506	-1142	-1142
Sorg	4791	4788	3819	3819	-972	-969
Orez	5254	5254	5384	5384	+130	+130
Mazăre boabe	1435	1438	2121	2122	+686	+684
Fasole boabe	1477	1477	1238	1238	-239	-239
Cartofi - total	17629	17620	15223	15199	-2406	-2421
din care:						
Cartofi de toamnă	18081	18071	15411	15383	-2670	-2688
Sfeclă de zahăr	38031	38031	40351	40353	+2320	+2322
Floarea soarelui	3041	3045	2783	2784	-258	-261
Rapiță	2546	2550	2264	2264	-282	-286
Soia boabe	2748	2752	2630	2634	-118	-118
In pentru ulei	1536	1536	2011	2011	+475	+475
Tutun	1375	1375	1354	1354	-21	-21
Tomate	18235	18234	16879	16875	-1356	-1359
Ceapă uscată	11568	11568	11225	11226	-343	-342
Usturoi uscat	5686	5686	5470	5470	-216	-216
Varză albă	22513	22514	20907	20904	-1606	-1610
Ardei	12775	12774	11957	11956	-818	-818
Pepeni verzi	29281	29284	25905	25899	-3376	-3385
Pepeni galbeni	14545	14544	12931	12931	-1614	-1613
Furaje perene	16373	16468	14065	14093	-2308	2375

Tabel 4.1.12. Producția medie la hectar, la struguri

- kg/ha -

	2018		2019		2019 față de 2018, diferențe(±)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Vii pe rod	6447	6433	5486	5485	-961	-948
Vii altoite pe rod	7180	7169	5980	5984	-1200	-1185
Vii hibride pe rod	5655	5648	4962	4962	-693	-686

Producția medie de struguri în anul 2019, a fost de 5486 kg/ha, înregistrându-se diferențe între producțiile medii de la viile altoite (5980 kg/ha, respectiv 9,0% peste media pe total) și cele de la viile hibride (4962 kg/ha, respectiv 9,6% sub media pe total).

În anul 2019 față de anul 2018, producția medie de struguri a scăzut cu 14,9%, randamentul la viile altoite cu 16,7%, iar la viile hibride cu 12,3%.

4.1.2. Sectorul creșterii animalelor

4.1.2.1. Efectivele de animale

Activitatea de creștere a animalelor se realizează într-o diversitate de sisteme de exploatare, în funcție de categoria de producători agricoli, respectiv de puterea economică a exploatațiilor agricole.

Dintre sistemele de exploatare practicate, predominante sunt:

- sistemele de tip *tradițional* cu dotare tehnică scăzută, incomplete și cu predominarea muncilor executate manual, regăsindu-se în principal, în zonele de deal, de munte și în zonele preorășenești;
- sistemele de tip *gospodăresc*, în asociațiile și societățile agricole, cu nivel mediu de dotare tehnică, cu activități predominant manuale care se regăsesc numai în anumite secvențe tehnologice;
- sistemele de tip *industrial*, în complexe sau alte unități specializate (de exemplu, cele pentru taurine, porcine, ovine și păsări), în care nivelul de dotare tehnică este mediu sau înalt și în cadrul cărora se asigură respectarea strictă a tehnologiilor de creștere și îngrijire.

Tabel 4.1.13. Efectivele de animale (la 1 decembrie)

- mii capete -

	2018		2019		2019 față de 2018, diferențe (+/-)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Bovine	1977	1970	1923	1918	-54	-52
din care:						
Vaci, bivolițe și juninci	1280	1277	1241	1238	-39	-39
Porcine	3925	3921	3834	3830	-91	-91
din care:						
Scroafe de prăsilă	309	308	309	308	-	-
Ovine	10176	10164	10359	10347	+183	+183
din care:						
Oi și mioare	8594	8585	8867	8858	+273	+273
Caprine	1539	1538	1595	1594	+56	+56
din care:						
Capre	1213	1212	1294	1293	+81	+81
Cabaline	448	446	407	405	-41	-41
Păsări	73993	73981	75365	75343	+1372	+1362
din care:						
Păsări ouătoare adulte	38134	38122	40728	40716	+2594	+2594
Albine (mii familii)	1690	1689	1843	1842	+153	+153

În scopul redresării situației economice a sectorului de creștere a animalelor, începând din anul 2000 s-au inițiat o serie de măsuri tehnice, organizatorice și de natură economico-financiară, care au continuat și în anii următori. Dintre măsurile aplicate în sectorul de creștere a animalelor menționăm:

- modernizarea tehnologică a sistemelor de creștere, intensificarea activităților de ameliorare genetică, adâncirea controlului oficial al performanțelor tehnice în cadrul sectorului privat, paralel cu asigurarea, pe cât posibil, a unei nutriții și a unor componente în acord cu cerințele fiziologice și de producție ale animalelor;
- legiferarea atribuirii gratuite de adăposturi producătorilor agricoli tineri pentru a începe o afacere nouă;
- dezvoltarea formelor asociative de creștere și exploatare a animalelor, ca mijloc de intensificare a producției animale;
- reorganizarea unităților pentru ameliorarea condițiilor în care sunt crescute animalele și asigurarea asistenței sanitar-veterinare;
- continuarea armonizării legislației în domeniu cu cea a Uniunii Europene și creșterea preocupărilor de implementare a legislației specifice;
- acordarea de facilități și subvenții directe, inclusiv pentru achiziționarea de animale de reproducție.

**Tabel 4.1.14. Densitatea animalelor, pe principalele specii, la 100 hectare teren¹⁾
(la 1 decembrie)**

	2018		2019		2019 față de 2018, diferențe (+/-)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Bovine	15,2	16,7	14,3	13,2	-0,9	-3,5
din care:						
Vaci, bivolițe și juninci	9,9	10,8	9,2	8,7	-0,7	-2,1
Porcine	45,2	45,4	42,8	42,7	-2,4	-2,7
din care:						
Scroafe de prăsilă	3,6	3,6	3,4	3,4	-0,2	-0,2
Ovine și caprine	90,3	99,4	89,1	89,0	-1,2	-10,4
din care:						
Oi, mioare și capre	75,6	83,2	75,7	75,7	+0,1	-7,5

¹⁾ Efectivele de bovine, ovine și caprine s-au raportat la suprafața arabilă + pășuni + fânețe, iar efectivul de porcine la suprafața arabilă. Suprafața luată în calcul este cea obținută din cercetarea statistică privind suprafața cultivată și producția vegetală.

La 1 decembrie 2019 comparativ cu aceeași dată a anului precedent, *efectivele totale de bovine* au scăzut cu 2,7%.

Realizarea indicatorilor tehnico-economici performanți este dependentă, într-o măsură foarte mare, de structura efectivului de bovine, care la rândul ei este dependentă de ponderea efectivului matcă în efectivul total de bovine. În acest context, efectivele de animale matcă (vaci, bivolițe și juninci) au scăzut cu 3,0% deținând o pondere de 64,5% din efectivele totale.

Cele mai mari efective de bovine au fost concentrate în următoarele regiuni de dezvoltare: 24,3% din efectivul total în regiunea Nord-Est, 19,2% în regiunea Nord-Vest, 17,7% în regiunea Centru, 11,2% în regiunea Sud-Est și 10,7% în regiunea Sud-Muntenia.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, *densitatea bovinelor la 100 hectare teren (arabil + pășuni + fânețe)* a scăzut atât pe total țară, cât și în *sectorul majoritar privat* cu 5,9%, respectiv 21,0%. Indicatorul privind *densitatea vacilor, bivolițelor și junincilor la 100 hectare teren (arabil + pășuni + fânețe)* a scăzut pe ansamblul țării cu 7,1%, iar în *sectorul majoritar privat* a scăzut cu 19,4%.

La 1 decembrie 2019 față de 1 decembrie 2018, numărul total de porcine a scăzut cu 2,3% atât pe total țară, cât și în *sectorul majoritar privat*. Cele mai mari *efective de porcine* au fost concentrate în următoarele regiuni de dezvoltare: 24,6% din efectivul total în regiunea Vest, 15,2% în regiunea Sud-Muntenia, 14,6% în regiunea Nord-Vest, 13,0% în regiunea Sud-Vest Oltenia și 12,6% în regiunea Sud-Est.

Efectivul matcă de porcine în anul 2019 a rămas constant față de anul precedent atât pe total țară, cât și în *sectorul majoritar privat*.

În perioada analizată, *densitatea porcinelor la 100 hectare teren arabil* a scăzut cu 5,3% pe total țară și cu 5,9% în *sectorul majoritar privat*.

La 1 decembrie 2019, comparativ cu 1 decembrie 2018, *efectivele de ovine* au crescut atât pe total, cât și în *sectorul majoritar privat* cu 1,8%, iar *efectivele de caprine* au crescut cu 3,6% atât pe total, cât și în *sectorul majoritar privat*. Cele mai mari efective de ovine au fost concentrate în următoarele regiuni de dezvoltare: 22,1% din efectivul total în regiunea Centru, 17,5% în regiunea Nord-Vest, 15,4% în regiunea Sud-Est, 14,8% în regiunea Vest și 13,6% în regiunea Nord-Est. Ponderea cea mai mare a efectivelor de caprine din total o deține regiunea Sud-Est (26,7%), urmată de regiunea Sud-Vest Oltenia (19,0%), regiunea Sud-Muntenia (17,5%) și de regiunea Nord-Est (15,0%).

Densitatea efectivelor de ovine și caprine la 100 ha teren (*arabil + pășuni + fânețe*) a scăzut față de anul precedent atât pe total țară cât și în *sectorul majoritar privat* cu 1,3%, respectiv cu 10,5%.

Densitatea efectivelor de oi fătătoare, mioare și capre (matcă) la 100 hectare (*arabil + pășuni + fânețe*), a crescut cu 0,1% pe total țară și a scăzut cu 9,0% în *sectorul majoritar privat*.

La 1 decembrie 2019, *efectivele de păsări* au fost mai mari cu 1,9% față de nivelul anului precedent. Numărul total de păsări ouătoare adulte a crescut cu 6,8% față de 1 decembrie 2018.

În *sectorul majoritar privat*, efectivele de păsări au crescut cu 1,8%, iar numărul total de păsări ouătoare adulte a crescut cu 6,8%.

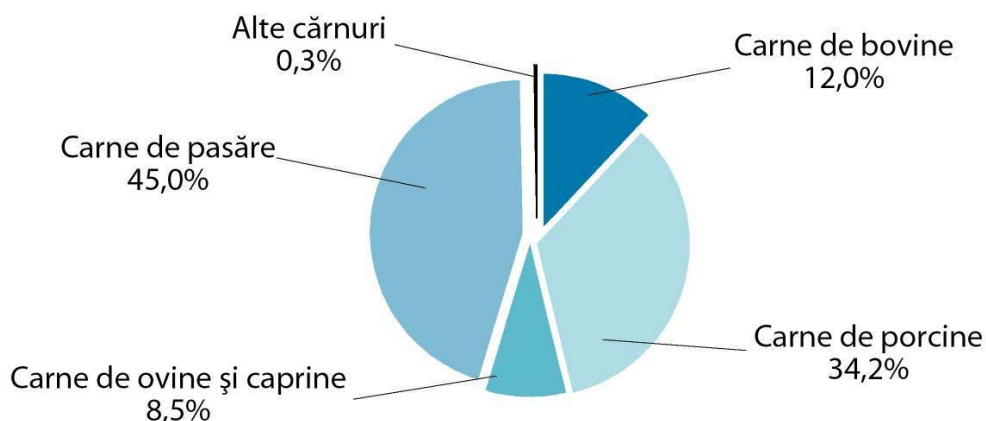
Cele mai mari efective de păsări au fost concentrate în următoarele regiuni de dezvoltare: 26,5% din efectivul total în regiunea Sud-Muntenia, 18,3% în regiunea Sud-Est, 17,5% în regiunea Nord-Est, 11,6% în regiunea Centru, 10,4% în regiunea Sud-Vest Oltenia și 9,0% în regiunea Nord-Vest.

4.1.2.2. Producția animală

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, *producția totală de carne* (greutate în viu) a crescut cu 0,7% atât pe ansamblul țării, cât și în *sectorul majoritar privat*.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, analiza evoluției structurii pe sortimente a *producției totale de carne*, relevă faptul că s-au produs modificări, astfel s-au înregistrat creșteri ale ponderii producției de carne de pasăre (+2,7 puncte procentuale), de carne de ovine și caprine (+0,7 puncte procentuale) și de la alte specii (+0,2 puncte procentuale) și scăderi ale ponderii producției de carne de porcine (-2,9 puncte procentuale) și de carne de bovine (-0,7 puncte procentuale).

Grafic 4.1.1. Structura producției totale de carne, în anul 2019

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, pentru *producția totală de lapte* (inclusiv consumul vițelilor și fără consumul vițelilor) a scăzut cu 1,2% atât pe ansamblul țării, cât și în *sectorul majoritar privat*.

În anul 2019, din cantitatea totală de lapte, *producția de lapte de vacă și bivoliță* a reprezentat 86,1% (inclusiv consumul vițelilor), respectiv 84,8% (fără consumul vițelilor). Cantitatea totală de lapte de vacă și bivoliță a scăzut în anul 2019 cu 2,2% față de nivelul înregistrat în anul 2018. Restul producției de lapte (13,9%) a fost reprezentat de *producția de lapte de oaie și capră*, care a crescut cu 5,2% față de anul precedent.

În anul 2019, *producția totală de lână* a crescut față de cea din anul 2018, atât pe total țară, cât și în *sectorul majoritar privat* cu 1,6%, respectiv cu 1,5%.

Comparativ cu anul 2019, în anul 2018 *producția totală de ouă* a scăzut cu 2,6% atât pe ansamblul țării, cât și în *sectorul majoritar privat*.

În anul 2019, *producția totală de miere* a scăzut cu 13,3% față de anul precedent. *Sectorul majoritar privat* a contribuit cu aproape 100% la producția totală de miere.

Producția totală de pește a crescut cu 1,3% în anul 2019 față de anul 2018, întreaga producție fiind realizată în *sectorul majoritar privat*.

Tabel 4.1.15 Producția animală la principalele produse

	U.M.	2018		2019		2019 față de 2018, diferențe (+/-)	
		Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Carne ¹⁾	mii tone greutate în viu	1484	1483	1495	1494	+11	+11
din care:							
Carne de bovine ¹⁾	mii tone greutate în viu	188	187	179	179	-9	-8
Carne de porcine ¹⁾	mii tone greutate în viu	550	549	512	512	-38	-37
Carne de ovine și caprine ¹⁾	mii tone greutate în viu	116	116	127	127	+11	+11
Carne de pasăre ¹⁾	mii tone greutate în viu	628	628	672	672	+44	+44
Lapte ²⁾	mii hl	46741	46582	46161	46024	-580	-558
din care:	mii hl	43121	42971	42113	41984	-1008	-987
Lapte de vacă și bivoliță ³⁾	mii hl	40647	40492	39753	39622	-894	-870
	mii hl	37027	36881	35706	35582	-1321	-1299
Lână	tone	23459	23431	23824	23782	+365	+351
din care:							
Lână fină și semifină	tone	5223	5208	4882	4869	-341	-339
Ouă	mil.buc.	5713	5711	5564	5562	-149	-149
din care:							
Ouă de găină	mil.buc.	5480	5478	5273	5273	-207	-205
Miere extrasă	tone	29162	29152	25269	25258	-3893	-3894
Pește ⁴⁾	tone	23478	23478	23776	23776	+298	+298

¹⁾ Datele reprezintă greutatea în viu a animalelor destinate sacrificării pentru consum.

²⁾ Datele de pe rândul 1 reprezintă laptele de vacă și bivoliță (inclusiv consumul vițelilor), laptele de oaie și capră muls; datele de pe rândul 2 reprezintă laptele de vacă și bivoliță (fără consumul vițelilor), laptele de oaie și capră muls.

³⁾ Datele de pe rândul 1 reprezintă laptele de vacă și bivoliță (inclusiv consumul vițelilor);

datele de pe rândul 2 reprezintă laptele de vacă și bivoliță (fără consumul vițelilor).

⁴⁾ Datele reprezintă cantitatea pescuită în apele interioare ale țării (inclusiv din Dunăre și Marea Neagră).

4.1.2.3. Producția principalelor produse agricole, pe locuitor

Unul din indicatorii sintetici de caracterizare a nivelului producțiilor agricole obținute este reprezentat de producția principalelor produse obținute pe locuitor.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018 s-au înregistrat scăderi la majoritatea produselor de origine vegetală, pe locuitor, după cum urmează:

- la *cereale pentru boabe* producția obținută pe locuitor a fost de 1569,6 kg, mai mică cu 3,1% comparativ cu anul anterior (respectiv cu 50,5 kg pe locuitor);

- la *grâu* producția a fost de 531,4 kg pe locuitor, mai mare cu 2,0% comparativ cu anul anterior (respectiv cu 10,6 kg pe locuitor);
- la *secară* producția a fost de 1,4 kg, mai mică cu 6,7% față de anul anterior (respectiv cu 0,1 kg pe locuitor);
- la *porumb boabe* producția obținută pe locuitor a fost de 899,7 kg, mai mică cu 6,1% comparativ cu anul anterior (respectiv cu 58,6 kg pe locuitor);
- la *floarea soarelui* producția obținută pe locuitor a fost de 184,2 kg, mai mare cu 17,2% comparativ cu anul anterior (respectiv cu 27,0 kg pe locuitor);
- la *sfeclă de zahăr* producția a fost de 47,3 kg, mai mică cu 5,8% față de anul anterior (respectiv cu 2,9 kg pe locuitor);
- la *cartofi* producția a fost de 135,6 kg, mai mică cu 12,6% față de anul anterior (respectiv cu 19,6 kg pe locuitor);
- la *legume* producția obținută pe locuitor a fost de 182,2 kg, mai mică cu 6,6% comparativ cu anul anterior (respectiv cu 12,8 kg pe locuitor);
- la *fructe* producția a fost de 76,8 kg, mai mică cu 17,5% comparativ cu anul anterior (respectiv cu 16,3 kg pe locuitor).

Tabel 4.1.16. Producția principalelor produse agricole, pe locuitor

	U.M.	2018	2019	2019 față de 2018, diferențe (±)
Produse de origine vegetală				
Cereale pentru boabe	kg	1620,1	1569,6	-50,5
din care:				
Grâu	kg	520,8	531,4	+10,6
Secară	kg	1,5	1,4	-0,1
Porumb boabe	kg	958,3	899,7	-58,6
Floarea soarelui	kg	157,2	184,2	+27,0
Sfeclă de zahăr	kg	50,2	47,3	-2,9
Cartofi	kg	155,2	135,6	-19,6
Legume	kg	195,0	182,2	-12,8
Fructe	kg	93,1	76,8	-16,3
Produse de origine animală				
Carne ¹⁾	kg	76,2	77,2	+1,0
Lapte	litri	240,0	238,3	-1,7
Lână	kg	1,2	1,2	-
Ouă	bucăți	293	287	-6

Notă: S-au utilizat datele definitive privind populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

¹⁾ La carne, se ia în calcul greutatea în viu a animalelor destinate sacrificării pentru

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, principalele producții de origine animală pe locuitor au evoluat astfel: a crescut la producția de carne (+1,3%), a scăzut la producția de ouă (-2,1%) și la producția de lapte (-0,7%), iar la producția de lână a rămas constantă.

4.1.3. Silvicultură

4.1.3.1. Fondul forestier

În anul 2019, fondul forestier al României a fost de 6592 mii hectare, înregistrând o creștere cu 9 mii de hectare (aproximativ 0,1%) față de anul 2018 și a avut următoarea structură: suprafața pădurilor 97,5% și alte terenuri 2,5%. Suprafața pădurilor are următoarea structură: 33,3% suprafețe ocupate cu păduri de fag, 29,8% cu păduri de rășinoase, 20,4% cu păduri de diverse specii, 16,5% cu păduri de stejari (cvercinee).

Comparativ cu anul 2018 se constată, pe de o parte, creșterea cu 2 mii hectare (+0,1%) a suprafețelor cu fag, cu 8 mii hectare (+0,6%) a suprafețelor cu diverse specii și de asemenea creșterea cu 1 mii hectare (+0,1%) a suprafețelor de stejari (cvercinee) iar pe de altă parte, scăderea suprafețelor cu rășinoase cu 2 mii hectare (-0,1%).

Tabel 4.1.17. Fondul forestier (la sfârșitul anului)

	Mii hectare		Structura ¹⁾ , %	
	2018	2019	2018	2019
Fondul forestier	6583	6592	100,0	100,0
Suprafața pădurilor	6418	6427	97,5	97,5
Rășinoase	1917	1915	29,9	29,8
Fag	2139	2141	33,3	33,3
Stejari (Cvercinee)	1060	1061	16,5	16,5
Diverse specii	1302	1310	20,3	20,4
Alte terenuri	165	165	2,5	2,5

¹⁾ Structura este calculată raportat la fondul forestier.

În anul 2019 s-au executat tăieri de regenerare pe o suprafață totală de 190,6 mii hectare, care reprezintă 2,9% din suprafața fondului forestier.

Față de anul 2018 au crescut suprafețele cu **operațiuni de igienă și curățire a pădurilor** cu 25,6 mii hectare și au scăzut cele cu tăieri de produse accidentale cu 90,4 mii hectare.

Tabel 4.1.18. Suprafața parcursă cu tăieri

	- mii hectare -			
	2018	2019	2019 față de 2018, diferențe	
			+/-	%
Suprafața parcursă cu tăieri de regenerare	181,6	190,6	+9,0	+5,0
În codru	64,5	74,3	+9,8	+15,2
Tăieri succesive	2,1	1,9	-0,2	-9,5
Tăieri progresive	54,2	64,0	+9,8	+18,1
Tăieri grădinarite	4,8	4,8	-	-
Tăieri rase	3,4	3,5	+0,1	+2,9
În crâng	3,6	4,0	+0,4	+11,1
Tăieri de substituiri-refaceri a arboretelor slab productive și degradate	0,9	0,6	-0,3	-33,3
Tăieri de conservare	112,6	111,7	-0,9	-0,8
Operațiuni de igienă și curățire a pădurilor	370,4	396,0	+25,6	+6,9
Tăieri de îngrijire în păduri tinere	163,8	169,1	+5,3	+3,2
Tăieri de produse accidentale	442,3	351,9	-90,4	-20,4

În anul 2019 suprafața regenerată totală a fost de 24,5 mii hectare (din care pe 8,4 mii hectare s-au executat regenerări artificiale), reprezentând aproximativ 0,4% din fondul forestier total.

Comparativ cu anul 2018, suprafața totală regenerată a fost mai mică cu 2,5 mii hectare (scăderea s-a înregistrat atât la rășinoase cât și foioase), iar suprafața regenerată artificial a fost mai mică cu 0,7 mii hectare.

Tabel 4.1.19. Suprafața regenerată

	- mii hectare -			
	2018	2019	2019 față de 2018, diferențe	
			+/-	%
Suprafața regenerată – total	27,0	24,5	-2,5	-9,3
Rășinoase	9,0	7,4	-1,6	-17,8
Foioase	18,0	17,1	-0,9	-5,0
din care:				
Suprafața regenerată artificial	9,1	8,4	-0,7	-7,7
Rășinoase	5,5	4,5	-1,0	-18,2
Foioase	3,6	3,9	+0,3	+8,3

4.1.3.2. Volumul de lemn recoltat

În anul 2019, volumul de lemn recoltat a fost de 18904 mii metri cubi (volum brut), cu 558 mii metri cubi mai mic decât în anul 2018 și a avut următoarea structură sortimentală: lemn de rășinoase (36,8%), fag (34,0%), diverse specii (19,0%), stejar (10,2%).

Tabel 4.1.20. Volumul de lemn recoltat

	Mii metri cubi ¹⁾		2019 față de 2018, diferențe		Structura, %	
	2018	2019	+/-	%	2018	2019
Volumul de lemn recoltat	19462	18904	-558	-2,9	100,0	100,0
Rășinoase	7128	6962	-166	-2,3	36,6	36,8
Fag	6584	6431	-153	-2,3	33,8	34,0
Stejar	2041	1927	-114	-5,6	10,5	10,2
Diverse specii tari	2191	2163	-28	-1,3	11,3	11,5
Diverse specii moi	1518	1421	-97	-6,4	7,8	7,5

¹⁾ Volum brut.

În anul 2019, volumul de lemn exploatat de către operatorii economici atestați a fost de 17523 mii metri cubi, reprezentând 92,7% din volumul total de lemn recoltat (volum brut).

Volumul de lemn rotund, exploatat de către operatorii economici atestați, a fost orientat în special spre bușteni (51,3%) și lemn pentru foc (35,3%).

Din analiza datelor se constată că s-au înregistrat modificări și în structura utilizării volumului de lemn rotund, în anul 2019 față de anul 2018, majorându-se cantitatea de lemn rotund și despicat și micșorându-se cantitatea pentru bușteni.

Tabel 4.1.21. Volumul de lemn exploatat de către operatorii economici atestați

	Volum de lemn exploatat ¹⁾ - mii metri cubi -		2019 față de 2018, diferențe		Structura, %	
	2018	2019	+/-	%	2018	2019
Volumul de lemn exploatat - total	17557	17523	-34	-0,2	100,0	100,0
Volumul de lemn rotund - total	15989	15922	-67	-0,4	91,1	90,9
<i>Bușteni</i>	8436	8165	-271	-3,2	52,8	51,3
<i>Lemn rotund și despicat</i>	1090	1220	+130	+11,9	6,8	7,7
<i>Alte sortimente de lemn rotund</i>	910	911	+1	+0,1	5,7	5,7
<i>Lemn pentru foc</i>	5553	5626	+73	+1,3	34,7	35,3
Volumul cojii	832	833	+1	+0,1	4,7	4,7
Volumul altor sortimente secundare	736	768	+32	+4,3	4,2	4,4

¹⁾ Volum brut.

4.2. Industrie

Pe ansamblu, în anul 2019, cifra de afaceri realizată a fost de 551939,4 milioane lei.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, în termeni nominali, s-a înregistrat o creștere cu 27035,0 milioane lei (respectiv +5,2%).

Tabel 4.2.1 Cifra de afaceri a industriei

CAEN Rev.2	Milioane lei prețuri curente		2019 ¹⁾ față de 2018, diferențe		Structura, %	
	2018	2019 ¹⁾	+/-	%	2018	2019 ¹⁾
Total	524904,4	551939,4	27035,0	5,2	100,0	100,0
Industrie extractivă	29085,4	33072,4	3987,0	13,7	5,5	6,0
Industrie prelucrătoare	419503,9	436671,4	17167,5	4,1	79,9	79,1
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	60243,1	65399,9	5156,8	8,6	11,5	11,8
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	16072,0	16795,6	723,6	4,5	3,1	3,1

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Date provizorii.

În anul 2019 față de anul 2018, cele mai însemnate creșteri s-au datorat în principal industriei extractive (+13,7%) și producției și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat care a înregistrat o creștere cu 8,6%.

4.2.1. Industria extractivă

În anul 2019, nivelul cifrei de afaceri înregistrat în industria extractivă a fost de 33072,4 milioane lei, deținând 6,0% din valoarea nominală totală a cifrei de afaceri.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, ponderea industriei extractive în total a crescut cu 0,5 puncte procentuale.

Tabel 4.2.2. Cifra de afaceri a industriei extractive, pe activități

CAEN Rev.2	Milioane lei prețuri curente		2019 ¹⁾ față de 2018, diferențe		Structura ²⁾ , %	
	2018	2019 ¹⁾	+/-	%	2018	2019 ¹⁾
Industria extractivă	29085,4	33072,4	3987,0	13,7	5,5	6,0
Extractia cărbunelui superior și inferior	31,0	47,4	16,4	52,9	**)	**)
Extractia petrolului brut și a gazelor naturale	23682,3	26695,0	3012,7	12,7	4,5	4,8
Extractia minereurilor metalifere	288,0	349,6	61,6	21,4	**)	0,1
Alte activități extractive și servicii anexe extractiei ³⁾	5084,2	5980,3	896,1	17,6	1,0	1,1

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Date provizorii.

²⁾ Structura s-a determinat în funcție de cifra de afaceri totală.

³⁾ Inclusiv „Extractia și prepararea minereurilor radioactive”.

**) Sub 0,05%.

Analiza pe sectoare componente, în perioada studiată evidențiază faptul că, ponderea sectorului de extracție a petrolului brut și a gazelor naturale a crescut de la 4,5% la 4,8%, alte activități extractive și servicii anexe extracției a crescut de la 1,0% la 1,1% și extracția cărbunelui superior și inferior a rămas sub 0,05%.

4.2.2. Industria prelucrătoare

În anul 2019, în industria prelucrătoare, valoarea cifrei de afaceri a fost de 436671,4 milioane lei, în termeni nominali, înregistrând o creștere față de anul anterior, cu 17167,5 milioane lei.

În anul 2019 față de anul 2018, creșterile valorice nominale ale cifrei de afaceri cele mai semnificative s-au înregistrat în: industria alimentară (2465,1 milioane lei), fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (2390,9 milioane lei), fabricarea altor produse din minerale nemetalice (2357,3 milioane lei), fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor (1549,5 milioane lei).

În anul 2019 s-au înregistrat scăderi în termeni nominali față de anul precedent la următoarele activități: tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțămintei; prepararea și vopsirea blănurilor (-8,4%), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (-4,1%) și respectiv fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țigăiului (-0,8%).

Tabel 4.2.3. Cifra de afaceri a industriei prelucrătoare, pe activități

CAEN Rev.2	Milioane lei prețuri curente		2019 ¹⁾ față de 2018, diferențe		Structura ²⁾ , %	
	2018	2019 ¹⁾	+/-	%	2018	2019 ¹⁾
Industrie prelucrătoare	419503,9	436671,4	17167,5	4,1	79,9	79,1
Industria alimentară	47774,3	50239,4	2465,1	5,2	9,1	9,1
Fabricarea băuturilor	12981,2	13644,4	663,3	5,1	2,5	2,5
Fabricarea produselor din tutun	1505,4	1850,7	345,4	22,9	0,3	0,3
Fabricarea produselor textile	6882,9	7288,1	405,2	5,9	1,3	1,3
Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	10412,8	9987,2	-425,6	-4,1	2,0	1,8
Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțămintei; prepararea și vopsirea blănurilor	5494,7	5034,7	-460,0	-8,4	1,0	0,9
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	14506,3	14732,6	226,3	1,6	2,8	2,7
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	6349,2	6419,2	70,0	1,1	1,2	1,2
Tipărirea și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor	3875,0	4085,1	210,1	5,4	0,7	0,7
Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țigăiului	21740,8	21558,2	-182,6	-0,8	4,1	3,9
Fabricarea substanțelor și a produselor chimice de baza	12389,0	12643,4	254,3	2,1	2,4	2,3
Fabricarea substanțelor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	3839,7	4332,1	492,5	12,8	0,7	0,8
Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	27608,3	29999,2	2390,9	8,7	5,3	5,4
Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	14502,8	16860,1	2357,3	16,3	2,8	3,1
Industria metalurgică	21997,2	22121,1	123,9	0,6	4,2	4,0
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	23236,2	24020,2	784,0	3,4	4,4	4,4
Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	11691,0	12757,8	1066,8	9,1	2,2	2,3
Fabricarea echipamentelor electrice	23225,9	24232,8	1007,0	4,3	4,4	4,4
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	20484,8	21792,8	1308,0	6,4	3,9	3,9
Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	103949,4	105498,9	1549,5	1,5	19,8	19,1
Fabricarea altor mijloace de transport	7415,9	8428,0	1012,1	13,6	1,4	1,5
Fabricarea de mobilă	10214,2	10761,8	547,6	5,4	1,9	1,9
Alte activități industriale n.c.a.	2873,4	3131,2	257,8	9,0	0,6	0,6
Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	4553,5	5252,4	698,8	15,3	0,9	1,0

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Date provizorii.

²⁾ Structura s-a determinat în funcție de cifra de afaceri totală.

În anul 2019, în structura valorii cifrei de afaceri realizate, următoarele activități din industria prelucrătoare au înregistrat ponderi de peste 5%: fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor (19,1% din valoarea cifrei de afaceri totale), industria alimentară (9,1% din valoarea cifrei de afaceri totale) și fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (5,4% din valoarea cifrei de afaceri totale).

În anul 2019, cele mai mici ponderi (sub 1% din valoarea cifrei de afaceri) au fost înregistrate de următoarele activități din industria prelucrătoare: tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțămintei; prepararea și vopsirea blănurilor (0,9%), fabricarea substanțelor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice (0,8%), tipărirea și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor (0,7%), alte activități industriale n.c.a. (0,6%), fabricarea produselor din tutun (0,3%).

4.2.3. Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat

În cadrul sectorului producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, valoarea cifrei de afaceri realizate de 65399,9 milioane lei în anul 2019, a fost în creștere față de anul anterior cu 5156,8 milioane lei și reprezintă 11,8% din valoarea nominală totală a cifrei de afaceri.

4.2.4. Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare

Tabel 4.2.4. Cifra de afaceri a distribuției apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare, pe activități

CAEN Rev.2	Milioane lei prețuri curente		2019 ¹⁾ față de 2018, diferențe		Structura ²⁾ , %	
	2018	2019 ¹⁾	+/-	%	2018	2019 ¹⁾
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	16072,0	16795,6	723,6	4,5	3,1	3,1
Captarea, tratarea și distribuția apei	4075,3	4423,9	348,6	8,6	0,8	0,8
Colectarea și epurarea apelor uzate	389,8	370,4	-19,4	-5,0	0,1	0,1
Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile	11468,1	11868,1	400,0	3,5	2,2	2,2
Activități și servicii de decontaminare	138,8	133,2	-5,6	-4,0	**)	**)

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Date provizorii.

²⁾ Structura s-a determinat în funcție de cifra de afaceri totală.

**) Sub 0,05%.

În anul 2019, în sectorul distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare, valoarea cifrei de afaceri în termeni nominali a fost de 16795,6 milioane lei, în creștere față de anul anterior cu 723,6 milioane lei.

Sectorul distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare a reprezentat, în anul 2019, 3,1% din valoarea nominală totală a cifrei de afaceri din industrie.

4.3. Construcții

4.3.1. Lucrările de construcții, după modul de execuție

În anul 2019, valoarea lucrărilor de construcții a fost de 108945,6 milioane lei, din care 82,2% construcții noi și reparații capitale și 17,8% lucrări de întreținere și reparații curente.

Tabel 4.3.1. Lucrările de construcții după modul de execuție

	- milioane lei prețuri curente -	
	2018	2019 ¹⁾
Total	84691,6	108945,6
Construcții noi și reparații capitale	68905,6	89541,0
Antrepriză	68775,8	89419,2
Regie	129,8	121,8
Întreținere și reparații curente	15786,0	19404,6

¹⁾ Date provizorii.

În anul 2019, lucrările de construcții noi și reparații capitale în antrepriză au deținut o pondere de (82,1% din valoarea lucrărilor de construcții, respectiv 89419,2 milioane lei).

Lucrările de construcții noi și reparații capitale în regie au deținut circa 0,1% din valoarea lucrărilor de construcții (respectiv 121,8 milioane lei).

În anul 2019 față de anul 2018, în termeni nominali, s-a înregistrat o creștere a valorii lucrărilor de construcții cu 24254,0 milioane lei (respectiv +28,6%). În ceea ce privește valoarea lucrărilor de construcții, în funcție de modul de execuție, s-a înregistrat următoarea dinamică: valoarea lucrărilor de construcții noi și reparații capitale a crescut cu 20635,4 milioane lei (respectiv +29,9%), iar valoarea lucrărilor de întreținere și reparații curente a crescut cu 3618,6 milioane lei (respectiv +22,9%).

În anul 2019 față de anul 2018, valoarea lucrărilor de construcții noi și reparații capitale executate în antrepriză a crescut cu 20643,4 milioane lei (respectiv +30,0%), iar valoarea lucrărilor de construcții noi și reparații capitale executate în regie a scăzut cu 8,0 milioane lei (respectiv -6,2%).

4.3.2. Lucrările de construcții în antrepriză, pe categorii de obiecte

În anul 2019, valoarea lucrărilor de construcții în antrepriză a fost de 108680,3 milioane lei.

Pe categorii de obiecte, valoarea lucrărilor de construcții în antrepriză s-a situat între 44687,8 milioane lei, în cazul clădirilor rezidențiale și 1622,2 milioane lei, în cazul construcțiilor complexe din zonele industriale.

Pe categorii de obiecte, structura valorii lucrărilor totale de construcții în antrepriză a fost următoarea: 41,1% clădiri rezidențiale; 27,7% clădiri nerezidențiale; 18,5% infrastructuri de transport; 6,9% alte lucrări de inginerie civilă; 4,3% conducte, linii electrice și de comunicații; 1,5% construcții complexe în zone industriale.

Tabel 4.3.2. Lucrările de construcții în antrepriză, pe categorii de obiecte

	- milioane lei prețuri curente -	
Categorii de obiecte	2018	2019 ¹⁾
Total	84471,5	108680,3
Clădiri rezidențiale	35329,9	44687,8
Clădiri nerezidențiale	24338,7	30152,5
Infrastructuri de transport	14519,8	20064,7
Conducte, linii electrice și de comunicații	3953,9	4664,1
Construcții complexe în zone industriale	1076,9	1622,2
Alte lucrări de inginerie civilă	5252,3	7489,0

¹⁾ Date provizorii.

În anul 2019 față de anul 2018, *pe categorii de obiecte*, valoarea lucrărilor totale de construcții în antrepriză a înregistrat următoarele modificări:

- s-au majorat sumele alocate pentru: clădiri rezidențiale (9357,9 milioane lei); clădiri nerezidențiale (5813,8 milioane lei); infrastructuri de transport (5544,9 milioane lei); alte lucrări de inginerie civilă (2236,7 milioane lei); conducte, linii electrice și de comunicații (710,2 milioane lei); construcții complexe în zone industriale (545,3 milioane lei).

4.4. Transporturi și comunicații

Activitatea în domeniul transporturilor și în cel al comunicațiilor este influențată de calitatea infrastructurii de transport și de comunicații, de modificările structurale din economie, de structura fluxurilor comerciale la nivel internațional și regional și de nivelul investițiilor.

Datele statistice prezentate în cele ce urmează, reflectă nivelul de dezvoltare și orientarea spre modernitate a sectorului transporturilor din România, astfel:

- rețeaua de cale ferată în exploatare și materialul rulant permit desfășurarea transportului feroviar de mărfuri și pasageri. Municipiul București, capitala României, important nod de cale ferată cu 8 linii principale, este conectat la rețeaua feroviară internațională;
- infrastructura și mijloacele de transport rutier înlesnesc mobilitatea mărfurilor și pasagerilor, la nivel național și internațional;
- coridorul Rin-Dunăre, parte a rețelei transeuropene de transport (TEN-T) oferă principala legătură est-vest în Europa continentală. Urmărind traseul de-a lungul fluviului Dunărea, acesta leagă Strasbourg și Germania de Sud de orașele centrale din Europa de Viena, Bratislava și Budapesta, înainte de a trece prin București, până la portul Constanța;
- fluviul Dunărea permite transportul de mărfuri și pasageri cu nave de navigație interioară de la Baziaș – punctul în care Dunărea intră în România - până la gurile de vărsare în mare, între Brăila și Sulina fiind posibil și traficul navelor maritime;
- porturilor de la Dunăre li se adaugă cele situate de-a lungul Canalului Dunăre-Marea Neagră și respectiv, al Canalului Midia-Năvodari care leagă fluviul de porturile de la Marea Neagră. Portul Constanța, principalul port al României, este un important centru de distribuție a mărfurilor în regiunea Europei Centrale și de Est și a containerelor, către porturi din întreaga lume;
- transporturile aeriene de pasageri, mărfuri și poștă sunt asigurate de aeroporturi internaționale: București („Henri Coandă” - Otopeni), Cluj-Napoca („Avram Iancu”), Timișoara („Traian Vuia”), Iași, Sibiu, Craiova, Bacău, ș.a.

4.4.1. Mijloace de transport

4.4.1.1 Mijloace de transport feroviar, pe căi navigabile interioare și maritim

La sfârșitul anului 2019, *mijloacele de transport feroviar* înmatriculate în Registrul Național al Vehiculelor – R.N.V. (date colectate pentru prima dată) cuprindeau 2369 locomotive, cu o putere de 6970 mii kW. Dintre acestea, 1335 locomotive, respectiv 56,4% erau locomotive Diesel de cale normală.

De asemenea, echipamentele de transport feroviar numărau 40132 vagoane pentru trenuri de marfă, cu o capacitate de 2158 mii tone și 2000 vagoane pentru trenuri de pasageri, cu o capacitate de 136 mii locuri.

La finele anului 2019, numărul navelor pentru transportul de pasageri pe căi navigabile interioare era de 314, cu o capacitate de 12484 locuri, incluzând subcategoriile noi, care nu au fost colectate în anii anteriori.

În ceea ce privește navele fără propulsie pentru transportul mărfurilor a fost înregistrată scădere cu un număr de 102 nave și cu 3,2% în ceea ce privește capacitatea.

Față de finalul anului 2018, numărul de nave maritime pentru transportul mărfurilor a rămas același, și anume 23, înregistrându-se scădere cu 6,9% a capacității de transport în mii tdw.

Tabel 4.4.1. Mijloacele de transport feroviar, pe căi navigabile interioare și maritim

	U.M.	2018	2019
Transport feroviar¹⁾			
Locomotive - total	număr mii KW	1721 7135	2369 6970
din care:			
Electrice	număr mii KW	673 5843	974 4675
Diesel de orice fel, de cale normală	număr mii KW	972 1222	1335 2122
din care:			
peste 350 CP	număr mii KW	962 1221	1335 2122
Vagoane pentru trenuri de marfă - total	număr mii tone capacitate	32240 1554	40132 2158
Vagoane pentru trenuri de pasageri - total	număr mii locuri	3980 293	2000 136
Transport pe căi navigabile interioare			
Nave fără propulsie pentru transportul mărfurilor	număr mii tone capacitate	1123 1497	1021 1449
Remorchere și împingătoare	număr mii KW	296 198	294 197
Nave pentru transportul pasagerilor	număr mii locuri	78 7	314 ²⁾ 12
Transport maritim			
Nave pentru transportul mărfurilor - total	număr mii tdw	23 29	23 27
din care:			
Nave pentru mărfuri generale	număr mii tdw	2 24	2 24

¹⁾ Începând cu anul 2019 datele privind mijloacele de transport feroviar înmatriculate, înscrise în Registrul Național al Vehiculelor (R.N.V.), care nu sunt comparabile cu cele publicate în anul anterior

²⁾ Subcategorii și detalieri nou colectate; date care nu sunt comparabile cu cele publicate în anul anterior.

4.4.1.2. Autovehiculele înmatriculate în circulație

La 31 decembrie 2019, autovehiculele înmatriculate în circulație cuprindeau 54 mii autobuze și microbuze, 6903 mii autoturisme, 1090 mii autovehicule pentru transportul mărfurilor și 148 mii moped și motociclet.

Comparativ cu finalul anului 2018, parcul autovehiculelor de transport rutier a înregistrat creșteri, astfel: numărul autoturismelor a crescut cu 450 mii, numărul de autovehicule pentru transportul mărfurilor cu 56 mii, iar numărul de moped și motociclet cu 12 mii.

Tabel 4.4.2. Autovehiculele înmatriculate în circulație (la sfârșitul anului)

	2018	2019	- număr - 2019 față de 2018, diferențe	
			+/-	%
Autobuze și microbuze	51802	53771	+1969	+3,8
Autoturisme	6452536	6902984	+450448	+7,0
Moped și motociclete (inclusiv mototricicli și cvadricicli)	136440	148387	+11947	+8,8
Autovehicule pentru transportul mărfurilor	1034324	1090008	+55684	+5,4

4.4.1.3. Aeronave civile înmatriculate

La sfârșitul anului 2019 erau certificate pentru transportul pasagerilor și mixt, un număr de 75 de aeronave, cu o capacitate totală de 8020 locuri.

Comparativ cu finalul anului 2018, numărul de aeronave civile pentru transportul pasagerilor și mixt a crescut cu 3 aeronave, dar numărul de locuri a scăzut cu 505.

Tabel 4.4.3. Aeronavele civile înmatriculate¹⁾ (la sfârșitul anului)

	U.M.	2018	2019	2019 față de 2018, diferențe	
				+/-	%
Aeronave pentru transportul pasagerilor și mixt	număr	72	75	+3	+4,2
	locuri ²⁾	8525	8020	-505	-5,9

¹⁾ Cu certificat de navigabilitate.

²⁾ Capacitate disponibilă de transport.

4.4.2. Infrastructura pentru transporturi

4.4.2.1. Liniile de cale ferată în exploatare

La sfârșitul anului 2019, lungimea liniilor de cale ferată, în exploatare era de aproape 11 mii km, din care liniile electrificate reprezentau 37,4%. Liniile de cale ferată cu ecartament normal erau predominante (98,7% din lungimea totală a liniilor de cale ferată), iar dintre acestea, liniile "cu o cale" dețineau o pondere de 72,5%.

La finalul anului 2019, densitatea medie a liniilor de cale ferată, era de 45,1 km la 1000 km² teritoriu, cu diferențieri între regiunile de dezvoltare. Astfel, peste nivelul mediu al densității liniilor de cale ferată se situau următoarele regiuni de dezvoltare: București-Ilfov (cu un plus de 109,6 km cale ferată la 1000 km² teritoriu); Vest (cu un plus de 13,8 km la 1000 km²); Sud-Est (cu un plus de 3,7 km la 1000 km²) și Nord-Vest (cu un plus de 3,6 km la 1000 km²). Sub densitatea medie pe țară a liniilor de cale ferată se aflau regiunile de dezvoltare: Sud-Vest Oltenia (cu 11,2 km de cale ferată la 1000 km² teritoriu sub nivelul mediu), Sud-Muntenia (cu 8,9 km la 1000 km² sub medie); Centru (cu 6,0 km la 1000 km² sub nivelul mediu) precum și regiunea Nord-Est (cu 1,3 km la 1000 km² sub nivelul mediu).

Tabel 4.4.4. Liniile de cale ferată în exploatare (la sfârșitul anului)

	2018	2019
- km -		
Total	10765	10759
din care: electrificate	4029	4029
din total:		
Linii cu ecartament normal¹⁾	10627	10621
Cu o cale	7710	7704
Cu două căi	2917	2917
Linii cu ecartament îngust	4	4
Linii cu ecartament larg	134	134
- în procente față de total -		
Total	100,0	100,0
din care: electrificate	37,4	37,4
din total:		
Linii cu ecartament normal¹⁾	98,7	98,7
Cu o cale	71,6	71,6
Cu două căi	27,1	27,1
Linii cu ecartament îngust	**)	**)
Linii cu ecartament larg	1,3	1,3

¹⁾ Linii la care distanța între șine este de 1435 mm.

***) Sub 0,05%.

4.4.2.2. Drumurile publice

La sfârșitul anului 2019, lungimea drumurilor publice a fost de peste 86 mii km, din care drumurile modernizate au reprezentat 44,2%.

Tabel 4.4.5. Drumurile publice (la sfârșitul anului)

	2018	2019	2019 față de 2018, diferențe	
			- kilometri -	
			+/-	%
Drumuri publice - total	86234	86391	+157	+0,2
din care:				
Modernizate	36689	38166	+1477	+4,0
Cu îmbrăcăminți ușoare rutiere	21298	21365	+67	+0,3
Din total drumuri publice:				
Drumuri naționale ¹⁾	17740	17873	+133	+0,7
din care:				
Modernizate	16818	16991	+173	+1,0
Cu îmbrăcăminți ușoare rutiere	760	720	-40	-5,3
Drumuri județene și comunale	68494	68518	+24	**)
din care:				
Modernizate	19871	21175	+1304	+6,6
Cu îmbrăcăminți ușoare rutiere	20538	20645	+107	+0,5
Densitatea drumurilor publice pe 100 km²	36,2	36,2	-	-

¹⁾ Inklusiv autostrăzi și drumuri europene.

** Sub 0,05%.

La finalul anului 2019, drumurile județene și comunale reprezentau 79,3% din lungimea drumurilor publice, iar drumurile naționale 20,7%. Din lungimea drumurilor județene și comunale, 30,9% erau drumuri modernizate și 30,1% cu îmbrăcăminți ușoare rutiere.

Structura lungimii drumurilor publice prezintă următoarea distribuție între regiunile de dezvoltare: Nord-Est 17,3% din lungimea totală a drumurilor publice; Sud-Muntenia 15,0%; Nord-Vest 14,7%; Centru 13,3%; Sud-Vest Oltenia 13,1%; Vest 12,9%; Sud-Est 12,7% și București-Ilfov 1,0%.

Lungimea drumurilor naționale a avut următoarea structură, pe regiuni de dezvoltare: Sud-Muntenia 15,9%; Nord-Est 14,9%; Vest 14,4%; Centru 14,3%; Nord-Vest 13,4%; Sud-Est 12,8%; Sud-Vest Oltenia 12,3% și București-Ilfov 2,0%.

Lungimea drumurilor județene și comunale la sfârșitul anului 2019, avea următoarea structură pe regiuni de dezvoltare: Nord-Est 17,9%; Nord-Vest 15,1%; Sud-Muntenia 14,8%; Sud-Vest Oltenia 13,3%; Centru 13,0%; Sud-Est 12,7%; Vest 12,4% și București-Ilfov 0,8%.

La sfârșitul anului 2019, densitatea drumurilor publice la 100 km² teritoriu era de 36,2 km.

Valori peste media densității drumurilor publice la 100 km² teritoriu au înregistrat următoarele regiuni de dezvoltare: București-Ilfov (cu un plus de 13,6 km la 100 km² teritoriu); Nord-Est (cu un plus de 4,3 km la 100 km²); Sud-Vest Oltenia (cu 2,5 km la 100 km² peste valoarea medie a densității); Sud-Muntenia (cu 1,4 km la 100 km²) și Nord-Vest (cu 1,1 km la 100 km² peste medie). Sub media densității se situau regiunile Sud-Est (cu 5,4 km la 100 km² sub valoarea medie), Centru (cu 2,5 km la 100 km² sub valoare) și Vest (cu 1,5 km la 100 km² sub medie).

4.4.3. Transportul de mărfuri

4.4.3.1. Transportul de mărfuri, pe moduri de transport

În anul 2019, volumul de mărfuri transportate a înregistrat creștere comparativ cu anul 2018 în transportul rutier (cu 19484 mii tone, respectiv cu 8,2%), în transportul maritim (cu 4066 mii tone, respectiv cu 8,3%), în transportul pe căi navigabile interioare (cu 3547 mii tone, respectiv cu 11,9%), în transportul feroviar (cu 3379 mii tone, respectiv 6,1%) și în transportul prin conducte petroliere magistrale (cu 397 mii tone, respectiv cu 6,1%). A fost înregistrată scădere în transportul aerian (cu 2 mii tone, respectiv cu 4,1%).

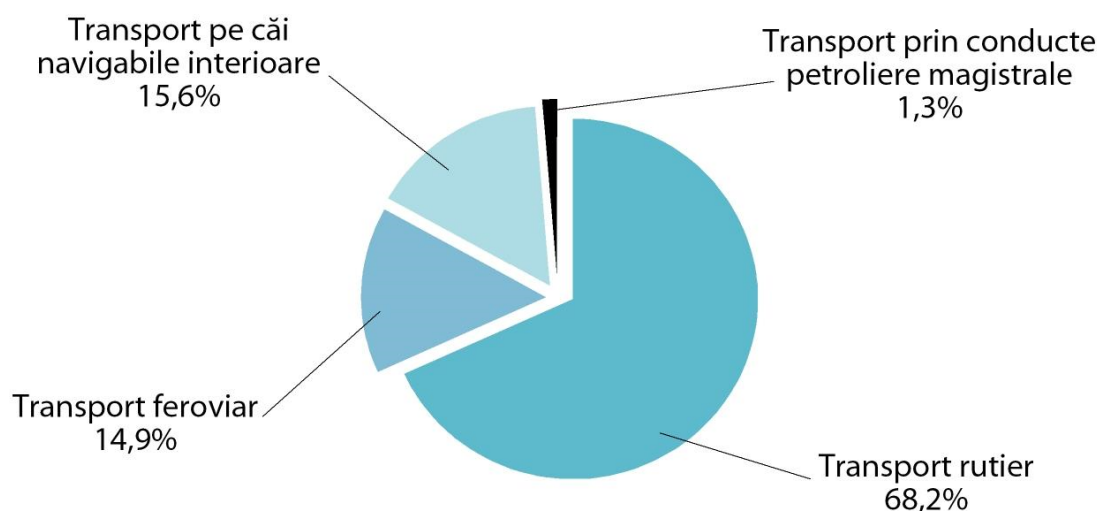
Față de anul 2018, în anul 2019 parcursul mărfurilor a înregistrat creștere în transportul rutier (cu 2279 milioane tone-km, respectiv cu 3,9%), în transportul pe căi navigabile interioare (cu 1696 milioane tone-km, respectiv cu 13,8%), în transportul feroviar (cu 236 milioane tone-km, respectiv cu 1,8%) și în transportul prin conducte petroliere magistrale (cu 88 milioane tone-km, respectiv cu 8,2%).

Tabel 4.4.6. Transportul de mărfuri, pe moduri de transport

	2018	2019	2019 față de 2018, diferențe	
			+/-	%
Mărfuri transportate - mii tone				
Transport feroviar	55429	58808	+3379	+6,1
Transport rutier	237132	256616	+19484	+8,2
Transport pe căi navigabile interioare	29714	33261	+3547	+11,9
Transport maritim ¹⁾	49032	53098	+4066	+8,3
Transport aerian	49	47	-2	-4,1
Transport prin conducte petroliere magistrale	6459	6856	+397	+6,1
Parcursul mărfurilor – mii tone-km				
Transport feroviar	13076403	13312483	+236080	+1,8
Transport rutier	58761367	61040723	+2279356	+3,9
Transport pe căi navigabile interioare	12261056	13956935	+1695879	+13,8
Transport prin conducte petroliere magistrale	1079614	1167955	+88341	+8,2

¹⁾ Date conforme cu metodologia Eurostat privind evitarea "dublei înregistrări" pentru transportul maritim național.

Grafic 4.4.1. Structura parcursului mărfurilor, pe moduri de transport, în anul 2019

Tabel 4.4.7. Transportul rutier de mărfuri, pe destinații

	2018	2019	2019 față de 2018, diferențe	
			+/-	%
Mărfuri transportate - mii tone				
Transport național	181831	200180	+18349	+10,1
Transport internațional ¹⁾	55301	56436	+1135	+2,1
Parcursul mărfurilor - mii tone-km				
Transport național	14357536	16674176	+2316640	+16,1
Transport internațional ¹⁾	44403831	44366547	-37284	-0,1

¹⁾ Inclusiv transport între state terțe și cabotaj.

Din totalul de 257 milioane tone mărfuri transportate în anul 2019, 78,0% au fost înregistrate în transport național și 22,0% în transport internațional (inclusiv transport între state terțe și cabotaj). Structura parcursului mărfurilor a inclus transport național în proporție de 27,3% și transport internațional 72,7%.

Tabel 4.4.8. Transportul rutier de mărfuri, pe capacități și tipuri de transport, în anul 2019

	Total	din care:		Structura, %		
		Cont propriu	Contra plată	Total	Cont propriu	Contra plată
Mărfuri transportate - mii tone						
Toate vehiculele - total	256616	142154	114462	100,0	100,0	100,0
3,5 - 7,5 tone	4844	3623	1221	1,9	2,6	1,1
7,6 - 12,0 tone	109146	42688	66458	42,5	30,0	58,0
12,1 - 17,0 tone	57228	27624	29604	22,3	19,4	25,9
peste 17,0 tone	85398	68219	17179	33,3	48,0	15,0
Parcursul mărfurilor - mii tone-km						
Toate vehiculele - total	61040723	12102445	48938278	100,0	100,0	100,0
3,5 - 7,5 tone	982931	452972	529959	1,6	3,7	1,1
7,6 - 12,0 tone	42154885	6939971	35214914	69,1	57,3	72,0
12,1 - 17,0 tone	14960424	3045467	11914957	24,5	25,2	24,3
peste 17,0 tone	2942483	1664035	1278448	4,8	13,8	2,6

În anul 2019, în transportul rutier de mărfuri 142 milioane tone, respectiv 55,4%, au fost transportate în regimul în "cont propriu". În ceea ce privește parcursul mărfurilor transportate, 48938 milioane tone-kilometri, respectiv 80,2% au fost înregistrate în regimul "contra plată".

În transport rutier, 42,5% din volumul mărfurilor și 69,1% din parcursul mărfurilor au fost înregistrate în transportul cu autovehicule de 7,6-12,0 tone.

4.4.3.2. Principalele tipuri de mărfuri transportate

În anul 2019, în volumul total de mărfuri transportate pe cale rutieră, cele mai însemnate ponderi au fost înregistrate pentru următoarele tipuri de mărfuri (conform Clasificării Standard pentru Statistica Transporturilor, NST 2007): *minereuri metalifere și alte produse de minerit și exploatare de carieră; turbă; uraniu și thoriu* 28,3% și *alte produse minerale nemetalice* 18,0%.

Cele mai însemnate locuri în structura principalelor tipuri de mărfuri transportate pe căile ferate au fost deținute de: *cocs, produse rafinate din petrol* 25,2% și *cărbune și lignit; țitei și gaze naturale* 17,8%.

În ceea ce privește transportul maritim, cele mai însemnate ponderi ale tipurilor de mărfuri transportate au fost marcate de *produse agricole, din vânătoare și silvicultură; pește și alte produse din pescuit* 34,2% și *cărbune și lignit; țitei și gaze naturale* 20,0%.

În transportul pe căi navigabile interioare, cele mai însemnate ponderi au fost înregistrate pentru următoarele tipuri de mărfuri: *minereuri metalifere și alte produse de minerit și exploatare de carieră; turbă; uraniu și thoriu* 48,2% și *produse agricole, din vânătoare și silvicultură; pește și alte produse din pescuit* 28,8%.

În ceea ce privește parcursul mărfurilor înregistrate în transport rutier, diviziunea *mărfuri grupate: un amestec de tipuri de mărfuri transportate împreună* (33,9%) și diviziunea *produse alimentare, băuturi și tutun* (15,3%) au deținut cele mai mari ponderi în total parcurs.

În transport feroviar, ponderile cele mai importante în parcursul principalelor tipuri de mărfuri transportate a fost înregistrat de: *cocs, produse rafinate din petrol* 30,1% și *produse agricole, din vânătoare și silvicultură; pește și alte produse din pescuit* 17,5%.

Ponderile cele mai însemnate în transport pe căi navigabile interioare (valori în mii tone-kilometri) au fost înregistrate de următoarele tipuri de mărfuri: *minereuri metalifere și alte produse de minerit și exploatare de carieră; turbă, uraniu și thoriu* 37,9% și *produse agricole din vânătoare și silvicultură; pește și alte produse din pescuit* 30,3%.

4.4.4. Transportul de pasageri

4.4.4.1. Transportul interurban și internațional de pasageri

În anul 2019 comparativ cu anul precedent, transportul aerian de pasageri a înregistrat creștere cu 6,3% și transportul feroviar cu 4,8%, în timp ce transportul pe căi navigabile interioare a înregistrat scădere cu 7,5% și transportul rutier cu 1,6%.

În ceea ce privește parcursul pasagerilor, transportul feroviar a marcat creștere cu 5,9% și transportul rutier cu 3,1%, în timp ce transportul pe căi navigabile interioare a înregistrat scădere cu 7,1%.

Tabel 4.4.9. Transportul de pasageri, pe moduri de transport

	2018	2019	2019 față de 2018, diferențe	
			+/-	%
Transportul interurban și internațional de pasageri - mii pasageri				
Transport feroviar	66500	69708	+3208	+4,8
Transport rutier	361338	355556	-5782	-1,6
Transport pe căi navigabile interioare	120	111	-9	-7,5
Transport aerian	21816	23193	+1377	+6,3
Parcursul pasagerilor din transportul interurban și internațional de pasageri - mii pasageri-km -				
Transport feroviar	5577112	5906194	+329082	+5,9
Transport rutier	19936557	20553388	+616831	+3,1
Transport pe căi navigabile interioare	6000	5572	-428	-7,1

Tabel 4.4.10. Transportul aerian de pasageri

	2018	2019	2019 față de 2018, diferențe	
			+/-	%
Pasageri - număr	21815809	23193313	+1377504	+6,3
Îmbarcați	10973544	11650033	+676489	+6,2
Debarcați	10842265	11543280	+701015	+6,5
Curse aeriene regulate - număr	21210171	22294423	+1084252	+5,1
Îmbarcați	10673162	11222941	+549779	+5,2
Debarcați	10537009	11071482	+534473	+5,1
Curse aeriene neregulate - număr	605638	898890	+293252	+48,4
Îmbarcați	300382	427092	+126710	+42,2
Debarcați	305256	471798	+166542	+54,6

În evoluția transportului aeroportuar de pasageri, în anul 2019 comparativ cu anul 2018, se remarcă creșterea cu 5,1% a numărului de pasageri transportați prin curse aeriene regulate și creșterea cu 48,4% a celor transportați prin curse aeriene neregulate.

În anul 2019, 96,1% din totalul pasagerilor au fost transportați prin curse aeriene regulate.

4.4.5. Comunicații

4.4.5.1. Poștă și telefonie

În anul 2019 au funcționat 5710 subunități de poștă C.N.P.R., cu 36 mai puține față de anul 2018. Dintre acestea 85,3%, respectiv 4872 unități, erau situate în mediul rural.

Tabel 4.4.11. Unitățile de poștă (la sfârșitul anului)¹⁾

	2018	2019	2019 față de 2018, diferențe	
			+/-	%
Unități - număr	5746	5710	-36	-0,6
din care:				
în localități rurale	4909	4872	-37	-0,8

¹⁾ Date furnizate de Compania Națională Poșta Română (CNPR)

În anul 2019, corespondența și imprimarele au însumat peste 135 milioane bucăți, reprezentând 70,0% din totalul serviciului poștal universal. Coletele și pachetele mici au ajuns la aproape 31 milioane bucăți, reprezentând 16,0 % din total, în timp ce numărul altor categorii de trimiteri a fost de 27 milioane bucăți.

La 31 decembrie 2019, numărul total de conexiuni la serviciile de telefonie a fost de peste 26 milioane, din care, 87,0% conexiuni la serviciile de telefonie mobilă și 13,0% conexiuni la serviciile de telefonie fixă.

Analiza evoluției mijloacelor de telefonie la 31 decembrie 2019 comparativ cu 31 decembrie 2018, relevă o scădere a numărului total de conexiuni la serviciile de telefonie cu 0,2 milioane, respectiv cu 0,8%.

Ponderile numărului de conexiuni la serviciile de telefonie fixă înregistrate la 31.12.2019, pentru regiunile de dezvoltare, au fost după cum urmează: București-Ilfov (20,1%), Nord-Est (13,1%), Centru (12,6%), Sud-Muntenia (12,6%), Nord-Vest (12,5%), Sud-Est (11,4%), Vest (10,2%) și Sud-Vest Oltenia (7,5%).

Tabel 4.4.12. Activitățile de poștă și telefonie

	2018	2019	2019 față de 2018, diferențe	
			+/-	%
Activități de poștă din sfera serviciului universal¹⁾				
Corespondență și imprimate (mil.buc.)	126,7	135,1	+8,4	+6,6
Colete și pachete mici (mil.buc.)	29,0	30,9	+1,9	+6,6
Alte categorii de trimiteri (mil.buc.)	25,3	27,0	+1,7	+6,7
Mijloace de telefonie și Internet				
Numărul de conexiuni la serviciile de telefonie - total (milioane)	26,3 ²⁾	26,1	-0,2	-0,8
din care:				
la serviciile de telefonică fixă	3,7	3,4	-0,3	-8,1
la serviciile de telefonică mobilă	22,6 ²⁾	22,7	+0,1	+0,4
Numărul de conexiuni Internet (milioane)	21,9 ²⁾	22,3	+0,4	+1,8

¹⁾ Pentru anul 2018 datele estimate de către INS, pe baza informațiilor publicate de Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM).

Începând cu anul 2019 indicatorii noi diseminați de către Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM), conform Decizei 388/2020, privind activitatea din sfera serviciului poștal universal a Companiei Națională Poșta Română (CNPR) și a furnizorilor alternativi.

²⁾ Date rectificate de Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM).

4.5. Comerț internațional cu bunuri

Statisticile de comerț internațional cu bunuri reprezintă parte a statisticilor oficiale ale Uniunii Europene (UE) și ale fiecărui stat membru, care furnizează date statistice referitoare la comerțul cu bunuri între statele membre UE (sistemul statistic Intrastat), precum și date referitoare la comerțul cu bunuri între statele membre UE și țările terțe, din afara UE (sistemul statistic Extrastat).

Statisticile de comerț internațional cu bunuri servesc nevoilor diferiților utilizatori, inclusiv operatorilor economici, academicienilor, cercetătorilor și publicului larg. Interesul pentru statisticile de comerț internațional cu bunuri este în creștere, prin urmare, producerea în timp util și de înaltă calitate a datelor este de primă importanță pentru Institutul Național de Statistică.

Statisticile de comerț internațional cu bunuri ale României se stabilesc prin însumarea datelor obținute din sistemele statistice Intrastat și Extrastat.

Importanța celor două sisteme statistice, Intrastat și Extrastat, din punct de vedere al ponderii informațiilor furnizate în totalul comerțului internațional cu bunuri al României este net în favoarea sistemului Intrastat, sistem care gestionează un număr foarte mare de tranzacții, a căror valoare acoperă peste 70% din volumul comerțului internațional cu bunuri al României¹⁰⁾.

4.5.1. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale

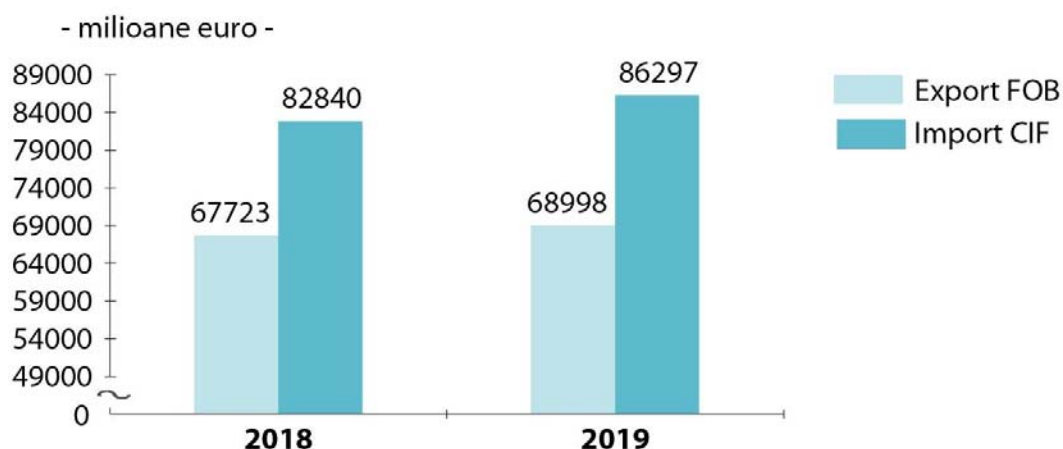
În anul 2019 exporturile FOB de bunuri au înregistrat o valoare de 68998 milioane euro (în creștere cu 1,9% față de anul 2018), iar importurile CIF au fost de 86297 milioane euro (în creștere cu 4,2% față de anul 2018), soldul balanței comerciale FOB-CIF fiind de -17299 milioane euro, în creștere cu 2182 milioane euro comparativ cu anul 2018.

Tabel 4.5.1. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale

	2018	2019
Milioane lei		
Export FOB	315164	327376
Import CIF	385513	409452
Sold balanță comercială (FOB - CIF)	-70349	-82076
Milioane euro		
Export FOB	67723	68998
Import CIF	82840	86297
Sold balanță comercială (FOB - CIF)	-15117	-17299

Notă: Datele pentru anul 2018 au fost revizuite față de cele publicate anterior și au caracter definitiv. Datele pentru anul 2019 au caracter semidefinitiv.

Grafic 4.5.1. Evoluția comerțului internațional cu bunuri

¹⁰⁾ Toate dinamicile și ponderile au fost calculate din valori exprimate în mii euro. Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

4.5.2. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale conform Clasificării Produselor și Serviciilor asociate Activităților (CPSA 2015)

În anul 2019 cele mai importante contribuții la creșterea exporturilor au fost înregistrate la: autovehicule de transport rutier, remorci și semiremorci (14755 milioane euro, respectiv 21,4% din exporturile totale), mașini, utilaje și echipamente, inclusiv electrice (14505 milioane euro, respectiv 21,0%), calculatoare și produse electronice și optice (4618 milioane euro, respectiv 6,7%), produse ale agriculturii și vânătorii (4283 milioane euro, respectiv 6,2%), produse ale industriei metalurgice (3558 milioane euro, respectiv 5,2%), produse din cauciuc și mase plastice (3535 milioane euro, respectiv 5,1%).

Tabel 4.5.2. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale conform Clasificării Produselor și Serviciilor asociate Activităților (CPSA 2015)

Cod CPSA	Denumire cod CPSA	Export FOB		Import CIF		- milioane euro - Sold balanță comercială (FOB - CIF)	
		2018	2019	2018	2019	2018	2019
		Total	67723	68998	82840	86297	-15117
01	Produse ale agriculturii și vânătorii	3937	4283	2198	2365	1739	1918
02	Produse ale silviculturii și exploatării forestiere	21	21	106	87	-85	-66
03	Pește și alte animale acvatice, produse de acvacultură	5	7	67	73	-62	-66
05	Cărbune și lignit	*)	*)	105	107	-105	-107
06	Petrol brut și gaze naturale	12	15	3947	4270	-3935	-4255
07	Mineruri metalifere	55	67	295	342	-240	-275
08	Alte minerale și produse de carieră	50	49	103	114	-53	-65
10	Produse alimentare	1752	1803	4726	5260	-2974	-3457
11	Băuturi	163	182	376	425	-213	-243
12	Produse din tutun	691	947	359	341	332	606
13	Produse ale industriei textile	1427	1313	3024	2882	-1597	-1569
14	Articole de îmbrăcăminte	2567	2401	1714	1885	853	516
15	Piei și produse din piele	1505	1343	1848	1798	-343	-455
16	Produse rezultate din prelucrarea lemnului (exclusiv mobilier), articole din paie și din alte materiale vegetale împletite	1610	1588	657	669	953	919
17	Hârtie și produse din hârtie	445	440	1310	1345	-865	-905
19	Produse de cocserie; produse obținute din prelucrarea țiteiului	2478	2356	1992	1907	486	449
20	Substanțe și produse chimice	2018	2139	6764	7209	-4746	-5070
21	Produse farmaceutice de bază și preparate farmaceutice	776	855	3088	3519	-2312	-2664
22	Produse din cauciuc și mase plastice	3454	3535	3929	4037	-475	-502
23	Alte produse din materiale nemetalice	434	455	1183	1271	-749	-816
24	Produse ale industriei metalurgice	3616	3558	5004	4927	-1388	-1369
25	Produse ale industriei construcțiilor metalice și produselor din metal (exclusiv mașini, utilaje și echipamente)	2265	2280	4049	4094	-1784	-1814
26	Calculatoare și produse electronice și optice	4226	4618	7407	7853	-3181	-3235
27	Echipamente electrice	7732	8042	7276	7445	456	597
28	Mașini, utilaje și echipamente neclasificate în altă parte	6138	6463	8580	8474	-2442	-2011
29	Autovehicule de transport rutier, remorci și semiremorci	14927	14755	9219	9571	5708	5184
30	Alte mijloace de transport	1419	1380	718	774	701	606
31	Mobilă	2257	2370	740	841	1517	1529
32	Alte produse industriale neclasificate în altă parte	642	685	1403	1651	-761	-966
35	Energie electrică, gaze, apă caldă și aer condiționat	228	149	154	290	74	-141
	Alte produse necuprinse în altă parte	875	899	499	472	376	427

Notă: Datele pentru anul 2018 au fost revizuite față de cele publicate anterior și au caracter definitiv. Datele pentru anul 2019 au caracter semidefinitiv.

Cele mai importante contribuții la creșterea importurilor în anul 2019, au fost înregistrate la: mașini, utilaje și echipamente, inclusiv electrice (15919 milioane euro, respectiv 18,4% din importurile totale), autovehicule de transport rutier, remorci și semiremorci (9571 milioane euro, respectiv 11,1%), calculatoare și produse electronice și optice (7853 milioane euro, respectiv 9,1%), substanțe și produse chimice (7209 milioane euro, respectiv 8,4%), produse alimentare (5260 milioane euro, respectiv 6,1%), produse ale industriei metalurgice (4927 milioane euro, respectiv 5,7%), petrol brut și gaze naturale (4270 milioane euro, respectiv 4,9%).

4.5.3. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale, pe continente și principale țări partenere

Principalii parteneri comerciali ai României în anul 2019 au fost statele membre UE, cu o pondere de 76,6% în total exporturi, respectiv 74,6% în total importuri. Comerțul cu restul țărilor lumii este distribuit între celelalte țări ale Europei (11,0% din exporturi și 12,2% din importuri), Asia (5,8% din exporturi și 10,8% din importuri), Africa (3,4% din exporturi și 0,7% din importuri), America (3,0% din exporturi și 1,7% din importuri) și Oceania (0,1% din exporturi și sub 0,05% din importuri).

Tabel 4.5.3. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale, pe continente și principale țări partenere

Denumire continent / țară	- milioane euro -					
	Export FOB		Import CIF		Sold balanță comercială (FOB - CIF)	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Total	67723	68998	82840	86297	-15117	-17299
EUROPA	59133	60377	71774	74932	-12641	-14555
din care:						
UE-28	51983	52836	61877	64403	-9894	-11567
AELS	995	934	476	721	519	213
ALTE ȚĂRI DIN EUROPA	6155	6606	9420	9808	-3265	-3202
ASIA	3964	4002	8803	9305	-4839	-5303
din care:						
Arabia Saudită	301	251	19	11	282	240
China	746	758	4408	4542	-3662	-3784
Coreea de Sud	196	261	411	463	-215	-202
Emiratele Arabe Unite	240	213	60	40	180	173
Georgia	179	193	7	15	172	178
India	238	215	399	378	-161	-163
Iordania	222	218	1	6	221	212
Israel	336	449	135	138	201	311
Japonia	250	272	349	300	-99	-28
Kazahstan	46	66	1339	1669	-1293	-1603
Liban	289	272	3	3	286	269
Thailanda	54	114	198	249	-144	-135
AFRICA	2281	2346	586	594	1695	1752
din care:						
Africa de Sud	198	257	32	31	166	226
Algeria	301	248	11	8	290	240
Egipt	668	695	102	114	566	581
Maroc	556	586	183	201	373	385
Tunisia	155	131	60	75	95	56
AMERICA	2085	2101	1626	1436	459	665
din care:						
Brazilia	175	180	380	341	-205	-161
Canada	172	150	121	71	51	79
Mexic	174	268	152	121	22	147
Statele Unite	1329	1305	886	807	443	498
OCEANIA	162	91	36	26	126	65
din care:						
Australia	78	67	31	19	47	48

Notă: Datele pentru anul 2018 au fost revizuite față de cele publicate anterior și au caracter definitiv. Datele pentru anul 2019 au caracter semidefinitiv. Repartizarea pe țări a schimburilor internaționale de bunuri se realizează astfel:
- pentru comerțul intra-UE, pe baza principiului "țara de destinație" (la expediție) și "țara de expediție" (la introducere);
- pentru comerțul extra-UE, pe baza principiului "țara de destinație" (la export) și "țara de origine" (la import, cu excepția cazului în care țara de origine este un stat membru UE, caz în care se ia în considerare țara de expediție).

Schimburile comerciale între România și statele membre UE au crescut în anul 2019 față de 2018 cu 1,6% la export (+853 milioane euro) și respectiv cu 4,1% la import (+2526 milioane euro). Exporturile către statele AELS au scăzut cu 6,1% (-61 milioane euro), iar importurile au crescut cu 51,5% (+245 milioane euro). În rândul țărilor din Europa, o pondere însemnată în valoarea totală a exporturilor României din anul 2019 o deține și Turcia (cu 3,2% din total).

În anul 2019 față de anul 2018, exporturile către Asia au crescut cu 0,9%. Țările partenere din Asia către care România a înregistrat cele mai mari exporturi au fost: China (758 milioane euro), Israel (449 milioane euro), Japonia (272 milioane euro), Liban (272 milioane euro), Coreea de Sud (261 milioane euro), Arabia Saudită (251 milioane euro), Iordania (218 milioane euro), India (215 milioane euro), Emiratele Arabe Unite (213 milioane euro), Georgia (193 milioane euro) și Thailanda (114 milioane euro).

Exporturile către Africa au crescut în anul 2019 cu 2,9% față de anul 2018, cele mai importante țări partenere fiind: Egipt (695 milioane euro), Maroc (586 milioane euro), Africa de Sud (257 milioane euro) și Algeria (248 milioane euro).

Exporturile către America au crescut cu 0,7% (+16 milioane euro) în perioada analizată. Țările partenere din America către care România a înregistrat cele mai mari exporturi au fost Statele Unite (1305 milioane euro), Mexic (268 milioane euro), Brazilia (180 milioane euro) și Canada (150 milioane euro).

Importurile din țările partenere situate în Europa (cu excepția UE) au înregistrat cele mai mari niveluri, în anul 2019, în cazul Turciei (3853 milioane euro, respectiv 4,5% din importurile totale) și Federației Ruse (3102 milioane euro, respectiv 3,6%).

În anul 2019, țările partenere din Asia din care au fost înregistrate cele mai mari importuri au fost: China (4542 milioane euro, respectiv 5,3% din total importuri), Kazahstan (1669 milioane euro, respectiv 1,9%), Coreea de Sud (463 milioane euro, respectiv 0,5%) și India (378 milioane euro, respectiv 0,4%).

În anul 2019 față de anul 2018, importurile din Africa au crescut cu 1,4%, cele mai importante țări partenere fiind Maroc (201 milioane euro), Egipt (114 milioane euro) și Tunisia (75 milioane euro).

Importurile din America au scăzut în anul 2019 comparativ cu anul 2018 cu 190 milioane euro, ajungând la 1436 milioane euro. Cei mai importanți parteneri comerciali au fost Statele Unite (807 milioane euro) și Brazilia (341 milioane euro).

4.5.4. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale Intra UE-28

Din analiza pe țări a exporturilor intra-UE se observă că cele mai mari ponderi în total exporturi au fost deținute în anul 2019 de: Germania (22,5% din total exporturi), Italia (11,3%), Franța (6,9%), Ungaria (4,8%), Regatul Unit (3,7%), Polonia (3,5%), Bulgaria (3,5%), Republica Cehă (3,1%), Olanda (3,1%), iar cele mai mici ponderi le-au deținut: Estonia, Letonia, Cipru, Lituania (cu 0,1% fiecare), Malta și Luxemburg (sub 0,05% fiecare).

Din analiza pe țări a importurilor intra-UE în anul 2019 se observă că cele mai mari ponderi în totalul importurilor României au revenit: Germaniei (20,2% din importul total), Italiei (9,1%), Ungariei (7,1%), Poloniei (6,0%) și Franței (4,9%). Cele mai mici ponderi au revenit: Lituaniei, Luxemburgului, Estoniei, Ciprului (cu 0,1% fiecare), Letoniei și Maltei (sub 0,05% fiecare). Restul statelor membre UE-28 au avut ponderi cuprinse între 0,2% (Finlanda) și 3,9% (Olanda).

În anul 2019 relațiile comerciale intense cu statele din Uniunea Europeană au fost însoțite și de o creștere a deficitului comercial, care a ajuns la -11567 milioane euro, cu 1673 milioane euro mai mare decât cel din anul 2018.

În anul 2019, balanța comercială intra-UE:

- a înregistrat deficite de peste 100 milioane euro cu: Ungaria (-2767 milioane euro), Polonia (-2729 milioane euro), Germania (-1901 milioane euro), Olanda (-1270 milioane euro), Austria (-1181 milioane euro), Belgia (-823 milioane euro), Slovacia (-484 milioane euro), Republica Cehă (-467 milioane euro), Irlanda (-360 milioane euro), Spania (-311 milioane euro), Slovenia (-258 milioane euro), Grecia (-166 milioane euro), Portugalia (-162 milioane euro), Italia (-122 milioane euro) și Bulgaria (-116 milioane euro);
- a înregistrat excedente de peste 100 milioane euro cu: Regatul Unit (925 milioane euro), Franța (511 milioane euro) și Suedia (126 milioane euro).

Tabel 4.5.4. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale Intra UE-28

- milioane euro -

Denumire țară	Export FOB		Import CIF		Sold balanță comercială (FOB - CIF)	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Total	67723	68998	82840	86297	-15117	-17299
Uniunea Europeană (UE-28)	51983	52836	61877	64403	-9894	-11567
Austria	1546	1520	2719	2701	-1173	-1181
Belgia	1210	1234	1980	2057	-770	-823
Bulgaria	2201	2425	2296	2541	-95	-116
Republica Cehă	2006	2165	2423	2632	-417	-467
Cipru	71	81	45	46	26	35
Croația	237	270	210	228	27	42
Danemarca	294	322	340	355	-46	-33
Estonia	70	54	111	77	-41	-23
Finlanda	196	211	192	191	4	20
Franța	4800	4755	4213	4244	587	511
Germania	15560	15502	16943	17403	-1383	-1901
Grecia	997	853	960	1019	37	-166
Irlanda	122	143	461	503	-339	-360
Italia	7753	7768	7818	7890	-65	-122
Letonia	24	71	25	32	-1	39
Lituania	96	97	102	115	-6	-18
Luxemburg	25	32	140	103	-115	-71
Malta	23	14	18	20	5	-6
Olanda	1756	2113	3217	3383	-1461	-1270
Polonia	2149	2432	4597	5161	-2448	-2729
Portugalia	306	286	406	448	-100	-162
Regatul Unit	2881	2576	1746	1651	1135	925
Slovacia	1274	1457	1901	1941	-627	-484
Slovenia	382	463	654	721	-272	-258
Spania	2113	2101	2206	2412	-93	-311
Suedia	586	563	456	437	130	126
Ungaria	3297	3325	5693	6092	-2396	-2767

Notă: Datele pentru anul 2018 au fost revizuite față de cele publicate anterior și au caracter definitiv. Datele pentru anul 2019 au caracter semidefinitiv.

4.5.5. Indicii valorii unitare și indicii volumului fizic

Indicii valorii unitare pentru exporturi în perioada 2000-2019 calculați față de media anului precedent au avut evoluții diferite, înregistrând un maxim de 109,5% în anul 2005 și un minim de 89,3% în anul 2009.

O evoluție asemănătoare au avut și indicii valorii unitare pentru importuri, cu un maxim de 106,2% în anul 2011 și un minim de 89,3% în anul 2009.

Indicii anuali ai volumului fizic au fost în general supraunitari, cu excepția anilor 2009 și 2012, când au fost subunitari atât pentru exporturi, cât și pentru importuri.

Indicele raportului de schimb, calculat ca raport între indicele valorii unitare la export și indicele valorii unitare la import a fost supraunitar, cu excepția anilor 2002, 2013 și 2017, când a fost subunitar.

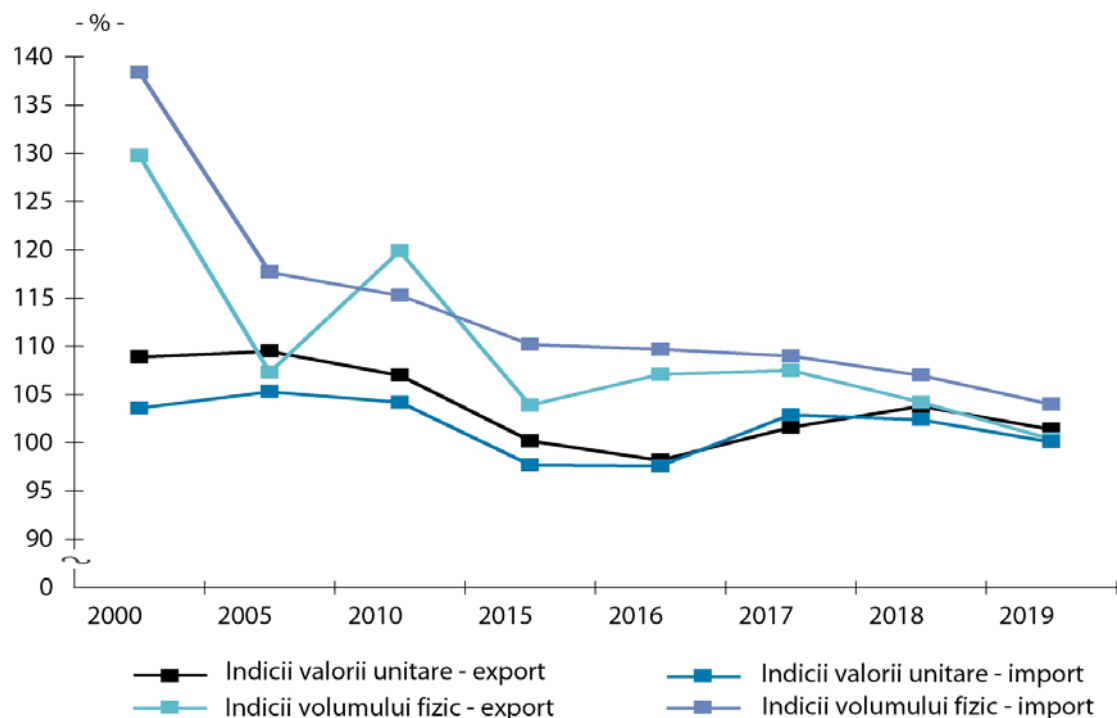
Tabel 4.5.5. Indicii valorii unitare, raportul de schimb și indicii volumului fizic

- anul precedent = 100 -

	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Indicii valorii unitare (IVU)¹⁾								
EXPORTURI	108,9	109,5	107,0	100,2	98,2	101,6	103,8	101,4
IMPORTURI	103,6	105,3	104,2	97,7	97,6	102,9	102,4	100,1
Raportul de schimb								
IVU_{EXP} / IVU_{IMP}	105,1	104,0	102,7	102,5	100,6	98,7	101,3	101,3
Indicii volumului fizic								
EXPORTURI	129,8	107,3	119,9	103,9	107,1	107,5	104,2	100,4
IMPORTURI	138,4	117,7	115,3	110,2	109,7	109,0	107,0	104,0

¹⁾ Indici calculați din valori exprimate în euro.

Grafic 4.5.2. Indicii valorii unitare și indicii volumului fizic

4.5.6. Comerțul exterior al României, în funcție de mărimea firmelor cu activitate de comerț internațional cu bunuri

Tabel 4.5.6. Firme exportatoare după clase de mărime, în funcție de numărul de salariați

Clase de marime după numărul salariaților	2018		2019	
	Număr	Valoare (milioane euro)	Număr	Valoare (milioane euro)
Total	23857	67723	24120	68998
0-4 salariați	7647	9199	8067	10096
5-9 salariați	3475	760	3628	808
10-249 salariați	10530	14990	10432	15194
250 de salariați și peste	1000	41506	995	41562
Necunoscut	1205	1269	998	1339

Tabel 4.5.7. Firme importatoare după clase de mărime, în funcție de numărul de salariați

Clase de marime după numărul salariaților	2018		2019	
	Număr	Valoare (milioane euro)	Număr	Valoare (milioane euro)
Total	97714	82840	100130	86297
0-4 salariați	49062	9997	53846	10737
5-9 salariați	15658	2884	16341	3114
10-249 salariați	26918	27779	27801	29096
250 de salariați și peste	1457	41451	1504	42308
Necunoscut	4619	729	638	1043

Numărul companiilor cu activitate de comerț internațional cu bunuri a crescut în perioada analizată cu 1,1% în cazul exporturilor și cu 2,5% în cazul importurilor. În anii 2018 și 2019, peste 60% din exporturi și cca. 50% din importurile României au fost realizate de firmele mari (cu peste 250 salariați).

Deficitul comercial înregistrat de firmele mici și mijlocii (număr de salariați mai mic de 250) a crescut de la 15,7 mld.euro în anul 2018 la 16,8 mld.euro în anul 2019. Firmele mari au realizat excedent comercial în anul 2018 de 0,1 mld.euro, însă în anul 2019 importurile au fost mai mari decât exporturile cu 0,7 mld.euro.

4.6. Turism

4.6.1. Turism intern

4.6.1.1. Numărul unităților de cazare turistică

Prin poziția sa geografică, România dispune de o varietate de resurse naturale care dau posibilitatea practicării unei largi game de activități turistice.

În anul 2019, numărul total al structurilor de cazare turistică a fost de 8402 unități, înregistrându-se, comparativ cu anul 2018, o scădere cu 51 unități (respectiv -0,6%).

În anul 2019, numărul de unități de cazare turistică existente, 90,2% se regăsesc în hoteluri și moteluri (21,9% din numărul total de unități existente), pensiuni agroturistice (33,3%), pensiuni turistice (19,9%), vile turistice și bungalouri (15,1%).

În anul 2019, numărul total de locuri existente în aceste unități a fost de 356562, cu 2727 locuri mai multe decât în anul anterior (respectiv +0,8%); din acestea, în funcțiune au fost 88790 mii locuri-zile, în scădere, cu 0,3% față de anul 2018.

În ceea ce privește numărul de locuri existente în unitățile de cazare turistică, în anul 2019 se constată că, majoritatea se regăsesc în hoteluri și moteluri (58,5%), pensiuni agroturistice (13,8%), pensiunile turistice (9,9%), vile turistice și bungalouri (5,7%), campinguri și unități tip casuță (3,7%).

În anul 2019, indicele de utilizare netă a capacităților de cazare turistică în funcțiune¹⁾ a fost de 33,9%, cu 1,7 puncte procentuale peste nivelul înregistrat în anul anterior (32,2%). În anul 2019, peste medie s-au situat, hoteluri și moteluri (43,7%, respectiv +3,9 puncte procentuale peste anul 2018), vile turistice și bungalouri (28,0%, respectiv +1,8 puncte procentuale), spațiile de cazare pe nave (27,3% respectiv +4,0 puncte procentuale), hosteluri (25,2%, respectiv +1,5 puncte procentuale), campinguri și unități tip casuță (22,3%, respectiv +7,3 puncte procentuale), pensiuni turistice (22,2%, respectiv +1,3 puncte procentuale), pensiuni agroturistice (20,0%, respectiv +2,0 puncte procentuale), tabere de elevi și preșcolari și cabane turistice (fiecare cu câte 17,8%, respectiv +0,7 puncte procentuale și +1,0), sate de vacanță (14,3%, respectiv +1,6 puncte procentuale) și hanuri turistice (12,7%, respectiv +1,6 puncte procentuale).

Tabel 4.6.1. Structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică¹⁾, capacitatea de cazare turistică existentă și indicii de utilizare netă ai capacității de cazare turistică în funcțiune

	Unități existente, număr		Număr de locuri existente		Indicii de utilizare netă ai capacității de cazare turistică în funcțiune, %	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Total	8453	8402	353835	356562	32,2	33,9
Hoteluri și moteluri	1867	1844	206120	208521	39,8	43,7
Hosteluri ²⁾	319	323	14247	13721	23,7	25,2
Hanuri turistice	4	3	101	80	11,1	12,7
Cabane turistice	231	222	6384	6216	16,8	17,8
Campinguri și unități tip casuță	131	140	11705	13016	15,0	22,3
Vile turistice și bungalouri	1228	1266	20289	20423	26,2	28,0
Tabere de elevi și preșcolari	59	55	6704	6408	17,1	17,8
Pensiuni turistice ³⁾	1709	1669	35823	35198	20,9	22,2
Pensiuni agroturistice ⁴⁾	2821	2800	48574	49053	18,0	20,0
Popasuri turistice	47	47	2517	2603	21,6	19,7
Sate de vacanță	10	9	493	477	12,7	14,3
Spații de cazare pe nave	27	24	878	846	23,3	27,3

¹⁾ La 31 iulie. Structuri de cazare turistică cu cel puțin 5 locuri-pat.

²⁾ Din anul 2009 hotelurile pentru tineret s-au asimilat la hosteluri.

³⁾ Din anul 2009 pensiunile turistice urbane s-au asimilat pensiunilor turistice.

⁴⁾ Din anul 2009 pensiunile turistice rurale s-au asimilat la pensiunile agroturistice.

¹⁾ Stabilit prin raportarea numărului de înnoptări realizate la capacitatea de cazare în funcțiune.

4.6.1.2 Structura capacității totale de cazare existente, după gradul de confort

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, structura capacității totale de cazare existentă, după gradul de confort al unităților din sistem, relevă următoarele aspecte mai importante:

- a continuat să fie predominant confortul de tip 3 și 2 stele (47,9% din total, respectiv 23,1%);
- s-au înregistrat creșteri ale ponderii locurilor în unitățile de 4 stele (19,4%);
- totodată s-a redus ponderea în total a locurilor din unitățile neclasificate (2,4%).

În anul 2019, pentru principalele capacități de cazare existente, tendințele înregistrate în ceea ce privește structura acestora, după gradul de confort al unităților din sistem se prezintă astfel: cele mai multe hoteluri au fost de 3 stele (46,1% din total hoteluri); pe locul al doilea, ca importanță, s-au situat hotelurile de 4 stele (27,3%), precum și cele 2 stele (20,7%).

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, la hoteluri s-a înregistrat o creștere a gradului de confort a hotelurilor de 4 stele cu 2,7%, precum și la cele de 3 stele cu 2,1%, paralel cu diminuarea gradului de confort la unitățile clasificate cu o stea (-17,1%) iar la unitățile neclasificate s-a menținut același grad de confort.

Tabel 4.6.2. Capacitatea de cazare în funcție de gradul de confort

	- procente -					
	Categoriile de confort					
	5 stele	4 stele	3 stele	2 stele	1 stea	Neclasificate ¹⁾
Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică²⁾ (număr)						
2018						
Total	1,6	11,9	52,6	26,6	6,1	1,2
Hoteluri	2,2	22,5	52,1	20,6	2,5	0,1
Vile turistice și bungalouri	3,3	9,2	44,7	25,7	16,6	0,5
Pensiuni agroturistice ³⁾	1,2	10,6	57,7	28,4	2,1	-
2019						
Total	1,6	12,0	52,9	25,7	6,5	1,3
Hoteluri	2,3	23,3	53,5	18,7	2,1	0,1
Vile turistice și bungalouri	3,2	9,6	39,6	26,4	19,9	1,3
Pensiuni agroturistice ³⁾	1,2	10,5	58,9	27,4	2,0	-
Capacitatea de cazare existentă²⁾ (locuri)						
2018						
Total	2,8	19,2	45,9	24,9	4,7	2,5
Hoteluri	4,1	27,0	43,2	23,8	1,8	0,1
Campinguri și unități tip căsuță	-	4,4	17,0	28,8	33,6	16,2
Vile turistice și bungalouri	1,0	11,1	50,3	25,8	11,4	0,4
Tabere de elevi și preșcolari	-	-	-	1,7	10,7	87,6
2019						
Total	2,8	19,4	47,9	23,1	4,4	2,4
Hoteluri	4,2	27,3	46,1	20,7	1,6	0,1
Campinguri și unități tip căsuță	-	4,2	17,2	39,7	26,8	12,1
Vile turistice și bungalouri	1,1	11,6	50,1	25,1	11,5	0,6
Tabere de elevi și preșcolari	-	-	-	1,8	3,6	94,6
Capacitatea de cazare în funcțiune (mii locuri-zile)						
2018						
Total	3,7	22,2	48,1	21,3	3,3	1,4
Hoteluri	5,5	30,8	43,8	18,3	1,5	0,1
Tabere de elevi și preșcolari	-	-	-	2,1	18,6	79,3
2019						
Total	3,7	22,9	49,6	19,2	3,1	1,5
Hoteluri	5,5	31,9	45,7	15,5	1,3	0,1
Tabere de elevi și preșcolari	-	-	-	-	2,0	98,0

¹⁾ Reprezintă unitățile neclasificate sau în curs de clasificare și/sau reclasificare.

²⁾ La 31 iulie. Structuri de cazare turistică cu cel puțin 5 locuri-pat.

³⁾ Din anul 2009 pensiunile turistice rurale s-au asimilat la pensiunile agroturistice.

În structura capacității de cazare în funcțiune, în anul 2018, cea mai mare pondere a fost deținută de unitățile cu 3 stele (49,6% din total), 4 stele (22,9%), precum și 2 stele (19,2%).

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, structura capacității de cazare în funcțiune a înregistrat ameliorări mai importante la următoarele categorii de confort: la unitățile neclasificate (+4,8%), la 4 stele și 3 stele (fiecare cu câte +2,8%), la 5 stele (+0,1%), ca un fenomen pozitiv și menționăm scăderea ponderii în total a capacității de cazare în funcțiune la 2 stele (-9,7%) și o stea (-9,0%).

În anul 2019, *pe regiuni de dezvoltare*, unitățile de primire turistică cu funcțiuni de cazare, au înregistrat următoarea structură: Centru 26,8%, Sud-Est 17,9%, Nord-Vest 13,4%, Nord-Est 12,2%, Vest 10,0%, Sud-Muntenia 9,7%, Sud-Vest Oltenia 7,5%, București-Ilfov 2,5%.

4.6.1.3. Capacitatea și activitatea de cazare turistică, pe forme de proprietate

Deși procesul de privatizare al turismului a demarat lent (în anul 2000, numai 55,3% din unitățile de cazare erau în proprietate majoritar privată) totuși, datorită atractivității sectorului, în anul 2019, ponderea proprietății majoritar private¹²⁾ a ajuns la 96,8%. Acest aspect este susținut și de ponderea proprietății majoritar private la ceilalți indicatori de caracterizare a activității de turism, după cum urmează: 94,7% la capacitatea existentă; 95,1% la capacitatea în funcțiune; 97,4% la sosiri; 94,3% la înnoptări.

Tabel 4.6.3. Capacitatea și activitatea de cazare turistică, pe forme de proprietate, în anul 2019

	U.M.	Total	Forme de proprietate	
			Majoritar de stat	Majoritar privată
Capacitatea și activitatea de cazare turistică				
Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică ¹⁾	număr	8402	270	8132
Capacitatea existentă ¹⁾	locuri	356562	18785	337777
Capacitatea în funcțiune ²⁾	mii locuri-zile	88790	4344	84445
Sosiri	mii	13375	348	13027
Înnoptări	mii	30086	1718	28368
Indicii de utilizare netă a capacității în funcțiune	procente	33,9	31,8	34,0
Structura capacității și activității de cazare turistică				
Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică ¹⁾	procente	100,0	3,2	96,8
Capacitatea existentă ¹⁾	procente	100,0	5,3	94,7
Capacitatea în funcțiune ²⁾	procente	100,0	4,9	95,1
Sosiri	procente	100,0	2,6	97,4
Înnoptări	procente	100,0	5,7	94,3

¹⁾ La 31 iulie. Structuri de cazare turistică cu cel puțin 5 locuri-pat.

²⁾ După forma de proprietate a persoanelor juridice și fizice care au administrat efectiv structurile de cazare în perioada respectivă.

4.6.1.4. Numărul de sosiri ale turiștilor în unitățile de cazare

În anul 2019 s-au înregistrat 13375 mii sosiri, din care 2684 mii (20,1% din total) au fost sosiri ale turiștilor străini.

Analiza repartizării sosirilor, pe categorii de unități, reflectă preferința turiștilor pentru hoteluri și moteluri (72,0% din total); pe locurile următoare, dar la diferențe semnificative, s-au situat sosirile în pensiuni agroturistice (9,5%), pensiuni turistice (9,4%) și pentru vile turistice și bungalouri (3,8%).

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, numărul turiștilor străini a scăzut cu 113 mii. Cele mai semnificative sosiri de turiști străini s-au înregistrat în hoteluri și moteluri (2323 mii turiști, respectiv 24,1% din numărul total al turiștilor sosiți în aceste unități). Creșteri mai mari ale ponderii turiștilor străini sosiți în diferite structuri de cazare în anul 2019 față de anul 2018 s-au înregistrat la sate de vacanță și la spații de cazare pe nave (+6,7 puncte procentuale, la fiecare) și la popasuri turistice (+0,8 puncte procentuale).

¹²⁾ La structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică.

Tabel 4.6.4. Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică

	Sosiri, mii turiști		2019 față de 2018		Ponderea sosirilor turiștilor străini în total tip structură, %		
	2018	2019	mii turiști +/-	%	2018	2019	pp ¹⁾ +/-
Total - din care:	12905	13375	470	103,6	21,7	20,1	-1,6
Hoteluri și moteluri	9336	9629	293	103,1	26,1	24,1	-2,0
Hosteluri ²⁾	384	393	9	102,3	22,1	19,3	-2,8
Hanuri turistice	2	3	1	150,0	25,0	3,3	-21,7
Cabane turistice	144	153	9	106,3	6,9	5,9	-1,0
Campinguri și unități tip căsuță	55	81	26	147,3	16,4	11,1	-5,3
Vile turistice și bungalouri	481	504	23	104,8	9,2	8,3	-0,9
Tabere de elevi și preșcolari	55	47	-8	85,5	1,8	0,2	-1,6
Pensiuni turistice ³⁾	1234	1255	21	101,7	9,6	9,6	0,0
Pensiuni agroturistice ⁴⁾	1173	1273	100	108,5	7,7	7,9	0,2
Popasuri turistice	31	25	-6	80,6	3,2	4,0	0,8
Sate de vacanță	5	6	1	120,0	10,0	16,7	6,7
Spații de cazare pe nave	5	6	1	120,0	10,0	16,7	6,7

¹⁾ Puncte procentuale.

²⁾ Din anul 2009 hotelurile pentru tineret s-au asimilat la hosteluri.

³⁾ Din anul 2009 pensiunile turistice urbane s-au asimilat pensiunilor turistice.

⁴⁾ Din anul 2009 pensiunile turistice rurale s-au asimilat la pensiunile agroturistice.

4.6.1.5. Numărul de înnoptări ale turiștilor în unitățile de cazare

În anul 2019 s-au înregistrat 30086 mii înnoptări ale turiștilor în unitățile de cazare, mai multe cu 1441 mii înnoptări (5,0%) față de anul 2018 (28645 mii înnoptări). Cele mai semnificative creșteri ale numărului de înnoptări în unitățile de cazare s-au înregistrat la următoarele tipuri de unități: hoteluri și moteluri (+894 mii înnoptări) și pensiuni agroturistice (+264 mii înnoptări).

Tabel 4.6.5. Înnoptări ale turiștilor în structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică

	Înnoptări, mii turiști		2019 față de 2018		Ponderea înnoptărilor turiștilor străini în total tip structură, %	
	2018	2019	mii turiști +/-	%	2018	2019
Total	28645	30086	1441	105,0	18,6	17,6
Hoteluri și moteluri	21536	22430	894	104,2	21,3	20,4
Hosteluri ¹⁾	820	849	29	103,5	21,3	17,9
Hanuri turistice	4	4	-	100,0	12,5	12,5
Cabane turistice	253	266	13	105,1	7,1	6,0
Campinguri și unități tip căsuță	148	253	105	170,9	13,0	8,3
Vile turistice și bungalouri	1091	1165	74	106,8	8,6	7,6
Tabere de elevi și preșcolari	200	182	-18	91,0	2,0	0,3
Pensiuni turistice ²⁾	2229	2324	95	104,3	10,5	10,2
Pensiuni agroturistice ³⁾	2255	2519	264	111,7	8,3	7,9
Popasuri turistice	78	62	-16	79,5	2,6	1,6
Sate de vacanță	14	16	2	114,3	14,3	12,5
Spații de cazare pe nave	17	16	-1	94,1	29,4	25,0

¹⁾ Din anul 2009 hotelurile pentru tineret s-au asimilat la hosteluri.

²⁾ Din anul 2009 pensiunile turistice urbane s-au asimilat pensiunilor turistice.

³⁾ Din anul 2009 pensiunile turistice rurale s-au asimilat la pensiunile agroturistice.

În anul 2019, în unitățile de cazare au înnoptat un număr de 5291 mii turiști străini, respectiv 17,6% din numărul total de înnoptări înregistrat; comparativ cu anul anterior s-a produs o scădere a numărului de înnoptări ale turiștilor străini (cu 0,7%). Turiștii străini care au înnoptat, au preferat hotelurile și motelurile (86,4% din numărul de înnoptări aferente turiștilor străini).

4.6.1.6. Indicii de utilizare netă a capacităților de cazare turistică în funcțiune

În anul 2019 indicele de utilizare netă a capacităților de cazare turistică în funcțiune, a variat cu valori cuprinse între 43,7% (hoteluri și moteluri) și 12,7% (hanuri turistice).

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, pe ansamblu, indicii de utilizare netă a capacității de cazare în funcțiune prezintă următoarele aspecte:

- s-a înregistrat o scădere cu -1,9 puncte procentuale la popasuri turistice;
- s-a ameliorat mai mult la următorul tip de unități: +7,3 puncte procentuale la campinguri și unități tip căsuțe, +4,0 puncte procentuale la spații de cazare pe nave și +3,9 puncte procentuale la hoteluri și moteluri.

4.6.1.7. Destinațiile turistice

În medie, în anul 2019, distribuția structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare pe destinații turistice a fost următoarea: 33,6% în alte localități; 27,9% în zona montană; 18,3% în orașele reședință de județ, 10,1% pe litoral; 7,1% în stațiuni balneare; 3,0% în Delta Dunării.

Tabel 4.6.6. Capacitatea și activitatea de cazare turistică, pe destinații turistice, în anul 2019

	U.M.	Total	Destinații turistice					Alte localități
			Litoral ¹⁾	Balneare	Montan	Delta Dunării ²⁾	București și orașe reședință de județ ³⁾	
Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică	număr	8402	848	597	2342	254	1535	2826
din care: hoteluri ⁴⁾	număr	1625	296	135	208	17	677	292
Capacitatea existentă ⁴⁾	locuri	356562	85081	35643	64767	7205	92018	71848
din care: hoteluri	locuri	199922	66181	24712	18836	2016	68649	19528
Capacitatea în funcțiune	mii locuri-zile	88790	9130	10075	18218	1160	30741	19466
din care: hoteluri	mii locuri-zile	51352	7610	7600	6197	533	23599	5813
Sosiri	mii	13375	1154	1133	2306	166	6276	2340
din care: străini	mii	2684	34	35	196	21	2066	332
Înnoptări	mii	30086	4658	4805	4810	381	11055	4377
din care: străini	mii	5291	123	117	389	47	4027	588
Indicii de utilizare netă a capacității în funcțiune	%	33,9	51,0	47,7	26,4	32,8	36,0	22,5
Durata medie a șederii	zile	2,2	4,0	4,2	2,1	2,3	1,8	1,9

¹⁾ Exclusiv orașul Constanța.

²⁾ Inclusiv municipiul Tulcea.

³⁾ Inclusiv municipiul București și exclusiv municipiul Tulcea.

⁴⁾ La 31 iulie. Structuri de cazare turistică cu cel puțin 5 locuri-pat.

În directă corelație cu această distribuție s-au aflat și ceilalți indicatori, și anume:

- hotelurile au înregistrat următoarea repartizare: 41,7% în orașele reședință de județ; 18,2% pe litoral; 18,0% în alte localități; 12,8% în stațiuni montane; 8,3% în zona balneară; 1,0% în Delta Dunării;
- capacitatea de cazare în funcțiune, exprimată prin numărul de locuri-zile pe destinații, a fost de: 34,6% în orașele reședință de județ; 21,9% în alte localități; 20,5% în zona montană; 11,4% în stațiuni balneare; 10,3% pe litoral; 1,3% în Delta Dunării;
- capacitatea de cazare în funcțiune din hoteluri a fost reprezentată, în special, de orașele reședință de județ (46,0% din capacitatea totală de cazare în funcțiune din hoteluri), litoral și stațiuni balneare (cu câte 14,8% fiecare);
- cele mai multe sosiri s-au înregistrat în orașele reședință de județ (46,9% din totalul sosirilor), în alte localități (17,5%), precum și în zona montană (17,2%); de asemenea, cei mai mulți străini au sosit în orașele reședință de județ (77,0% din numărul total de străini sosiți);
- înnoptările au înregistrat următoarea structură: 36,7% în orașe reședință de județ; fiecare cu câte 16,0% în stațiuni montane și în stațiuni balneare; 15,5% în zona litorală; 14,5% în alte localități; 1,3% în Delta Dunării; cei mai mulți străini au înnoptat în orașele reședință de județ (76,1% din total înnoptări ale turiștilor străini), în alte localități (11,1%) și în zona montană (7,4%).

4.6.1.8. Durata medie a șederii turiștilor în diferite locații

În anul 2019, durata medie a șederii turiștilor în diferite locații a fost de 2,2 zile; au existat unele particularități ale nivelului acestui indicator, în funcție de destinațiile turistice, astfel: în stațiunile balneare, durata medie a șederii turiștilor a fost 4,2 zile cu 2,0 zile mai mare decât media, pe litoral a fost 4,0 zile cu 1,8 zile mai mare decât media iar în zona Delta Dunării a fost de 2,3 zile, cu 0,1 zile peste medie; pe celelalte destinații turistice, durata medie a șederii turiștilor în diferite locații s-a situat sub medie: 2,1 zile în stațiunile montane, 1,9 zile în alte localități și trasee turistice și 1,8 zile în București și orașele reședință de județ.

În anul 2019, indicele mediu de utilizare netă a capacității în funcțiune a fost de 33,9%; pe destinații turistice situându-se peste nivelul mediu pe litoral (17,1 puncte procentuale), în stațiunile balneare (cu 13,8 puncte procentuale), București și orașele reședință de județ (2,1 puncte procentuale); totodată, sub nivelul mediu de utilizare netă a capacității în funcțiune, s-au aflat: Delta Dunării (-1,1 puncte procentuale), stațiunile montane (-7,5 puncte procentuale) și alte localități (-11,4 puncte procentuale).

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică au înregistrat scăderi cu 51 unități (0,6%). Creșteri semnificative s-au înregistrat în: zona litorală (82 unități, respectiv 10,7%) și zona stațiunilor balneare (3 unități, respectiv 0,5%). Numărul de hoteluri a scăzut cu 0,7% (respectiv 11 unități), din care cele mai multe s-au înregistrat în București și orașele reședință de județ (-6 unități, respectiv 0,9%).

În anul 2019 față de anul 2018, capacitatea de cazare existentă a crescut cu 0,8% (2727 locuri).

Creșteri mai însemnate s-au înregistrat în zona litorală (+4416 locuri, respectiv +5,5%) și în București și orașele reședință de județ (+218 locuri, respectiv +0,2%).

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, numărul de sosiri a crescut cu 470 mii, din care cele mai multe au fost în alte localități (+126 mii sosiri, respectiv +5,7%). În anul 2019, turiștii străini au înregistrat o scădere față de anul 2018 (respectiv -113 mii turiști străini). Cea mai semnificativă scădere a sosirilor turiștilor străini înregistrându-se în orașele reședință de județ (-82 mii sosiri de turiști străini, respectiv 77,0% din total sosiri străini).

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, numărul de înnoptări a crescut cu 1441 mii. Cele mai mari creșteri au fost în stațiunile balneare (+399 mii înnoptări, respectiv 16,0% din total înnoptări) și în București și orașele reședință de județ (+343 mii înnoptări, respectiv 36,7% din total înnoptări).

4.6.1.9. Turismul organizat de agențiile de turism, pe acțiuni turistice și zone turistice

În anul 2019, un număr de 2527 mii persoane au participat la *acțiuni turistice* organizate de agențiile de turism cu activitate de organizare și de către cele cu activitate intermediară, comparativ cu anul 2018, când au participat 2423 mii turiști înregistrându-se o creștere cu 4,3%.

În anul 2019, turiștii români participanți la acțiunile turistice interne organizate de agențiile de turism cu activitate de organizare au optat în principal pentru zona litorală (60,5%), pentru zona balneară (14,4%) și pentru zona montană (8,7%).

Turiștii români participanți la acțiunile turistice interne organizate de agențiile de turism cu activitate intermediară au optat în general pentru zona litorală (74,8%), pentru zona balneară (5,9%) și zona montană (3,3%).

4.6.1.10. Turismul pe destinații turistice externe organizate de agențiile de turism

Turiștii români care au călătorit în afara țării în sejururi organizate de agențiile de turism cu activitate de organizare (903 mii turiști) au fost în proporție de 87,0% în Europa, iar în țările Uniunii Europene au călătorit 53,1%.

În anul 2019, cele mai importante destinații turistice au fost următoarele țări: Turcia (33,1% din total turiști participanți la acțiunile turistice externe ale agențiilor cu activitate de organizare), Bulgaria (22,4%), Grecia (13,5%), Egipt (4,3%) și Italia (3,9%).

Turiștii români care au călătorit în afara țării în sejururi organizate de agențiile de turism cu activitate intermediară (78 mii turiști¹³⁾ au fost în proporție de 87,1% în Europa, iar în țările Uniunii Europene au călătorit 65,6%.

Cele mai importante destinații turistice din total turiști participanți la acțiunile organizate de agențiile cu activitate intermediară în anul 2019 au fost următoarele țări: Turcia (21,3% din total turiști participanți la acțiunile turistice externe ale agențiilor cu activitate intermediară), Franța (15,5%), Grecia (11,0%), Italia (10,4%), Bulgaria (7,9%) și Spania (7,8%).

¹³⁾ Sunt luate în calcul primele zece destinații turistice (după numărul de turiști plecați) de la fiecare agenție turistică.

4.6.2. Turism internațional

În anul 2019 s-au înregistrat 12815 mii sosiri ale vizitatorilor străini în România, cu 1095 mii sosiri mai multe decât în anul 2018 (respectiv cu 9,3%). Cele mai multe sosiri au fost din Europa (92,7% din numărul total de sosiri).

Tabel 4.6.7. Sosirile vizitatorilor străini în România și plecările vizitatorilor români în străinătate, pe tipuri de mijloace de transport utilizate

	2018	2019	2019 față de 2018, Diferențe ²⁾		Structura, %	
			+/-	%	2018	2019
Sosirile vizitatorilor străini în România - mii sosiri						
Total¹⁾	11720	12815	1095	109,3	100,0	100,0
Rutiere	8639	9552	913	110,6	73,7	74,5
Feroviare	122	142	20	116,2	1,0	1,1
Aeriene	2797	2936	139	105,0	23,9	22,9
Navale	162	185	23	114,0	1,4	1,5
Plecările vizitatorilor români în străinătate - mii plecări						
Total¹⁾	21039	23066	2027	109,6	100,0	100,0
Rutiere	14369	15791	1422	109,9	68,3	68,5
Feroviare	104	116	12	111,0	0,5	0,5
Aeriene	6541	7132	591	109,0	31,1	30,9
Navale	25	27	2	110,2	0,1	0,1

¹⁾ Include și călătoriile efectuate pe jos

²⁾ Indicii pot să difere din cauza rotunjirii informațiilor primare care stau la baza calculului

În anul 2019, numărul total de plecări a fost de 23066 mii, mai mare cu 2027 mii plecări (respectiv 9,6%) față de anul 2018.

În anul 2019, sosirile vizitatorilor străini în România s-au efectuat, din numărul total de sosiri, în proporție de 74,5% pe căi rutiere, 22,9% pe căi aeriene, 1,5% pe căi navale și 1,1% pe căi feroviare.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, ponderile numărului de sosiri ale turiștilor străini în funcție de mijloacele de transport utilizate, au înregistrat creșteri, după cum urmează: la transportul feroviar (+16,2%), la transportul naval (+14,0%), la transportul rutier (+10,6%) și la transportul aerian (+5,0%).

În anul 2019, plecările vizitatorilor români în străinătate au însumat 23066 mii plecări; din numărul total de plecări, acestea s-au efectuat în proporție de 68,5% pe căile de transport rutier, 30,9% pe căile de transport aerian, 0,5% pe căile de transport feroviar și 0,1% pe căile de transport naval.

4.7. Comerț interior și servicii de piață

4.7.1. Comerțul cu amănuntul

În anul 2019, în comerțul cu amănuntul au activat 99749 întreprinderi, cu 2154 mai puține decât în anul 2018. Acest domeniu din economia națională este reprezentat de întreprinderile mici și mijlocii, în proporție semnificativă (99,9% din numărul total de unități active).

În anul 2019, cifra de afaceri realizată de întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul a fost de 256928,5 milioane lei. În anul 2019 comparativ cu anul 2018, comerțul cu amănuntul a înregistrat o creștere cu 9,9% în prețuri curente.

Ponderea cea mai mare, 51,2% a fost deținută de întreprinderile mici și mijlocii, în timp ce întreprinderile mari (cu 250 de salariați și peste) au realizat 48,8% din valoarea totală a cifrei de afaceri.

În anul 2019, cea mai mare pondere a cifrei de afaceri înregistrată din activitatea de comerț cu amănuntul o dețin mărfurile nealimentare, care reprezintă 40,3% din cifra de afaceri totală, în creștere cu 0,4 puncte procentuale față de anul precedent. Mărfurile alimentare au reprezentat 37,8% din cifra de afaceri totală, în creștere cu 0,4 puncte procentuale față de anul precedent, iar ponderea comerțului cu amănuntul al carburanților a scăzut cu 0,8 puncte procentuale.

Tabel 4.7.1. Cifra de afaceri din comerțul cu amănuntul, pe grupe de mărfuri

	Milioane lei, prețuri curente		Structura, %	
	2018	2019 ¹⁾	2018	2019 ¹⁾
Total²⁾	233784,0	256928,5	100,0	100,0
Mărfuri alimentare	87378,9	97072,2	37,4	37,8
Mărfuri nealimentare	93265,7	103506,4	39,9	40,3
Comerț cu amănuntul al carburanților	53139,4	56349,9	22,7	21,9

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Date provizorii.

²⁾ Exclusiv vânzarea, întreținerea și repararea autovehiculelor, a motocicletelor.

Tabel 4.7.2. Indicii comerțului cu amănuntul ¹⁾, pe grupe de mărfuri

- anul precedent = 100 -

CAEN Rev.2	2018	2019 ²⁾
Total	105,4	102,2
Mărfuri alimentare	106,1	105,0
Mărfuri nealimentare	106,1	105,6
Comerț cu amănuntul al carburanților	103,2	92,0

Notă: Date rezultate din cercetări statistice infraanuale.

¹⁾ Exclusiv vânzarea, întreținerea și repararea autovehiculelor, a motocicletelor.

²⁾ Date provizorii.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, rețeaua comercială a întreprinderilor care au desfășurat activitate de comerț cu amănuntul a crescut cu 1229 magazine.

Ponderea cea mai însemnată este deținută de magazinele sub 120 m², respectiv 92,8%, în timp ce magazinele cu suprafața de 10,000 m² și peste reprezintă sub 0,1% din numărul total al rețelei comerciale.

Tabel 4.7.3. Numărul de magazine, pe categorii de suprafață¹⁾

Categorii de suprafață	Număr de magazine	
	2018	2019 ²⁾
Total	118602	119831
Până la 120 m ²	109618	111213
121 - 399 m ²	5293	5519
400 - 999 m ²	2515	1895
1000 - 2499 m ²	759	745
2500 - 4999 m ²	203	235
5000 - 9999 m ²	130	138
10000 m ² și peste	84	86

¹⁾ Cuprinde totalitatea punctelor de vânzare indiferent de activitatea principală a întreprinderilor.

²⁾ Date provizorii.

4.7.2. Vânzarea, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor

În anul 2019, numărul de întreprinderi cu activitate principală de vânzare, întreținere și reparare a autovehiculelor și a motocicletelor a fost de 21017, cu 876 întreprinderi mai mult, comparativ cu anul precedent. În ceea ce privește structura pe clase de mărime a întreprinderilor, din această categorie de activități, menționăm că ponderea cea mai însemnată (99,9% din total) este deținută, ca și în cazul comerțului cu amănuntul, de întreprinderile mici și mijlocii.

În anul 2019, cifra de afaceri a întreprinderilor cu activitate principală de vânzare, întreținere și reparare a autovehiculelor și a motocicletelor a fost de 64459,2 milioane lei, din care 22,3% s-a realizat în întreprinderile mari.

Tabel 4.7.4. Cifra de afaceri din comerțul cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și motocicletelor

	Milioane lei, prețuri curente		Structura, %	
	2018	2019 ¹⁾	2018	2019 ¹⁾
Total	57339,8	64459,2	100,0	100,0
Comerț cu autovehicule	32631,9	37362,9	56,8	58,0
Întreținerea și repararea autovehiculelor	7085,1	7977,2	12,4	12,4
Comerț cu piese și accesorii pentru autovehicule	17288,1	18656,5	30,2	28,9
Comerț cu motociclete, piese și accesorii aferente; întreținerea și repararea motocicletelor	334,8	462,6	0,6	0,7

*Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.
¹⁾ Date provizorii.*

4.7.3. Comerțul cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete

În anul 2019, numărul de întreprinderi active din domeniul comerțului cu ridicata a fost de 49501, cu 1311 mai puține întreprinderi față de anul 2018.

Domeniul este caracterizat prin ponderea semnificativă a întreprinderilor mici și mijlocii (circa 99,8% din numărul total de întreprinderi cu activitate principală de comerț cu ridicata).

În anul 2019, valoarea cifrei de afaceri a întreprinderilor cu activitate principală de comerț cu ridicata a fost de 345738,0 milioane lei, din care 78,1% a fost realizată în întreprinderi mici și mijlocii și 21,9% în întreprinderi mari.

Tabel 4.7.5. Puncte de vânzare cu ridicata¹⁾

	Birouri (număr)		Antrepozite, altele decât cash & carry		Autoserviri (cash & carry)			
	2018	2019 ²⁾	2018	2019 ²⁾	Număr		Suprafața (m ²)	
					2018	2019 ²⁾	2018	2019 ²⁾
Total	50273	53224	994	1065	163	199	446127	453104

¹⁾ Cuprinde totalitatea magazinelor indiferent de activitatea principală a întreprinderilor.

²⁾ Date provizorii.

Rețeaua comercială a întreprinderilor cu activitate principală de comerț cu ridicata include birouri (97,5% din numărul total de unități), antrepozite, altele decât cash & carry (2,0%) și autoserviri (0,5%).

În anul 2019 față de anul 2018, numărului de autoserviri (cash & carry) a crescut cu 22,1%; numărul de antrepozite, altele decât cash & carry a crescut cu 7,1%; în cazul numărului de birouri s-a înregistrat o creștere cu 5,9%.

4.7.4. Servicii de piață prestate în principal pentru populație

În anul 2019, cifra de afaceri a întreprinderilor cu activitate principală de servicii de piață prestate în principal pentru populație a fost de 31768,6 milioane lei. Ponderea cea mai mare a fost deținută de întreprinderile mici și mijlocii, circa 87,5% în timp ce, 12,5% a fost realizată în întreprinderile mari.

Tabel 4.7.6. Cifra de afaceri din servicii prestate în principal pentru populație, pe activități

- milioane lei prețuri curente -

CAEN Rev.2	2018	2019 ¹⁾
Total	27013,4	31768,6
Hoteluri și alte facilități de cazare similare	5611,4	6610,4
Facilități de cazare pentru vacanțe și perioade de scurtă durată	563,0	731,4
Parcuri pentru rulote, campinguri și tabere	42,9	45,9
Alte servicii de cazare	652,5	772,7
Restaurante	11965,0	14270,1
Activități de alimentație (catering) pentru evenimente și alte servicii de alimentație	1534,2	1857,2
Baruri și alte activități de servire a băuturilor	2971,7	3316,4
Activități ale agențiilor turistice și a tur-operatorilor	3472,5	3922,8
Alte servicii de rezervare și asistență turistică	200,0	241,8

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Date provizorii.

Tabel 4.7.7. Indicii volumului cifrei de afaceri pentru servicii de piață prestate populației

- anul precedent = 100 -

serie brută	2018	2019
Total	105,9	67,1
din care:		
Hoteluri și restaurante	108,3	67,1
Jocuri de noroc și alte activități recreative	101,9	57,6
Activități ale agențiilor turistice și a tur-operatorilor; alte servicii de rezervare și asistență turistică	102,0	48,2
Coafură și alte activități de înfrumusețare	108,5	98,3
Spălarea, curățarea (uscată) articolelor textile și a produselor din blană	99,6	77,4
Alte activități	111,1	72,2

Notă: Date rezultate din cercetări statistice infraanuale.

În anul 2019, în total servicii pentru populație, cea mai mare pondere o dețin restaurantele (44,9% din cifra de afaceri totală realizată), hotelurile și alte facilități de cazare similare (20,8% din cifra de afaceri totală realizată), activitățile agențiilor turistice și ale tur-operatorilor (12,3% din cifra de afaceri totală realizată).

Totodată, cele mai mici ponderi ale cifrei de afaceri s-au înregistrat în alte servicii de cazare (2,5% din cifra de afaceri totală realizată), activitățile privind facilități de cazare pentru vacanțe și perioade de scurtă durată (2,3% din cifra de afaceri totală realizată), alte servicii de rezervare și asistență turistică (0,9% din cifra de afaceri totală realizată) și parcuri pentru rulote, campinguri și tabere (0,1% din cifra de afaceri totală realizată).

4.7.5. Servicii de piață, pe activități

În anul 2019, cifra de afaceri a întreprinderilor cu activitate principală de servicii prestate în principal pentru întreprinderi, inclusiv transporturi, depozitare și comunicații a fost de 288244,0 milioane lei.

Ponderea întreprinderilor mari a fost de aproximativ 31,9% din totalul cifrei de afaceri.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, valoarea cifrei de afaceri din servicii prestate în principal întreprinderilor a crescut în termeni nominali cu 29141,6 milioane lei (cu 11,2% mai mult față de anul precedent).

Tabel 4.7.8. Cifra de afaceri din servicii de piață, pe activități¹⁾

	Milioane lei, prețuri curente		Structura, %	
	2018	2019 ²⁾	2018	2019 ²⁾
Total	259102,4	288244,0	100,0	100,0
Transporturi pe calea ferată	4357,6	4671,2	1,7	1,6
Transporturi terestre	56101,4	60157,3	21,7	20,9
Transporturi prin conducte	2127,1	2258,2	0,8	0,8
Transporturi pe apă	921,2	990,3	0,4	0,3
Transporturi aeriene	4100,0	4152,0	1,6	1,4
Depozitare și activități auxiliare pentru transporturi	19512,4	21777,7	7,5	7,6
Activități de poștă și curier	4891,6	5410,0	1,9	1,9
Activități de editare	5401	6210,2	2,1	2,2
Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală	1875,4	2266,3	0,7	0,8
Activități de difuzare și transmitere de programe	2004,7	2222,5	0,8	0,8
Telecomunicații	23612,2	24422,9	9,1	8,5
Activități de servicii în tehnologia informației	23515,0	29410,7	9,1	10,2
Activități de servicii informatice	2908,1	3383,2	1,1	1,2
Tranzacții imobiliare	16465,4	18973,1	6,4	6,6
Activități juridice și de contabilitate	3379,8	3769,3	1,3	1,3
Activități de management și de consultanță în management	12671,6	14312,7	4,9	5,0
Activități de arhitectură și inginerie, activități de testări și analiză tehnică	13842,0	15905,1	5,3	5,5
Cercetare-dezvoltare	1967,7	2049,4	0,8	0,7
Publicitate și activități de studiere a pieței	10619,2	12008,3	4,1	4,2
Alte activități profesionale, științifice și tehnice	2550,7	3012,1	1,0	1,0
Activități veterinare	1025,7	1194,9	0,4	0,4
Activități de închiriere și leasing	4939,6	5523,9	1,9	1,9
Activități de servicii privind forța de muncă	4366,0	4505,0	1,7	1,6
Activități de investigație și protecție	5276,6	5740,9	2,0	2,0
Activități de peisagistică și servicii pentru clădiri	3440,1	3996,3	1,4	1,4
Activități de secretariat, servicii suport și alte activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	10148,4	11717,7	3,8	4,0
Alte servicii (activități de creație și interpretare artistică, activități ale bibliotecilor, muzeelor, activități de jocuri de noroc și pariuri, activități sportive, recreative și distractive, reparații de calculatoare, articole personale și de uz gospodăresc, alte activități de servicii)	17081,4	18203,5	6,5	6,2

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Cu excepția serviciilor prestate în principal pentru populație.

²⁾ Date provizorii.

În anul 2019, ponderile cele mai însemnate ale cifrei de afaceri s-au înregistrat pentru activitățile: transporturi terestre (20,9%), activități de servicii în tehnologia informației (10,2%), telecomunicații (8,5%), depozitare și activități auxiliare pentru transporturi (7,6%).

Contribuție sub 1,0% la valoarea totală a cifrei de afaceri au înregistrat transporturile prin conducte, activitățile de producție cinematografică, video și de programe de televiziune și transporturile prin conducte și, respectiv, activitățile de difuzare și transmitere de programe (0,8%), activitățile de cercetare-dezvoltare (0,7%), activitățile veterinare (0,4%) și transporturile pe apă (0,3%).

C. DEZVOLTAREA SOCIALĂ A ROMÂNIEI

5. FORȚA DE MUNCĂ

5.1. Populația ocupată¹⁾

În anul 2019, 53,8% din populația țării locuia în mediul urban, 46,6% erau persoane active, iar o pondere de 44,7% era deținută de persoanele ocupate.

Comparativ cu anul precedent, în anul 2019 toate segmentele de populație - stabilite în funcție de participarea pe piața forței de muncă - s-au redus: populația ocupată a scăzut cu -8,2 mii persoane, numărul persoanelor inactive s-a redus cu -91,9 mii persoane, iar și cel al persoanelor aflate în șomaj cu -26,3 mii persoane.

5.1.1. Caracteristici, structuri și tendințe

În anul 2019, populația ocupată cuprindea 8680 mii persoane; dintre acestea, persoanele în vârstă de muncă (15-64 ani) reprezentau 96,9%.

Analiza comparativă cu anul anterior pune în evidență faptul că numărul populației ocupate a crescut în mediul urban (+14,9 mii persoane), în timp ce în mediul rural a scăzut cu 23,1 mii persoane. Pe sexe, a crescut numărul bărbaților ocupați (+17,0 mii persoane), scăzând în schimb cel al femeilor ocupate (-25,2 mii persoane).

Rata de ocupare a populației în vârstă de muncă (proporția persoanelor ocupate în vârstă de 15-64 ani în populația totală în vârstă de 15-64 ani) a fost, în anul 2019, de 65,8%, având valori mai ridicate pentru persoanele de sex masculin (74,6%, față de 56,8% în cazul femeilor). Rata de ocupare a bărbaților o depășește pe cea a femeilor la toate grupele de vârstă.

Pe medii de rezidență, rata de ocupare a populației în vârstă de muncă din mediul urban a fost de 67,1%, mai ridicată decât cea înregistrată în mediul rural (64,2%). Comparativ cu anul 2018 valoarea acestui indicator a crescut cu 1,3 puncte procentuale în mediul urban și cu 0,7 puncte procentuale în rural.

Tabel 5.1.1. Rata de ocupare, pe sexe și grupe de vârstă

	%		2019 față de 2018, pp ¹⁾
	2018	2019	
Populația în vârstă de muncă (15-64 ani)	64,8	65,8	1,0
Tineri (15-24 ani)	24,7	24,7	-
Adulți (25-54 ani)	80,6	81,4	0,8
Vârștnici (55-64 ani)	46,3	47,8	1,5
Adulți (20-64 ani)	69,9	70,9	1,0
Femei în vârstă de muncă (15-64 ani)	56,2	56,8	0,6
Tineri (15-24 ani)	20,3	19,3	-1,0
Adulți (25-54 ani)	72,1	72,7	0,6
Vârștnici (55-64 ani)	35,7	36,5	0,8
Adulți (20-64 ani)	60,6	61,3	0,7
Bărbați în vârstă de muncă (15-64 ani)	73,2	74,6	1,4
Tineri (15-24 ani)	28,9	29,8	0,9
Adulți (25-54 ani)	88,7	89,7	1,0
Vârștnici (55-64 ani)	57,9	60,1	2,2
Adulți (20-64 ani)	78,9	80,3	1,4

¹⁾ Puncte procentuale.

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodăria (AMIGO).

¹⁾ Indicatorii privind populația ocupată rezultați din Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodăria (AMIGO) au fost calculați în funcție de populația rezidentă având în vedere criteriul reședinței obișnuite, în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor din anul 2011.

Rata de ocupare a populației de 20-64 ani a fost de 70,9%, cu diferențieri pe sexe și medii: mai redusă la femei, decât la bărbați (61,3%, față de 80,3%) și în mediul rural, comparativ cu cel urban (69,9%, față de 71,7%).

Grafic 5.1.1. Rata de ocupare, pe medii și grupe de vârstă

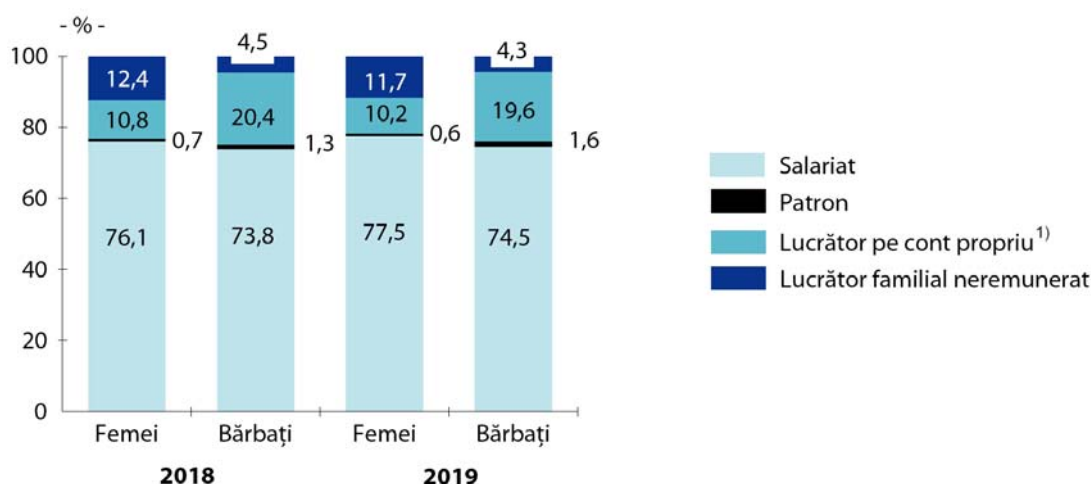
Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

Analiza distribuției pe grupe de vârstă a populației ocupate evidențiază, în anul 2019, o structură asemănătoare cu cea a anului 2018. Astfel, ponderea cea mai mare era deținută de persoanele în vârstă de 35-44 ani (28,3%), urmată de ponderea persoanelor din grupa 45-54 ani (26,9%) și cele din grupa 25-34 ani (22,4%). Tinerii de 15-24 ani au reprezentat numai 5,9% din populația ocupată, fiind mai numeroși în mediul rural (69,5%). Persoanele ocupate din grupa de vârstă adultă (25-54 ani) se regăseau cu precădere în mediul urban (59,0%), în timp ce 54,5% dintre cele de 55 ani și peste locuiau în mediul rural.

Structura pe grupe de vârstă a populației ocupate de sex feminin nu diferă semnificativ de cea a bărbaților. În schimb, se constată diferențe accentuate între mediile de rezidență. Astfel, în mediul urban, 83,1% din populația ocupată avea vârsta de 25-54 ani, în timp ce în mediul rural, această grupă de vârstă înregistra o pondere de 70,8%. Aproximativ aceeași situație se înregistra și în anul 2018.

Distribuția populației ocupate după statutul profesional arată că în anul 2019, similar situației din anul precedent, salariații dețineau cea mai ridicată pondere în totalul populației ocupate (75,8%, respectiv 74,8% în anul 2019).

Grafic 5.1.2. Structura populației ocupate, după statutul profesional, pe sexe

¹⁾ Inclusiv membru al unei societăți agricole sau al unei cooperative neagricole.
Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

În valoare absolută, numărul persoanelor ocupate care lucrau cu statut profesional de salariat a crescut cu 80,0 mii persoane, 48,6 mii persoane în cazul bărbaților salariați și 50,2 mii persoane în mediul rural.

Numărul persoanelor ocupate ne-salariate (patroni, lucrători pe cont propriu, lucrători familiari neremunerați) a scăzut între cei doi ani cu 88,3 mii persoane.

În anul 2019, lucrătorii pe cont propriu și lucrătorii familiari neremunerați reprezentau 23,1% din populația ocupată și locuiau în proporție de 87,4% în mediul rural.

Persoanele de sex feminin reprezentau cea mai mare parte dintre lucrătorii familiari neremunerați (67,2%), dețineau o pondere de 43,8% în categoria salariaților și de 28,1% în cea a lucrătorilor pe cont propriu.

Cea mai mare discrepanță pe sexe se constată în rândul patronilor, numărul femeilor din această categorie fiind de 3,3 ori mai mic decât cel al bărbaților.

Repartizarea populației ocupate pe *forme de proprietate* arată că, în anul 2019, sectorul privat a absorbit 82,9% din populația ocupată (față de 83,2% în anul 2018); dintre persoanele care au lucrat în sectorul privat 59,1% erau de sex masculin, iar 51,3% aveau domiciliul în mediul urban.

Sectorul public concentra 16,0% din populația ocupată, comparativ cu 15,6% în anul 2018, majoritatea (73,8%) locuind în mediul urban, iar 53,9% fiind femei. În sectorul mixt lucrau 1,1% din persoanele ocupate, valoare apropiată cu cea din anul 2018.

În anul 2019, pe *activități ale economiei naționale*, 21,2% dintre persoanele ocupate lucrau în ramurile agricole (comparativ cu 22,3% în anul 2018). În ramurile neagricole, persoanele ocupate se regăseau în proporție de 24,0% în industria prelucrătoare, 18,6% în comerț, 10,5% în construcții.

Activitățile cu un pronunțat grad de feminizare a populației ocupate erau cele de sănătate și asistență socială (79,9%), învățământ (76,7%), intermediari financiare (66,1%), hoteluri și restaurante (60,4%), activități profesionale, științifice și tehnice (58,0%), comerț (54,7%) și activități de spectacole (51,3%).

Persoanele ocupate în vârstă de muncă (15-64 ani) au lucrat în proporție de 50,0% în servicii, 30,9% lucrau în industrie și construcții, iar 19,1% în sectorul agricol.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, cele mai importante creșteri ale populației ocupate s-au înregistrat în tranzacții imobiliare (+25,7%), activități de spectacole: culturale și recreative (+8,7%), distribuția apei; salubritate: gestionarea deșeurilor (+8,6%). Cele mai mari reduceri ale numărului de persoane ocupate comparativ cu anul anterior au avut loc în industria extractivă (-13,3%) și agricultură, silvicultură și pescuit (-4,9%).

Repartizarea populației ocupate pe *grupe de ocupații* în anul 2019 evidențiază ponderi mai mari în total pentru lucrătorii calificați în agricultură, silvicultură și pescuit (18,1%), pentru muncitorii calificați și asimilați (16,1%), pentru specialiștii din diverse domenii de activitate (15,6%) și pentru lucrătorii în domeniul serviciilor (15,2%).

Comparativ cu anul 2018 a crescut numărul membrilor corpului legislativ ai executivului, a înalților conducători ai administrației publice, conducătorilor și funcționarilor superiori (+11,1%), al tehnicienilor și al altor specialiști din domeniul tehnic (+5,5%), al muncitorilor necalificați (+2,5%). S-a redus însă numărul funcționarilor administrativi (-5,1%) și al muncitorilor calificați și asimilați (-3,7%).

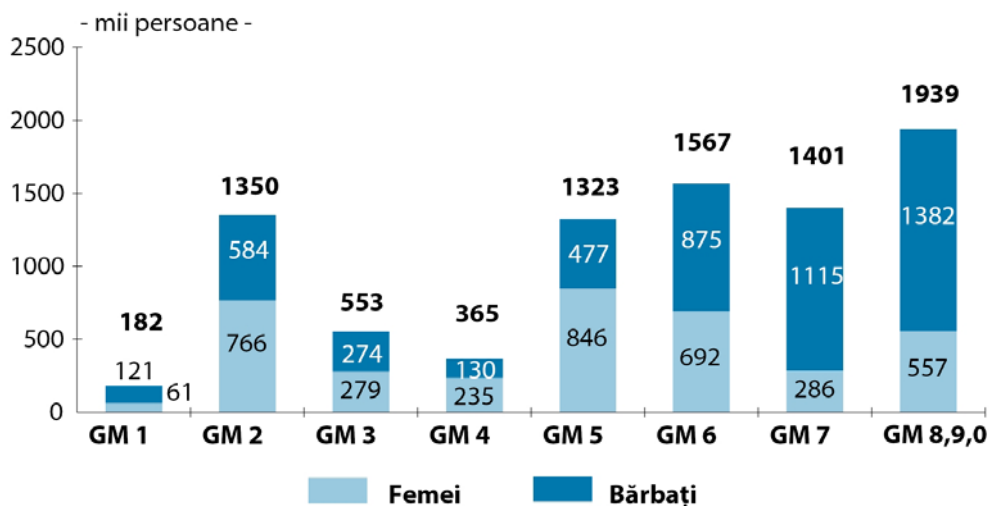
Similar situației din anul anterior, femeile predominau în grupele de funcționari administrativi (64,6%), lucrători în domeniul serviciilor (63,9%), specialiști în diverse domenii de activitate (56,8%) și tehnicieni și alți specialiști din domeniul tehnic (50,5%).

Bărbații erau majoritari în grupa muncitorilor calificați și asimilați (79,6%), în grupa membrilor corpului legislativ, ai executivului, a înalților conducători ai administrației publice și a conducătorilor și funcționarilor superiori (66,4%), în grupa muncitorilor necalificați (60,6%) și în grupa lucrătorilor calificați în agricultură, silvicultură și pescuit (55,9%).

În anul 2019 au lucrat cu *program de lucru complet* 92,2% dintre persoanele ocupate. Dintre cele 619,5 mii persoane care aveau program parțial de lucru, 54,1% erau bărbați. Femeile reprezentau 42,7% din totalul persoanelor cu program complet.

Ponderea persoanelor cu program parțial a scăzut atât la bărbați (6,8% în anul 2019 față de 7,1% în anul 2018) cât și la femei (7,6% în anul 2019 comparativ cu 8,2% în anul 2018).

Grafic 5.1.3. Populația ocupată, pe grupe de ocupații și sexe, în anul 2019

GM 1: Membri ai corpului legislativ, ai executivului, înalți conducători ai administrației publice, conducători și funcționari superiori

GM 2: Specialiști în diverse domenii de activitate

GM 3: Tehnicienii și alți specialiști din domeniul tehnic

GM 4: Funcționari administrativi

GM 5: Lucrători în domeniul serviciilor

GM 6: Lucrători calificați în agricultură, silvicultură și pescuit

GM 7: Muncitori calificați și asimilați

GM 8, 9, 0: Alte categorii de ocupații

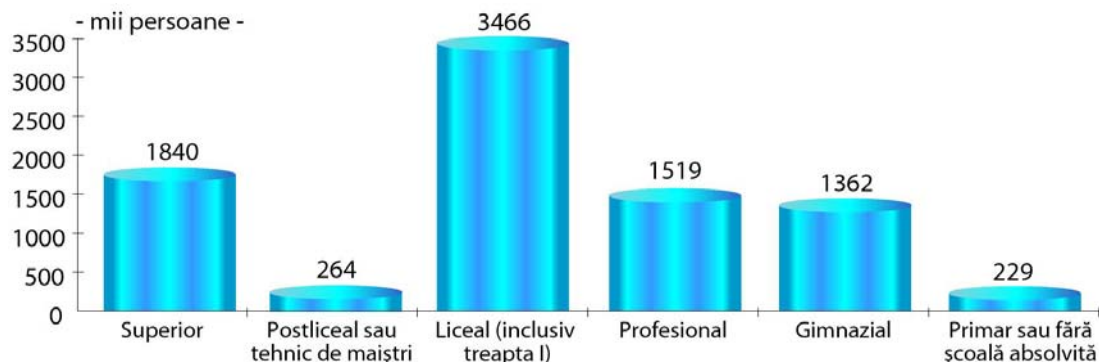
Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO); conform COR 2008.

În anul 2019, *durata medie efectivă a săptămânii de lucru* a fost de 38,9 ore/săptămână, ușor mai mare decât valoarea din anul precedent (38,7 ore/săptămână). Comparativ cu anul 2018, diferențele sunt mici pentru majoritatea activităților economiei naționale. Numărul mediu de ore lucrate pe săptămână a crescut cu 0,7 ore pe săptămână în industria extractivă și a scăzut cu 0,9 ore pe săptămână în tranzacții imobiliare.

5.1.2. Nivelul de educație

În anul 2019, analizând repartizarea populației ocupate după *nivelul de educație*, se observă că ponderile cele mai mari reveneau persoanelor cu studii liceale (39,9%). Ponderea persoanelor cu studii universitare a fost de 21,2% (din care 52,0% erau femeii), iar cea a persoanelor cu nivel de instruire primar sau fără școală absolvită era de 2,6% (ponderea femeilor în această categorie de persoane fiind de 37,6%).

Grafic 5.1.4. Populația ocupată, după nivelul de educație, în anul 2019

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO), nivelul de educație conform ISCED 2011.

În anul 2019, *rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă* (15-64 ani) cu nivel superior de educație a fost de 89,2%, fără diferențe semnificative pe sexe și medii.

Erau ocupate 68,6% dintre persoanele cu nivel mediu de educație, în cazul acestora constatându-se diferențe mai ales pe sexe (+18,9 puncte procentuale în favoarea persoanelor de sex masculin), dar și între mediile de rezidență (cu 3,9 puncte procentuale mai mult pentru persoanele din mediul rural față de cele din urban). În ceea ce privește persoanele cu nivel scăzut de educație, doar 44,4% dintre acestea erau ocupate; cea mai mare discrepanță (23,9 puncte procentuale) s-a înregistrat pe sexe: pentru persoanele de sex masculin rata de ocupare a fost de 56,8%, față de 32,9% în cazul persoanelor de sex feminin.

5.1.3. Disparități în profil teritorial

În anul 2019, la fel ca și în anul precedent, regiunea Nord-Est concentra cea mai mare parte a populației ocupate (18,6%), la polul opus situându-se regiunea Vest cu numai 8,4% din totalul ocupării.

Tabel 5.1.2. Distribuția populației ocupate, pe regiuni de dezvoltare și medii, în anul 2019

	- procente -	
	Urban	Rural
Total	55,1	44,9
Nord-Vest	54,7	45,3
Centru	63,0	37,0
Nord-Est	38,7	61,3
Sud-Est	54,5	45,5
Sud-Muntenia	39,3	60,7
București-Ilfov	89,3	10,7
Sud-Vest Oltenia	47,2	52,8
Vest	65,7	34,3

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

Ca și în anul precedent, în anul 2019 ponderea populației ocupate din mediul urban a fost superioară celei din mediul rural în cinci din cele opt regiuni de dezvoltare. Regiunea București-Ilfov, prin specificul ei, înregistra cea mai ridicată valoare: 89,3% dintre persoanele ocupate locuiau în mediul urban (89,2 % în anul 2018).

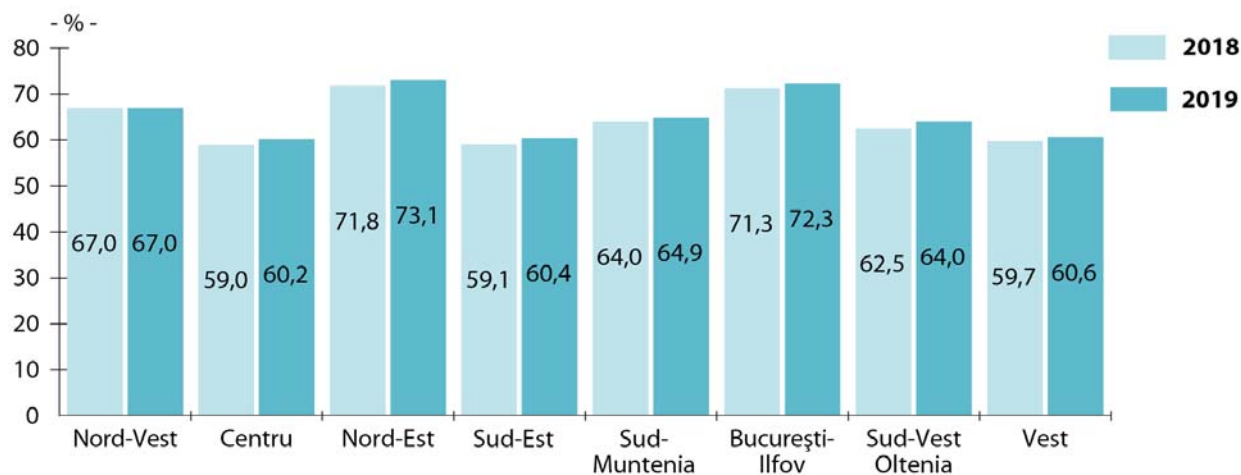
Între cele trei regiuni în care populația ocupată se regăsea cu preponderență în mediul rural, regiunea Nord-Est se află pe primul loc, cu 61,3% (61,5% în anul 2018).

Rata de ocupare a populației în vârstă de muncă (15-64 ani) în anul 2019 a atins cele mai ridicate valori în regiunile de dezvoltare București-Ilfov (72,3%) și Nord-Est (73,1%), iar cele mai scăzute valori în regiunile Centru (60,2%) și Vest (60,6%).

Comparativ cu anul precedent, valoarea indicatorului a crescut în anul 2019 în toate regiunile de dezvoltare cu excepția regiunii Nord-Vest – unde a rămas constantă. Cele mai semnificative creșteri s-au înregistrat în regiunile estice Sud-Vest Oltenia (+1,5 puncte procentuale) și în regiunile Nord-Est și Sud-Est (ambele cu +1,3 puncte procentuale).

În anul 2019, indiferent de regiune, rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă a fost mai mare la bărbați decât la femei. Pe medii de rezidență, rata de ocupare din mediul rural a depășit-o pe cea din mediul urban în două din cele opt regiuni: Nord-Est (6,7 puncte procentuale) și Sud-Vest Oltenia (1,9 puncte procentuale).

Graficul 5.1.5. Rata de ocupare a populației în vârstă de muncă, pe regiuni de dezvoltare

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

5.1.4. Numărul de salariați în sectorul formal

5.1.4.1. Numărul mediu al salariaților

În anul 2019, numărul mediu al salariaților a fost 5164,5 mii persoane. Numărul mediu al salariaților a crescut pe parcursul anului 2019 cu 96,4 mii persoane comparativ cu anul precedent.

Din anul 2005, repartizarea salariaților pe sectoare economice de activitate arată că peste 30% se regăseau în sfera serviciilor comerciale²⁾, ponderea acestora crescând continuu, ajungând la 42,9% în anul 2019, cu 0,4 puncte procentuale mai mare față de anul precedent și cu 12,1 puncte procentuale mai mare față de anul 2005 (30,8%). Numărul mediu al salariaților angajați în sectorul serviciilor sociale³⁾ în anul 2019 a reprezentat 19,9% din numărul total al salariaților din economie, pondere constantă comparativ cu anul precedent.

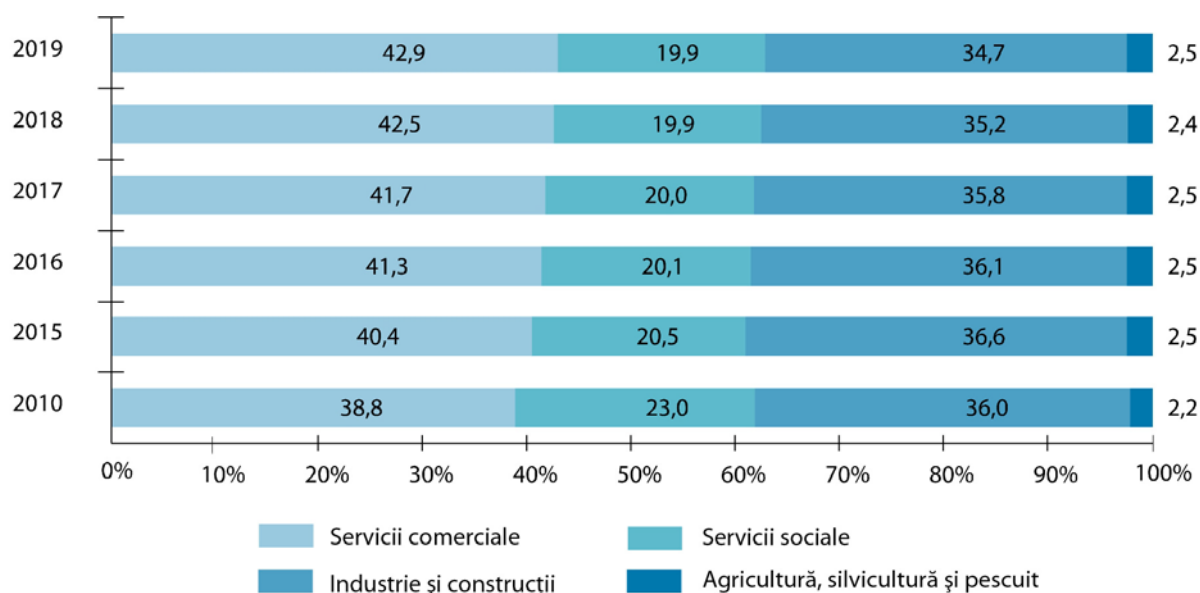
În sectorul secundar (industrie și construcții) au lucrat 34,7% dintre salariați, această pondere fiind mai mică cu 0,5 puncte procentuale față de anul 2018, respectiv cu 9,6 puncte procentuale față de anul 2005 (44,3%).

Ponderea numărului de salariați care și-au desfășurat activitatea în agricultură, silvicultură și piscicultură (sectorul primar) a fost 2,5%, în ușoară creștere comparativ cu anul precedent (+0,1 puncte procentuale), respectiv cu 0,7 puncte procentuale mai mică față de anul 2005 (3,2%).

²⁾ **Sectorul serviciilor comerciale** cuprinde în perioada 2008-2019 activitățile conform CAEN Rev.2: comerț, hoteluri și restaurante, transport și depozitare, informații și comunicații, intermediari financiare și asigurări, tranzacții imobiliare, activități profesionale, științifice și tehnice, activități de servicii administrative și activități de servicii suport, alte activități de servicii, iar pentru perioada 2000-2007 activitățile conform CAEN Rev.1: comerț, hoteluri și restaurante, transport, depozitare și comunicații, intermediari financiare și tranzacții imobiliare.

³⁾ **Sectorul serviciilor sociale** cuprinde în perioada 2008-2019 activitățile conform CAEN Rev.2: administrație publică (exclusiv forțele armate și asimilați), învățământ (inclusiv 5,6% sector privat), sănătate și asistență socială (inclusiv 13,8% sector privat), activități de spectacole, culturale și recreative (inclusiv 58,8% sector privat), iar pentru perioada 2000-2007 activitățile conform CAEN Rev.1: administrație publică (exclusiv forțele armate și asimilați), învățământ, sănătate și asistență socială și alte activități de servicii.

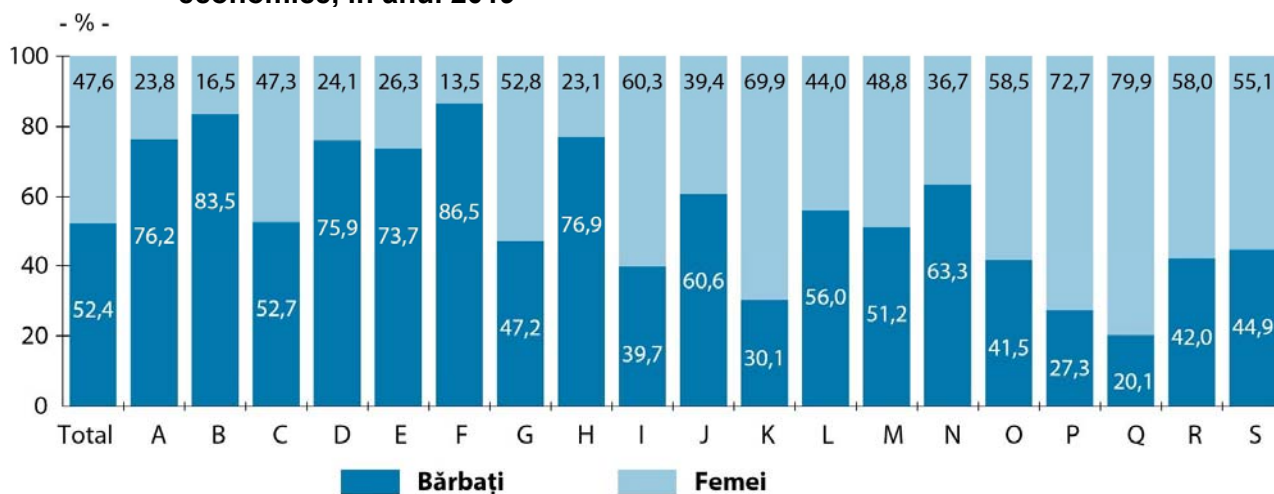
Grafic 5.1.6. Distribuția numărului mediu al salariaților, pe sectoare de activitate

Sursa: Cercetarea statistică privind costul forței de muncă.

Numărul mediu al salariaților bărbați a predominat ca și în anii precedenți, reprezentând 52,4% din totalul salariaților (respectiv 2704,3 mii persoane). Comparativ cu anul anterior, numărul mediu al salariaților bărbați a crescut cu 33,3 mii persoane, iar cel al salariaților femei cu 63,1 mii persoane.

Grafic 5.1.7. Distribuția numărului mediu al salariaților pe sexe, în cadrul activităților economice, în anul 2019

Sursa: Cercetarea statistică privind costul forței de muncă.

Activități economice (secțiuni CAEN Rev.2):

A	Agricultură, silvicultură și pescuit	K	Intermedieri financiare și asigurări
B	Industrie extractivă	L	Tranzacții imobiliare
C	Industrie prelucrătoare	M	Activități profesionale, științifice și tehnice
D	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	N	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport
E	Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	O	Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public, exclusiv forțele armate și personalul asimilat (M.Ap.N., M.A.I., S.R.I. etc.)
F	Construcții	P	Învățământ
G	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	Q	Sănătate și asistență socială
H	Transport și depozitare	R	Activități de spectacole, culturale și recreative
I	Hoteluri și restaurante	S	Alte activități de servicii
J	Informații și comunicații		

Profilul activităților economice influențează și distribuția salariaților pe sexe. Astfel, femeile se regăsesc cu preponderență în sectorul serviciilor (comerciale și sociale), activitățile caracterizate prin grad pronunțat de "feminizare" al forței de muncă salariate sunt cele de sănătate și asistență socială (79,9% din numărul total al salariaților acestor activități), învățământ (72,7%), intermediari financiare și asigurări (69,9%), respectiv hoteluri și restaurante (60,3%).

Activitățile din construcții și industrie extractivă sunt desfășurate cu preponderență de bărbați, aceștia reprezentând 86,5%, respectiv 83,5% din totalul salariaților acestor activități.

Pe sexe, distribuția salariaților a avut valori apropiate în industria prelucrătoare, comerț, respectiv în activități profesionale, științifice și tehnice. Aceste activități au deținut însă ponderi semnificativ diferite ale numărului de salariați în total economie, și anume: 23,1% în industria prelucrătoare, 17,2% în comerț, respectiv 3,5% în activități profesionale, științifice și tehnice.

Sectorul privat⁴⁾ cuprinde cea mai mare parte a forței de muncă salariate. Astfel, în anul 2019, repartizarea numărului mediu al salariaților pe forme de proprietate relevă faptul că circa trei pătrimi dintre aceștia au lucrat în societăți cu capital privat (75,5%). Comparativ cu anul 2018 s-a înregistrat o creștere a numărului mediu al salariaților în societățile cu capital privat (+90,6 mii persoane). Dacă femeile predomină în sectorul public⁵⁾ (61,2% din totalul salariaților din unitățile cu formă de proprietate publică), bărbații constituie majoritatea (56,8%) în întreprinderile ce aparțin sectorului privat.

Din distribuția pe forme juridice se observă că în societățile comerciale au lucrat 79,2% din numărul mediu total al salariaților, proporție în creștere cu 0,1 puncte procentuale față de anul precedent.

Distribuția pe sexe a numărului de salariați care au lucrat în societățile comerciale evidențiază preponderența salariaților bărbați (57,5%, pondere cu 0,4 puncte procentuale mai mică decât cea deținută în anul precedent).

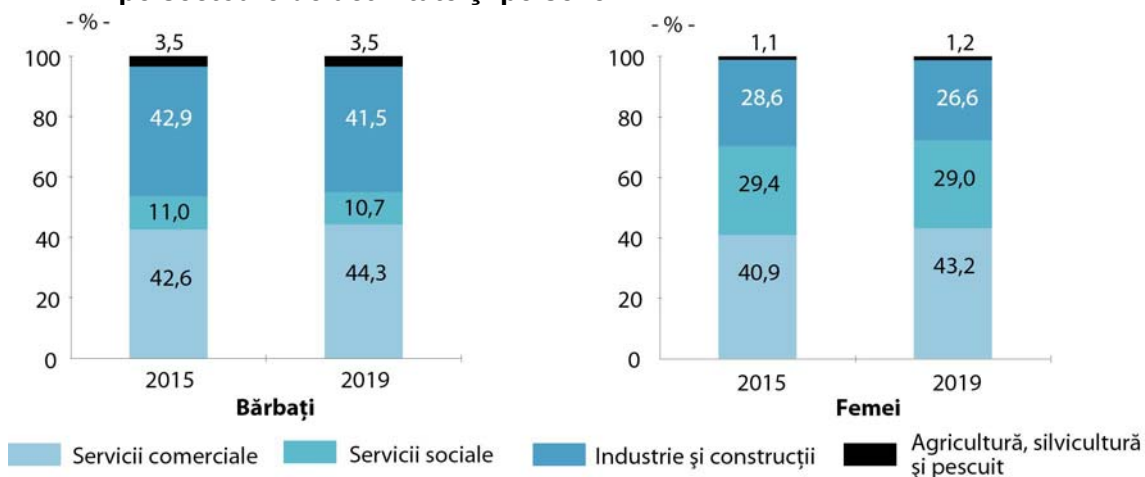
5.1.4.2. Efectivul salariaților la sfârșitul anului 2019

Efectivul salariaților la sfârșitul anului 2019 a fost 5481,1 mii persoane. Comparativ cu sfârșitul anului 2018, efectivul salariaților a înregistrat o creștere cu 54,9 mii persoane.

Din efectivul total al salariaților, mai mult de jumătate sunt bărbați (51,8%), numărul acestora înregistrând o creștere cu 3,7 mii persoane față de efectivul la sfârșitul anului 2018. Efectivul de salariați femei la sfârșitul anului 2019 a înregistrat o creștere cu 51,2 mii persoane față de anul precedent.

Din repartizarea efectivului de salariați pe sectoare economice de activitate se remarcă diferențe semnificative în funcție de gen. Astfel, proporția femeilor angajate în sectorul serviciilor sociale o depășește cu 18,3 puncte procentuale pe cea a bărbaților (29,0% față de 10,7% la bărbați), iar ponderea salariaților de sex masculin care lucrează în industrie și construcții o depășește cu 14,9 puncte procentuale pe cea a salariaților de sex feminin (41,5% bărbați față de 26,6% femei).

Grafic 5.1.8. Structura efectivului salariaților (bărbați și femei), pe sectoare de activitate și pe sexe

Sursa: Cercetarea statistică privind costul forței de muncă.

⁴⁾ Sectorul privat cuprinde: proprietatea majoritară privată (capital social privat peste 50%), proprietatea integral privată, proprietatea cooperatistă, proprietatea obștească, proprietatea integral străină.

⁵⁾ Sectorul public cuprinde: proprietatea integrală de stat, proprietatea majoritară de stat (capital social de stat peste 50%), proprietatea publică de interes național și local.

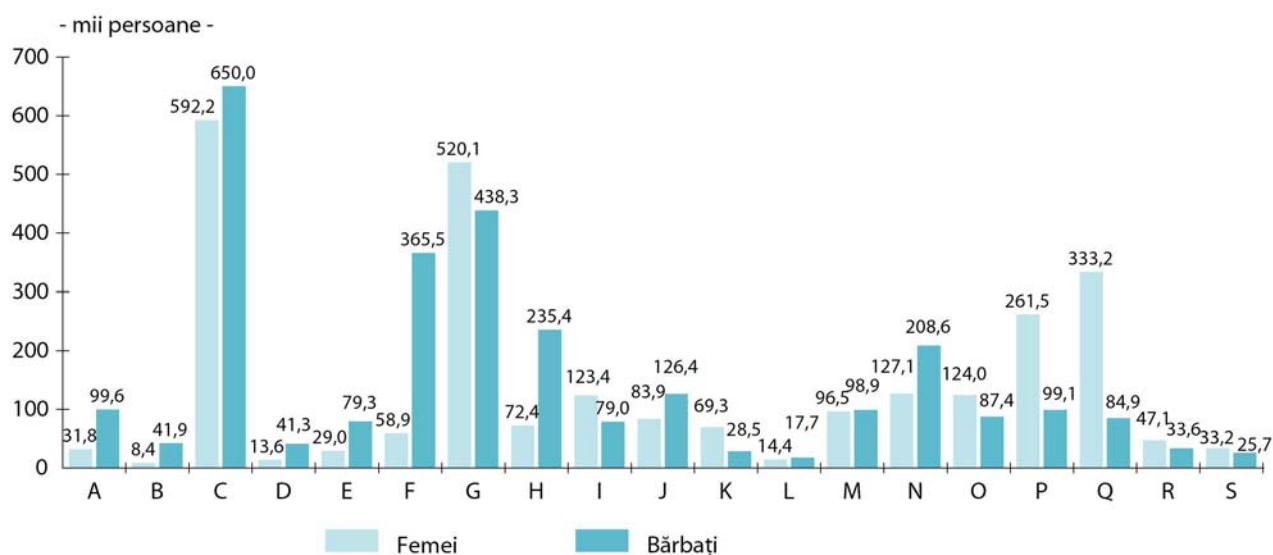
Mobilitatea forței de muncă salariate dinspre sectorul primar și secundar către cel terțiar s-a manifestat constant în ultimii ani. Comparativ cu anul precedent, ponderea salariaților din sectorul serviciilor comerciale a crescut cu 0,4 puncte procentuale pentru total (43,8% în 2019 față de 43,4% în 2018), respectiv cu 0,8 puncte procentuale pentru femei (43,2% în 2019 față de 42,4% în 2018), în timp ce ponderea salariaților bărbați a scăzut ușor, cu 0,1 puncte procentuale (44,3% în 2019 față de 44,4% în 2018).

În activitățile industriei prelucrătoare lucrează 22,7% din efectivul total al salariaților din economie (din care 52,3% sunt bărbați). Pe locul al doilea ca pondere a salariaților se situează activitățile de comerț cu 17,5% (din care 54,3% sunt femei).

Activitățile specific „masculine” sunt cele de construcții și industrie extractivă care, împreună, dețin 8,7% din efectivul total al salariaților pe economie (474,7 mii persoane), ponderea bărbaților reprezentând 85,8% (86,1% din efectivul salariaților din construcții, respectiv 83,4% din efectivul salariaților din industria extractivă).

Pentru salariații de sex feminin, activitățile cu cel mai ridicat grad de atractivitate sunt cele de sănătate și asistență socială (79,7%), învățământ (72,5%), intermediari financiare și asigurări (70,9%), hoteluri și restaurante (61,0%). Ponderea femeilor din aceste activități economice reprezintă 19,7% din efectivul total al salariaților din economie.

Grafic 5.1.9. Efectivul salariaților la sfârșitul anului 2019, pe activități economice și sexe

Activități economice (secțiuni CAEN Rev.2):

A	Agricultură, silvicultură și pescuit	K	Intermedieri financiare și asigurări
B	Industrie extractivă	L	Tranzacții imobiliare
C	Industrie prelucrătoare	M	Activități profesionale, științifice și tehnice
D	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	N	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport
E	Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	O	Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public, exclusiv forțele armate și personalul asimilat (M.Ap.N., M.A.I., S.R.I. etc.)
F	Construcții	P	Învățământ
G	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	Q	Sănătate și asistență socială
H	Transport și depozitare	R	Activități de spectacole, culturale și recreative
I	Hoteluri și restaurante	S	Alte activități de servicii
J	Informații și comunicații		

Sursa: Cercetarea statistică privind costul forței de muncă.

5.1.4.3. Disparități în profil teritorial

În profil regional, efectivul salariaților a înregistrat creșteri față de sfârșitul anului 2018 în majoritatea regiunilor de dezvoltare. Cele mai semnificative creșteri ale efectivului salariaților la sfârșitul anului s-au înregistrat în regiunile București-Ilfov (+28,1 mii persoane), Nord-Est (+8,9 mii persoane), Nord-Vest (+7,9 mii persoane), Sud-Est (+7,5 mii persoane), Sud-Vest Oltenia (+4,5 mii persoane). Singura regiune în care efectivul salariaților a scăzut față de sfârșitul anului precedent a fost regiunea Vest (-3,3 mii persoane).

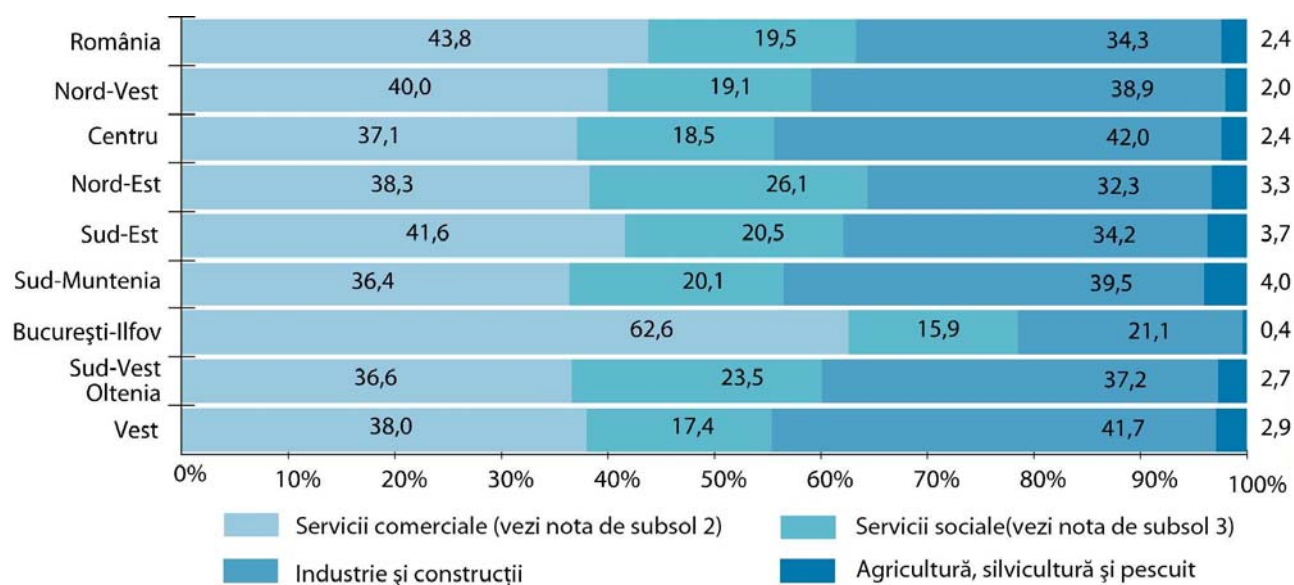
În regiunea București-Ilfov se concentrează circa 22% din salariații din economie.

Regiunile de dezvoltare în care activitățile din sectorul primar depășesc ponderea mediei pe țară (2,4% pe total economie) sunt Sud-Muntenia (4,0%), Sud-Est (3,7%), Nord-Est (3,3%), Vest (2,9%) și Sud-Vest Oltenia (2,7%).

Regiunile de dezvoltare care concentrează o proporție semnificativă a salariaților din sectorul industriei și construcțiilor sunt Centru, Vest, Sud-Muntenia, Nord-Vest și Sud-Vest Oltenia (42,0%, 41,7%, 39,5%, 38,9% și 37,2%, față de 34,3% media pe țară).

Cea mai mare pondere a salariaților din serviciile comerciale se regăsește în regiunea București-Ilfov (62,6% față de 43,8% media pe țară), iar în sectorul serviciilor sociale cea mai mare pondere s-a înregistrat în regiunea Nord-Est (26,1% față de 19,5% media pe țară).

Grafic 5.1.10. Distribuția efectivului salariaților la sfârșitul anului 2019, pe sectoare de activitate

Sursa: Cercetarea statistică privind costul forței de muncă.

5.2. Șomajul

5.2.1. Șomajul – conform definiției internaționale BIM⁶⁾

Caracteristici, structuri și tendințe

În anul 2019, numărul șomerilor definiți conform criteriilor stabilite de Biroul Internațional al Muncii era de 353 mii persoane, în scădere cu 27 mii persoane comparativ cu anul 2018. Față de anul anterior, numărul șomerilor de sex masculin a scăzut cu 8,6% iar numărul celor de sex feminin a scăzut cu 3,9%.

Numărul șomerilor a scăzut în ambele medii de rezidență față de anul 2018, mai accentuat însă în mediul urban (-9,7% față de -4,3% în mediul rural).

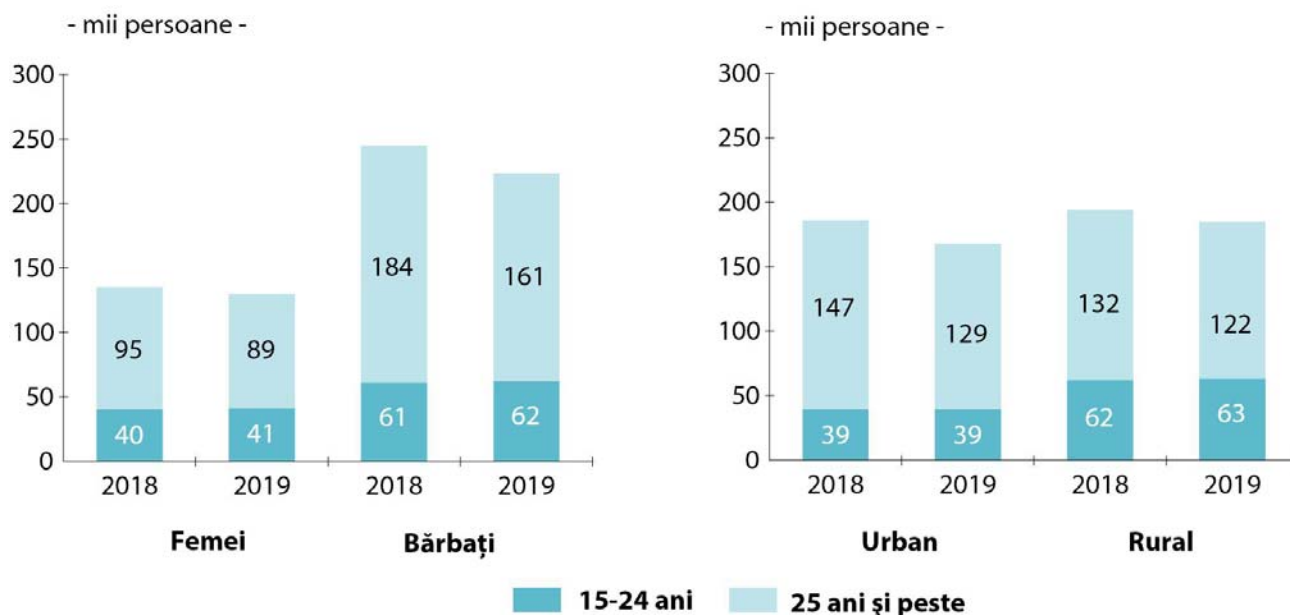
⁶⁾ BIM = Biroul Internațional al Muncii.

Ca și în anii precedenți, șomajul se manifestă mai acut în rândul bărbaților și în rândul tinerilor. Pe medii de rezidență se constată mici diferențe, numărul șomerilor din mediul urban era de 168 mii persoane față de cel din mediul rural 185 mii persoane.

Repartizarea pe sexe a șomerilor relevă că, în ambii ani analizați, preponderența în numărul total al șomerilor erau persoanele de sex masculin (63,2% în anul 2019, respectiv 64,4% în anul 2018). Pe medii de rezidență, ponderea cea mai mare era deținută de șomerii din mediul rural (52,4% în anul 2019 și 51,0% în 2018).

Distribuția șomerilor pe grupe de vârstă arată că în anul 2019 tinerii (15-24 ani) continuau să dețină o pondere ridicată (29,0%) în totalul șomerilor BIM, la fel ca și în anul 2018 (26,6%).

Grafic 5.2.1. Numărul șomerilor, pe sexe, medii și grupe de vârstă

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodăria (AMIGO).

În anul 2019, în mediul urban, 23,4% dintre șomerii erau tineri, față de 34,2% în mediul rural.

Dintre șomerii tineri, 59,9% erau bărbați, iar 61,7% trăiau în mediul rural.

Ponderea șomerilor tineri în totalul persoanelor tinere (15-24 ani) a fost în anul 2019 de 5,0%. Nivelul acestui indicator a fost mai mare pentru persoanele de sex masculin (5,8%, față de 4,1% în cazul femeilor) și pentru cele din mediul rural (5,7%, față de 4,1% în mediul urban).

În anul 2019, la nivelul țării, rata șomajului BIM (proportia șomerilor BIM în populația activă) a înregistrat o valoare de 3,9%, valoare mai mică decât cea înregistrată în anul 2018 (4,2%).

La femeile s-a înregistrat o rată a șomajului de 3,4%, mai mică decât la bărbați (4,3%); comparativ cu anul 2018, acest indicator a scăzut cu 0,1 puncte procentuale pentru femeile și 0,4 puncte procentuale pentru bărbați.

În mediul urban, rata șomajului a fost de 3,4%, mai scăzută decât în rural (4,5%). Comparativ cu anul 2018, rata șomajului s-a redus cu 0,4 puncte procentuale în mediul urban și cu 0,2 puncte procentuale în mediul rural.

Pe grupe de vârstă, rata șomajului a atins nivelul cel mai ridicat (16,8%) în rândul tinerilor (15-24 ani), fiind cu 0,6 puncte procentuale mai mare decât valoarea înregistrată în anul anterior. Pentru șomerii în vârstă de 25 de ani și peste, rata șomajului era de 3,0%, valoare mai mică cu 0,3 puncte procentuale față de cea înregistrată în anul precedent.

Tabel 5.2.1. Rata șomajului pe sexe, medii și grupe de vârstă

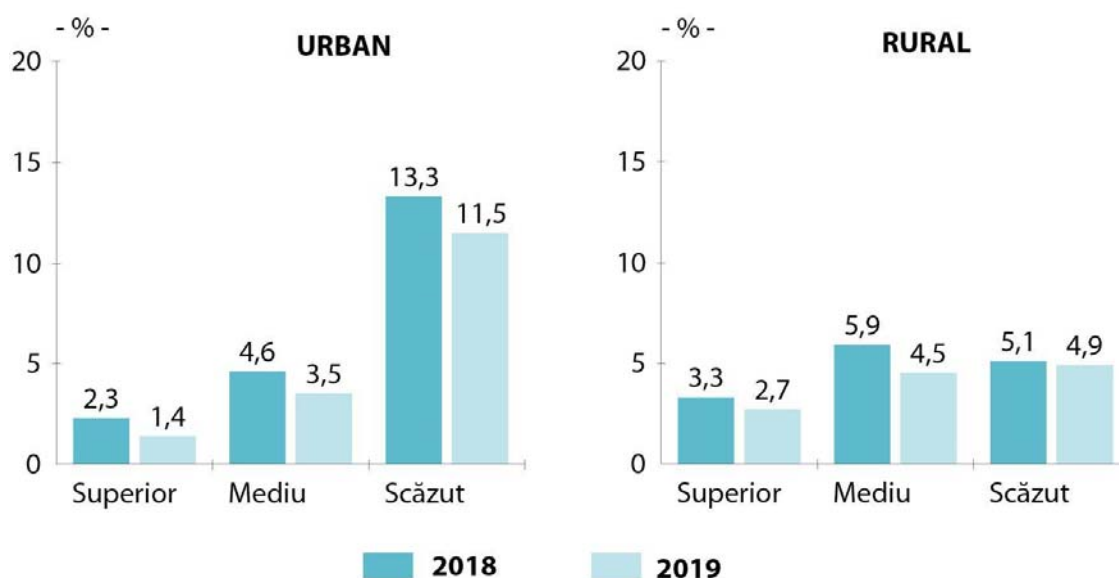
	%		2019 față de 2018, pp ¹⁾
	2018	2019	
Total	4,2	3,9	-0,3
Sexe			
Femei	3,5	3,4	-0,1
Bărbați	4,7	4,3	-0,4
Medii de rezidență			
Urban	3,8	3,4	-0,4
Rural	4,7	4,5	-0,2
Grupe de vârstă			
15-24 ani	16,2	16,8	+0,6
25 ani și peste	3,3	3,0	-0,3

¹⁾ Puncte procentuale.

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

În anul 2019, șomajul a afectat în măsură mai mare absolvenții învățământului de nivel scăzut și mediu, pentru care rata șomajului a avut valoarea de 6,3% (față de 5,8% în anul 2018), respectiv 4,0% (față de 4,3% în anul 2018). Pentru persoanele cu studii superioare, rata șomajului a fost de 1,6% (2,1% în anul 2018).

Grafic 5.2.2. Rata șomajului după nivelul de educație, pe medii

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

Durata șomajului

În anul 2019, *durata medie a șomajului* a fost de 13,3 luni, valoare mai mare față de cea înregistrată în anul precedent (13,2 luni).

Șomerii care s-au aflat în *șomaj de lungă durată* (12 luni și peste) au reprezentat 42,4% din numărul total al șomerilor, apropiat față de cel înregistrat în anul anterior (44,1%). Dintre șomerii pe termen lung (aflați în șomaj de 12 luni și peste), 64,4% erau bărbați.

În anul 2019, se aflau în șomaj de 12 luni și peste 47,4% dintre șomerii în vârstă de 45 ani și peste, 45,0% dintre persoanele din grupa de vârstă 35-44 ani, 43,8% dintre persoanele din grupa de vârstă 25-34 ani și 35,0% dintre persoanele în vârstă de 15-24 ani.

Șomajul pe termen lung s-a manifestat pregnant în al rândul absolvenților de școli postliceale (47,4%) și al absolvenților de liceu (44,3%).

Tabel 5.2.2. Incidența șomajului de lungă durată, pe sexe și grupe de vârstă

	%		2019 față de 2018, pp ¹⁾
	2018	2019	
Total	44,1	42,4	-1,7
Sexe			
Femei	38,6	41,1	+2,5
Bărbați	47,1	43,2	-3,9
Grupe de vârstă			
15-24 ani	57,2	52,9	-4,3
25 ani și peste	45,1	45,5	+0,4

¹⁾ Puncte procentuale.

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

Incidența șomajului de lungă durată în rândul tinerilor (ponderea șomerilor de 15-24 ani cu durata șomajului de 6 luni și peste în numărul total al șomerilor din aceeași grupă de vârstă) a fost în anul 2019 de 52,9%, în scădere cu -4,3 puncte procentuale față de anul precedent.

Pentru șomerii în vârstă de 25 ani și peste, incidența șomajului de lungă durată (ponderea șomerilor de 25 ani și peste cu durata șomajului de 12 luni și peste în numărul total al șomerilor din aceeași grupă de vârstă) a fost de 45,5%, în creștere cu 0,4 puncte procentuale comparativ cu anul 2018.

În anul 2018, rata șomajului BIM de lungă durată (ponderea șomerilor BIM aflați în șomaj de 12 luni și peste în populația activă) a fost 1,7%. Pe sexe, acest indicator a înregistrat valori de 1,9% pentru bărbați și 1,4% pentru femei, iar pe medii, de 1,6% în urban față de 1,7% în rural. Comparativ cu anul 2018, rata șomajului de lungă durată a scăzut cu 0,1 puncte procentuale.

Tabel 5.2.3. Rata șomajului de lungă durată, pe sexe și grupe de vârstă

	%		2019 față de 2018, pp ¹⁾
	2018	2019	
Total	1,8	1,7	-0,1
Sexe			
Femei	1,3	1,4	+0,1
Bărbați	2,2	1,9	-0,3
Grupe de vârstă			
15-24 ani	9,3	8,9	-0,4
25 ani și peste	1,5	1,4	-0,1

¹⁾ Puncte procentuale.

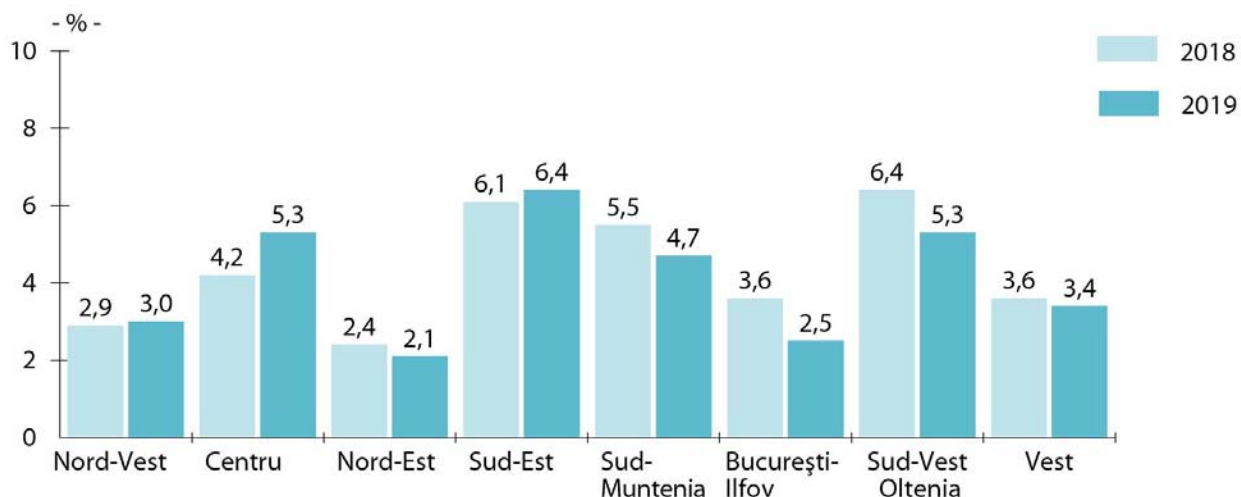
Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

Rata șomajului de foarte lungă durată (ponderea șomerilor aflați în șomaj de doi ani și peste, în populația activă) a înregistrat valoarea de 0,8% în anul 2019, valoare identică cu cea din anul în anul 2018.

Disparități în profil teritorial

În anul 2019, cel mai mare număr al șomerilor BIM s-a înregistrat în regiunea de dezvoltare Sud-Est (66 mii persoane; în anul precedent cei mai mulți șomeri BIM erau în regiunea Sud-Muntenia (75 mii persoane). În ambii ani analizați, cel mai mic număr de șomeri se înregistra în regiunea Vest (26 mii în anul 2019 și 28 mii în anul 2018).

Grafic 5.2.3. Rata șomajului, pe regiuni de dezvoltare

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodăria (AMIGO).

Rata șomajului a înregistrat valoarea cea mai ridicată în regiunea Sud-Est (6,4%), la polul opus situându-se regiunile de dezvoltare Nord-Est cu 2,1%.

Rata șomajului a scăzut față de anul 2018 în cinci regiuni, scăderile fiind cuprinse între 0,2 puncte procentuale (regiunea Vest) și 1,1 puncte procentuale (în regiunile București-Ilfov și Sud-Vest Oltenia). Între regiunile în care rata șomajului a crescut, cea mai mare creștere s-a înregistrat în regiunea Centru (+1,1 puncte procentuale).

5.2.2. Șomajul înregistrat

La sfârșitul anului 2019, potrivit datelor furnizate de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, numărul șomerilor înregistrați era de 257,8 mii persoane. Comparativ cu luna decembrie din anul 2018, numărul șomerilor înregistrați la Agențiile pentru ocuparea forței de muncă a fost mai mic cu 31,1 mii persoane. Din numărul total al șomerilor înregistrați la 31 decembrie 2019, femeile au reprezentat 46,0% față de 44,7% la finele anului 2018, numărul acestora înregistrând o scădere de 10,6 mii persoane, mai mică față de cea corespunzătoare pentru bărbați (-20,5 mii persoane).

La sfârșitul lunii decembrie 2019, rata șomajului înregistrat a fost de 2,9% în raport cu populația activă civilă, respectiv cu 0,4 puncte procentuale mai mică față de aceeași perioadă a anului precedent.

Șomajul a afectat în mai mare măsură populația feminină, rata șomajului înregistrată la sfârșitul anului 2019 pentru femei, întrecând rata șomajului înregistrat pentru bărbați cu un 0,1 puncte procentuale.

Tabel 5.2.4. Numărul șomerilor înregistrați și rata șomajului înregistrat, la 31 decembrie

	2018			2019		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Șomeri înregistrați - total (persoane)	288896	159651	129245	257865	139239	118626
din care:						
- primar, gimnazial, profesional	218262	128343	89919	189271	109694	79577
- liceal și postliceal	56735	26107	30628	54958	24411	30547
- universitar	13899	5201	8698	13636	5134	8502
Rata șomajului înregistrat (%)	3,3	3,4	3,3	2,9	2,9	3,0

Sursa: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

Pe grupe de vârstă, ponderile cele mai mari au fost deținute de șomerii înregistrați de 40-49 ani (27,3% în anul 2019, respectiv 27,9%, în anul 2018), urmate fiind de cei cu vârste de 55 ani și peste (19,2% în anul 2019 față de 18,6%, în anul 2018) și categoria 50-55 ani (18,3% în anul 2019 față de 17,1% în anul 2018).

Șomerii tineri (sub 25 ani) au deținut o pondere de 12,6% în anul 2019, respectiv 11,8% în anul 2018, în totalul șomerilor înregistrați.

Se constată o creștere a ponderii celor tineri indemnizați (25,5% în anul 2019, față de 24,5% în anul 2018), în totalul șomerilor tineri.

Ponderea bărbaților a fost mai mare decât cea a femeilor în totalul șomerilor înregistrați (54,0% bărbați față de 46,0% femei, în anul 2019 și 55,3% bărbați față de 44,7% femei, în anul 2018).

Ca și în anul precedent, în rândul șomerilor înregistrați cu vârste de 55 ani și peste, în anul 2019, ponderea bărbaților a fost covârșitoare, 62,5%, respectiv 63,0%, în anul 2018. La nivelul aceleiași grupe de vârstă, în rândul șomerilor înregistrați indemnizați, ponderea bărbaților a fost de 56,2% în anul 2019, și 60,8% în anul 2018.

Tabel 5.2.5. Numărul șomerilor înregistrați, pe grupe de vârstă, la 31 decembrie

	2018			2019		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Șomeri înregistrați - total (persoane)	288896	159651	129245	257865	139239	118626
<i>din care:</i>						
sub 25 ani	34064	18800	15264	32354	17438	14916
25-29 ani	17255	10278	6977	12954	7439	5515
30-39 ani	53686	29630	24056	45356	24249	21107
40-49 ani	80733	41845	38888	70526	35740	34786
50-55 ani	49435	25233	24202	47057	23355	23702
peste 55 ani	53723	33865	19858	49618	31018	18600
<i>din care:</i>						
Șomeri indemnizați - total (persoane)	62004	28344	33660	58336	24927	33409
<i>din care:</i>						
sub 25 ani	8340	3771	4569	8249	3551	4698
25-29 ani	3148	1294	1854	2723	1004	1719
30-39 ani	10019	3800	6219	9175	3277	5898
40-49 ani	18015	7900	10115	16363	6602	9761
50-55 ani	12802	5696	7106	12854	5453	7401
peste 55 ani	9680	5883	3797	8972	5040	3932

Sursa: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

În profil teritorial, fenomenul șomajului înregistrat prezintă discrepanțe accentuate, cu un ecart de 7,1 puncte procentuale între valoarea cea mai mică și cea mai mare înregistrate la nivel de județ.

Astfel, la sfârșitul anului 2019 s-au înregistrat rate ridicate ale șomajului în județele: Vaslui (7,5%), Mehedinți (6,8%), Dolj (6,7%), Buzău (6,6%), Teleorman (6,3%), Galați (5,6%) și Olt (5,5%).

Cele mai scăzute rate ale șomajului au fost în județele: Ilfov (0,4%), Timiș (0,8%), Arad, Cluj și Municipiul București (1,2% fiecare).

6. VENITURILE ȘI CONSUMUL POPULAȚIEI

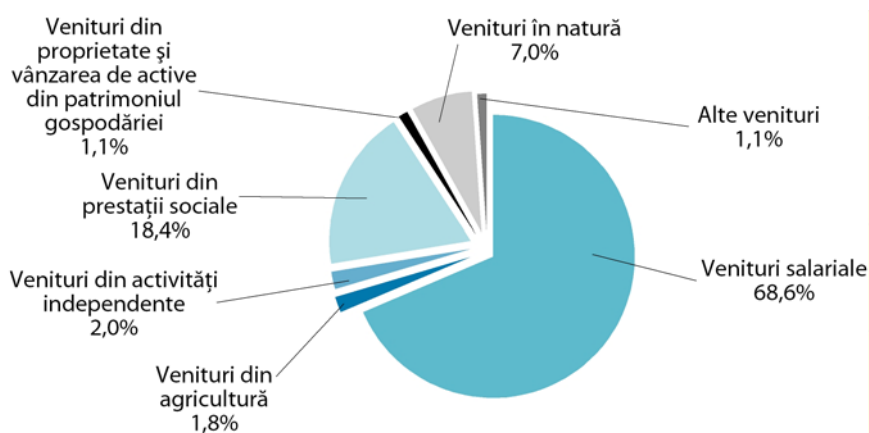
6.1. Nivelul și structura veniturilor populației

6.1.1. Veniturile totale

În anul 2019⁷⁾, veniturile totale - în termeni nominali - au fost de 4789,8 lei lunar pe gospodărie și de 1852,7 lei pe persoană.

Veniturile bănești, au reprezentat, și în acest an, principala sursă de formare a veniturilor totale, 4453,0 lei lunar pe o gospodărie și de 1722,4 lei pe persoană.

Grafic 6.1.1. Structura veniturilor totale ale gospodăriilor, pe surse de formare, în anul 2019

În structura veniturilor totale ale gospodăriilor se remarcă ponderea importantă a veniturilor în natură (7,0%), pe seama, în principal a contravalorii consumului de produse agroalimentare din resurse proprii (5,8%). Acestea din urmă sunt produse alimentare și nealimentare de proveniență agricolă care intră în consumul gospodăriei din producție proprie, din stoc, precum și din cele primite pentru munca prestată în alte gospodării, sau primite în dar de la rude, prieteni sau alte persoane. În modelul economic actual al gospodăriei din România, consumul de produse alimentare din producția proprie și al celor primite de la familia lărgită (părinți, frați, copii) constituie una din modalitățile de acoperire a nevoilor de consum ale gospodăriilor care se confruntă cu dificultăți financiare.

Salariile și celelalte venituri asociate lor, au format cea mai importantă categorie de venituri, având ponderea cea mai mare în veniturile totale ale gospodăriilor (68,6% din veniturile totale ale gospodăriilor).

Această situație, care contravine orientării spre piață a economiei, este legată de numărul relativ mic de salariați din componența gospodăriilor (0,9 salariați/gospodărie).

O altă categorie de venituri care a deținut o pondere importantă în structura veniturilor totale ale gospodăriilor, o reprezintă veniturile din prestații sociale (18,4%).

De menționat că, veniturile din agricultură (vânzările de produse agroalimentare, animale și păsări, prestarea unor munci agricole și încasări de la societăți și asociații agricole), veniturile din activități independente (comerț, prestări de servicii, practicarea unor meserii și profesii liberale), precum și cele din proprietate (dobânzi, dividende, chirii, arendă) au încă o pondere scăzută în veniturile totale ale gospodăriilor (3,9%).

6.1.1.1. Distribuția veniturilor

Nivelul și structura veniturilor unei gospodării sunt determinate de numărul persoanelor aducătoare de venit, în special de numărul persoanelor ocupate și de tipul de activitate pe care acestea o desfășoară. Și, evident, nivelul veniturilor gospodăriei depinde de poziția pe care membrii săi activi o dețin în ierarhia veniturilor corespunzătoare tipului de activitate desfășurată, adică de nivelul salariilor, al veniturilor din agricultură sau al celor realizate din activități neagricole independente.

Aceasta determină diferențe sensibile între veniturile diferitelor categorii de gospodării analizate. Astfel, dacă se au în vedere veniturile medii ale gospodăriilor grupate după statutul ocupațional al capului gospodăriei se

⁷⁾ Date statistice obținute prin "Ancheta Bugetelor de Familie (ABF)" desfășurată în perioada ianuarie – decembrie 2019. ABF asigură colectarea informațiilor necesare pentru evaluarea nivelului de trai al populației prin indicatori statistici privind veniturile, cheltuielile și consumul gospodăriilor.

poate constata că, cele mai mari venituri (7010,9 lei lunar) le realizează gospodăriile de salariați (cu 46,4% mai mari decât cele medii pe ansamblul gospodăriilor), iar cele mai mici (2597,9 lei lunar) gospodăriile de șomeri (cu 54,2% mai mici decât cele medii). Raportul dintre veniturile medii ale celor două categorii de gospodării a fost de 2,7 : 1

Tabel 6.1.1. Veniturile totale, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

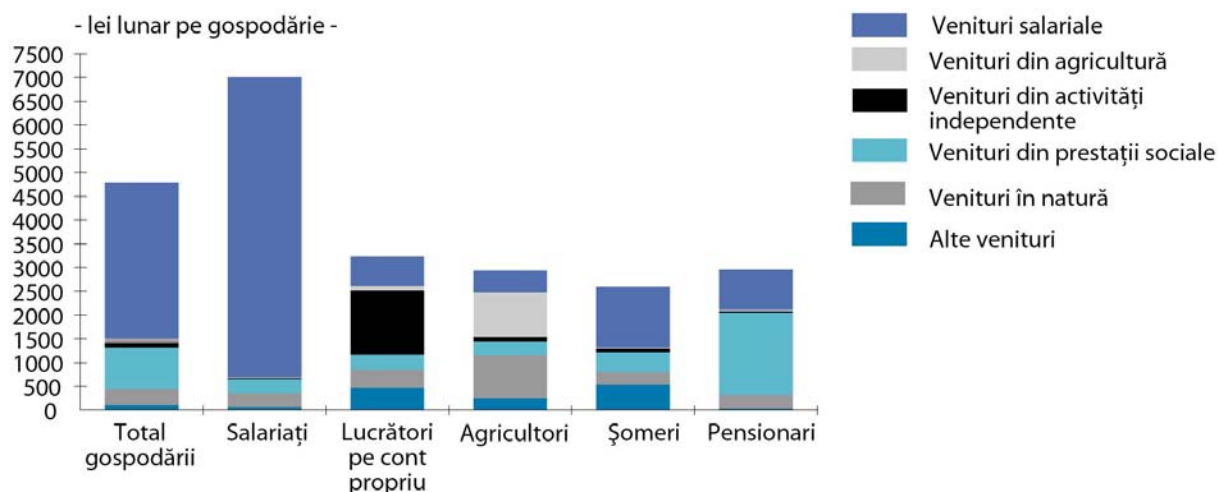
	Total gospodării	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Venituri totale, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	4789,8	7010,9	3234,0	2936,6	2597,9	2956,9
- medii lunare pe o persoană	1852,7	2436,5	955,3	884,2	828,5	1452,3
În % față de total gospodării						
- medii lunare pe o gospodărie	100,0	146,4	67,5	61,3	54,2	61,7
- medii lunare pe o persoană	100,0	131,5	51,6	47,7	44,7	78,4

Nivelul *per capita* al veniturilor este puternic influențat de numărul membrilor gospodăriei, în special de numărul copiilor aflați în întreținerea gospodăriei, de raportul de dependență economică aferent fiecărei gospodării.

Veniturile ce revin în medie pe o persoană – indicator asociat abordării veniturilor din perspectiva nivelului de trai – arată o diferențiere a veniturilor pe categorii de gospodării într-o anumită măsură modificată față de cea relevată de veniturile ce revin în medie pe o gospodărie⁸⁾.

Contribuția diferitelor surse la formarea veniturilor gospodăriilor este determinată de statutul ocupațional al persoanelor care compun gospodăriile, în principal de statutul capului gospodăriei, care se identifică, în cele mai multe cazuri, cu principalul aducător de venituri. Astfel, în cazul gospodăriilor de salariați principala sursă de venit o reprezintă veniturile salariale (90,1% din veniturile totale), la gospodăriile de pensionari – veniturile din prestații sociale (58,4%), la gospodăriile de lucrători pe cont propriu – veniturile din activități neagricole independente (41,7%), iar în cazul gospodăriilor de agricultori – veniturile din agricultură (31,7%) și contravaloarea consumului de produse agroalimentare din resurse proprii (29,8%).

Grafic 6.1.2. Veniturile totale ale gospodăriilor, pe surse de formare, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

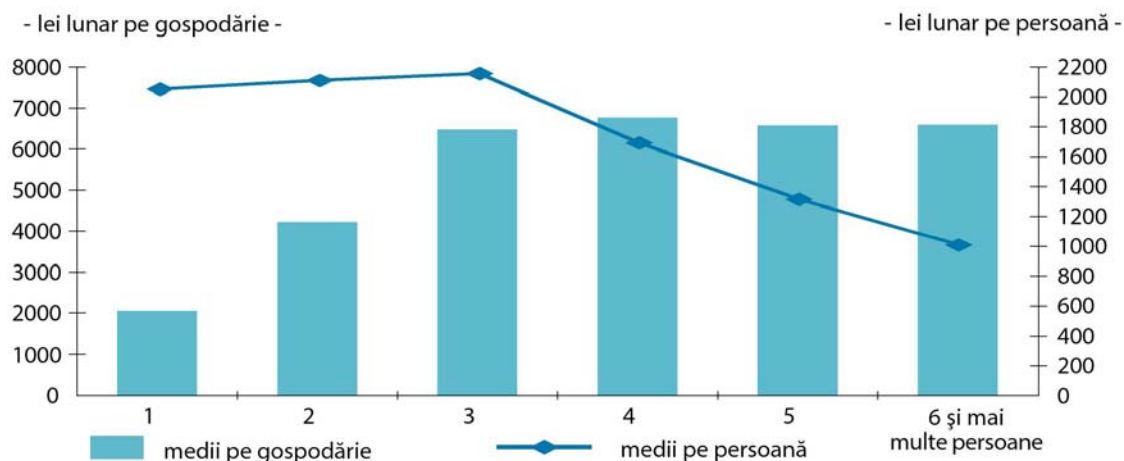

⁸⁾ În evaluarea comparativă a situației diferitelor categorii de populație, pe baza nivelului mediu al veniturilor acestor categorii de gospodării, trebuie să se aibă în vedere, faptul că, o mare parte a gospodăriilor sunt de fapt gospodării mixte, cuprinzând persoane care beneficiază de diferite tipuri de venituri. Prin urmare, veniturile ce revin în medie pe o gospodărie sau pe o persoană din categoriile analizate arată o situație economică a acestora mai mult sau mai puțin diferită de situația gospodăriilor "pure", adică a gospodăriilor care trăiesc numai din salarii sau numai din pensii. De exemplu, în gospodăriile de pensionari trăiesc și aduc venituri un număr mare de salariați (în anul 2019, din numărul total de persoane din gospodăriile de pensionari 12,4% au fost salariați) și întrucât salariile sunt în general, mai mari decât pensiile, veniturile gospodăriilor care cuprind salariați ridică media veniturilor gospodăriilor de pensionari.

La formarea veniturilor gospodăriilor de șomeri, veniturile caracteristice statutului capului gospodăriei – veniturile din prestații sociale – nu ocupă locul principal; veniturile gospodăriilor de șomeri provin din prestații sociale în proporție de 16,2%, din salarii în proporție de 49,2% și din resurse proprii în proporție de 8,5%.

Influența pe care mărimea gospodăriei și, mai ales, numărul de persoane întreținute o au asupra veniturilor *per capita* este evidențiată de analiza veniturilor medii ale gospodăriilor grupate după numărul persoanelor din gospodărie și a veniturilor medii ale gospodăriilor grupate după numărul copiilor.

Grafic 6.1.3. Veniturile totale ale gospodăriilor, după mărimea gospodăriei, în anul 2019

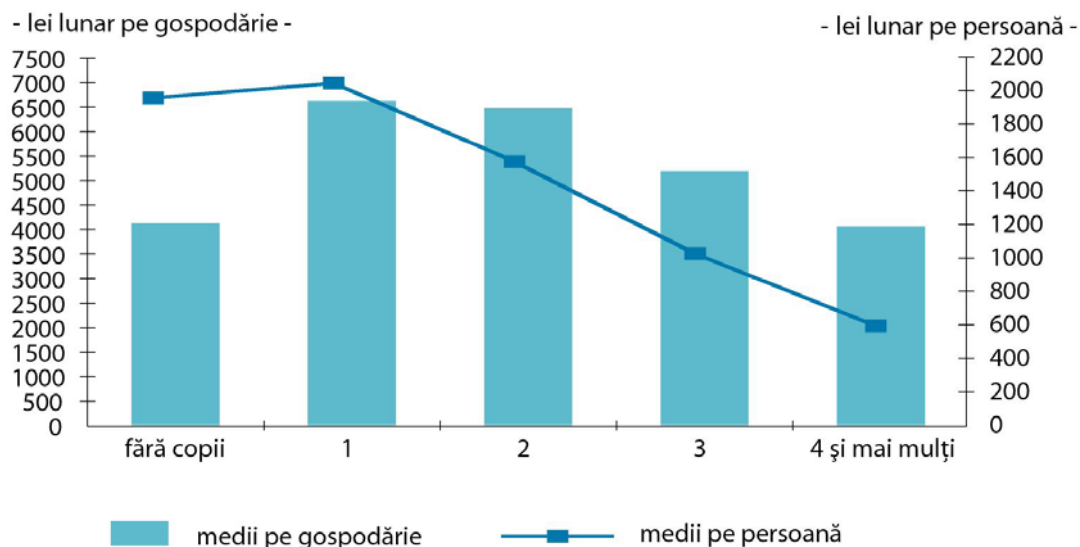
Veniturile ce revin în medie pe o persoană din gospodării de diferite dimensiuni scad, pe măsură ce numărul de persoane crește.

Veniturile gospodăriilor formate din două persoane și cele din gospodăriile formate din trei persoane au depășit, în anul 2019, nivelul veniturilor gospodăriilor formate din persoane singure (cu 2,8%, respectiv, cu 5,1%), iar pentru cele din gospodăriile formate din patru persoane, acestea s-au ridicat la 82,5%, cele din gospodăriile cu cinci persoane la 64,1%, iar cele din gospodăriile cu șase și mai mulți membri la 49,2%.

În anul 2019, veniturile medii pe o persoană din gospodăriile cu copii sub 18 ani în întreținere au fost cu 12,4% mai mici decât cele înregistrate în gospodăriile fără copii.

Veniturile *per capita* din gospodăriile cu un copil au depășit veniturile gospodăriilor fără copii (cu 4,5%), iar cele din gospodăriile cu doi copii au reprezentat 80,6% din veniturile gospodăriilor fără copii.

Grafic 6.1.4. Veniturile totale ale gospodăriilor, după numărul copiilor sub 18 ani, în anul 2019

Pe măsură ce numărul de copii din gospodărie crește, decalajul față de gospodăriile fără copii se adâncește. Astfel, veniturile gospodăriilor cu trei sau patru și mai mulți copii, înseamnă pentru gospodărie, un venit egal în medie cu 52,4%, respectiv 30,3% din veniturile gospodăriilor fără copii.

Diferențe de nivel și, mai ales, de structură între veniturile gospodăriilor s-au înregistrat și în funcție de mediul de rezidență. În anul 2019, veniturile medii pe gospodărie din mediul urban au fost cu 43,9% mai mari decât ale gospodăriilor din mediul rural.

În mediul urban, veniturile gospodăriilor au provenit în proporție de 75,9% din salarii, 16,9% din prestații sociale, veniturile în natură reprezentând 4,0% din total.

În mediul rural, principala sursă a veniturilor gospodăriilor a reprezentat-o producția agricolă, care a asigurat 17,5% din totalul veniturilor.

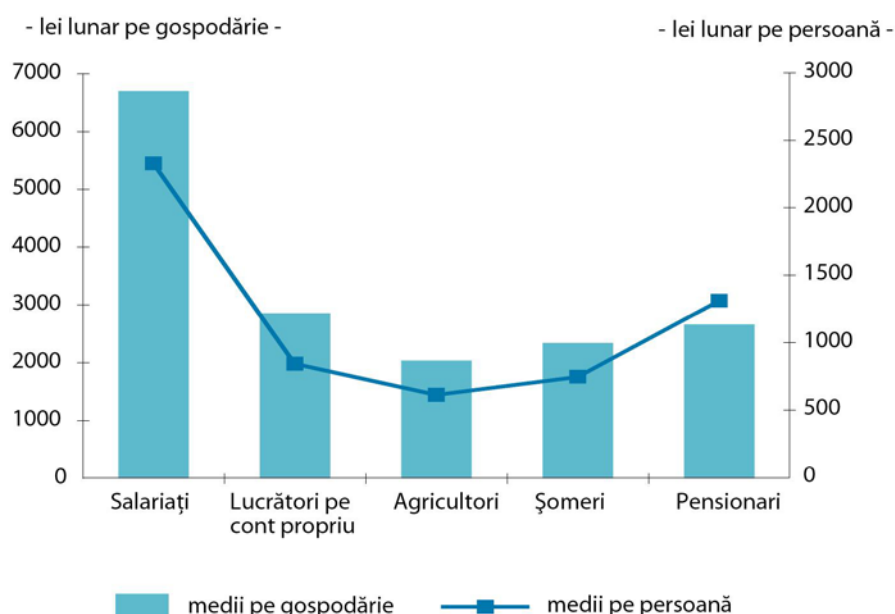
Cea mai mare parte a acestora a fost formată de contravaloarea consumului de produse agroalimentare din resurse proprii (12,7% din totalul veniturilor), veniturile bănești din agricultură asigurând numai 4,8% din totalul veniturilor gospodăriilor din mediul rural.

O contribuție importantă la formarea veniturilor gospodăriilor rurale a revenit și veniturilor salariale (55,0%) și celor din prestații sociale (21,2%).

6.1.2. Veniturile bănești

Veniturile bănești ale gospodăriilor analizate, care exprimă capacitatea, forța și posibilitatea acestora de a se implica în relațiile de piață, se caracterizează prin nivelul general relativ scăzut, chiar foarte scăzut în cazul unor categorii de gospodării, cu implicații asupra nivelului și structurii consumului, a capacității de economisire și a dezvoltării economiei naționale.

Grafic 6.1.5. Veniturile bănești pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

În anul 2019, nivelul mediu lunar al veniturilor bănești a fost de 4453,0 lei pe gospodărie (1722,4 lei pe persoană) și a reprezentat 93,0% din veniturile totale ale gospodăriilor.

Cele mai mari venituri bănești, medii lunare pe o gospodărie, le-au realizat gospodăriile de salariați (6705,4 lei), iar cele mai mici gospodăriile de agricultori (2037,8 lei), raportul dintre ele fiind de 3,3 : 1.

Veniturile bănești medii ale gospodăriilor din mediul urban au fost de 1,6 ori mai mari decât cele ale gospodăriilor din mediul rural și au reprezentat 96,0% din veniturile totale ale gospodăriilor urbane și 87,3% din cele ale gospodăriilor rurale.

6.1.2.1. Veniturile salariale

În anul 2019, veniturile brute realizate din salarii și alte drepturi salariale au fost de 3285,9 lei, în medie lunar pe o gospodărie și 1271,0 lei, în medie lunar pe o persoană.

În anul 2019, veniturile salariale brute ale gospodăriilor de salariați au fost de 6314,5 lei lunar pe o gospodărie (94,2% din veniturile bănești ale acestei categorii de gospodării), în condițiile în care numărul mediu de salariați ce a revenit pe o gospodărie de salariați a fost de 1,658.

Nivelul mult mai scăzut al veniturilor salariale obținute în medie de celelalte categorii de gospodării analizate, se explică, în principal, prin frecvența mai mică a salariaților în aceste gospodării (1278,2 lei lunar – șomeri; 844,4 lei lunar – pensionari; 620,5 lei lunar – lucrători pe cont propriu și 468,7 lei lunar – agricultori).

6.1.2.2. Veniturile din agricultură

Economia de subzistență, caracteristică gospodăriei agricole, este evidențiată de ponderea scăzută a veniturilor bănești din agricultură, care au reprezentat, în anul 2019, numai 2,0% din veniturile bănești, din care veniturile din vânzări de produse agroalimentare, animale și păsări au reprezentat 1,4%, iar veniturile din prestarea de muncă în agricultură 0,6%.

6.1.2.3. Veniturile din activități neagricole independente

În anul 2019, nivelul mediu pe o gospodărie al veniturilor din activități neagricole independente a fost de 95,6 lei lunar, asigurând 2,1% din veniturile bănești. Din totalul acestor venituri, 10,3% provin din comerț, 27,0% din prestări de servicii, 53,9% din meserii și 8,8% din profesii liberale și drepturi de proprietate intelectuală.

Această categorie de venituri a înregistrat nivelul mediu lunar cel mai mare, pentru gospodăriile de lucrători pe cont propriu în activități neagricole, iar cel mai mic, pentru cele de salariați.

Gospodăriile de lucrători pe cont propriu în activități neagricole au câștigat în medie din activități independente 1347,4 lei lunar (47,2% din veniturile lor bănești), din care cea mai mare parte a provenit din meserii (60,9%).

6.1.2.4. Veniturile din prestații sociale

În anul 2019, gospodăriile au beneficiat de prestații sociale al căror nivel mediu lunar a fost de 882,0 lei, contribuind la formarea veniturilor bănești în proporție de 19,8%.

Cea mai mare parte a acestor venituri o constituie pensiile (84,7%).

Pensiile de asigurări sociale de stat pentru limită de vârstă (inclusiv pensiile anticipate și anticipate parțial), pentru pierderea capacității de muncă și de urmaș au reprezentat 79,8%, pensiile de asigurări sociale pentru agricultori – 4,9%, pensiile IOVR fiind nesemnificative (sub 0,1%).

Prestațiile din fondul de șomaj au reprezentat 0,2% din ansamblul prestațiilor sociale.

Prestațiile familiale, care cuprind alocațiile pentru copii, alocațiile pentru susținerea familiei, precum și bursele de care beneficiază elevii și studenții, au format 8,5% din volumul prestațiilor sociale.

Prestațiile de asistență socială au deținut o pondere de 2,6% în ansamblul veniturilor din prestații sociale.

Nivelul veniturilor din prestații sociale, structura acestora și contribuția lor la formarea veniturilor gospodăriilor diferă de la o categorie de gospodării la alta. Astfel, veniturile din prestații sociale de care beneficiază gospodăriile de pensionari se ridică la 1727,0 lei lunar, din care 97,2% sunt pensii. Totuși, pensiile asigură peste jumătate (56,8%) din veniturile totale ale acestor gospodării, restul veniturilor fiind formate din salarii și alte drepturi salariale (28,6%), din contravaloarea consumului din resurse proprii (8,2%), din activități agricole și neagricole, din proprietate și alte venituri (6,4%).

Prestațiile sociale au format 40,8% și 31,3% din veniturile bănești ale gospodăriilor alcătuite din una, respectiv două persoane, cea mai mare parte a lor fiind pensii.

Ponderea prestațiilor sociale (în special a pensiilor) este mult mai mare în veniturile bănești ale gospodăriilor fără copii (27,5%), comparativ cu cea înregistrată în cazul gospodăriilor care au copii sub 18 ani în întreținere (7,7%).

6.1.3. Veniturile disponibile (nete)

Determinate prin scăderea din veniturile gospodăriilor a impozitelor asupra veniturilor și a contribuțiilor de asigurări sociale aflate în sarcina acestora, precum și a unor cheltuieli legate de producția gospodăriei (bănești și în natură), veniturile nete reprezintă acea parte a veniturilor care rămâne la dispoziția gospodăriilor pentru acoperirea cheltuielilor de consum și pentru economisire.

Nivelul relativ înalt al impozitelor și contribuțiilor plătite de gospodării, în special de cele care realizează venituri salariale, precum și cheltuielile făcute de gospodării pentru producția din gospodăria proprie, determină diferențe mari între veniturile totale și cele disponibile (nete).

La nivelul tuturor gospodăriilor, în anul 2019, veniturile nete medii pe o gospodărie au fost de 3309,4 lei lunar, cele medii pe persoană de 1280,1 lei, iar ponderea lor în veniturile totale de 69,1%.

Dintre categoriile de gospodării analizate, cele mai mici venituri medii nete s-au înregistrat în gospodăriile de agricultori (1894,4 lei lunar pe o gospodărie). Acestea au reprezentat 64,5% din veniturile totale ale acestei categorii de gospodării.

Veniturile medii nete pe o gospodărie de agricultori au reprezentat 57,2% din nivelul mediu al ansamblului gospodăriilor, iar veniturile medii nete ce revin pe o persoană 44,6%.

Tabel 6.1.2. Veniturile disponibile (nete), pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

	Total gospodării	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Venituri disponibile, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	3309,4	4364,1	2814,2	1894,4	2059,9	2497,3
- medii lunare pe o persoană	1280,1	1516,7	831,3	570,4	656,9	1226,5
<i>Pondere în veniturile totale, %</i>	69,1	62,2	87,0	64,5	79,3	84,5
În % față de total gospodării						
- medii lunare pe o gospodărie	100,0	131,9	85,0	57,2	62,2	75,5
- medii lunare pe o persoană	100,0	118,5	64,9	44,6	51,3	95,8

6.1.4. Câștigurile salariale⁹⁾ în sectorul formal

Câștigul salarial mediu brut lunar pe total economie în anul 2019 a fost 4853 lei.

Câștigul salarial mediu net lunar înregistrat la nivelul economiei naționale a fost 2986 lei, în creștere față de anul precedent cu 13,0%.

Indicele câștigului salarial real¹⁰⁾ a fost 108,8% pentru anul 2019, comparativ cu anul precedent.

Dacă la începutul anilor 2000, comparativ cu deceniul anterior, se înregistra un reviriment al valorii reale a câștigului salarial, abia în anul 2007 această valoare a depășit-o pentru prima dată pe cea înregistrată în anul 1990 (cu 11,8% față de anul 1990). În anul 2008 s-a înregistrat o valoare a indicelui câștigului salarial real de 130,3% față de anul 1990, iar în anii următori tendința a fost ușor descrescătoare.

Începând cu anul 2012, indicele câștigului salarial real și-a reluat tendința crescătoare, atingând valoarea maximă în anul 2019 (214,3% față de 1990). Astfel, comparativ cu anul precedent, în anul 2019 s-a înregistrat o creștere a indicelui câștigului salarial real cu 17,4 puncte procentuale, iar față de anul 2008 cu 84,0 puncte procentuale.

Comparativ cu media pe economie, câștigul salarial mediu net lunar din anul 2019 a fost mai mare cu 89,0% în informații și comunicații, cu 66,8% în intermediari financiare și asigurări, cu 65,7% în administrație publică, cu 46,8% în producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, cu 43,2% în industria extractivă, cu 31,9% în activități profesionale, științifice și tehnice, cu 24,5% în sănătate și asistență socială, respectiv cu 13,7% în învățământ.

⁹⁾ Conform prevederilor legislației naționale în vigoare (OUG nr. 79/2017 cu modificările și completările ulterioare), contribuțiile de asigurări sociale, respectiv cele de asigurări sociale de sănătate care cădeau în sarcina angajatorului au fost transferate în sarcina salariatului și, începând cu anul 2018, sunt suportate în totalitate de salariat, fiind reflectate în cuantumul brut al câștigului salarial. În consecință, indicatorul „câștigul salarial mediu brut lunar” produs și diseminat începând cu anul 2018 nu mai este comparabil cu seria de date anterioară. Aceste prevederi legale nu influențează comparabilitatea datelor pentru seria de „câștig salarial mediu net lunar”.

¹⁰⁾ Calculat ca raport între indicele câștigului salarial nominal net și indicele prețurilor de consum al populației.

Sub media pe economie s-au situat câștigurile salariale medii nete lunare din activitățile de hoteluri și restaurante (-42,2%), alte activități de servicii (-36,3%), agricultură, silvicultură și pescuit (-23,7%), activități de servicii administrative și activități de servicii suport (-23,3%), comerț (-20,0%), distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare (-18,6%), tranzacții imobiliare (-16,9%), activități de spectacole, culturale și recreative (-13,4%), industria prelucrătoare (-13,0%), transport și depozitare (-8,2%), respectiv construcții (-6,0%).

Față de anul 2018, creșteri ale câștigului salarial mediu net lunar s-au înregistrat în toate activitățile economice, cele mai semnificative regăsindu-se în construcții (+45,9%), învățământ (+20,4%), tranzacții imobiliare (+16,8%), activități de spectacole, culturale și recreative (+15,7%), producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (+14,9%), respectiv în activități profesionale, științifice și tehnice (+13,7%).

Diferențele salariale pe sexe ce apar în anumite activități economice sunt consecința influenței mai multor factori precum nivelul de calificare profesională al salariaților, poziția ierarhică la locul de muncă sau ocupația exercitată.

Astfel, se observă că femeile au câștigat în medie cu 2,4% mai puțin decât bărbații, realizând un câștig salarial mediu brut lunar de 4791 lei (față de 4909 lei al bărbaților). În expresie netă, femeile au câștigat cu 4,9%, respectiv cu 149 lei lunar mai puțin decât bărbații (2908 lei câștigul salarial mediu net al femeilor față de 3057 lei al bărbaților).

Față de media pe economie, câștigul salarial mediu net lunar al femeilor a reprezentat 97,4% din cel al tuturor salariaților.

Bărbaților le revin câștiguri salariale medii nete lunare superioare femeilor în majoritatea activităților economice, cele mai mari diferențe (peste 20,0%) regăsindu-se în intermediari financiare și asigurări (39,1%), industria prelucrătoare (25,5%), alte activități de servicii (25,2%), informații și comunicații (23,0%) și comerț (20,6%).

Tabelul 6.1.3. Câștigul salarial mediu lunar net, pe activități economice

- lei/persoană -

CAEN Rev.2	Câștigul salarial mediu lunar net			
	2018		2019	
	Total	din care: Femei	Total	din care: Femei
Total	2642	2615	2986	2908
Agricultură, silvicultură și pescuit	2138	2100	2277	2219
Industria	2438	2150	2710	2367
Industria extractivă	3789	3855	4276	4671
Industria prelucrătoare	2342	2089	2597	2289
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	3815	3645	4384	4238
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	2221	2254	2432	2441
Construcții	1924	2174	2807	2846
Comerț	2228	2037	2389	2178
Transport și depozitare	2450	2519	2742	2837
Hoteluri și restaurante	1565	1530	1726	1682
Informații și comunicații	5202	4646	5645	4955
Intermedieri financiare și asigurări	4532	4058	4980	4456
Tranzacții imobiliare	2125	2130	2481	2522
Activități profesionale, științifice și tehnice	3462	3414	3938	3865
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	2077	2337	2290	2548
Administrație publică ¹⁾	4407	4515	4948	5069
Învățământ	2821	2761	3396	3328
Sănătate și asistență socială	3388	3335	3717	3653
Activități de spectacole, culturale și recreative	2236	2149	2587	2512
Alte activități de servicii	1752	1601	1903	1709

¹⁾ Exclusiv forțele armate și personalul asimilat (Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Român de Informații etc.).

Sursa: Cercetarea statistică privind costul forței de muncă.

6.1.5. Disparități în profil teritorial

În profil teritorial, pe județe, câștigul salarial mediu net lunar în anul 2019 s-a situat sub media pe economie în 37 dintre județe. Cele mai scăzute câștiguri s-au înregistrat în județele Harghita (2349 lei, cu 21,3% mai puțin decât media pe economie), Teleorman (2360 lei, cu 21,0% mai puțin decât media pe economie), Covasna (2379 lei, cu 20,3% mai puțin decât media pe economie), Bihor (2385 lei, cu 20,1% mai puțin decât media pe economie), respectiv Vrancea (2389 lei, cu 20,0% mai puțin decât media pe economie).

La polul opus, cu cele mai ridicate valori ale câștigurilor salariale medii nete lunare s-au situat Municipiul București (4068 lei, cu 36,2% peste media pe economie), respectiv județele Cluj (3449 lei, cu 15,5% peste media pe economie) și Timiș (3310 lei, cu 10,9% peste media pe economie).

Față de anul 2018, câștigul salarial mediu net lunar a crescut în toate regiunile de dezvoltare, cea mai mare creștere fiind în regiunea Nord-Est (+15,4%), iar cea mai mică în regiunea București-Ilfov (+10,9%). Aceasta din urmă este singura regiune al cărei câștig salarial mediu net lunar s-a situat peste nivelul mediu pe economie (+32,2%), celelalte regiuni având câștiguri salariale medii nete lunare sub nivelul mediu pe economie; nivelul cel mai scăzut s-a înregistrat în regiunea Sud-Est (-14,6% față de nivelul mediu pe economie).

6.2. Nivelul și structura cheltuielilor populației

6.2.1. Cheltuielile totale

În anul 2019¹¹⁾, cheltuielile totale ale gospodăriilor au fost, în medie, de 4091,8 lei lunar pe gospodărie și de 1582,7 lei pe persoană și au reprezentat 85,4% din veniturile totale.

Tabel 6.2.1. Cheltuielile totale, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

	Total gospodării	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	4091,8	6003,2	2850,0	2751,7	2431,5	2453,3
- medii lunare pe o persoană	1582,7	2086,3	841,9	828,5	775,4	1204,9
<i>Pondere în veniturile totale, %</i>	85,4	85,6	88,1	93,7	93,6	83,0
În % față de total gospodării						
- medii lunare pe o gospodărie	100,0	146,7	69,7	67,2	59,4	60,0
- medii lunare pe o persoană	100,0	131,8	53,2	52,3	49,0	76,1

Dintre categoriile de gospodării analizate, nivelul cel mai înalt al cheltuielilor totale, medii pe o persoană (2086,3 lei lunar) a fost realizat de gospodăriile de salariați, care dispun și de veniturile cele mai mari, iar cel mai scăzut de gospodăriile de șomeri (775,4 lei lunar).

Niveluri scăzute și sub media pe ansamblul gospodăriilor s-au înregistrat și în gospodăriile de lucrători pe cont propriu în activități neagricole, agricultori și pensionari.

6.2.1.1. Principalele componente

Principalele destinații ale cheltuielilor efectuate în gospodării sunt consumul de bunuri alimentare, nealimentare, servicii și transferurile către administrația publică și privată și către bugetele asigurărilor sociale, sub forma impozitelor, cotizațiilor și contribuțiilor, precum și acoperirea unor nevoi legate de producția gospodăriei (hrana animalelor și păsărilor, plata muncii pentru producția gospodăriei, produse pentru înșămânțat, servicii veterinare etc.).

În structura pe destinații a cheltuielilor sunt incluse și cheltuielile pentru investiții, constând în cumpărarea sau construcția de locuințe, cumpărarea de terenuri și echipament necesar producției gospodăriei, cumpărarea de acțiuni etc..

O componentă a cheltuielilor gospodăriilor - legată de consum, dar evidențiată distinct în structura cheltuielilor - o reprezintă cheltuielile efectuate pentru acea parte a produselor alimentare și băuturilor cumpărate în vederea consumului, care nu sunt consumate în perioada de referință, rămânând în stoc sau fiind date în prelucrare sau date ca hrană pentru animale etc..

Principala destinație a cheltuielilor gospodăriilor - consumul - a deținut în anul 2019, în medie pe ansamblul gospodăriilor, 61,0% din cheltuielile totale.

¹¹⁾ Date statistice obținute prin "Ancheta Bugetelor de Familie (ABF)" desfășurată în perioada ianuarie - decembrie 2019. ABF asigură colectarea informațiilor necesare pentru evaluarea nivelului de trai al populației prin indicatori statistici privind veniturile, cheltuielile și consumul gospodăriilor.

Tabel 6.2.2. Cheltuielile totale pe destinații și categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

- medii lunare pe o gospodărie, lei -

	Gospodării de:					
	Total gospodării	Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale	4091,8	6003,1	2850,0	2751,7	2431,5	2453,3
Cheltuieli totale de consum	2497,1	3190,6	2302,7	1930,5	1843,5	1885,0
din care:						
- cheltuieli bănești de consum	2286,7	2999,3	2033,2	1489,7	1640,8	1693,8
- contravaloarea consumului din resurse proprii	210,4	191,3	269,5	440,8	202,7	191,2
Produse alimentare și băuturi neconsumate	67,4	77,4	65,7	51,8	41,7	60,6
Cheltuieli pentru investiții	23,0	24,6	75,5	29,8	3,6	13,9
Cheltuieli totale de producție	88,5	45,5	101,2	523,1	20,9	74,1
Impozite, contribuții, cotizații, taxe	1349,9	2583,5	257,9	190,7	510,6	359,4
Alte cheltuieli	65,9	81,5	47,0	25,8	11,2	60,3

Cheltuielile de consum au reprezentat 2497,1 lei lunar pe o gospodărie, iar cheltuielile bănești pentru cumpărarea de produse alimentare (inclusiv cheltuielile în unitățile de alimentație publică), nealimentare și pentru plata serviciilor 2286,7 lei lunar (55,9% din cheltuielile totale).

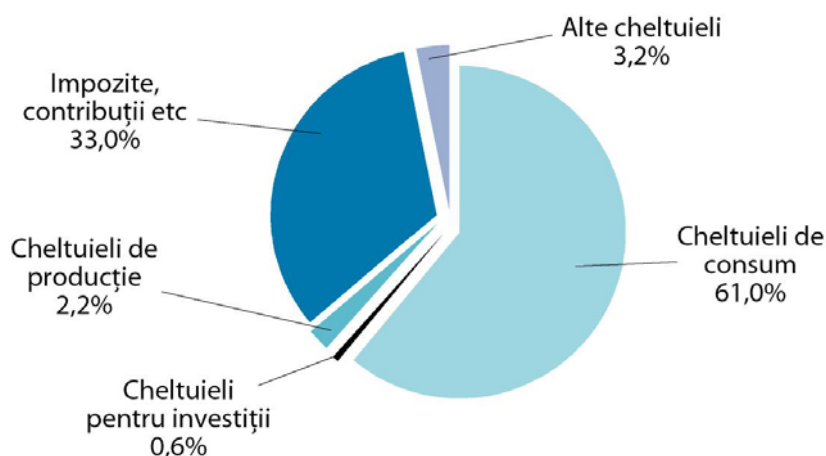
Cealaltă parte a cheltuielilor de consum, contravaloarea consumului uman din resurse proprii (acele produse alimentare și nealimentare din resurse proprii care sunt consumate de membrii gospodăriei) a fost egală cu 210,4 lei pe gospodărie și a reprezentat 5,1% din cheltuielile totale.

În anul 2019, cheltuielile pentru producția gospodăriei au reprezentat 2,2% din cheltuielile totale, din care 0,5% au revenit cheltuielilor bănești, iar 1,7% contravalorii consumului productiv din resurse proprii (furaje, semințe etc.) utilizate pentru producția gospodăriei. Acestea din urmă au însumat, în medie, 88,5 lei lunar pe gospodărie.

În anul 2019, impozitele asupra veniturilor, contribuțiile la bugetele de asigurări sociale, cotizațiile și alte impozite și taxe, au deținut o pondere de 33,0% din cheltuielile totale, ridicându-se în medie, la suma de 1349,9 lei lunar pe o gospodărie, din care impozitul pe salariu a reprezentat 14,6%, iar contribuțiile de asigurări sociale (pentru pensie, la fondul de șomaj și pentru asigurările de sănătate) 84,8% din totalul impozitelor.

Cheltuielile pentru investiții au fost și în anul 2019 foarte mici, reprezentând numai 0,6% din cheltuielile totale. Este un semnal și în anul 2019, cu privire la capacitatea extrem de scăzută a gospodăriilor de a economisi. Necesitatea acoperirii prioritare a cheltuielilor impuse de producția în gospodărie, a plății impozitelor și contribuțiilor de asigurări sociale și a satisfacerii nevoilor de bază de consum lasă prea puține resurse pentru investiții.

Grafic 6.2.1. Structura cheltuielilor totale ale gospodăriilor, în anul 2019

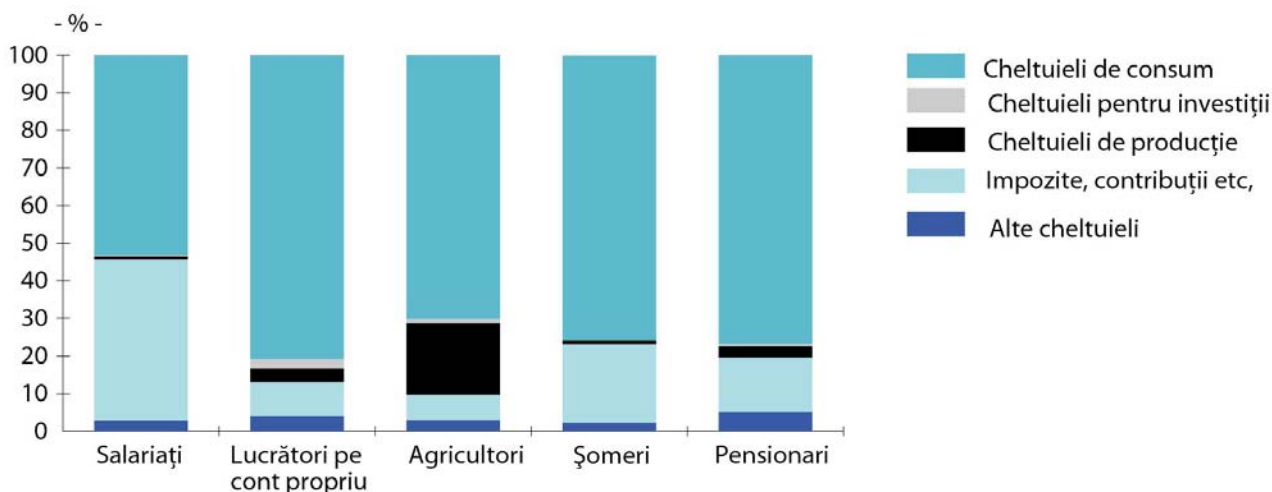
6.2.1.2. Diferențe privind structura cheltuielilor

Structura pe destinații a cheltuielilor prezintă diferențe importante între categoriile de gospodării analizate, mai ales în ceea ce privește ponderea transferurilor și a cheltuielilor pentru producția gospodăriei, a cheltuielilor bănești de consum și a consumului din resurse proprii, diferențe strâns legate de nivelul veniturilor salariale și al contravalorii consumului din resurse proprii, ca și de ponderea lor în veniturile gospodăriilor.

Impozitele, contribuțiile, cotizațiile, taxele dețin o pondere mare în cheltuielile totale ale gospodăriilor în ale căror venituri predomină veniturile salariale. Astfel, în anul 2019, ponderea acestora în cheltuielile totale a fost de 43,0% pentru gospodăriile de salariați, comparativ cu 21,0% la cele de șomeri, 14,7% la cele de pensionari, 9,0% la cele de lucrători pe cont propriu în activități neagricole și numai 6,9% în cazul gospodăriilor de agricultori.

De altfel, în anul 2019, cuantumul mediu al transferurilor aflate în sarcina gospodăriilor de salariați a fost de 13,6 ori mai mare decât al celor plătite de gospodăriile de agricultori, de 10,0 ori mai mare decât transferurile plătite de gospodăriile de lucrători pe cont propriu în activități neagricole, de 7,2 ori mai mare decât al celor de pensionari și de 5,1 ori mai mare decât al gospodăriilor de șomeri.

Grafic 6.2.2. Structura cheltuielilor totale, pe destinații și categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

Ponderea transferurilor în cheltuielile totale este mai mare la gospodăriile formate din trei sau patru persoane (38,6%, respectiv 37,1%), care cuprind în general mai mulți salariați.

O pondere mai mică a transferurilor se regăsește la gospodăriile singure (1 persoană – 22,0%), unde predomină cele de pensionari, precum și la gospodăriile formate din șase și mai multe persoane (26,3%), unde proporția gospodăriilor al căror cap de gospodărie este o persoană neocupată sau agricultor este mai mare decât proporția gospodăriilor de salariați. Din aceleași motive, care țin de frecvența gospodăriilor de salariați în totalul gospodăriilor din fiecare grupă, ponderea transferurilor este, în medie, mai mare în cazul gospodăriilor cu copii (37,5%), decât în cazul gospodăriilor fără copii (30,1%), fiind însă considerabil mai mică în cazul celor cu patru și mai mulți copii (15,4%).

Pe medii, se înregistrează diferențe relativ mari de nivel și pondere a transferurilor între urban și rural.

Cuantumul impozitelor, contribuțiilor etc., plătite în medie de o gospodărie din mediul urban a fost de două ori mai mare decât al celor plătite de gospodăriile din mediul rural, iar ponderea lor în totalul cheltuielilor a fost de 37,1% și respectiv, de 25,6%.

Cheltuielile pentru producția gospodăriei sunt considerabil mai mari, în cazul gospodăriilor care își asigură din resurse proprii o parte însemnată a nevoilor de consum.

În anul 2019, cele mai mari cheltuieli au fost cele efectuate de gospodăriile de agricultori: 523,1 lei lunar în medie pe o gospodărie (19,0% din cheltuielile totale ale acestor gospodării).

Un nivel relativ înalt s-a înregistrat și în cazul gospodăriilor de lucrători pe cont propriu în activități neagricole: 101,2 lei (3,6%).

Gospodăriile de salariați au cheltuit pentru producția gospodăriei în medie 0,8% din totalul cheltuielilor, iar cele de pensionari și de șomeri 3,0%, respectiv 0,9%.

Cheltuielile pentru investiții au înregistrat, în medie, la toate categoriile de gospodării analizate, niveluri practic neglijabile, ponderea acestora în cheltuielile totale fiind de numai 0,6%.

6.2.2. Cheltuielile bănești

Cheltuielile totale ale gospodăriilor includ două componente de natură diferită: *cheltuielile bănești și contravaloarea consumului din resurse proprii*.

Cheltuielile bănești cuprind cheltuielile pentru cumpărarea bunurilor și plata serviciilor de consum și a celor folosite pentru producția gospodăriei, pentru investiții, pentru plata impozitelor, contribuțiilor, cotizațiilor, precum și a altor cheltuieli.

În anul 2019, nivelul mediu al cheltuielilor bănești a fost de 3814,0 lei pe o gospodărie și de 1475,3 lei pe o persoană, iar ponderea lor în cheltuielile totale a reprezentat, în medie pe ansamblul gospodăriilor 93,2%.

Contravaloarea consumului din resurse proprii, în anul 2019, a însumat, în medie 277,9 lei pe o gospodărie și 107,5 lei pe o persoană, reprezentând 6,8% din cheltuielile totale.

Nivelul cheltuielilor bănești și ponderea lor în cheltuielile totale diferă considerabil de la o categorie de gospodării la alta, evident sub influența mărimii veniturilor bănești și a măsurii în care gospodăriile pot să completeze veniturile bănești cu resurse din producția proprie sau cu resurse atrase.

În anul 2019, dintre categoriile de gospodării analizate, nivelul mediu cel mai mare al cheltuielilor bănești (5779,0 lei lunar) s-a înregistrat la gospodăriile de salariați, cu o pondere în cheltuielile totale de 96,3%, iar cel mai mic (1877,6 lei lunar) la gospodăriile de agricultori (68,2% din cheltuielile totale).

Tabel 6.2.3. Cheltuielile bănești, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

	Total gospodării	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli bănești, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	3814,0	5779,0	2493,9	1877,6	2211,5	2210,0
- medii lunare pe o persoană	1475,3	2008,4	736,7	565,3	705,3	1085,4
<i>Pondere în cheltuielile totale, %</i>	93,2	96,3	87,5	68,2	91,0	90,1
În % față de total gospodării						
- medii lunare pe o gospodărie	100,0	151,5	65,4	49,2	58,0	57,9
- medii lunare pe o persoană	100,0	136,1	49,9	38,3	47,8	73,6

Nivelul cheltuielilor bănești ce revine în medie pe o persoană este puternic influențat de mărimea gospodăriei și, mai ales, de numărul copiilor aflați în întreținerea gospodăriei. Astfel, dacă la gospodăriile formate din una, două sau trei persoane se înregistrează niveluri apropiate ale cheltuielilor bănești pe persoană, în cazul gospodăriilor formate din patru, cinci sau șase și mai multe persoane, cuantumul cheltuielilor descrește progresiv la 77,7%, 57,6% și, respectiv, 42,1% din cel înregistrat în medie de gospodăriile formate din persoane singure.

Cheltuielile bănești efectuate de gospodăriile cu copii sunt în medie cu 10,3% mai mici decât cele efectuate de gospodăriile fără copii, cele ale gospodăriilor cu un copil ușor mai mari (cu 7,9%), în timp ce gospodăriile cu doi, trei sau patru și mai mulți copii își pot permite să cheltuiască în medie pe o persoană sume care reprezintă 82,2%, 51,7% și 27,4% comparativ cu nivelul înregistrat în medie de gospodăriile fără copii.

Cheltuielile bănești ale gospodăriilor din mediul rural de 1059,9 lei lunar pe persoană s-au ridicat numai la 57,9% din nivelul celor realizate în mediul urban. Ponderea lor în cheltuielile totale ale gospodăriilor urbane a fost de 96,8%, iar în cheltuielile gospodăriilor rurale de 86,8%.

6.2.3. Cheltuielile de consum

Cea mai mare parte a cheltuielilor gospodăriilor este alocată pentru consum. Mărimea și structura cheltuielilor de consum ale gospodăriilor sunt în funcție directă de nivelul veniturilor. Există însă și alți factori care diferențiază nivelul și structura cheltuielilor de consum, factori ale căror efecte se cumulează la nivelul gospodăriilor în funcție de diferite caracteristici.

Tabel 6.2.4. Nivelul cheltuielilor totale de consum, pe categorii de gospodărie, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

- lei lunar -

	Total gospodărie	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale de consum						
- medii pe o gospodărie	2497,1	3190,6	2302,7	1930,5	1843,5	1885,0
- medii pe o persoană	965,9	1108,8	680,2	581,2	587,9	925,8
Cheltuieli bănești de consum						
- medii pe o gospodărie	2286,7	2999,3	2033,2	1489,7	1640,8	1693,8
- medii pe o persoană	884,5	1042,3	600,6	448,5	523,3	831,9

Cheltuielile totale de consum cuprind, în proporții diferite, două componente: cumpărările de pe piață, care înseamnă cheltuieli bănești și contravaloarea consumului din resurse proprii.

În raport cu nivelul mediu al cheltuielilor totale de consum înregistrat pe ansamblul gospodăriilor (965,9 lei lunar pe persoană) numai cel al gospodăriilor de salariați a depășit media cu 14,8%; iar cel al gospodăriilor de pensionari, a fost foarte apropiat de medie (mai mic doar cu 4,1%). Celelalte categorii de gospodărie analizate situându-se sub medie: la agricultori cu 39,8%, la șomeri cu 39,1%, și la lucrători pe cont propriu cu 29,6%.

6.2.3.1. Cheltuielile pentru consumul alimentar, nealimentar și de servicii

În anul 2019, cheltuielile pentru consumul alimentar (909,1 lei lunar pe o gospodărie) au deținut, pe ansamblul gospodăriilor, o pondere de 36,4% din totalul cheltuielilor de consum.

În medie, pe ansamblul gospodăriilor, ponderea cheltuielilor pentru mărfuri nealimentare (952,2 lei lunar pe o gospodărie), în totalul cheltuielilor de consum, a fost de 38,1%. Amplitudinea variației acestei ponderi pe categoriile de gospodărie analizate, în funcție de statutul ocupațional al capului gospodăriei, a fost de 7,9 puncte procentuale, cea mai înaltă pondere înregistrându-se la gospodăriile de salariați (39,9%), iar cea mai scăzută la cele de șomeri (32,0%).

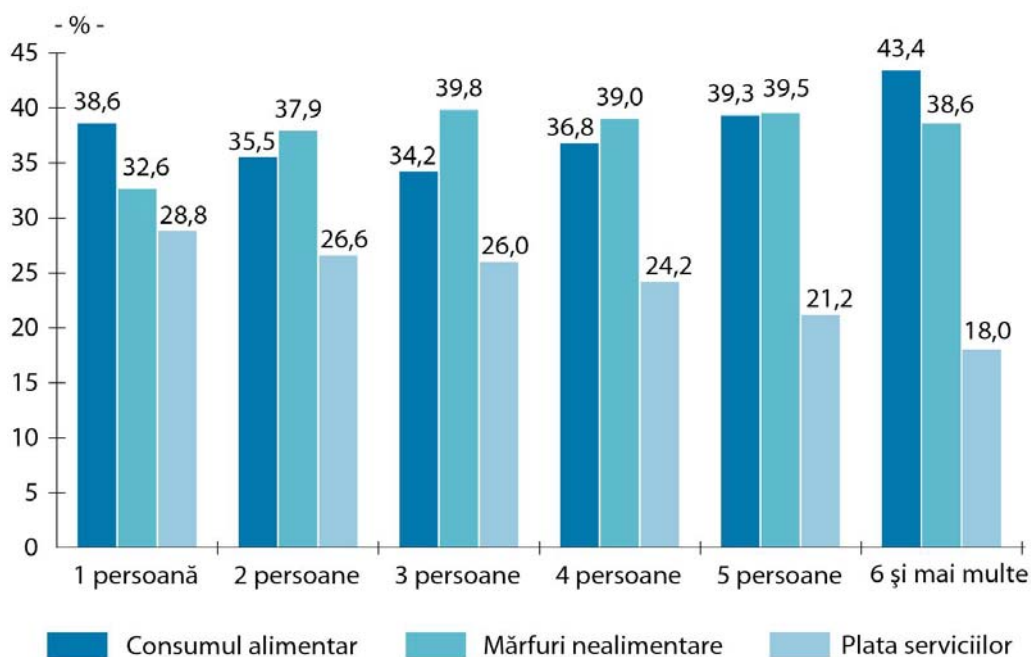
Tabel 6.2.5. Nivelul și structura cheltuielilor totale de consum, pe categorii de gospodărie, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

	Total gospodărie	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale de consum, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	2497,1	3190,6	2302,7	1930,5	1843,5	1885,0
din care, în % pentru:						
- consumul alimentar	36,4	33,5	41,6	47,8	43,5	38,8
- mărfuri nealimentare	38,1	39,9	36,3	34,7	32,0	36,1
- plata serviciilor	25,5	26,6	22,1	17,5	24,5	25,1

Cheltuielile pentru plata serviciilor dețin, în medie pe ansamblul gospodăriilor (635,8 lei lunar), o pondere de 25,5% în totalul cheltuielilor de consum.

Un factor important care diferențiază cheltuielile de consum pe o persoană din gospodărie este mărimea gospodăriei, respectiv numărul de persoane care compun gospodăria.

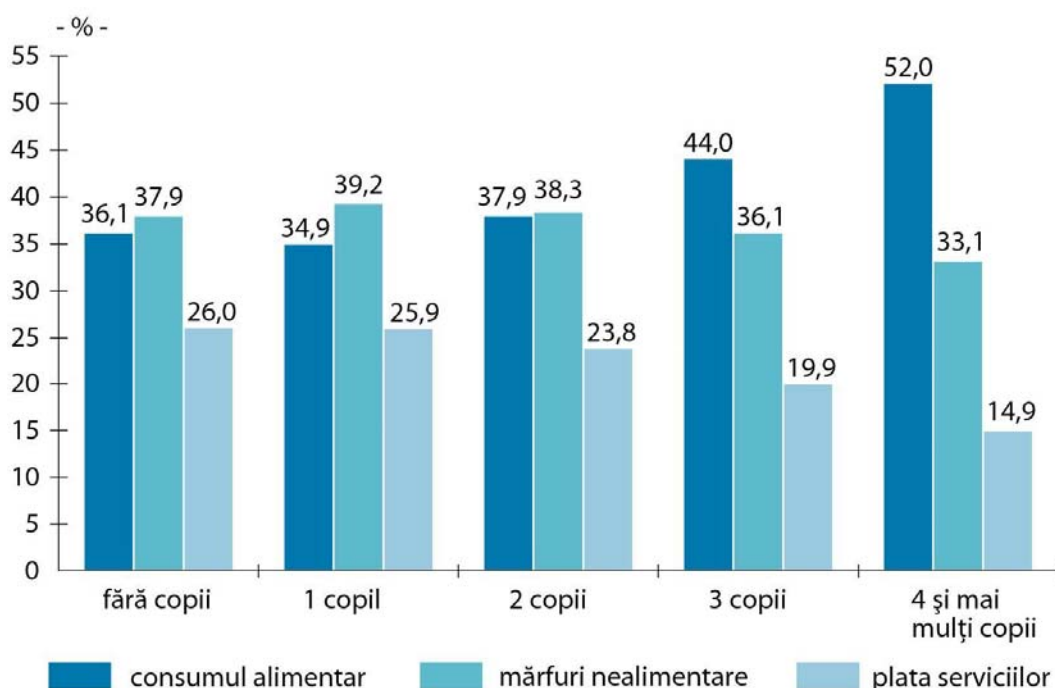
Grafic 6.2.3. Structura cheltuielilor totale de consum, după mărimea gospodăriei, în anul 2019

Astfel, în anul 2019, cheltuielile totale de consum, medii pe o persoană din gospodărie (965,9 lei lunar), descresc odată cu creșterea numărului persoanelor care compun gospodăria, încât acest indicator calculat pentru gospodăriile formate din 6 și mai multe persoane reprezintă 40,2% din cel determinat pentru gospodăriile formate dintr-o singură persoană și 56,1% din media pentru total gospodărie.

Numărul de copii sub 18 ani aflați în întreținere constituie, de asemenea, un factor important de diferențiere a nivelului cheltuielilor de consum ce revine pe o persoană din gospodărie.

Grafic 6.2.4. Structura cheltuielilor totale de consum, după numărul copiilor sub 18 ani, în anul 2019

Într-o gospodărie cu 4 și mai mulți copii, cheltuielile de consum, medii pe o persoană au fost de 2,7 ori mai mici decât într-o gospodărie fără copii și au reprezentat mai puțin de jumătate (39,8%) din media pe total gospodărie.

Unele particularități în ceea ce privește mărimea și, mai ales, structura cheltuielilor de consum sunt determinate de mediul de rezidență.

Una dintre acestea se referă la faptul că, în condițiile în care, nivelul cheltuielilor totale de consum medii lunare pe o gospodărie a fost mai mare în mediul urban cu 592,8 lei, cel pentru consumul alimentar a fost mai mare numai cu 55,2 lei.

Aceasta derivă din faptul că, în gospodăriile din mediul rural, 34,0% din cheltuielile pentru consumul alimentar reprezintă contravaloarea consumului din resurse proprii. Și pentru gospodăriile din mediul urban consumul de produse alimentare din resurse proprii joacă un rol important, acoperind 15,4% din cheltuielile de consum alimentar.

Tabel 6.2.6. Nivelul și structura cheltuielilor totale de consum, pe medii de rezidență, în anul 2019

	Total gospodărie	din care, în mediul:	
		Urban	Rural
Cheltuieli totale de consum, lei			
- medii lunare pe o gospodărie	2497,1	2754,2	2161,3
<i>din care: cheltuieli bănești de consum, lei</i>			
- medii lunare pe o gospodărie	2286,7	2611,0	1863,2
În % din cheltuieli totale de consum			
- consumul alimentar	36,4	33,9	40,6
- mărfuri nealimentare	38,1	37,4	39,3
- plata serviciilor	25,5	28,7	20,1

O altă particularitate rezidă din diferența semnificativă dintre gospodăriile din urban și cele din rural, în ceea ce privește structura cheltuielilor pe categorii de bunuri și servicii.

În gospodăriile din mediul rural, cea mai mare parte a cheltuielilor gospodăriilor au fost pentru consumul alimentar (40,6%), iar cea mai mică pentru servicii (20,1%).

Structura cheltuielilor de consum a gospodăriilor din mediul urban este mai echilibrată, consumul alimentar absorbind mai puțin (33,9%), iar serviciile substanțial mai mult (28,7%) din totalul cheltuielilor de consum.

6.2.3.2. Principalele destinații ale cheltuielilor totale de consum

Conform Clasificării standard pe destinații a cheltuielilor de consum (COICOP), produsele alimentare și băuturile nealcoolice dețin, în medie, 32,5% din consumul gospodăriilor.

O altă componentă a consumului, cu pondere relativ mare în cheltuieli, este legată de locuință. Acestea i s-a alocat 22,2% din cheltuielile de consum, cea mai mare parte a acestora fiind absorbită de consumul de utilități necesar funcționării și încălzirii locuinței (apă, energie electrică și termică, gaze naturale și alți combustibili), care presupune cheltuieli în mare măsură obligatorii pentru gospodării (16,1%).

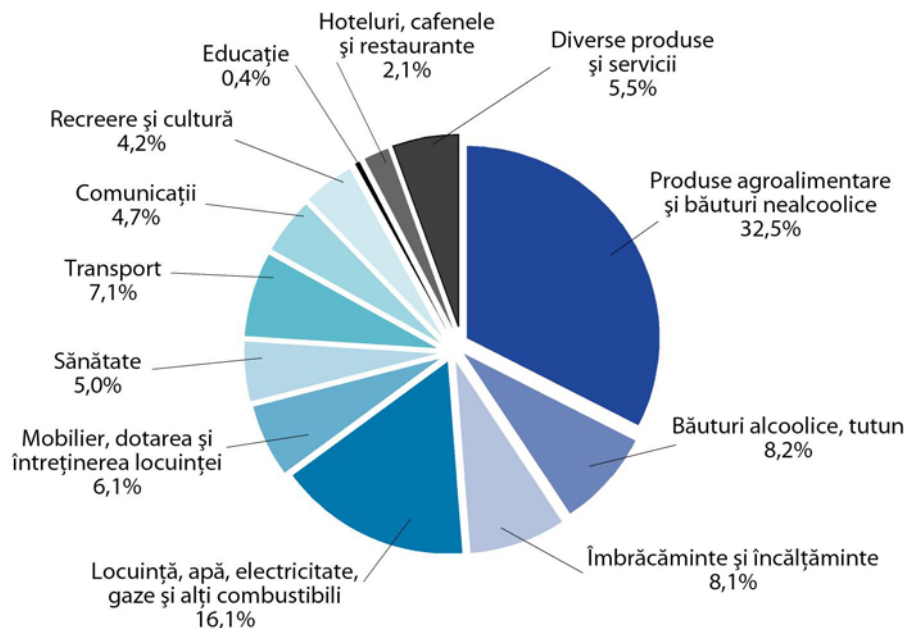
În schimb, cheltuielile implicate de dotarea și întreținerea locuinței au o pondere mult mai scăzută (6,1%).

Cheltuielile efectuate de gospodării pentru sănătate și mai ales cele pentru educație înregistrează un nivel scăzut, în special datorită faptului că, satisfacerea acestor nevoi ale membrilor gospodăriilor se realizează în cea mai mare parte prin servicii publice de care aceștia beneficiază în cadrul sistemului asigurărilor sociale sau gratuit.

Nivelul mediu cel mai scăzut al cheltuielilor pentru locuință, precum și al celor pentru diverse produse și servicii se înregistrează în cazul gospodăriilor de agricultori.

Cheltuielile efectuate de aceste gospodării pentru sănătate sunt mai mici decât jumătatea celor înregistrate pe ansamblul gospodăriilor, iar cele pentru educație, reprezintă o zecime din valoarea acestor cheltuieli.

Grafic 6.2.5. Structura cheltuielilor totale de consum, pe destinații, în anul 2019

Tabel 6.2.7. Nivelul cheltuielilor totale de consum, pe destinații și categorii de gospodărie, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

- medii lunare pe o gospodărie, lei -

	Total gospodăriei	Gospodărie de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale de consum	2497,1	3190,6	2302,7	1930,5	1843,5	1885,0
Produse agroalimentare și băuturi nealcoolice	812,5	937,9	860,9	823,3	737,9	673,6
Băuturi alcoolice, tutun	203,5	278,4	174,3	162,3	197,1	133,3
Îmbrăcăminte și încălțăminte	203,4	305,0	188,6	146,2	121,4	107,5
Locuință, apă, electricitate, gaze și alți combustibili	401,1	468,3	363,8	294,6	328,1	349,5
Mobilier, dotarea și întreținerea locuinței	151,0	199,3	101,5	94,9	62,8	118,8
Sănătate	124,9	109,6	67,7	61,7	53,0	162,9
Transport	177,9	269,3	167,0	114,3	101,2	94,5
Comunicații	116,8	153,4	108,4	84,0	98,3	83,6
Recreere și cultură	105,7	165,6	77,6	53,4	42,6	54,5
Educație	10,8	19,2	18,9	5,6	3,1	1,8
Hoteluri, cafenele și restaurante	52,9	84,1	52,0	33,3	22,8	20,8
Diverse produse și servicii	136,6	200,5	122,0	56,9	75,2	84,2

Există diferențe semnificative între nivelul cheltuielilor efectuate pentru diferite componente ale consumului de către gospodăriile din mediul urban și cele din mediul rural, determinate în parte de diferențele în modelul de consum, precum și de nivelul și structura veniturilor.

Astfel, dacă partea din cheltuielile de consum destinată produselor agroalimentare și băuturilor nealcoolice, respectiv băuturilor alcoolice și tutunului care au intrat în consumul gospodăriilor rurale a fost cu 6,2 puncte procentuale mai mare decât cea alocată în același scop de gospodăriile din mediul urban, acestea din urmă au cheltuit mai mult decât primele la toate celelalte componente ale consumului.

6.2.3.3. Cheltuielile bănești de consum

Piața are în general, un rol deosebit de important în satisfacerea tuturor nevoilor de consum. Ea participă aproape în totalitate la furnizarea produselor nealimentare și a serviciilor pentru consumul populației.

În cazul produselor alimentare, alături de cumpărările de pe piață, un aport important în acoperirea nevoilor de consum îl au produsele agroalimentare din resurse proprii.

Analiza cheltuielilor de consum ale populației pe surse de acoperire – cumpărări de pe piață care înseamnă cheltuieli bănești și consum din resurse proprii – este relevantă în special pentru gospodăriile grupate pe criterii teritoriale și profesionale.

Tabel 6.2.8. Nivelul și structura cheltuielilor de consum, pe surse de acoperire și categorii de gospodărie, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

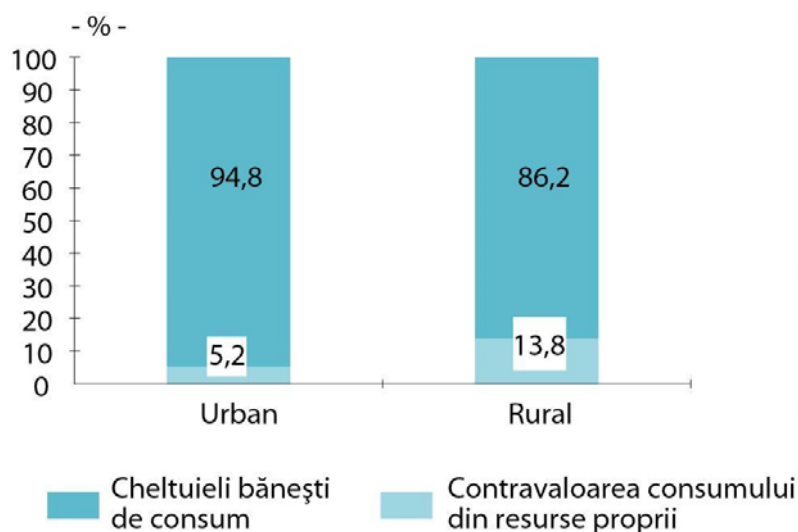
	Total gospodărie	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale de consum, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	2497,1	3190,6	2302,7	1930,5	1843,5	1885,0
<i>din care:</i>						
- cheltuieli bănești de consum	2286,7	2999,3	2033,2	1489,7	1640,8	1693,8
- contravaloarea consumului uman din resurse proprii	210,4	191,3	269,5	440,8	202,7	191,2
În % din cheltuieli totale de consum						
- cheltuieli bănești de consum	91,6	94,0	88,3	77,2	89,0	89,9
- contravaloarea consumului uman din resurse proprii	8,4	6,0	11,7	22,8	11,0	10,1

În anul 2019, volumul și ponderea cea mai mică a cheltuielilor bănești de consum în cheltuielile totale de consum s-au înregistrat pentru gospodăriile de agricultori.

De altfel, în gospodăriile de agricultori cheltuielile bănești de consum au reprezentat 77,2% din cheltuielile totale de consum.

Pe medii de rezidență, volumul cheltuielilor bănești de consum, în medie pe o gospodărie, a fost de 1,4 ori mai mare în gospodăriile din urban decât în rural. Ca pondere în totalul cheltuielilor de consum, acestea au reprezentat 94,8% în urban și 86,2% în rural.

Grafic 6.2.6. Sursele de acoperire a cheltuielilor totale de consum, pe medii de rezidență, în anul 2019

6.2.3.4. Cheltuielile pentru cumpărarea de produse alimentare

Cheltuielile medii lunare pentru cumpărarea de produse alimentare (inclusiv cheltuielile în unități de alimentație publică) au fost, în anul 2019, de 698,7 lei pe gospodărie și 270,3 lei pe persoană.

Ponderea cheltuielilor pentru cumpărarea de produse alimentare (inclusiv cheltuielile în unități de alimentație publică) în totalul cheltuielilor pentru consumul alimentar - medie pe o gospodărie - a fost de 76,9%, în anul 2019, pondere diferențiată pe categorii de gospodării și medii de rezidență.

Astfel, în totalul cheltuielilor pentru consumul alimentar, cumpărările au reprezentat peste 75% în gospodăriile de salariați (82,1%) și din mediul urban (84,7%).

Cheltuielile pentru cumpărarea de produse alimentare și băuturi alcoolice (inclusiv rămase în stoc, date în prelucrare, date la animale etc.) au însumat, în anul 2019, în medie, 278,2 lei lunar pe o persoană.

În anul 2019, din totalul cheltuielilor bănești pentru cumpărarea de alimente și băuturi alcoolice cele destinate cumpărării de pâine și produse de franzelărie au fost de 11,5% pe ansamblul gospodăriilor.

Această pondere a înregistrat cele mai ridicate valori în cazul gospodăriilor de agricultori (17,0%) și în cazul gospodăriilor din mediul rural (14,3%).

O pondere importantă dețin și cheltuielile pentru cumpărarea de carne și preparate din carne, care împreună absorb, pe ansamblul gospodăriilor, în medie, 23,7% din cheltuielile pentru cumpărarea de produse alimentare și băuturi alcoolice.

Legumele și conservele din legume au reprezentat 7,8% din cheltuielile pentru cumpărarea de produse alimentare și băuturi alcoolice.

Așadar, cheltuielile pentru cumpărarea celor trei grupe de produse alimentare - pâine și produse de franzelărie; carne proaspătă și preparate din carne; legume și conserve din legume - însumează sub 50% din cheltuielile pentru cumpărarea de produse alimentare și băuturi alcoolice (43,0%).

Tabel 6.2.9. Nivelul și structura cheltuielilor pentru cumpărarea principalelor produse alimentare, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

	Total gospodării	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Total cheltuieli, lei lunar pe o persoană	278,2	306,0	210,0	153,4	198,1	285,9
<i>din care, în %, pentru:</i>						
Cereale și produse din cereale	16,8	15,9	19,1	23,5	20,7	16,9
<i>din care:</i>						
- pâine și produse de franzelărie	11,5	10,7	13,1	17,0	15,3	11,7
Carne proaspătă	15,3	15,3	14,7	12,7	15,0	15,8
Preparate din carne	8,4	8,3	8,4	8,9	7,6	8,4
Lapte	6,6	6,5	7,1	5,6	7,1	6,8
Brânzeturi și smântână	7,9	7,8	7,6	6,4	7,2	8,4
Grăsimi	3,4	3,3	3,3	3,7	3,1	3,5
Fructe	6,1	6,2	5,9	5,3	5,8	6,0
Cartofi	2,1	2,1	2,0	2,4	2,6	2,2
Legume și conserve din legume	7,8	7,8	7,2	5,3	7,7	8,1
Zahăr	0,8	0,7	1,0	1,3	0,8	0,9

6.2.3.5. Cheltuielile pentru cumpărarea mărfurilor nealimentare

Nivelul mediu lunar al cheltuielilor pentru cumpărarea mărfurilor nealimentare a fost, în anul 2019, de 952,2 lei pe gospodărie și 368,3 lei pe persoană.

Ponderea lor în totalul cheltuielilor de consum a fost de 38,1%.

Pe categorii de gospodării analizate, mărimea cheltuielilor pentru mărfuri nealimentare, medii lunare pe o gospodărie, a variat între 1274,1 lei la gospodăriile de salariați și 590,3 lei la gospodăriile de șomeri, raportul între cele două extreme fiind de 2,2 : 1.

În anul 2019, toate categoriile de gospodării analizate au alocat pentru cumpărarea articolelor de îmbrăcăminte și încălțăminte peste 15% din suma totală a cheltuielilor pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare.

Tabel 6.2.11. Nivelul și structura cheltuielilor pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

	Total gospodării	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Total cheltuieli, lei lunar pe o gospodărie	952,2	1274,1	836,7	670,5	590,3	680,5
<i>din care, în %, pentru:</i>						
Îmbrăcăminte și încălțăminte	21,2	23,8	22,5	21,8	20,5	15,7
Combustibili lichizi și solizi	9,7	6,0	13,7	23,4	13,1	14,7
Produse medicale, aparate și medicamente	8,5	4,5	5,2	6,0	6,7	17,6
Mijloace auto-moto și alte mijloace de transport, carburanți, lubrifianți și alte produse de întreținere	13,8	16,4	14,1	11,6	9,7	9,1
Articole și produse pentru îngrijire personală	8,5	8,9	8,5	5,9	9,9	7,9
Țigări, tutun, articole și accesorii pentru fumat	16,2	17,5	14,4	13,0	25,9	13,9

Următoarele priorități pentru cea mai mare parte a gospodăriilor au fost legate de cumpărarea de țigări, tutun și articole pentru fumat, precum și de procurarea și utilizarea mijloacelor de transport.

Pe ansamblul gospodăriilor, în anul 2019, aceste grupe de cheltuieli, împreună cu cea pentru îmbrăcăminte și încălțăminte, absorb 51,2% din cheltuielile pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare.

Pentru gospodăriile de pensionari, principala prioritate a constituit-o cumpărarea de medicamente, aparate și produse medicale (17,6%), iar pentru gospodăriile de agricultori cumpărarea combustibililor (23,4%).

Existența copiilor în familie implică schimbări semnificative, atât în ceea ce privește nivelul cheltuielilor pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare, cât mai ales în structura acestora.

Tabel 6.2.12. Nivelul și structura cheltuielilor pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare, după numărul copiilor sub 18 ani, în anul 2019

	Gospodării fără copii sub 18 ani	Gospodării cu copii sub 18 ani	Gospodării cu:			
			1 copil	2 copii	3 copii	4 copii și mai mulți
Total cheltuieli, lei lunar pe o persoană	397,0	328,5	387,6	303,5	209,0	127,5
<i>din care, în %, pentru:</i>						
Îmbrăcăminte și încălțăminte	18,6	25,7	24,6	26,5	30,8	30,5
Combustibili lichizi și solizi	11,1	7,4	6,4	8,0	11,2	19,3
Produse medicale, aparate și medicamente	10,9	4,4	4,3	4,4	5,3	7,1
Mijloace auto-moto și alte mijloace de transport, carburanți, lubrifianți și alte produse de întreținere	12,3	16,4	16,6	17,1	14,4	5,5
Articole și produse pentru îngrijire personală	8,3	8,9	9,0	8,8	8,6	6,7
Țigări, tutun, articole și accesorii pentru fumat	17,4	14,1	15,7	12,5	9,2	10,6

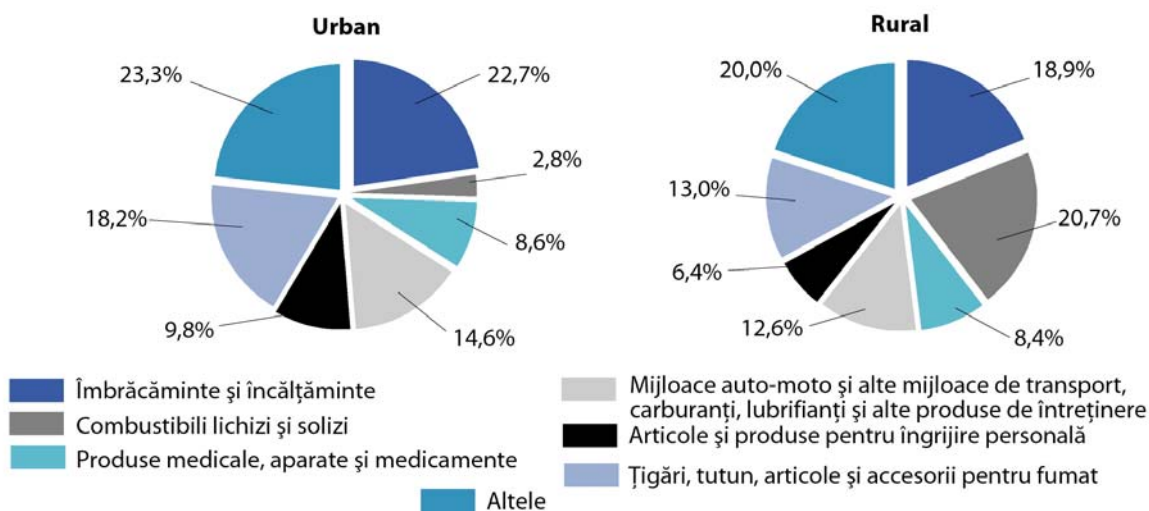
În anul 2019, în gospodăriile cu 4 și mai mulți copii s-a cheltuit pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare, în medie pe o persoană, de 3,1 ori mai puțin decât în gospodăriile fără copii.

Principala destinație a acestora rămâne tot grupa de articole de îmbrăcăminte și încălțăminte care absoarbe 18,6% din total, la gospodăriile fără copii, tinzând la 30,8% la gospodăriile cu 3 copii.

Țigările și accesoriile pentru fumat reprezintă și în cazul gospodăriilor cu copii, o componentă importantă a cheltuielilor pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare, deținând, în anul 2019, o pondere de 14,1%.

O particularitate ce trebuie subliniată se referă la discrepanțele relativ mici, în ceea ce privește mărimea cheltuielilor pentru cumpărarea de produse nealimentare, între gospodării grupate pe medii de rezidență. Astfel, raportul între cheltuielile medii pe o gospodărie din mediul rural (1031,6 lei lunar) și din cel urban (848,6 lei lunar) a fost de 1 : 1,2.

Grafic 6.2.7. Structura cheltuielilor pentru cumpărarea mărfurilor nealimentare, pe medii de rezidență, în anul 2019

În mediul urban, capitolele care absorb cea mai mare parte a cheltuielilor pentru cumpărarea mărfurilor nealimentare sunt cele pentru articole de îmbrăcăminte și încălțăminte și cele pentru țigări, tutun, articole și accesorii pentru fumat. Astfel, împreună dețin o pondere de 40,9% în total.

În mediul rural, în anul 2019, peste 50% (52,6%) din totalul cheltuielilor pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare s-au efectuat, pentru procurarea a trei grupe de bunuri: îmbrăcăminte și încălțăminte, combustibili (lichizi și solizi) și țigări, tutun, articole și accesorii pentru fumat.

6.2.3.6. Cheltuielile pentru plata serviciilor

În configurația consumului populației, *serviciile* constituie un reper important pentru evaluarea condițiilor de viață. Apelul la utilizarea serviciilor pentru satisfacerea nevoilor de consum este strâns legat de numeroși factori, între care cei mai importanți sunt: puterea de cumpărare, respectiv veniturile bănești; mediul de rezidență și condițiile de locuit; comportamentul consumatorilor.

În anul 2019, pe ansamblul gospodăriilor, cheltuielile pentru plata serviciilor dețin o pondere relativ scăzută: 25,5% în totalul cheltuielilor de consum și 27,8% în totalul cheltuielilor bănești de consum.

Cheltuielile pentru plata serviciilor însumează, în medie pe o gospodărie 635,8 lei lunar. Din acest total, în anul 2019, cele legate de locuință dețin de departe ponderea cea mai mare, 48,1%. În cadrul acestora, cele pentru energie electrică și gaze naturale dețin ponderi mari, ajungând la 59,2% din totalul cheltuielilor pentru serviciile legate de locuință.

Serviciile de telefonie ocupă următorul loc în ierarhia cheltuielilor pentru servicii, cu o pondere de 17,5%, fiind urmate, ca mărime și pondere, de cheltuielile de transport (7,2%).

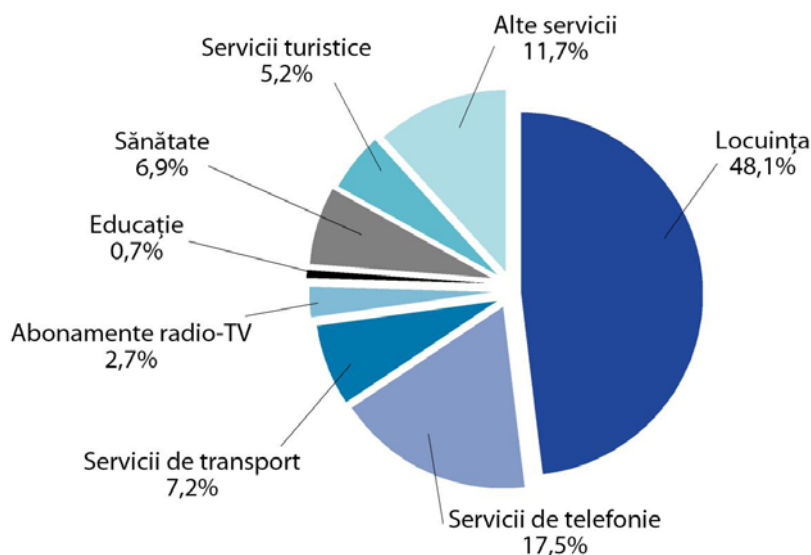
Cheltuielile pentru aceste trei categorii de servicii (locuință, telefonie și transport) absorb 72,8% din totalul cheltuielilor pentru servicii, pe ansamblul gospodăriilor.

Serviciile de sănătate și educație dețin o pondere relativ scăzută în totalul serviciilor plătite: pentru serviciile de sănătate 6,9%, iar pentru serviciile de educație 0,7%.

Cheltuielile pentru grupele de servicii menționate mai sus, pot fi asimilate în cea mai mare parte a lor unor plăți "obligatorii" ale gospodăriilor, determinate de situația locativă și condițiile de locuit, de nevoile de

deplasare spre și de la locul de muncă sau de studiu, de starea de sănătate etc.. Ele absorb cea mai mare parte a cheltuielilor pentru servicii, lăsând puține resurse pentru cheltuielile aferente celorlalte categorii de servicii, legate de exemplu de utilizarea timpului liber, cultură, îngrijire personală, asigurări etc.. Este motivul pentru care cheltuielile efectuate pentru astfel de servicii sunt nesemnificative.

Grafic 6.2.8. Structura cheltuielilor pentru plata serviciilor, pe total gospodării, în anul 2019

Pe categoriile de gospodării analizate, nivelul mediu lunar cel mai înalt al cheltuielilor pentru plata serviciilor s-a înregistrat la gospodăriile de salariați, iar cel mai scăzut la gospodăriile de agricultori.

În anul 2019, gospodăriile de salariați au cheltuit, în medie lunar de 2,5 ori mai mult decât cele de agricultori.

Serviciile legate de locuință constituie cea mai importantă componentă a cheltuielilor cu serviciile pentru toate categoriile de gospodării analizate. Ele au reprezentat, în anul 2019, peste 50% la gospodăriile de șomeri și pensionari.

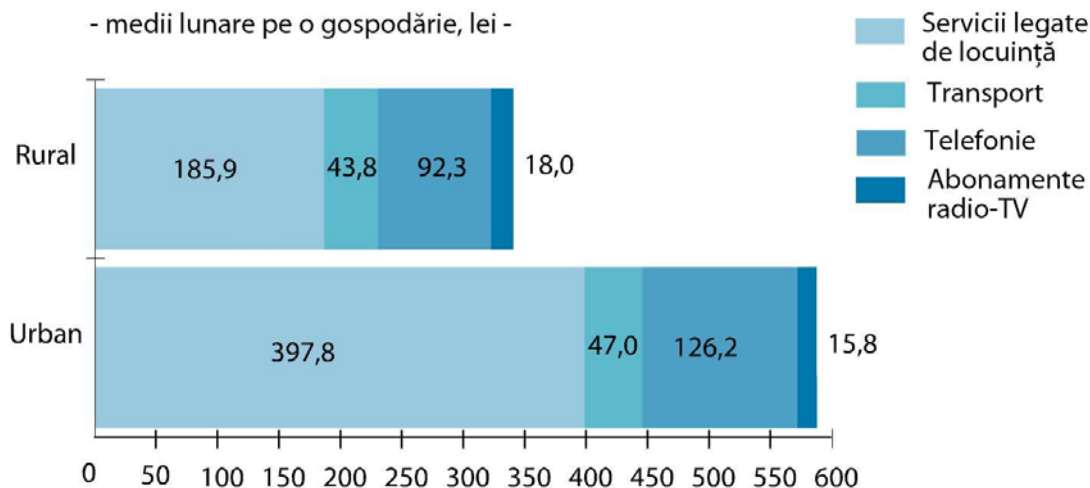
Cheltuielile pentru telefonie ocupă cel de al doilea loc ca volum și pondere în totalul cheltuielilor pentru plata serviciilor pentru gospodăriile de salariați, iar pentru gospodăriile de lucrători pe cont propriu, șomeri, agricultori și pensionari cele pentru energie electrică.

Tabel 6.2.13. Nivelul și structura cheltuielilor pentru plata serviciilor, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

	Gospodării de:					
	Total gospodării	Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Total cheltuieli, lei lunar pe o gospodărie	635,8	846,7	508,2	338,3	451,2	473,0
<i>din care, în %, pentru:</i>						
Servicii legate de locuință	48,1	45,7	45,4	39,9	55,4	53,1
<i>din care:</i>						
- energie electrică	17,1	14,2	22,1	28,7	23,4	20,7
- gaze naturale	11,4	10,9	6,5	2,1	9,4	14,0
- apă, canal, salubritate și servicii comunale	10,3	9,9	8,3	5,7	11,8	11,7
Servicii de sănătate	6,9	6,2	4,8	6,3	3,0	9,1
Servicii de transport	7,2	7,0	9,0	10,8	9,7	6,9
Servicii de telefonie	17,5	17,0	20,4	24,4	21,4	17,2
Abonamente radio - TV	2,7	1,7	3,8	5,6	3,8	4,0
Servicii de educație	0,7	0,9	2,3	0,8	-	0,1
Servicii turistice	5,2	7,5	1,2	2,5	1,6	1,9

Mediul de rezidență este un element care diferențiază semnificativ cheltuielile pentru plata serviciilor, cheltuielile medii lunare pe o gospodărie în mediul urban fiind, în anul 2019, de 789,6 lei, de 1,8 ori mai mari decât în rural. Principalul factor de diferențiere este tipul locuințelor și al nevoilor de servicii generate de acestea.

Grafic 6.2.9. Cheltuielile gospodăriilor pentru principalele tipuri de servicii, pe medii de rezidență, în anul 2019

În urban, cheltuielile medii lunare pentru plata serviciilor legate de locuință au fost de 2,1 ori mai mari decât în rural și au deținut o pondere de 50,4% în total cheltuieli pentru plata serviciilor. Pentru gospodăriile din mediul urban, principalele capite de cheltuieli legate de locuință au fost cele pentru energie electrică, apă, canal, salubritate și servicii comunale și gaze naturale. Împreună acestea absorb 39,0% din totalul cheltuielilor pentru plata serviciilor.

Pentru gospodăriile din mediul rural, particularitatea constă în faptul că, ponderea cea mai mare a serviciilor legate de locuință o dețin cheltuielile pentru plata energiei electrice, numai acestea reprezentând aproape o treime (25,0%) din totalul cheltuielilor pentru plata serviciilor.

Un alt element de diferențiere îl reprezintă serviciile de telefonie care, în anul 2019, în gospodăriile din urban, au deținut o pondere de 16,0% din total și au fost de 1,4 ori mai mari decât în rural.

6.3. Echilibrul balanței veniturilor și cheltuielilor gospodăriilor populației

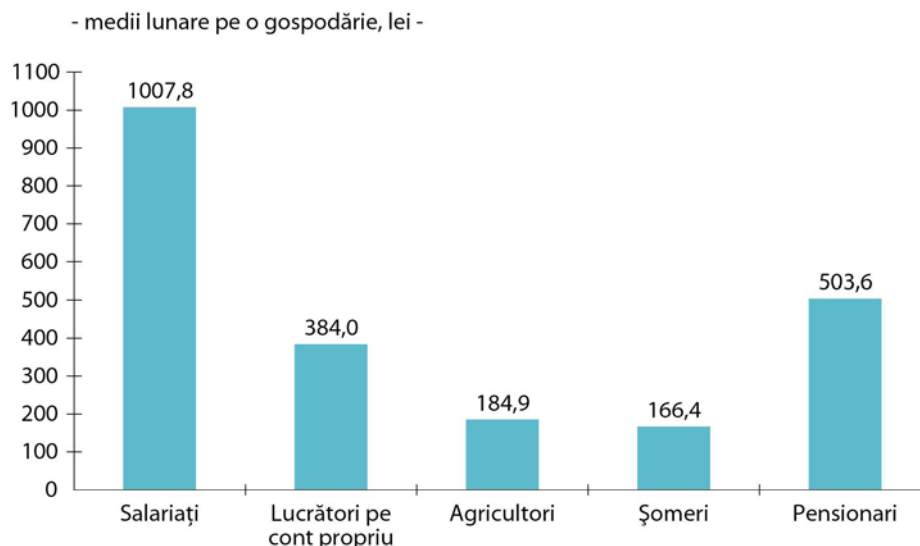
Pe ansamblul gospodăriilor, în anul 2019, *economii* au reprezentat în medie pe o gospodărie 698,0 lei lunar, ceea ce a însemnat 14,6% din veniturile totale.

Tabel 6.3.1. Economia (+) / deficitul de resurse (-), pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

	Total gospodării	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Medii lunare pe o gospodărie, lei	+698,0	+1007,8	+384,0	+184,9	+166,4	+503,6
În % față de veniturile totale	+14,6	+14,4	+11,9	+6,3	+6,4	+17,0

Situația pe categoriile de gospodării analizate se prezintă astfel: gospodăriile de pensionari au economisit în medie +17,0% din venituri, cele de salariați +14,4%, cele de lucrători pe cont propriu în activități neagricole +11,9%, în timp ce, nivelul cel mai scăzut al economiilor, s-a înregistrat la gospodăriile de șomeri +6,4% și la cele de agricultori +6,3%.

Grafic 6.3.1. Economia (+) / deficitul de resurse (-), pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

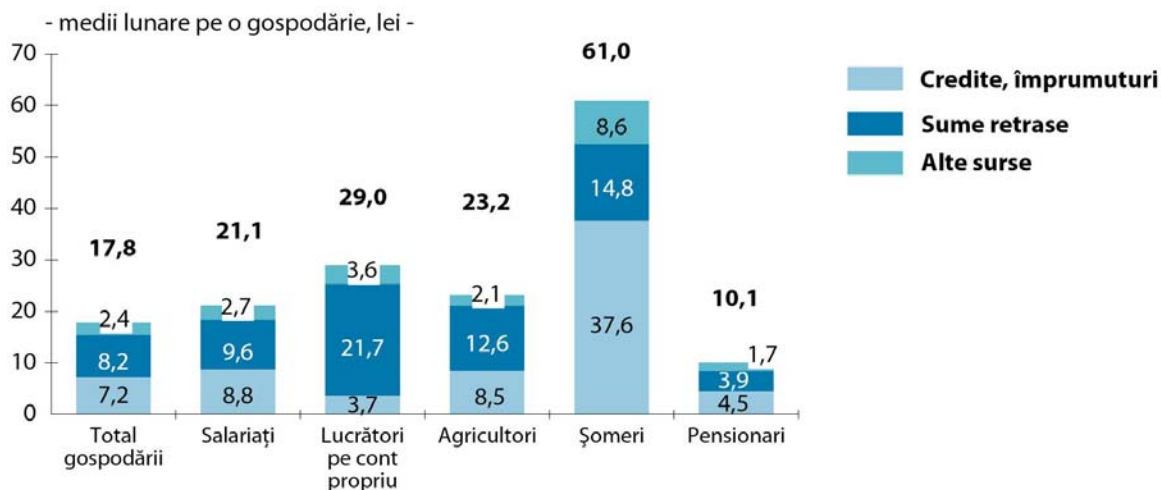

Cu excepția gospodăriilor din prima decilă analiza relației dintre veniturile și cheltuielile totale ale gospodăriilor distribuite după diferite caracteristici evidențiază existența economiilor la toate tipurile de gospodării, indiferent de distribuție. Cele mai mici economii (până în 10% din veniturile totale) s-au regăsit la gospodăriile de agricultori și de șomeri (+6,3%, respectiv, +6,4%), la cele formate din persoane singure (+9,1%), la cele din regiunea Nord-Est (+9,1%), precum și la gospodăriile din decila D2 (+8,1%) și decila D3 (+9,7%).

În anul 2019, diferența dintre veniturile și cheltuielile gospodăriilor din mediul rural a fost, de 12,4%, iar în mediul urban s-au înregistrat, în medie, economii care au reprezentat 15,8% din veniturile totale.

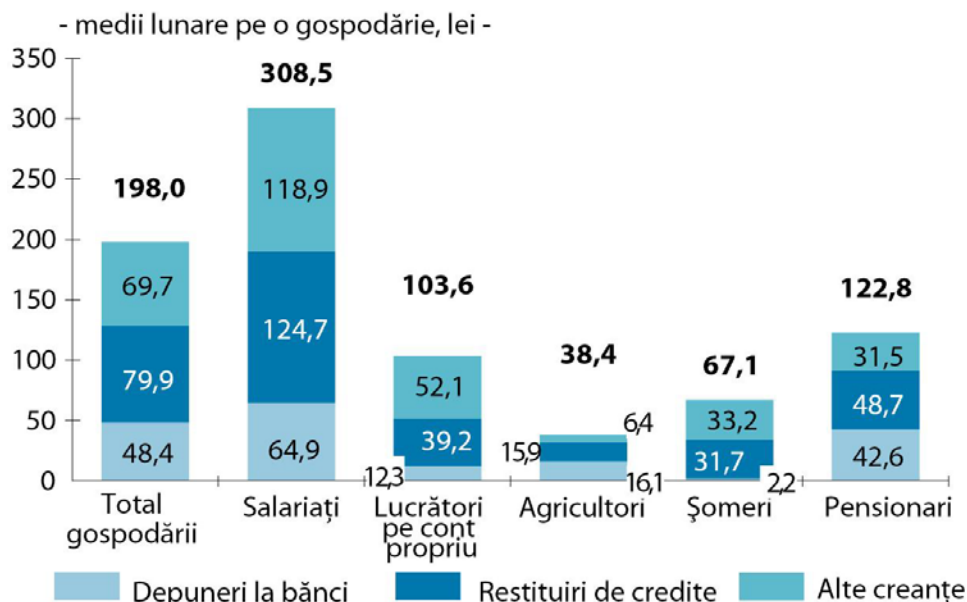
Pentru acoperirea cheltuielilor, o parte din gospodării au retras sume din economiile realizate în perioadele anterioare depuse la bănci și alte instituții financiare, sau au apelat la împrumuturi și credite de la bănci, CAR, agenți economici și de la persoane particulare, sumele intrate cu acest titlu în bugetele gospodăriilor formând în medie 8,2 lei și, respectiv, 7,2 lei lunar pe gospodărie.

Grafic 6.3.2. Împrumuturi și alte resurse atrase, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

Împreună cu sumele încasate sub formă de avans sau prin restituirea unor sume acordate altor persoane, precum și cu contravaloarea mărfurilor cumpărate și a serviciilor prestate pe credit, toate aceste fluxuri monetare intrate în bugetele gospodăriilor s-au ridicat, în medie, la 17,8 lei lunar pe o gospodărie, acoperind 0,4% din cheltuielile totale ale gospodăriilor.

Grafic 6.3.3. Împrumuturi restituite, sume depuse la bănci etc., pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

În anul 2019, gospodăriile de pensionari au apelat în cea mai mică măsură la credite și la economii, sumele utilizate ridicându-se, în medie, la numai 10,1 lei (0,4% din cheltuielile totale).

În cazul gospodăriilor de șomeri 2,5% din cheltuieli au fost acoperite din aceste surse, din care împrumuturile au reprezentat 61,7%, iar sumele retrase de la bănci din economiile anterioare 24,2%.

Raportate la totalul gospodăriilor, sumele pe care o parte dintre gospodării le-au economisit, utilizându-le pentru restituirea creditelor și împrumuturilor contractate anterior, pentru a acorda împrumuturi altor gospodării, sau pe care le-au depus în bănci, sunt mai mari cu 180,2 lei lunar pe o gospodărie, decât cele care au intrat în bugetele gospodăriilor sub forma împrumuturilor, retragerilor de economii etc..

În medie pe o gospodărie acestea din urmă au reprezentat 198,0 lei lunar, respectiv 4,1% din veniturile totale.

La toate categoriile de gospodării analizate, suma intrărilor rezultate în urma operațiunilor de creditare la care participă gospodăriile, este mai mică decât suma ieșirilor ocazionate de aceste operațiuni. Cu toate că, în medie pe ansamblul gospodăriilor, soldul acestor fluxuri este negativ (-180,22 lei lunar pe gospodărie), acesta împreună cu soldul balanței veniturilor și cheltuielilor (+517,78 lei) se concretizează în creșterea cu 337,56 lei în medie pe o gospodărie, a soldului în numerar aflat în gospodării.

7. CONDIȚII DE LOCUIT ȘI ÎNZESTRAREA CU BUNURI DE FOLOSINȚĂ ÎNDELUNGATĂ

7.1. Fondul de locuințe

Fondul de locuințe s-a majorat constant, an de an, ajungând la sfârșitul anului 2019 să fie constituit din 9093 mii locuințe, cu 62 mii mai mare decât în anul 2018.

În anul 2019, comparativ cu anul 2018, creșterea numărului de locuințe înregistrată s-a reflectat în majorarea numărului de camere de locuit (cu 194 mii camere, reprezentând 0,8%), precum și a suprafeței locuibile cu 4008 mii metri pătrați (reprezentând 0,9%).

Tabel 7.1.1. Evoluția fondului de locuințe

	Locuințe mii	Camere de locuit mii	Suprafața locuibilă mii mp	Suprafața locuibilă pe o locuință mp	Suprafața locuibilă pe o cameră mp
- existent la sfârșitul anului -					
2018					
Total	9031	24664	430009	47,6	17,4
Proprietate majoritar de stat	112	200	3801	33,9	19,0
Proprietate majoritar privată	8919	24464	426208	47,8	17,4
2019					
Total	9093	24858	434017	47,7	17,5
Proprietate majoritar de stat	112	200	3817	34,1	19,1
Proprietate majoritar privată	8981	24658	430200	47,9	17,4

Analiza fondului de locuințe existent la sfârșitul anului 2019, pe *forme de proprietate*, relevă faptul că 98,8% din total locuințe au aparținut proprietății majoritar private, păstrându-se aceeași tendință evolutivă și în cazul indicatorilor **camere de locuit** (99,2%) și a **suprafeței locuibile** (99,1%).

În anul 2019, pe **medii de rezidență**, cele mai multe locuințe s-au înregistrat în mediul urban (4965090 locuințe, reprezentând 54,6% din numărul total); la indicatorul număr de camere de locuit, raportul urban / rural este relativ mai echilibrat, în sensul că 50,6% din numărul total de camere de locuit sunt în mediul urban și 49,4% în mediul rural; la indicatorul suprafață locuibilă 55,0% din total este în mediul urban și 45,0% în mediul rural.

În anul 2019 au fost *terminate* 67488 locuințe, în creștere față de anul 2018 cu 7775 locuințe (reprezentând 13,0%).

În anul 2019, comparativ cu anul 2018, pe *surse de finanțare a locuințelor terminate*, sunt de evidențiat următoarele aspecte:

- numărul de locuințe terminate din fonduri publice în anul 2019 a fost de 862 locuințe, fiind în scădere cu 57,0%, comparativ cu anul 2018;
- au fost terminate, din fonduri private, 66626 locuințe, acestea deținând cea mai mare pondere în numărul total de locuințe terminate (98,7%), înregistrându-se față de anul precedent o creștere a acestora cu 15,5%.

După numărul camerelor de locuit, locuințele terminate au avut următoarea structură: 8,2% din numărul total au fost locuințe cu o cameră, 30,4% au fost locuințe cu două camere, 30,0% au fost locuințe cu trei camere, 31,5% au fost locuințe cu patru camere și peste.

În funcție de sursele de finanțare, situația locuințelor terminate după numărul de camere de locuit, relevă următoarele aspecte:

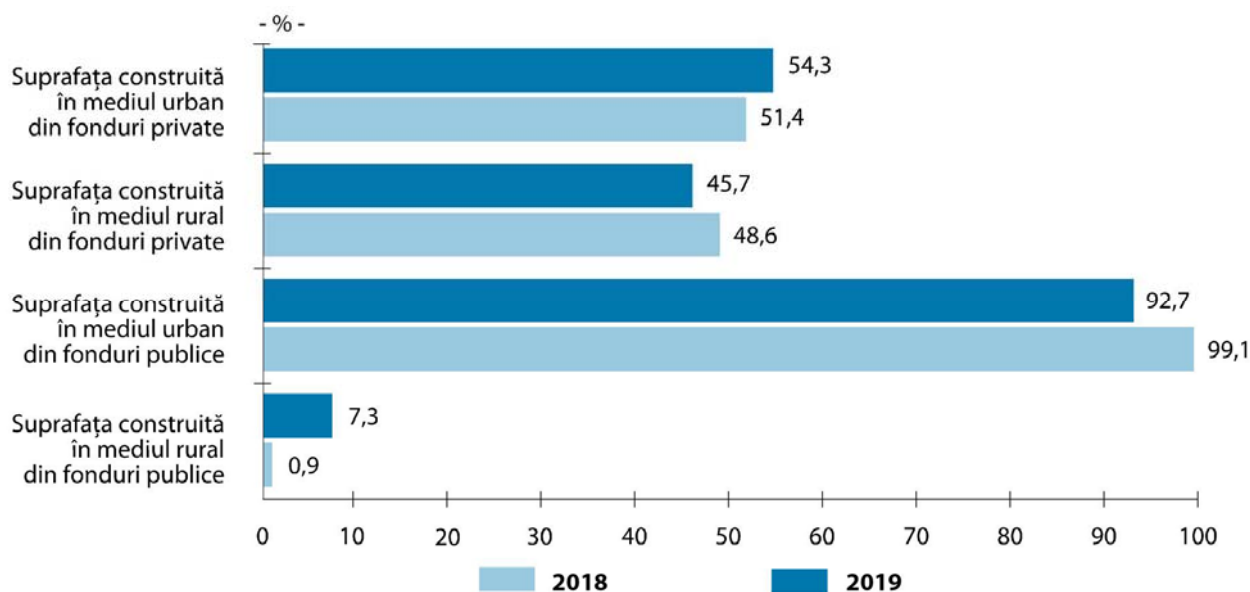
- pentru locuințele finanțate din fonduri private, cea mai mare pondere au deținut-o locuințele cu patru camere și peste (31,8% din locuințele totale terminate din fonduri private), iar cea mai mică pondere au avut-o locuințele terminate cu o cameră (8,1%);
- pentru locuințele finanțate din fonduri publice, cea mai mare pondere au deținut-o locuințele cu două camere (66,2% din totalul locuințelor terminate din fonduri publice) și cea mai mică pondere au avut-o locuințele terminate cu patru camere și peste (4,6%).

Tabel 7.1.2. Locuințe terminate, după numărul camerelor de locuit și sursele de finanțare

	2018	2019	2019 față de 2018	
			+/-	%
Total	59713	67488	+7775	113,0
Cu o cameră	4308	5528	+1220	128,3
Cu două camere	17805	20489	+2684	115,1
Cu trei camere	17166	20241	+3075	117,9
Cu patru camere și peste	20434	21230	+796	103,9
<i>Din acestea, finanțate din:</i>				
Fonduri private				
Total	57709	66626	+8917	115,5
Cu o cameră	3686	5428	+1742	147,3
Cu două camere	16905	19918	+3013	117,8
Cu trei camere	16824	20090	+3266	119,4
Cu patru camere și peste	20294	21190	+896	104,4
Fonduri publice				
Total	2004	862	-1142	43,0
Cu o cameră	622	100	-522	16,1
Cu două camere	900	571	-329	63,4
Cu trei camere	342	151	-191	44,2
Cu patru camere și peste	140	40	-100	28,6

În anul 2019, în funcție de *fondurile utilizate*, în cazul locuințelor terminate, cea mai mare parte a suprafeței construite din fonduri publice s-a realizat în mediul urban (92,7% din toată suprafața construită din fonduri publice). În ceea ce privește suprafața construită din fonduri private pentru cele două medii de rezidență, s-a înregistrat o creștere în mediul urban de 54,3%, față de 45,7% în mediul rural.

Din analiza evoluției suprafețelor locuințelor terminate rezultă că, în ceea ce privește suprafața construită, s-au înregistrat scăderi la suprafețele locuințelor terminate în mediul rural din fondurile private (de la 48,6% în anul 2018, la 45,7% în anul 2019), cât și la cele în mediul urban din fonduri publice (de la 99,1% în anul 2018, la 92,7% în anul 2019). Creșteri s-au înregistrat la suprafețele locuințelor terminate în mediul urban din fonduri private (de la 51,4% în anul 2018, la 54,3% în anul 2019), cât și în mediul rural, la cele din fondurile publice (de la 0,9% în anul 2018, la 7,3% în anul 2019).

Grafic 7.1.1. Suprafața construită din fonduri publice și private, pe medii de rezidență

7.2. Sisteme de canalizare, rețele de distribuire a gazelor naturale și a apei potabile, precum și spații verzi

În directă legătură cu fondul de locuințe, deosebit de importanți sunt și indicatorii referitori la sistemele de canalizare, rețelele și volumul distribuit de gaze naturale și de apă potabilă precum și spațiile verzi.

În anul 2019, *numărul localităților cu instalații de canalizare publică* a fost de 1354, cu 3,8% mai mare decât în anul 2018. În municipii și orașe s-au înregistrat 23,2% din totalul localităților dotate cu rețele de canalizare publică.

În anul 2019, *lungimea totală simplă a conductelor de canalizare* a fost de 40268 km, în creștere față de anul anterior cu 4,7%.

Tabel 7.2.1. Canalizarea publică și spații verzi

	2018 ¹⁾	2019 ¹⁾	2019 față de 2018	
			+/-	%
Localități ²⁾ cu instalații de canalizare publică (număr)	1305	1354	+49	103,8
din care:				
Municipii și orașe	315	314	-1	99,7
Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare (km)	38449	40268	+1819	104,7
Suprafața spațiilor verzi în municipii și orașe (ha)	26905	26958	+53	100,2

¹⁾ La sfârșitul anului.

²⁾ Municipii, orașe, comune.

În anul 2019, *suprafața spațiilor verzi din municipii și orașe* a fost de 26958 hectare, în creștere cu 0,2% față de cea din anul anterior.

În anul 2019, numărul de localități în care s-au *distribuit gaze naturale* a fost de 955, în creștere cu 1,1% față de anul anterior. Lungimea totală simplă a conductelor de gaze naturale a fost de 42287 km, în creștere cu 2,1% față de anul anterior.

În anul 2019, volumul de gaze naturale distribuit a fost de 9028 milioane metri cubi, în scădere cu 0,2% față de anul 2018. În anul 2019, din cantitatea totală de gaze naturale distribuită, se constată că, pentru uz casnic s-au consumat 3080 milioane metri cubi, respectiv 34,1% din total. Comparativ cu anul 2018, cantitatea de gaze naturale distribuită pentru uz casnic a scăzut cu 2,0%.

Tabel 7.2.2. Lungimea rețelei de distribuție a gazelor naturale și volumul lor distribuit

	2018 ¹⁾	2019 ¹⁾	2019 față de 2018	
			+/-	%
Numărul localităților ²⁾ în care se distribuie gaze naturale	945	955	+10	101,1
Lungimea simplă a conductelor de distribuție a gazelor naturale (km)	41413	42287	+874	102,1
Gaze naturale distribuite (milioane mc)	9043	9028	-15	99,8
din care:				
Pentru uz casnic	3144	3080	-64	98,0

¹⁾ La sfârșitul anului.

²⁾ Municipii, orașe, comune.

În anul 2019, numărul de localități cu *instalații de alimentare cu apă potabilă* a fost de 2586, în creștere cu 0,8% față de anul anterior.

Lungimea totală simplă a rețelei de distribuție a apei potabile a fost la sfârșitul anului 2019 de 86519 km, în creștere cu 2015 km, față de anul 2018, respectiv 2,4%. În municipii și orașe lungimea totală simplă a rețelei de distribuție a apei potabile a reprezentat 35,8% din total, respectiv 30938 km.

Tabel 7.2.3. Lungimea rețelei de distribuție a apei potabile și volumul ei distribuit

	2018 ¹⁾	2019 ¹⁾	2019 față de 2018	
			+/-	%
Numărul localităților ²⁾ cu instalații de alimentare cu apă potabilă	2565	2586	+21	100,8
din care:				
Municipii și orașe	317	316	-1	99,7
Lungimea totală simplă a rețelei de distribuție a apei potabile (km)	84504	86519	+2015	102,4
din care:				
Municipii și orașe	30416	30938	+522	101,7
Apă potabilă distribuită consumatorilor (milioane mc)	752	772	+20	102,7
din care:				
Pentru uz casnic	567	579	+12	102,1

¹⁾ La sfârșitul anului.

²⁾ Municipii, orașe, comune.

În anul 2019, volumul de apă potabilă distribuit consumatorilor a fost de 772 milioane metri cubi, în creștere cu 2,7% față de anul 2018 (respectiv 20 milioane metri cubi). Din cantitatea totală de apă potabilă distribuită, consumatorilor casnici le-au revenit 579 milioane metri cubi, respectiv 75,0% din total. În anul 2019 comparativ cu anul 2018, cantitatea de apă potabilă distribuită pentru uz casnic a crescut cu 12 milioane metri cubi, respectiv cu 2,1%.

7.3. Înzestrarea gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată

În anul 2019¹²⁾, din cheltuielile totale ale unei gospodării (4091,8 lei lunar pe o gospodărie), 3,7% au fost destinați pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței.

Dacă se are în vedere că acest ultim element de costuri aparține categoriei cheltuieli totale de consum ale gospodăriilor, care în anul 2019 au însumat 2497,1 lei lunar pe o gospodărie, rezultă că ponderea cheltuielilor pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței a fost de 6,1%, în anul 2019.

Pe categoriile de gospodării analizate au existat diferențe în ceea ce privește nivelul mediu al cheltuielilor pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței, după cum urmează: salariații au alocat pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței 199,3 lei lunar (3,3% din cheltuielile totale ale unei gospodării, respectiv 6,2% din cheltuielile totale de consum); lucrătorii pe cont propriu în activități neagricole au cheltuit 101,5 lei lunar (3,6%, respectiv 4,4%); agricultorii au cheltuit 94,9 lei lunar (3,4%, respectiv 4,9%); șomerii 62,8 lei lunar (2,6%, respectiv 3,4%); pensionarii 118,8 lei lunar (4,8%, respectiv 6,3%).

Tabel 7.3.1. Cheltuielile pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

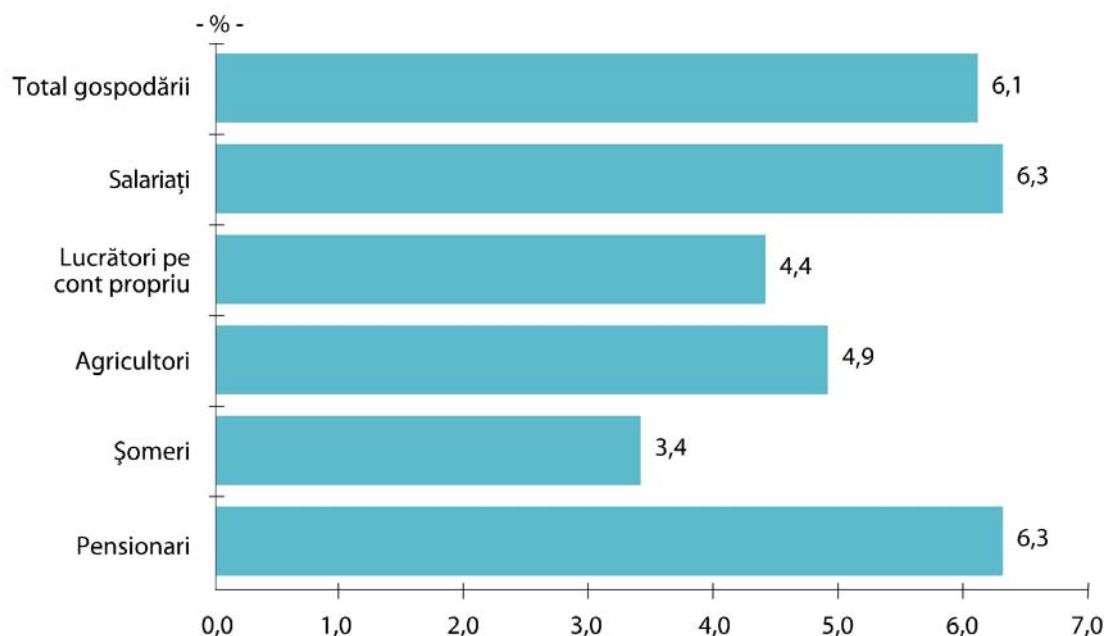
	Total gospodării	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	4091,8	6003,2	2850,0	2751,7	2431,5	2453,3
din care, cheltuieli totale de consum, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	2497,1	3190,6	2302,7	1930,5	1843,5	1885,0
din care, mobilier, dotarea și întreținerea locuinței, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	151,0	199,3	101,5	94,9	62,8	118,8
Pondere în cheltuielile totale, %						
- mobilier, dotarea și întreținerea locuinței	3,7	3,3	3,6	3,4	2,6	4,8
Pondere în cheltuielile totale de consum, %						
- mobilier, dotarea și întreținerea locuinței	6,1	6,2	4,4	4,9	3,4	6,3

¹²⁾ Date statistice obținute prin "Ancheta Bugetelor de Familie (ABF)" desfășurată în perioada ianuarie - decembrie 2019. ABF asigură colectarea informațiilor necesare pentru evaluarea nivelului de trai al populației prin indicatori statistici privind veniturile, cheltuielile și consumul gospodăriilor.

În anul 2019, cea mai mare pondere a cheltuielilor medii lunare ale gospodăriilor pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței în total cheltuieli, peste media tuturor gospodăriilor, s-a înregistrat la categoria de gospodării salariați.

Ponderea cheltuielilor medii lunare ale gospodăriilor pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței în total cheltuieli de consum a avut în anul 2019 valori apropiate, între 3,4% și 6,3%.

Grafic 7.3.1. Ponderea cheltuielilor pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței în cheltuielile totale de consum, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2019

O parte din cheltuielile gospodăriilor pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței, la care s-au adăugat și creditele de consum contractate de acestea, s-au regăsit în creșterea gradului de înzestrare a gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată.

Tabel 7.3.2. Înzestrarea gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată, în anul 2019

	Total gospodării	- număr mediu la 100 gospodării - din care, în mediul:	
		Urban	Rural
Aparate de radio ¹⁾	60,2	61,0	59,3
Televizoare - total	167,7	170,8	163,7
Frigidere și congelatoare	70,3	51,0	95,6
Combine frigorifice	62,3	72,3	49,1
Mașini de gătit cu gaze	98,8	99,5	98,1
Mașini electrice de spălat rufe	77,6	88,2	63,7
Aspiratoare de praf	77,8	88,6	63,6
Computere PC	55,4	67,8	39,1
Telefoane mobile	189,0	194,6	181,5
Autoturisme	41,1	46,1	34,5

¹⁾ Sunt incluse radioreceptoare și combine muzicale.

În anul 2019, cea mai mare valoare a înzestrării gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată s-a înregistrat pentru telefoane mobile, atât pe ansamblul gospodăriilor, în medie 189 telefoane mobile la 100 gospodării, cât și pe medii de rezidență (195 telefoane mobile în mediul urban, respectiv, 182 telefoane mobile în mediul rural).

Mediul de rezidență este un element care diferențiază înzestrarea gospodăriilor. Principalul factor de diferențiere este tipul locuințelor și al nevoilor de bunuri de folosință îndelungată generate de acestea.

8. CONSUMUL ALIMENTAR ȘI DE BĂUTURI AL POPULAȚIEI¹³⁾

Evoluția consumului alimentar și de băuturi al populației a fost influențată de: resursele de produse agroalimentare și băuturi (producție și import), exportul de produse agroalimentare și băuturi (produse primare și transformate), variația stocurilor (stocul final - stocul inițial), consumul intern - altul decât consumul alimentar propriu-zis (consumul de sămânță, de furaje, alte consumuri).

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, evoluția *consumului mediu anual pe locuitor*¹⁴⁾ la *principalele produse agroalimentare și băuturi* s-a caracterizat prin următoarele aspecte:

- o scădere a consumului mediu anual, pe locuitor, la cereale și produse din cereale, în echivalent făină (-0,5%);
- creșteri ale consumului mediu anual, pe locuitor, la: pește și produse din pește, în echivalent pește proaspăt (+16,4%), grăsimi animale, greutate brută (+5,9%), ouă (+2,1%), carne și produse din carne și organe comestibile, în echivalent carne proaspătă (+2,0%), zahăr și produse din zahăr în echivalent zahăr rafinat (+0,8%), lapte și produse din lapte, în echivalent lapte de 3,5% grăsime, exclusiv unt (+0,6%) și fructe și produse din fructe în echivalent fructe proaspete (+0,5%);
- scăderi ale consumului mediu anual, pe locuitor, la: cartofi (-3,4%), legume și produse din legume în echivalent legume proaspete, leguminoase boabe și pepeni (-2,7%) și grăsimi vegetale, greutate brută (-0,6%);
- creșteri ale consumului mediu anual, pe locuitor, la băuturi nealcoolice (+1,8%);
- scăderi ale consumului mediu anual pe locuitor, la vin și produse din vin (-1,7%) și la bere (-1,1%);
- consumul mediu anual, pe locuitor, la băuturi alcoolice distilate în echivalent alcool 100% s-a menținut constant.

Tabel 8.1.1. Consumul mediu anual, pe locuitor, la principalele produse alimentare și băuturi

	U.M.	2018	2019 ¹⁾	2019 față de 2018, diferențe (+/-)
Produse de origine vegetală				
Cereale și produse din cereale				
- în echivalent boabe	kg	205,4	204,3	-1,1
- în echivalent făină	kg	155,1	154,4	-0,7
Cartofi	kg	95,5	92,3	-3,2
Legume și produse din legume (în echivalent legume proaspete), leguminoase boabe și pepeni	kg	202,1	196,6	-5,5
Fructe și produse din fructe (în echivalent fructe proaspete)	kg	110,8	111,3	+0,5
Zahăr și produse din zahăr (în echivalent zahăr rafinat)	kg	25,4	25,6	+0,2
Grăsimi vegetale (greutate brută)	kg	18,1	18,0	-0,1
Produse de origine animală				
Lapte și produse din lapte, în echivalent lapte de 3,5% grăsime (exclusiv unt)	litri	250,7	252,2	+1,5
Ouă	bucăți	236	241	+5,0
Pește și produse din pește (în echivalent pește proaspăt)	kg	6,7	7,8	+1,1
Carne, produse din carne și organe comestibile (în echivalent carne proaspătă)	kg	76,2	77,7	+1,5
Grăsimi animale (greutate brută)	kg	3,4	3,6	+0,2
Băuturi				
Băuturi nealcoolice ²⁾	litri	209,8	213,6	+3,8
Bere	litri	90,1	89,1	-1,0
Vin și produse din vin	litri	23,8	23,4	-0,4
Băuturi alcoolice distilate (în echivalent alcool 100%)	litri	1,9	1,9	-

¹⁾ Date provizorii.

²⁾ Inclusiv consumul de bere nealcoolică.

¹³⁾ Indicatorii referitori la consumul mediu anual alimentar și de băuturi pe locuitor, pentru anii 2018 și 2019 s-au calculat pe baza datelor definitive privind populația rezidentă la 1 iulie, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

¹⁴⁾ Consumurile medii la principalele produse agroalimentare pe locuitor reprezintă, consumuri aparente corespunzătoare disponibilului de consum al întregii populații și se deosebesc de consumurile alimentare efective ale gospodăriilor individuale (medii lunare pe persoană) prin conținut, sferă de cuprindere, perioadă de referință, sursă de date, precum și mod de calcul.

Tabel 8.1.2. Consumul alimentar mediu zilnic (exprimat în calorii și factori nutritivi), pe locuitor

	U.M.	2018		2019 ¹⁾		2019 față de 2018, diferențe (+/-)
		Absolut	Relativ	Absolut	Relativ	
Calorii	Număr	3549	100,0	3550	100,0	-1,0
De origine animală	Număr	957	27,0	971	27,4	+14,0
De origine vegetală	Număr	2592	73,0	2579	72,6	-13,0
Proteine	Grame	117,4	100,0	118,1	100,0	+0,7
De origine animală	Grame	61,5	52,4	62,7	53,1	+1,2
De origine vegetală	Grame	55,9	47,6	55,4	46,9	-0,5
Lipide	Grame	118,1	100,0	118,6	100,0	+0,5
De origine animală	Grame	61,2	51,8	62,0	52,3	+0,8
De origine vegetală	Grame	56,9	48,2	56,6	47,7	-0,3
Glucide	Grame	481,7	100,0	480,1	100,0	-1,6

Notă: S-au utilizat datele definitive privind populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

¹⁾ Date provizorii.

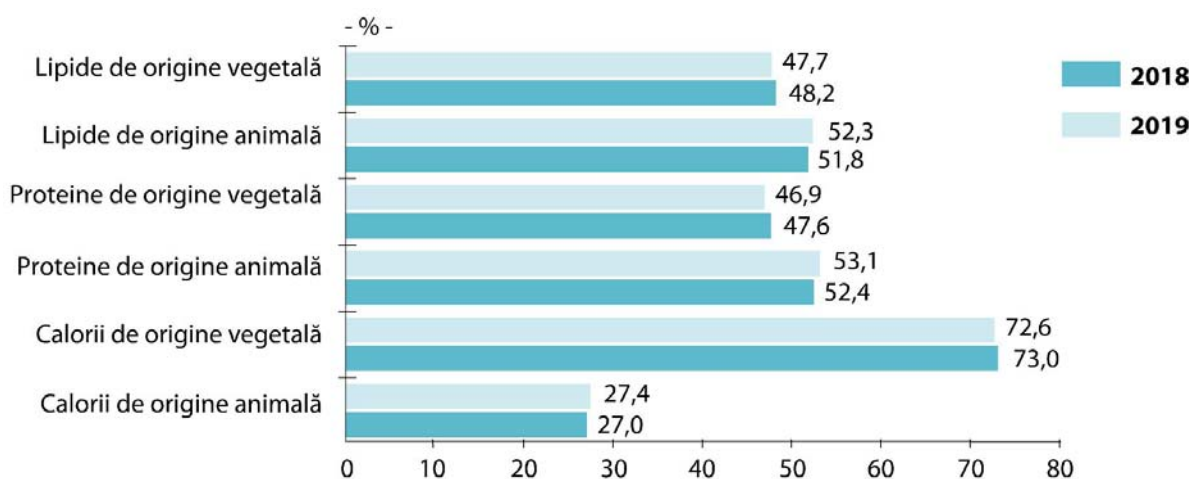
În anul 2019 comparativ cu anul 2018, consumul alimentar mediu zilnic pe locuitor, exprimat în calorii și factori nutritivi se prezintă astfel:

- consumul mediu zilnic de calorii, pe locuitor, a înregistrat o creștere nesemnificativă, datorată atât creșterii consumului mediu zilnic de calorii de origine animală cu 1,5% cât și scăderii consumului mediu zilnic de calorii de origine vegetală cu 0,5%;
- consumul mediu zilnic de proteine, pe locuitor, a crescut cu 0,6%; componentele acestuia au evoluat astfel: consumul mediu zilnic de proteine de origine animală, pe locuitor, a crescut cu 2,0% iar consumul mediu zilnic de proteine de origine vegetală, pe locuitor, a scăzut cu 0,9% față de nivelul anului precedent;
- consumul mediu zilnic de lipide, pe locuitor, a crescut cu 0,4%, datorită influenței atât a consumului mediu zilnic de lipide de origine animală, care a crescut cu 1,3%, cât și a consumului mediu zilnic de lipide de origine vegetală, care a scăzut cu 0,5%;
- consumul mediu zilnic de glucide, pe locuitor, a înregistrat o scădere cu 0,3%.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, structura consumului alimentar mediu zilnic pe locuitor, exprimat în calorii și factori nutritivi, se caracterizează prin următoarele aspecte:

- ponderea consumului alimentar mediu zilnic, pe locuitor, exprimat în calorii de origine animală a înregistrat creștere cu 0,4 puncte procentuale, în defavoarea consumului mediu zilnic de calorii de origine vegetală, care a înregistrat scădere;
- în anul 2019 consumul alimentar mediu zilnic de proteine de origine animală este cu 13,2% mai mare față de consumul alimentar mediu zilnic de proteine de origine vegetală. Ponderea consumului alimentar mediu zilnic de proteine de origine animală, pe locuitor, a crescut cu 0,7 puncte procentuale iar ponderea consumului alimentar mediu zilnic de proteine de origine vegetală, pe locuitor, a scăzut cu 0,7 puncte procentuale, comparativ cu anul precedent;
- creșterea ponderii lipidelor de origine animală cu 0,5 puncte procentuale, în defavoarea ponderii lipidelor de origine vegetală, care a scăzut în aceeași proporție.

Grafic 8.1.1. Ponderea caloriilor și a factorilor nutritivi de origine vegetală și animală în consumul mediu zilnic, pe locuitor

9. PROTECȚIA SOCIALĂ

9.1. Protecția socială a șomerilor

În anul 2019, cheltuielile cu protecția socială a șomerilor au fost de 1701252,8 mii lei, în creștere cu 78,4% față de anul 2018; din totalul acestora, sumele aferente indemnizațiilor de șomaj au reprezentat 20,7%.

Tabel 9.1.1. Cheltuielile cu protecția socială a șomerilor

	Mii lei		2019 față de 2018		%	
	2018	2019	+/-	%	2018	2019
Total	953457,4	1701252,8	747795,4	178,4	100,0	100,0
Indemnizație de șomaj ¹⁾	383243,5	352878,8	-30364,7	92,1	40,2	20,7
Plata absolvenților	34856,7	42905,4	8048,7	123,1	3,7	2,5
Plăți compensatorii	-	-	-	-	-	-
Alte cheltuieli ²⁾	535357,2	1305468,6	770111,4	243,9	56,1	76,8

¹⁾ Indemnizația de șomaj acordată persoanelor aflate în șomaj ca urmare a pierderii locului de muncă, conform art.39 din Legea nr.76/2002 și indemnizația de șomaj acordată absolvenților instituțiilor de învățământ, conform art.40 din Legea nr.76/2002, precum și alte sume acordate în completarea veniturilor salariale ale angajaților conform articolelor 72-73 din Legea nr.76/2002.

²⁾ Inclusiv plăți pentru stimularea șomerilor care se angajează înainte de expirarea perioadei de acordare a indemnizației; pentru stimularea mobilității forței de muncă și stimularea angajatorilor care încadrează șomeri aparținând unor categorii defavorizate, cheltuieli cu calificarea, recalificarea și alte cheltuieli.

Sursa: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

În anul 2019, plata absolvenților (% în totalul cheltuielilor) a reprezentat 2,5% față de 3,7% în anul 2018.

Tabel 9.1.2. Indemnizații de șomaj

	2018	2019	2019 față de 2018, (+/-)
Media lunară (lei /persoană)			
Indemnizație de șomaj (șomeri cu experiență în muncă) ¹⁾	460	488	28
Indemnizație de șomaj (șomeri fără experiență în muncă) ²⁾	225	253	28
În procente față de salariul minim brut pe economie			
	Procente		Puncte procentuale
Indemnizație de șomaj (șomeri cu experiență în muncă) ¹⁾	24,2	23,5	-0,7
Indemnizație de șomaj (șomeri fără experiență în muncă) ²⁾	11,8	12,2	0,4

¹⁾ Indemnizația de șomaj acordată persoanelor aflate în șomaj ca urmare a pierderii locului de muncă, conform art.39 din Legea nr.76/2002.

²⁾ Indemnizația de șomaj acordată absolvenților instituțiilor de învățământ, conform art.40 din Legea nr.76/2002.

Sursa: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

În anul 2019, valoarea medie a indemnizației pentru șomeri cu experiență în muncă a fost de 488 lei, în creștere cu 28 lei față de anul anterior și a reprezentat 23,5% din salariul minim brut pe economie (24,2% în anul 2018). Ponderea indemnizației de șomaj acordată absolvenților instituțiilor de învățământ în salariul minim brut pe economie a înregistrat o creștere cu 0,4 puncte procentuale comparativ cu anul precedent.

9.2. Asigurările sociale pentru pensii

9.2.1. Numărul mediu al pensionarilor

Evoluțiile demografice din ultimii ani, schimbările din economia și societatea românească și-au pus amprenta asupra structurii populației active care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii, dar și asupra dimensionării populației inactive.

În anul 2019, deși în ușoară scădere, pensionarii dețineau o pondere însemnată în totalul populației inactive, numărul acestora menținându-se la un nivel relativ ridicat.

În anul 2019, *numărul mediu al pensionarilor* a fost de 5157 mii persoane, în scădere cu 50 mii persoane față de anul 2018. Comparativ cu aceeași perioadă, a scăzut cu 11,0% numărul pensionarilor proveniți din fostul sistem pentru agricultori, a scăzut numărul pensionarilor de asigurări sociale de stat cu 0,3%, iar pe total, numărul mediu al pensionarilor s-a redus cu 1,0%.

Tabel 9.2.1. Evoluția numărului mediu al pensionarilor, după sistemul de pensionare

	2018	2019	2019 față de 2018	
			+/-	%
Pensionari - total (I+II+III)	5207	5157	-50	99,0
I. Asigurări sociale - total	5204	5155	-49	99,1
<i>din care:</i>				
- asigurări sociale de stat	4684	4672	-12	99,7
- asigurări sociale din fostul sistem pentru agricultori	336	299	-37	89,0
- asigurări sociale - culte	3	3	-	100,0
- asigurări sociale - avocați	3	3	-	100,0
II. Beneficiari de ajutor social - tip pensie	1	1	-	100,0
III. I.O.V.R.	2	1	-1	50,0

Sursa: Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară.

Pensionarii de asigurări sociale dețin în continuare ponderea majoritară (99,9%).

Din total, pensionarii de asigurări sociale de stat au reprezentat 90,6%, ponderea lor fiind mai mare cu 0,6 puncte procentuale față de anul 2018.

Numărul pensionarilor din fostul sistem pentru agricultori a scăzut față de aceeași perioadă cu 37 mii persoane, aceștia reprezentând 5,8% din totalul pensionarilor (față de 6,4% în anul 2018).

În anul 2019, *numărul mediu al pensionarilor de asigurări sociale, exclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori*, era de 4856 mii persoane, în scădere cu 12 mii de persoane comparativ cu anul 2018.

Tabel 9.2.2. Distribuția pensionarilor, după sistemul de pensionare

	2018	2019
Pensionari -total (I+II+III)	100,0	100,0
I. Asigurări sociale - total	100,0	100,0
<i>din care:</i>		
- asigurări sociale de stat	90,0	90,6
- asigurări sociale din fostul sistem pentru agricultori	6,4	5,8
- asigurări sociale - culte	0,1	0,1
- asigurări sociale - avocați	0,1	0,1
II. Beneficiari de ajutor social - tip pensie	**)	**)
III. I.O.V.R.	**)	**)

**) Sub 0,05.

Sursa: Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară.

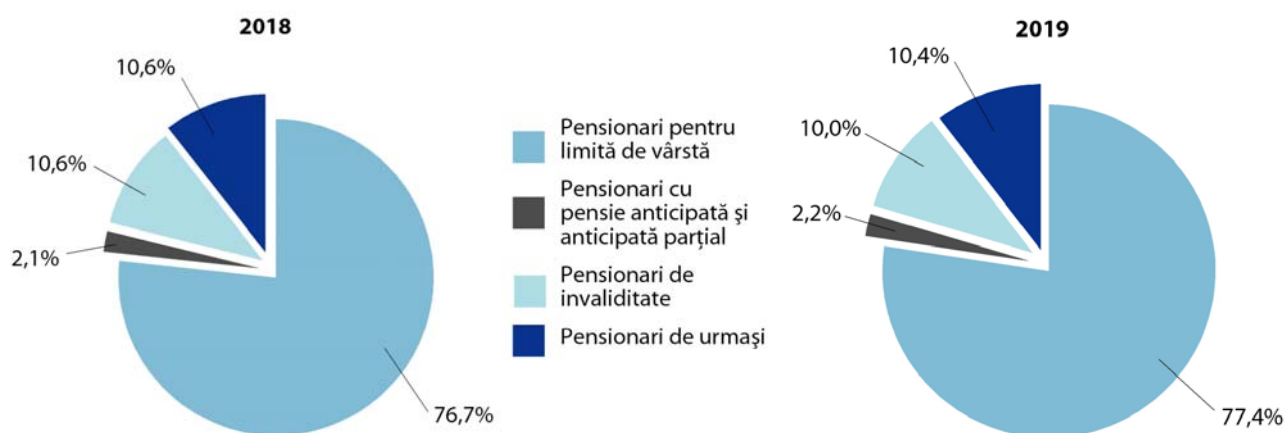
În anul 2019, *numărul mediu al pensionarilor de asigurări sociale, inclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori* a fost de 5155 mii persoane, cu 49 mii mai puțin decât în anul 2018. Comparativ cu aceeași perioadă, se observă modificări de structură ale acestei categorii, determinate de scăderea numărului pensionarilor cu pensie anticipată (-9,5%), a pensionarilor cu pensie de invaliditate (-6,5%) și al pensionarilor de urmaș (-2,5%) și creșterea numărului pensionarilor cu pensie anticipată parțial (+4,5%).

Tabel 9.2.3. Evoluția numărului mediu de pensionari de asigurări sociale, inclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori, pe principalele categorii de pensii

	2018	2019	2019 față de 2018, %
- mii persoane -			
Pensionari de asigurări sociale - total (A+B+C+D+E)	5204	5155	99,1
<i>din care:</i>			
A) Limită de vârstă	3993	3992	100,0
- cu stagiul complet de cotizare	2986	3030	101,5
- cu stagiul incomplet de cotizare	1007	962	95,5
B) Anticipată	21	19	90,5
C) Anticipată parțial	88	92	104,5
D) Invaliditate	550	514	93,5
- gradul I	48	48	100,0
- gradul II	230	215	93,5
- gradul III	272	251	92,3
E) Urmaș	552	538	97,5

Sursa: Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară.

Grafic 9.2.1. Distribuția pensionarilor de asigurări sociale inclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori, pe principalele categorii de pensii

Sursa: Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară.

Distribuția pensionarilor de asigurări sociale pe principalele categorii de pensii reliefează faptul că, de la o perioadă la alta, numărul pensionarilor de invaliditate a scăzut (-36 mii persoane), iar nivelul înregistrat la categoria de pensionari pentru limită de vârstă cu stagiul complet de cotizare a înregistrat o creștere de 44 mii persoane. Pensionarii cuprinși în categoria de pensie anticipată și anticipată parțial au reprezentat 2,2%, numărul lor fiind mai mare cu 2 mii de persoane față de anul anterior.

9.2.2. Pensia medie lunară

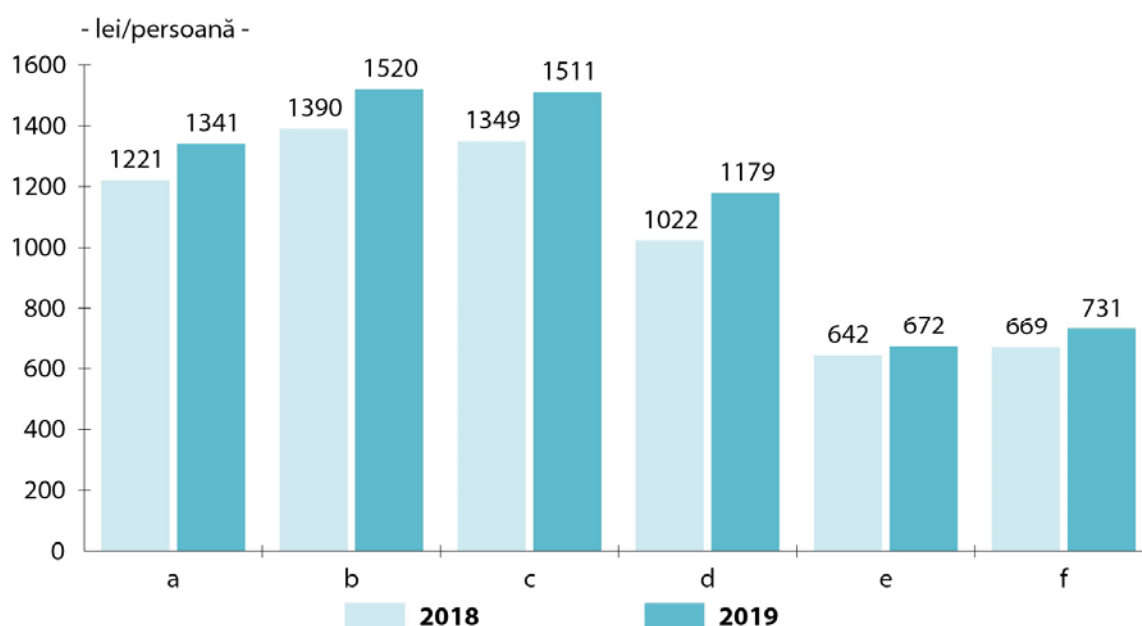
Pensia medie lunară la nivelul anului 2019 a fost de 1292 lei, mai mare cu 10,2% comparativ cu anul precedent. Pentru categoriile de pensii din sistemul asigurărilor sociale, s-au înregistrat creșteri față de anul 2018 cu +13,7% (culte), +10,7% (asigurări sociale de stat), +10,4% (pensionari din fostul sistem pentru agricultori) și +2,8% (avocați).

În anul 2019, pensia medie de asigurări sociale a pensionarilor din fostul sistem pentru agricultori a fost de 2,4 ori mai mică, comparativ cu pensia de asigurări sociale de stat. Pensia medie a pensionarilor de asigurări sociale, exclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori a fost de 1341 lei, în creștere cu 9,8% față de anul 2018.

Tabel 9.2.4. Evoluția pensiei medii lunare, după sistemul de pensionare

	2018	2019	-lei/persoană - 2019 față de 2018, %
Total	1172	1292	110,2
I. Asigurări sociale - total	1172	1293	110,3
<i>din care:</i>			
- asigurări sociale de stat	1126	1247	110,7
- asigurări sociale din fostul sistem pentru agricultori	463	511	110,4
- asigurări sociale - culte	757	861	113,7
- asigurări sociale - avocați	2030	2086	102,8
II. Ajutoare sociale - tip pensie	281	311	110,7
III. I.O.V.R.	228	228	100,0

Sursa: Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară.

Grafic 9.2.2. Evoluția pensiei medii lunare de asigurări sociale (exclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori), pe principalele categorii de pensii

- a. Pensia medie a pensionarilor de asigurări sociale exclusiv agricultori
- b. Pensia medie lunară a pensionarilor pentru limită de vârstă - total
- c. Pensia anticipată
- d. Pensia anticipată parțial
- e. Pensia medie lunară a pensionarilor de invaliditate
- f. Pensia medie lunară a pensionarilor de urmaș

Unui pensionar pentru limită de vârstă cu stagiul complet de cotizare, provenit din rândul pensionarilor din fostul sistem pentru agricultori, i-a revenit o pensie de 607 lei, în timp ce unui fost salariat, i-a revenit o pensie de 2,5 ori mai mare (1513 lei).

Tabelul 9.2.5. Evoluția pensiei medii lunare de asigurări sociale (inclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori), pe principalele categorii de pensii

	2018	2019	- lei/persoană - 2019 față de 2018, %
Total	1172	1293	110,3
<i>din care:</i>			
Limită de vârstă	1321	1453	110,0
Invaliditate	641	671	104,7
Urmaș	647	710	109,7

Sursa: Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, pensia medie netă estimată¹⁵⁾ (pensia medie fără impozit și fără contribuția de asigurări sociale de sănătate) pentru un pensionar de asigurări sociale a fost de 1278 lei, în creștere cu 10,1% față de anul anterior.

9.2.3. Pensia medie lunară a pensionarilor de asigurări sociale de stat

În anul 2019, pensia medie lunară a pensionarilor de asigurări sociale de stat a fost de 1247 lei, în termeni nominali, în creștere cu 10,7% față de anul 2018.

Pensia medie netă estimată¹⁵⁾ (pensia medie fără impozit și fără contribuția de asigurări sociale de sănătate) de asigurări sociale de stat pentru limită de vârstă cu stagiul complet de cotizare era de 1500 lei. Aceasta a fost cu 9,4% în creștere față de anul 2018.

În anul 2019, pensia medie reală a pensionarilor de asigurări sociale de stat (inclusiv pensionarii din sistemul Ministerului Apărării Naționale, Ministerului Afacerilor Interne și Serviciului Român de Informații) a fost de 105,6% comparativ cu anul 2018 și în creștere cu 72,3% față de anul 1990.

Tabel 9.2.6. Indicii pensiei medii reale a pensionarilor de asigurări sociale de stat

																			- procente -	
Anii	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
2000	100,0	105,9	109,5	117,4	131,2	141,8	154,8	190,1	255,1	285,8	278,9	265,7	265,9	266,0	274,0	287,8	309,3	353,4	371,2	391,8
2001		100,0	103,4	110,8	123,9	133,8	146,2	179,5	240,7	269,8	263,3	250,8	250,9	251,1	258,7	271,7	292,0	333,6	350,4	369,9
2002			100,0	107,2	119,7	129,4	141,4	173,6	232,8	260,9	254,6	242,7	242,8	242,8	250,1	262,8	282,4	322,6	338,9	357,7
2003				100,0	111,7	120,7	131,8	161,9	217,3	243,4	237,6	226,4	226,5	226,6	233,4	245,2	263,5	301,0	316,2	333,7
2004					100,0	108,1	118,0	145,0	194,5	217,9	212,7	202,6	202,7	202,9	208,9	219,4	235,8	269,4	283,0	298,7
2005						100,0	109,2	134,1	179,8	201,6	196,7	187,4	187,6	187,6	193,2	203,0	218,1	249,2	261,8	276,4
2006							100,0	122,8	164,6	184,6	180,0	171,6	171,6	171,7	177,0	185,9	199,7	228,2	239,7	253,0
2007								100,0	134,1	150,3	146,7	139,7	139,8	139,9	144,1	151,3	162,6	185,8	195,2	206,0
2008									100,0	112,0	109,4	104,2	104,2	104,3	107,5	112,9	121,2	138,5	145,6	153,6
2009										100,0	97,5	93,0	93,0	93,0	95,8	100,7	108,2	123,7	129,9	137,1
2010											100,0	95,3	95,3	95,3	98,3	103,2	110,9	126,7	133,1	140,5
2011												100,0	100,1	100,1	103,1	108,3	116,4	132,9	139,7	147,4
2012													100,0	100,0	103,0	108,3	116,3	132,9	139,6	147,4
2013														100,0	103,0	108,2	116,3	132,9	139,6	147,3
2014															100,0	105,0	112,9	129,0	135,5	143,0
2015																100,0	107,5	122,8	128,9	136,2
2016																	100,0	114,3	120,1	126,7
2017																		100,0	105,0	110,9
2018																			100,0	105,6
2019																				100,0

¹⁵⁾ Datele privind contribuțiile de asigurări de sănătate corespunzătoare sistemului de pensii de stat includ și o parte din contribuția datorată de acei pensionari care au și venituri din pensie de asigurări sociale de stat și din pensie din fostul sistem de asigurări pentru agricultori (cca 3%); datele nu cuprind contribuțiile aferente categoriei de pensii de urmaș, acestea nefiind disponibile din surse administrative.

9.3. Asistența socială

Asistența socială a fost asigurată prin intermediul serviciilor sociale și beneficiilor de asistență socială. Acestea au fost finanțate, conform legii, din fonduri alocate de la bugetul de stat, de la bugetele locale, din donații, sponsorizări sau din alte contribuții din partea unor persoane fizice ori juridice, din țară și din străinătate, din contribuții ale beneficiarilor, precum și din alte surse.

Ministerul Muncii și Protecției Sociale este autoritatea publică centrală care elaborează politica de asistență socială și promovează drepturile familiei, copilului, persoanelor vârstnice, persoanelor cu dizabilități și ale oricăror altor persoane aflate în nevoie. În anul 2019 suma cheltuită din bugetul de stat alocat MMPS pentru asistența socială a fost 17518847,6 lei, cu 19,2% mai mare decât în anul 2018. Creșterea s-a datorat în cea mai mare parte mării cuantumurilor unor beneficii: alocațiile de stat pentru copii, indemnizația pentru creșterea copilului, stimulentele de inserție, unele beneficii plătite persoanelor cu dizabilități.

În totalul cheltuielilor cu beneficiile și serviciile sociale efectuate prin bugetul Ministerului Muncii și Protecției Sociale, alocațiile de stat pentru copii au deținut cea mai mare pondere (36,5% în anul 2019 și 29,7% în anul 2018), urmate fiind de indemnizațiile pentru creșterea copilului (25,4% în anul 2019 și 27,3% în anul 2018).

Tabel 9.3.1. Beneficii și servicii de asistență socială finanțate prin bugetul MMPS

- mii lei -

	2018	2019
TOTAL sume plătite	14700949,0	17518847,6
I. Beneficii de asistență socială		
Alocații de stat pentru copii	4365541,0	6397061,9
Indemnizația pentru creșterea copilului	4009485,0	4457278,2
Indemnizația de acomodare în vederea adopției	9389,0	9377,1
Contribuția pentru asigurare de sănătate aferente beneficiarilor de indemnizație de acomodare în vederea adopției	49,5	-
Stimulent de inserție	704224,6	709830,7
Alocație pentru susținerea familiei	443539,6	370523,8
Ajutoare de încălzire cu energie termică furnizată în sistem centralizat	13309,1	9275,2
Ajutoare de încălzire cu gaze naturale	27907,6	20403,3
Ajutoare de încălzire cu lemne, cărbuni sau combustibil petrolier	33412,2	29824,9
Ajutoare de încălzire cu energie electrică	2233,7	1486,5
Ajutoare sociale pentru asigurarea VMG	663255,3	559347,8
Alocații de plasament	320335,7	312226,1
Ajutorul pentru persoane refugiate	1677,8	1255,0
Ajutoare financiare	1672,0	1719,0
Ajutoare de urgență	9901,6	11539,8
Contribuții pentru asigurările de sănătate aferente beneficiarilor de VMG	3368,2	-
Contribuții pentru asigurarea obligatorie a locuințelor pentru familiile beneficiare de VMG	2727,0	2399,3
Contribuții pentru asigurările de sănătate aferente indemnizației pentru creșterea copilului	19255,1	-
Beneficii de asistență socială acordate persoanelor cu dizabilități		
Sprrijin pentru creșterea copilului, acordat persoanelor cu dizabilități	87813,5	98742,8
Indemnizația lunară pentru însoțitorii persoanelor cu dizabilitate vizuală gravă	550775,5	588369,2
Indemnizație lunară pentru adulții cu dizabilitate gravă și accentuată	2197275,7	2410960,3
Buget personal complementar lunar pentru persoanele cu dizabilități grave, accentuate și medii	-	-
Bugetul personal complementar lunar pentru adulții cu dizabilități grave, accentuate și medii	939757,8	1064012,2
Prestații sociale pentru părinții copiilor cu dizabilități grave, accentuate sau medii	140682,6	174716,8
Indemnizația lunară pentru persoanele infectate cu HIV sau bolnave de SIDA	63471,5	65526,3
Alocația lunară pentru copiii infectați cu HIV sau bolnavi de SIDA	910,1	891,5
Transport interurban gratuit	64831,8	60504,4
Dobânzi la credite bancare pentru cumpărarea unui autoturism adaptat sau pentru adaptarea locuinței	1490,6	2011,3
II. Servicii sociale		
Subvenții pentru asociații și fundații (persoane asistate)	16930,4	20964,2
Programe de interes național (instituții finanțate)	-	214,7
Finanțarea instituțiilor de asistență socială (instituții finanțate)	5725,5	3585,6

VMG = Venit minim garantat.

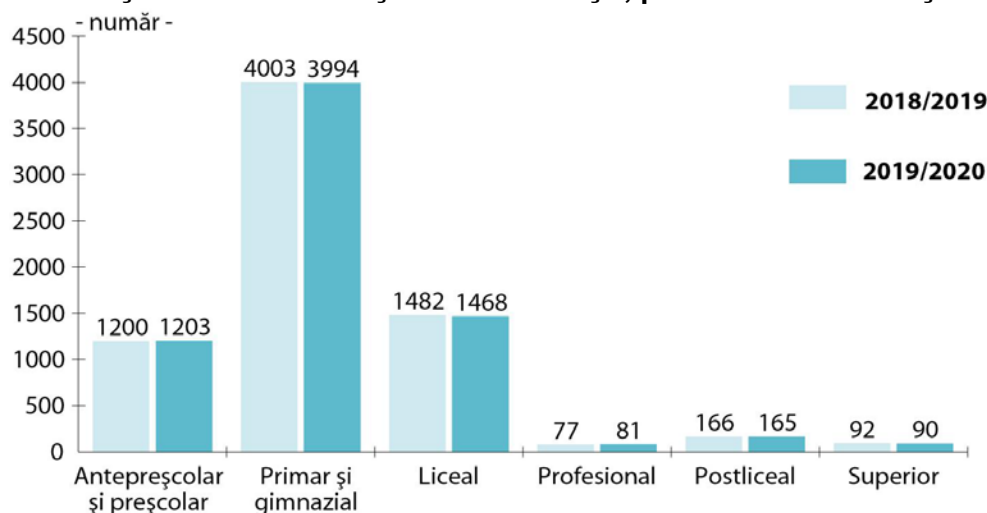
Sursa: Ministerul Muncii și Protecției Sociale.

10. EDUCAȚIE

10.1. Infrastructura sistemului de educație

În anul școlar/universitar 2019/2020, rețeaua unităților independente cuprinse în sistemul național de educație a fost formată din: 1203 grădinițe și creșe; 3994 școli primare și gimnaziale (inclusiv speciale); 1468 licee; 81 școli profesionale; 165 școli postliceale și 90 institute de învățământ superior.

Grafic 10.1.1. Unitățile¹⁾ sistemului național de educație, pe niveluri de educație

¹⁾ Exclusiv unități independente.

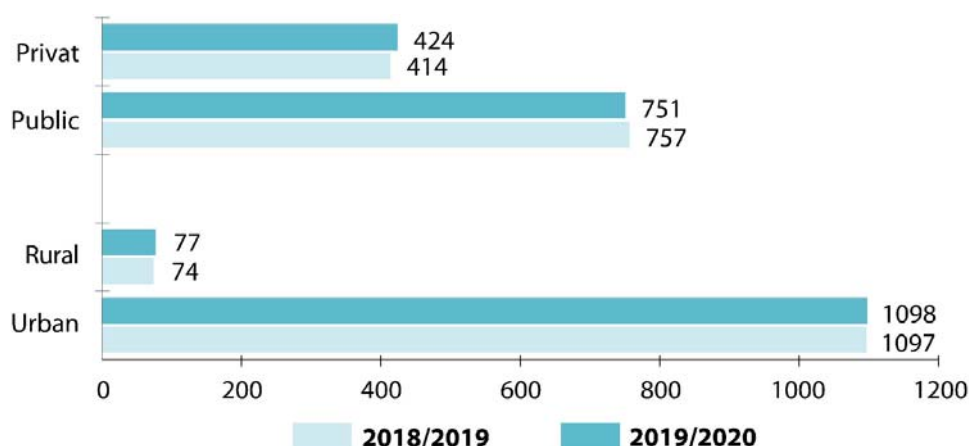
10.1.1. Învățământul antepreșcolar¹⁶⁾ și preșcolar

În anul școlar 2019/2020, numărul creșelor (unități independente) a fost de 28, iar al secțiilor din cadrul grupurilor școlare a fost de 341. Din cadrul unităților independente 71,4% sunt private.

În anul școlar 2019/2020, grădinițele (unități independente) au înregistrat o creștere cu 0,3% față de anul anterior, unitățile independente din învățământul privat înregistrând și acestea o creștere cu 2,4% față de anul școlar 2018/2019. Numărul grădinițelor din învățământul public scade în anul școlar 2019/2020, acesta dispunând de 751 unități independente.

Pe lângă unitățile independente, în învățământul preșcolar funcționează 9661 secții și secții din cadrul grupurilor școlare.

Grafic 10.1.2. Numărul grădinițelor, pe forme de proprietate și medii de rezidență

¹⁶⁾ Conform noii clasificări ISCED 2011, începând cu anul școlar 2014/2015, se urmărește și învățământul antepreșcolar.

În anul școlar 2019/2020, în învățământul preșcolar din mediul urban, s-a înregistrat o creștere cu o unitate a numărului de grădinițe, iar în mediul rural, numărul grădinițelor a crescut cu 3 unități.

Din numărul total al grădinițelor, numai 36,1% au aparținut sectorului privat iar, dintre acestea, majoritatea au fost în mediul urban (93,4%).

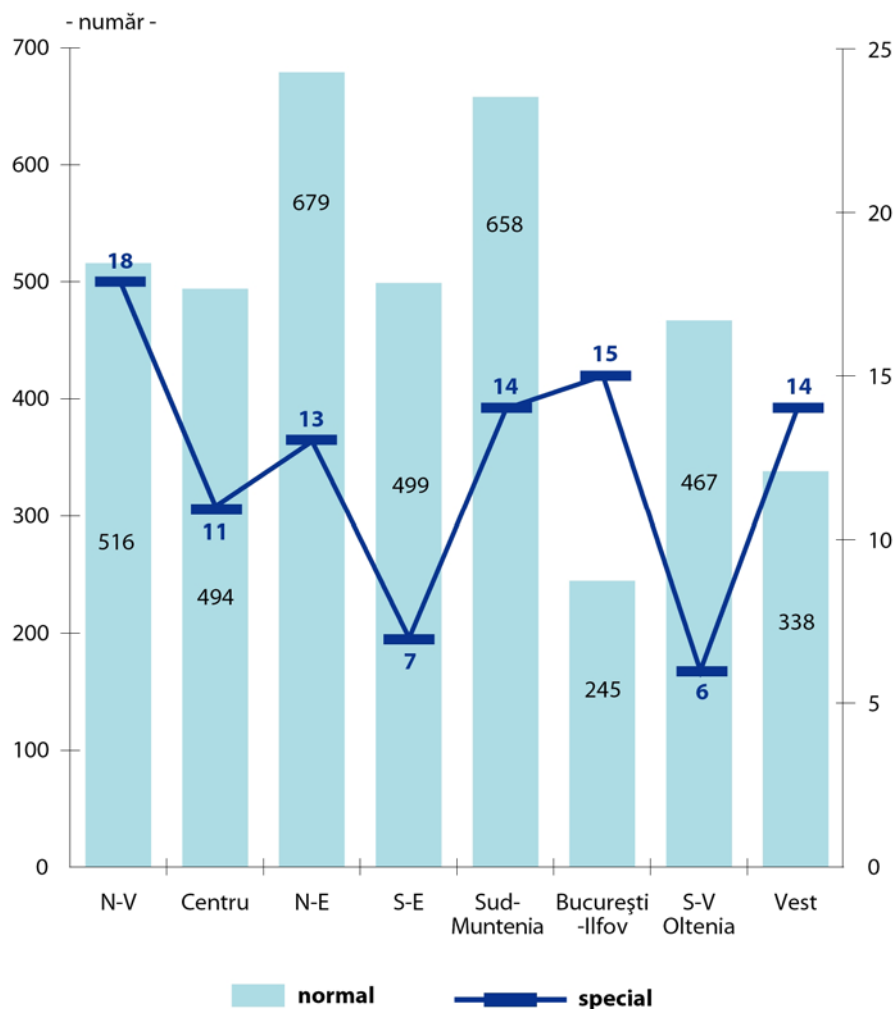
10.1.2. Învățământul primar și secundar inferior (gimnazial)

În anul școlar 2019/2020, învățământul primar și secundar inferior (gimnazial) cuprindea un număr de 3994 școli¹⁷⁾, în scădere cu 9 unități comparativ cu anul școlar precedent. În afara unităților școlare independente, funcționează și 4746 secții de învățământ primar și gimnazial în cadrul unităților care școlarizează aceste niveluri de învățământ - grupuri școlare (pe lângă unele licee, școli profesionale, grădinițe sau școli postliceale).

Majoritatea unităților din învățământul primar și gimnazial se află în mediul rural (69,5%).

În profil teritorial, pe regiuni de dezvoltare, situația unităților din învățământul primar și secundar inferior se prezintă astfel: Nord-Est - 17,3%, Sud-Muntenia - 16,8%, Nord-Vest - 13,4%, Sud-Est și Centru - 12,7% (fiecare în parte), Sud-Vest Oltenia - 11,8%, Vest - 8,8%, București-Ilfov - 6,5%.

Grafic 10.1.3. Distribuția unităților din învățământul primar și gimnazial, pe regiuni de dezvoltare, în anul școlar 2019/2020

¹⁷⁾ Numărul unităților, exclusiv unități independente, din învățământul primar și gimnazial cuprinde și unitățile învățământului special primar și gimnazial.

10.1.3. Învățământul secundar superior

În anul școlar 2019/2020, învățământul secundar superior dispunea de o rețea formată din 1468 unități independente (340 licee și 1128 unități care școlarizează învățământul liceal - grupuri școlare) și 81 unități independente și alte unități care școlarizează învățământul profesional (grupuri școlare independente). Totodată, un număr de 1709 secții de învățământ liceal și 765 secții de învățământ profesional funcționează pe lângă alte tipuri de unități școlare.

În totalul unităților independente, liceele din filiera tehnologică dețin cea mai mare pondere (47,3%), iar dintre acestea, profilul tehnic deține peste jumătate (54,4%).

Învățământul liceal particular se menține nereprezentativ, unitățile aflate în sectorul privat deținând o pondere de numai 4,6% din totalul liceelor din țară.

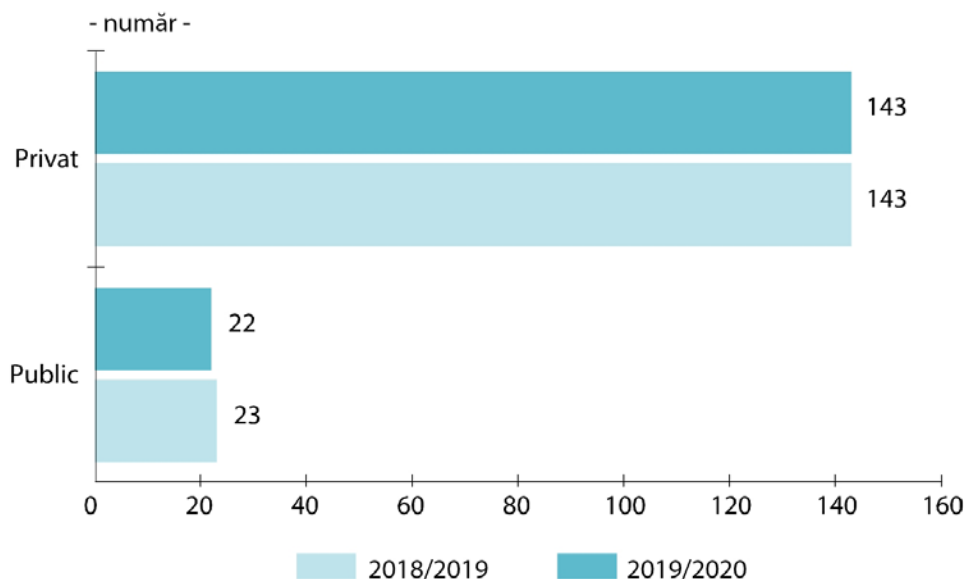
Schimbările structurale din mediul economic nu au influențat considerabil funcționalitatea diferitelor profiluri ale liceelor existente. Astfel, în anul școlar 2019/2020 s-a înregistrat o scădere a numărului de licee cu 14 unități, comparativ cu anul școlar anterior.

10.1.4. Învățământul postliceal (terțiar nonuniversitar)

La începutul anului școlar 2019/2020, rețeaua învățământului postliceal a cuprins 165 unități independente și alte unități care școlarizează acest nivel de învățământ (grupuri școlare independente), precum și un număr de 457 secții care funcționează pe lângă alte tipuri de unități școlare.

Unitățile independente au înregistrat o scădere cu 0,6% față de anul anterior. Din totalul acestora, 98,2% își au sediul în mediul urban. Numai 13,3% din școlile postliceale au aparținut sectorului public, 86,7% fiind în proprietate privată.

Grafic 10.1.4. Distribuția unităților din învățământul postliceal, pe forme de proprietate

10.1.5. Învățământul superior

În anul universitar 2019/2020, infrastructura sistemului național de educație cuprindea 90 institute de învățământ superior, în cadrul cărora au funcționat 546 de facultăți.

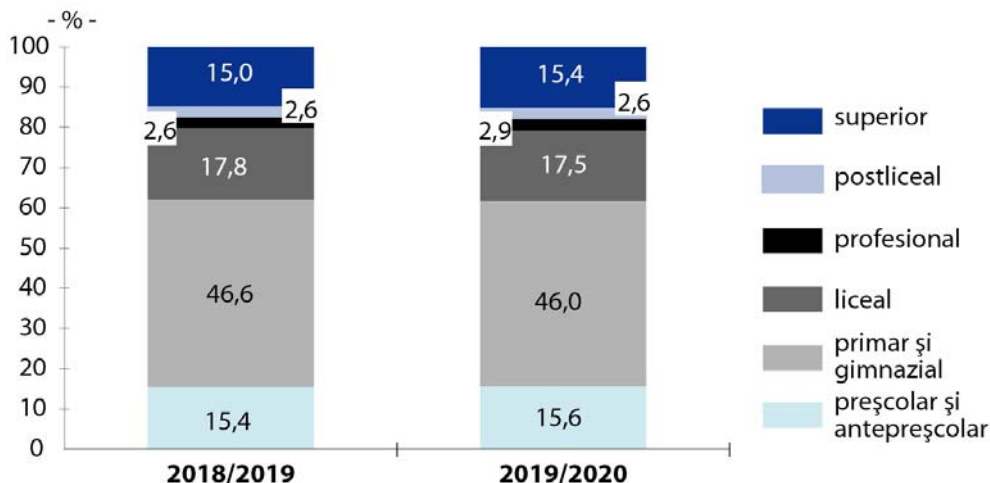
După o perioadă de extindere a rețelei de unități din învățământul superior particular, începând cu anul universitar 2002/2003, numărul instituțiilor din învățământul superior se află într-o relativă scădere. Astfel, în anul universitar 2019/2020, numărul instituțiilor de învățământ superior private a scăzut cu 2 unități, comparativ cu anul universitar precedent.

În învățământul superior, din totalul instituțiilor de învățământ, 61,1% au fost instituții publice și 38,9% aparțineau sectorului privat.

10.2. Populația școlară¹⁸⁾

Datele la nivelul anului școlar/universitar 2019/2020 indică o scădere a populației școlare cu 0,6%, comparativ cu anul școlar/universitar precedent. Această situație este cauzată de scăderea populației școlare din nivelurile de învățământ primar, gimnazial și liceal.

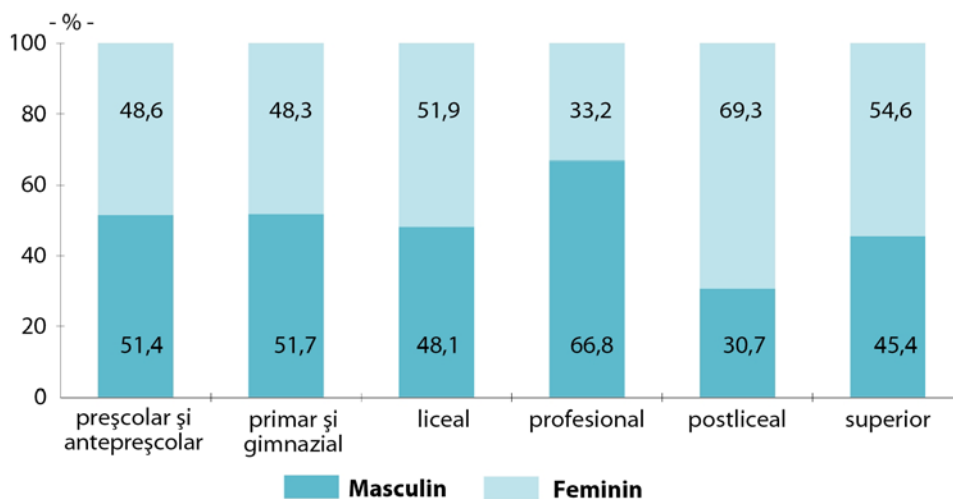
Grafic 10.2.1. Structura populației școlare, pe niveluri de educație

În anul școlar/universitar 2019/2020, față de anul școlar/universitar 2018/2019, s-au înregistrat creșteri ale populației școlare în învățământul antepreșcolar cu 2,9%, preșcolar cu 0,2%, profesional cu 11,4%, postliceal cu 0,1%, iar în învățământul superior cu 1,8%.

Structura populației școlare pe sexe este echilibrată pentru toate nivelurile de educație, cu excepția învățământului profesional, unde fetele dețin o pondere de 33,2% și a învățământului postliceal, unde băieții dețin o pondere de 30,7% din totalul populației școlare.

Grafic 10.2.2. Structura populației școlare, pe niveluri de educație și sexe, în anul școlar / universitar 2019/2020

În anul școlar 2019/2020, majoritatea elevilor din învățământul preuniversitar au frecventat cursurile la forma de învățământ cu frecvență (96,2%), restul fiind înscriși în învățământul seral sau cu frecvență redusă.

În învățământul superior, 91,3% dintre studenți/cursanți au participat la cursurile cu frecvență, 3,8% la cursurile cu frecvență redusă și 4,9% erau înscriși la forma de învățământ la distanță.

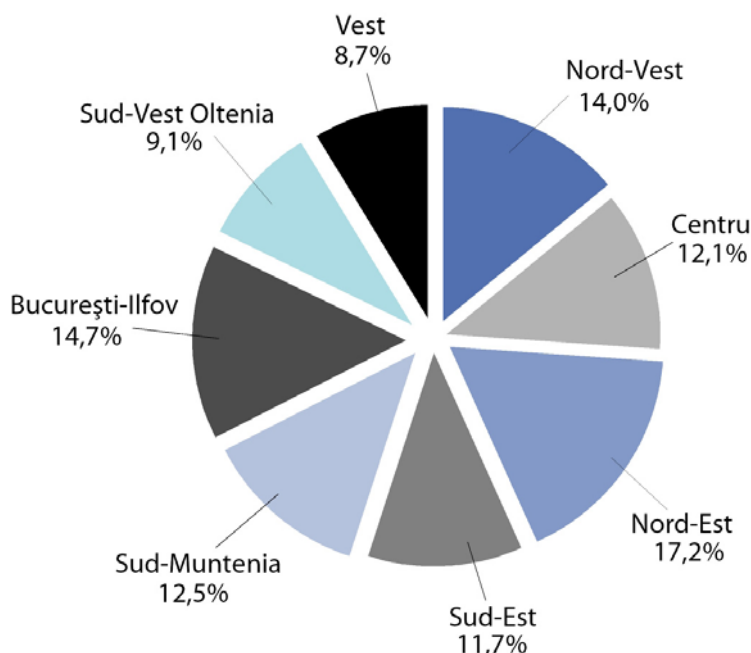
¹⁸⁾ În populația școlară sunt cuprinși și copiii din învățământul antepreșcolar.

În anul universitar 2019/2020, în învățământul superior au fost cuprinși 543,3 mii de studenți/cursanți reprezentând 15,4% din totalul populației școlare.

În anul universitar 2019/2020, structura pe grupe de specializări a studenților/cursanților înscriși în învățământul superior reflectă faptul că cei mai mulți studenți optează pentru studiul grupelor de specializări: afaceri, administrație și drept (24,1%), inginerie, prelucrare, construcții (20,4%), sănătate și asistență socială (13,9%).

În anul școlar/universitar 2019/2020, pe regiuni de dezvoltare, populația școlară cuprinsă în toate nivelurile de educație era distribuită astfel: Nord-Est - 17,2%, București-Ilfov - 14,7%, Nord-Vest – 14,0%, Sud-Muntenia - 12,5%, Centru - 12,1%, Sud-Est - 11,7%, Sud-Vest Oltenia - 9,1% și Vest - 8,7%.

Grafic 10.2.3. Distribuția populației școlare, pe regiuni de dezvoltare, în anul școlar / universitar 2019/2020

10.3. Personalul didactic

Resursele umane cuprinse în sistemul național de educație au înregistrat în ultimii ani o evoluție fluctuantă, care nu a fost însă corelată cu evoluția populației școlare în aceeași perioadă.

În anul școlar/universitar 2019/2020, numărul mediu de copii, elevi și studenți ce au revenit la un cadru didactic a fost de 15.

În anul universitar 2019/2020, numărul de studenți ce revin unui cadru didactic a crescut comparativ cu anul universitar 2018/2019.

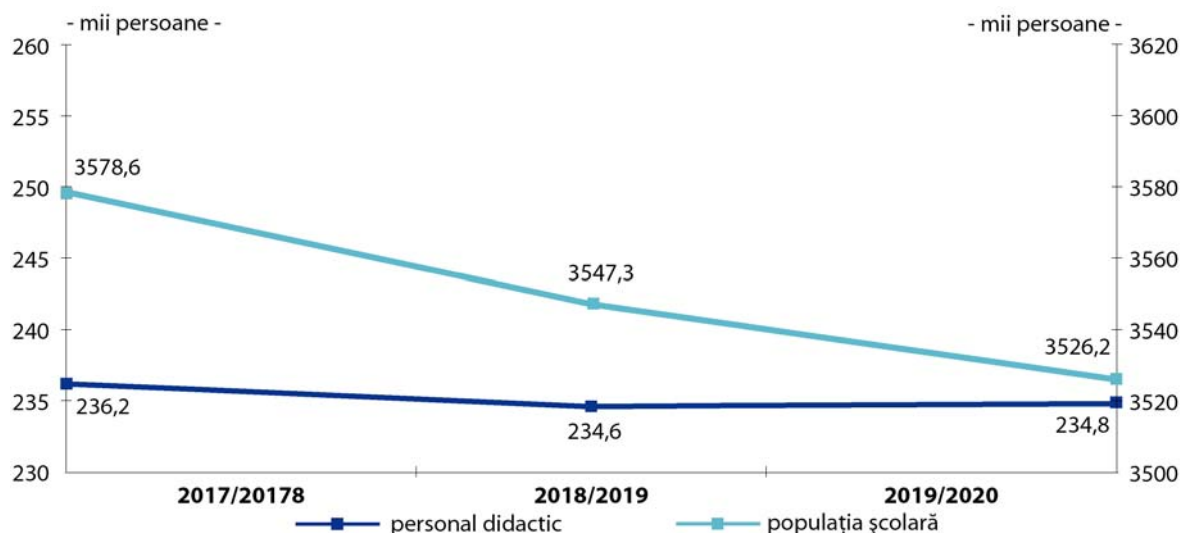
Tabel 10.3.1. Numărul de preșcolari/elevi/studenți ce revine la un cadru didactic, pe niveluri de educație

Anul școlar/universitar	Nivelul de educație			
	Preșcolar ¹⁾	Primar și gimnazial	Secundar Superior ²⁾	Superior
2018/2019	15	14	14	20
2019/2020	15	14	14	21

¹⁾ În învățământul preșcolar sunt cuprinși și copiii din învățământul antepreșcolar.

²⁾ Cuprinde învățământul liceal, profesional și postliceal.

Grafic 10.3.1. Evoluția personalului didactic și a populației școlare

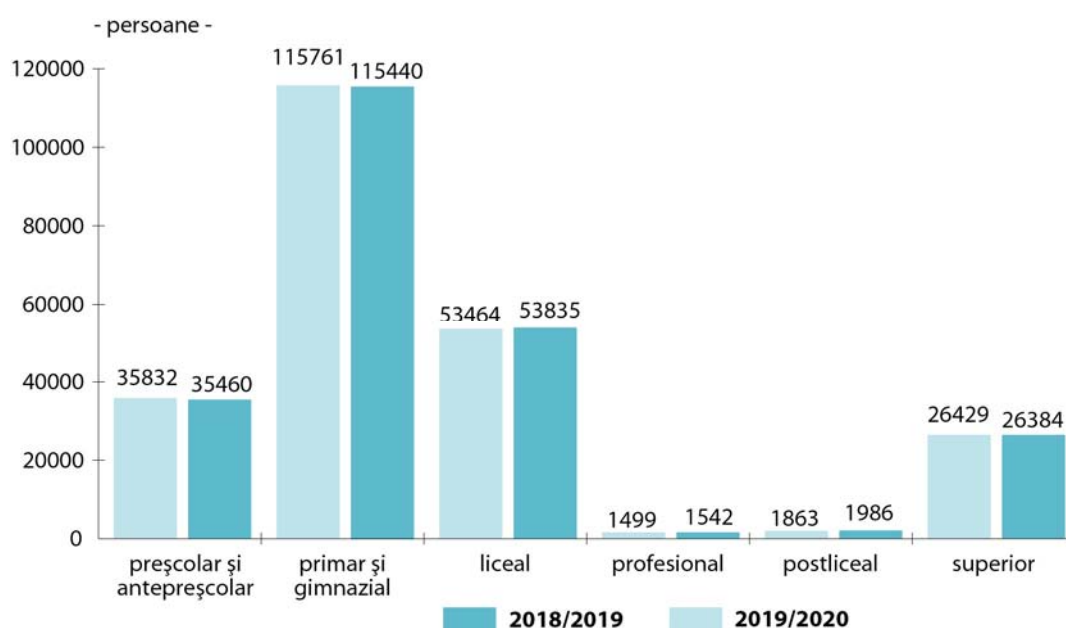
Notă: În învățământul preșcolar sunt cuprinși și copiii din creșe.

În perioada 2017-2019, se remarcă o scădere a numărului populației școlare, în timp ce numărul personalului didactic a înregistrat o evoluție oscilantă.

În anul școlar 2019/2020, activitatea educațională din grădinițe și creșe a fost asigurată de 35,8 mii cadre didactice, din care, 23,3 mii (64,9%) profesau în mediul urban, la un cadru didactic revenind 15 copii (14 copii în mediul urban, respectiv 17 copii în mediul rural).

Cadrele didactice de sex feminin dețineau o pondere importantă în totalul personalului didactic (78,2%), mai ales în învățământul preșcolar și antepreșcolar (99,7%) și în învățământul primar și gimnazial (80,7%). În învățământul superior, ponderea cadrelor didactice de sex masculin (48,3%) este ușor devansată de ponderea cadrelor didactice de sex feminin (51,7%).

Grafic 10.3.2. Numărul personalului didactic din sistemul național de învățământ

10.4. Gradul de cuprindere¹⁹⁾ în învățământ

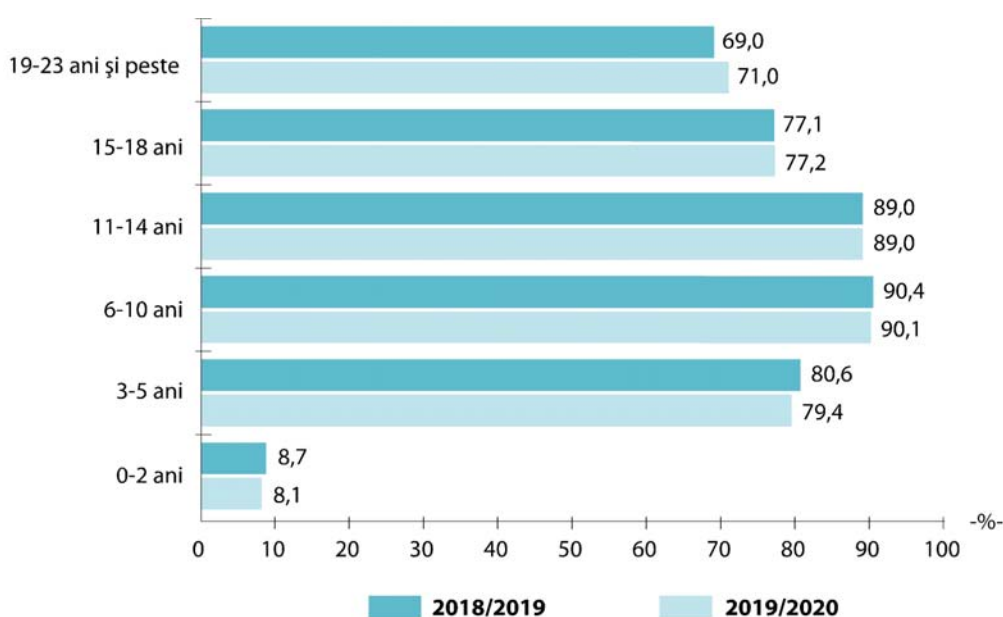
În anul școlar/universitar 2019/2020, gradul de cuprindere în învățământ a populației de vârstă școlară a fost de 72,3% (cu 0,1 puncte procentuale mai mult față de anul precedent).

Gradul de cuprindere a înregistrat cea mai mare valoare pentru populația școlară din grupa de vârstă 6-10 ani (90,1%). Pentru grupa de vârstă 19-23 ani și peste, gradul de cuprindere a fost de 71,0%, cu o diferență de 18,7 puncte procentuale în favoarea populației feminine (80,6% feminin, respectiv 61,9% masculin).

Pe niveluri de educație, rata brută de cuprindere școlară în anul școlar/universitar 2019/2020 a fost de 90,9% în învățământul primar, de 85,1% în învățământul secundar inferior (gimnazial), de 87,5% în învățământul secundar superior (liceal și profesional) și de 62,5% în învățământul superior (inclusiv învățământul postliceal).

În anul școlar/universitar 2019/2020, rata netă de cuprindere (0-23 ani) în învățământ a fost de 61,6% (86,9% în mediul urban și 36,2% în rural).

Grafic 10.4.1. Gradul de cuprindere¹⁹⁾ a populației de vârstă școlară

10.5. Performanțele sistemului de educație

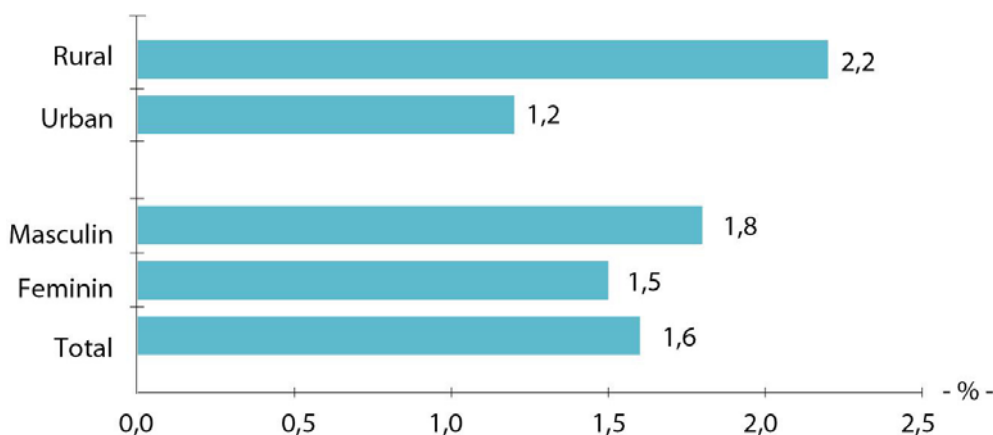
Evaluarea calității procesului educațional se realizează pe baza principalelor rezultate ale activității educaționale, utilizându-se indicatori statistici relevanți, precum numărul absolvenților, numărul elevilor promovați și gradul de promovabilitate, numărul elevilor declarați repetenți și rata abandonului școlar.

Numărul absolvenților în învățământul preuniversitar a înregistrat o creștere cu 0,7% în anul școlar 2018/2019, față de anul anterior, determinată de creșterea numărului absolvenților din învățământul gimnazial (cu 2,3%) și din învățământul liceal (cu 0,4%).

Pe niveluri de educație, rata abandonului a înregistrat o scădere cu 0,1 puncte procentuale în învățământul primar și gimnazial, a rămas la același nivel în învățământul liceal și profesional, iar în învățământul postliceal a înregistrat o creștere cu 0,5 puncte procentuale comparativ cu anul precedent.

¹⁹⁾ În calculul ratelor corespunzătoare datelor statistice pentru anul școlar/universitar 2018/2019 s-au utilizat datele definitive privind populația rezidentă la 1 iulie 2018, iar pentru anul școlar/universitar 2019/2020, s-au utilizat datele definitive privind populația rezidentă la 1 iulie 2019, estimate în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011. Conform legislației în vigoare (Legea educației naționale nr. 1/2011), grupele de vârstă pentru populația școlară sunt: 3-5 ani, 6-10 ani, 11-14 ani, 15-18 ani, 19-23 ani și peste. Numărul de copii din învățământul antepreșcolar formează grupa de vârstă 0-2 ani

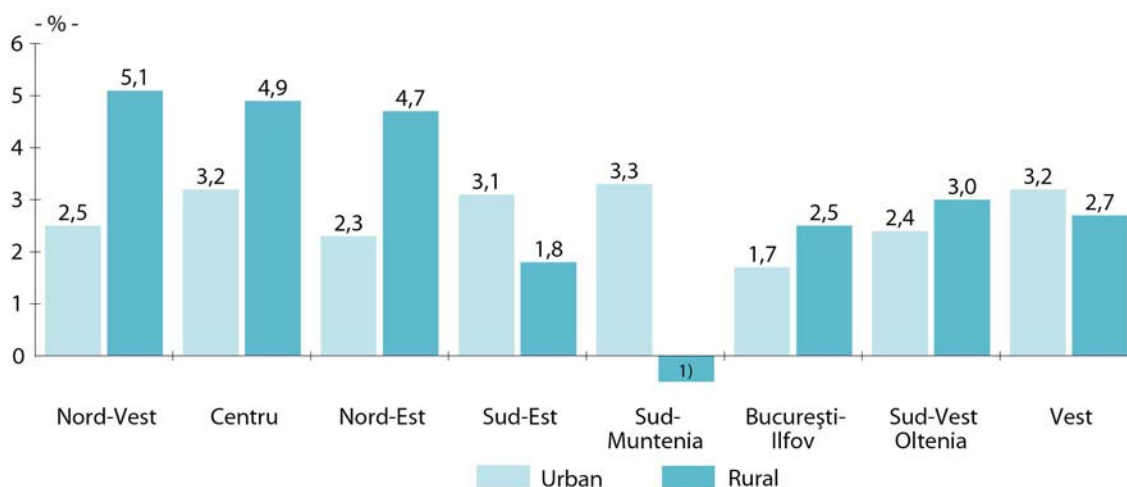
Grafic 10.5.1. Rata abandonului școlar în învățământul primar și gimnazial, pe sexe și medii de rezidență, în anul școlar 2018/2019

În învățământul primar și gimnazial nu există diferențe mari pe sexe ale ratei abandonului (1,8% masculin, 1,5% feminin). În mediul rural, această rată este mai ridicată în învățământul gimnazial (2,3%) decât în învățământul primar (2,1%). În anul școlar 2018/2019, rata abandonului în învățământul primar și gimnazial a înregistrat valori apropiate în cele două medii de rezidență (2,2% în rural, respectiv 1,2% în urban).

În *profil teritorial*, în anul școlar 2018/2019, valori mai crescute ale ratei abandonului școlar, în învățământul primar și gimnazial din mediul urban, s-au înregistrat în regiunile de dezvoltare: Centru (1,7%), Sud-Est (1,5%) și Sud-Vest Oltenia (1,3%), iar în mediul rural în regiunile Centru (3,6%), Sud-Est și Sud-Vest Oltenia (2,3% fiecare în parte) și Nord-Vest (2,1%). În învățământul liceal și profesional, rata abandonului școlar a înregistrat valori ridicate în regiunea Centru (3,3%) și în regiunea Vest (3,2%).

Grafic 10.5.2. Rata abandonului școlar în învățământul liceal și profesional, pe medii de rezidență și regiuni de dezvoltare, în anul școlar 2018/2019

¹⁾ Indicator cu valoare negativă, ca urmare a creșterii numărului de elevi aflați în evidență la sfârșitul anului școlar, comparativ cu începutul aceluiași an școlar.

Gradul de promovabilitate din învățământul gimnazial a cunoscut un ecart de 1,7 puncte procentuale pe sexe (fetele au promovat în proporție de 96,4%, iar băieții au promovat în proporție de 94,7%).

În învățământul liceal, numărul elevilor promovați a fost de 597,5 mii, gradul de promovabilitate fiind de 97,3% (97,9% la fete și 96,6% la băieți).

La sfârșitul anului școlar 2018/2019 au fost înregistrați 158,1 mii de elevi promovați în învățământul profesional, postliceal (76,8 mii în învățământul profesional și 81,3 mii în învățământul postliceal).

Gradul de promovabilitate a fost de 92,8% (88,3% în învățământul profesional și 97,4% în învățământul postliceal).

În învățământul universitar de licență, gradul de promovabilitate a fost de 95,2% (95,4% în învățământul superior public și 94,0% în cel privat).

11. CERCETARE-DEZVOLTARE

Activitatea de cercetare-dezvoltare, conform metodologiei internaționale și Clasificării Activităților din Economia Națională, reprezintă activitatea sistematică și creatoare inițiată pentru a spori volumul de cunoștințe, inclusiv cele despre om, cultură și societate, precum și utilizarea acestora pentru noi aplicații.

Fac obiectul cercetării statistice unitățile specializate în cercetare-dezvoltare, unitățile economice și sociale care au colective de cercetare-dezvoltare, stațiunile și institutele de cercetare și producție agricolă, unitățile de învățământ superior și clinicile universitare care au structuri de cercetare-dezvoltare, organizațiile non-profit care desfășoară activitate de cercetare-dezvoltare.

Sursa datelor o constituie anchetele statistice anuale privind activitatea de cercetare-dezvoltare, prin care se culeg date privind indicatorii cantitativi și calitativi referitori la resursele umane implicate în activitatea de cercetare-dezvoltare și la cheltuielile destinate acestei activități.

11.1. Salariații din activitatea de cercetare-dezvoltare

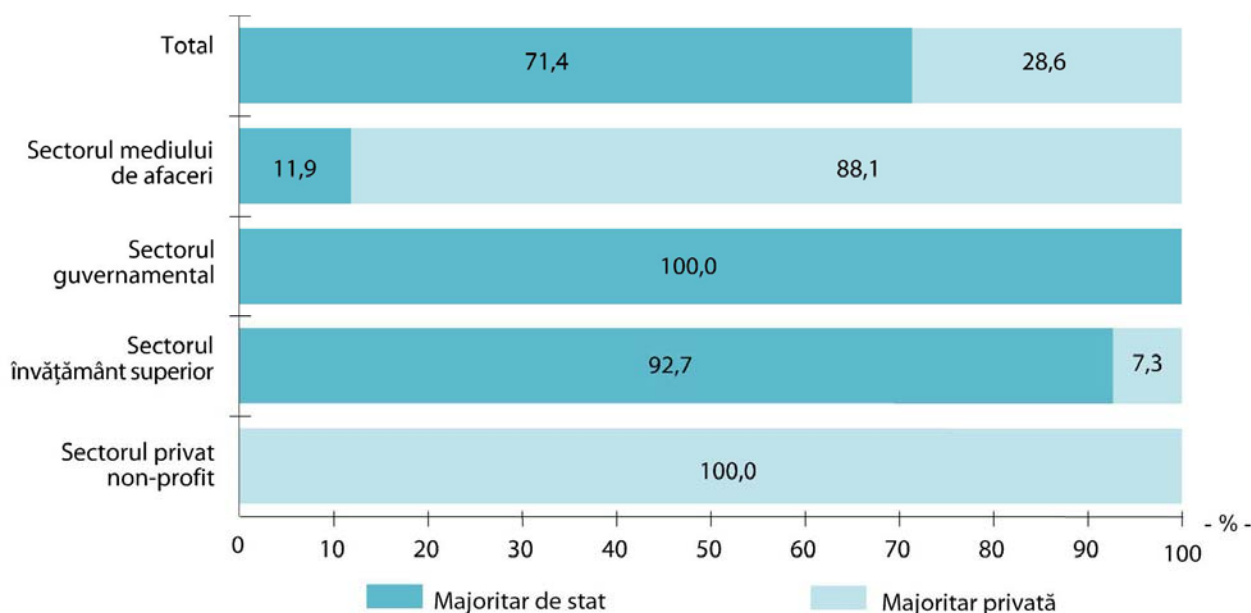
La sfârșitul anului 2019, își desfășurau activitatea în cercetare-dezvoltare 43973 salariați, număr în ușoară scădere față de cel înregistrat la sfârșitul anului 2018.

Din totalul salariaților de 43973 din activitatea de cercetare-dezvoltare, 20252 erau femei, reprezentând 46,1%.

Din cei 43973 salariați existenți în activitatea de cercetare-dezvoltare, 18282 activau în sectorul învățământ superior, 12989 în sectorul guvernamental, 12406 în sectorul mediului de afaceri și 296 în sectorul privat non-profit.

Activitatea de cercetare-dezvoltare se desfășoară în principal în unitățile cu formă de proprietate majoritar de stat; în aceste unități își desfășurau activitatea 31412 salariați, din care 15910 femei și 12561 salariați lucrau în unitățile cu formă de proprietate majoritar privată, din care 4342 femei.

Grafic 11.1.1. Ponderea salariaților din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe sectoare de performanță și forme de proprietate, la 31 decembrie 2019

În anul 2019, din totalul de 20252 femei salariate în activitatea de cercetare-dezvoltare, 4155 lucrau în sectorul mediului de afaceri, 6354 în sectorul guvernamental, 9627 în sectorul învățământ superior și 116 în sectorul privat non-profit.

Pentru cunoașterea utilizării resurselor de personal, salariații care lucrează în activitatea de cercetare-dezvoltare sunt clasificați, după ocupație, în: cercetători, tehnicieni și asimilați și alte categorii de salariați.

În anul 2019, ponderea cea mai mare în cadrul salariaților din activitatea de cercetare-dezvoltare o dețineau cercetătorii (61,8%), urmată de alte categorii de salariați (24,1%) și tehnicieni și asimilați (14,1%).

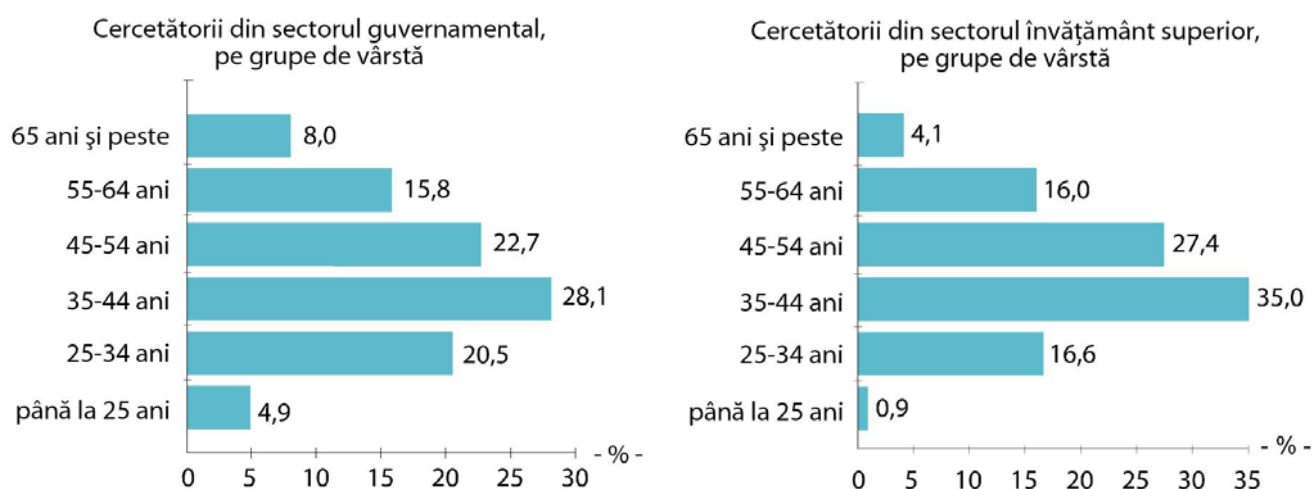
Tabel 11.1.1. Salariații din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe ocupații

	Efectivul salariaților la sfârșitul anului			Structură -%-	
	2018	2019	2019 față de 2018 (±)	2018	2019
Total	44733	43973	-760	100,0	100,0
Cercetători	27471	27168	-303	61,4	61,8
Tehnicienii și asimilați	6670	6195	-475	14,9	14,1
Alte categorii de salariați	10592	10610	18	23,7	24,1

După **sectorul de performanță**, cercetătorii au ponderea cea mai ridicată în sectorul învățământ superior (54,7%) și în sectorul guvernamental (26,7%).

Distribuția cercetătorilor pe grupe de vârstă arată că în sectorul guvernamental și sectorul învățământ superior, ponderea cea mai mare este deținută de cercetătorii cu vârste cuprinse între 35-44 ani.

Grafic 11.1.2. Structura cercetătorilor din sectorul guvernamental și sectorul învățământ superior, pe grupe de vârstă, în anul 2019

O altă clasificare a salariaților din activitatea de cercetare-dezvoltare este și cea pe **domenii științifice**, prezentată în tabelul următor:

Tabel 11.1.2. Structura salariaților din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe domenii științifice¹⁾, la 31 decembrie 2019

	- procente -			
	Total	Cercetători	Tehnicienii și asimilați	Alte categorii de salariați
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0
Științe naturale și exacte	19,7	22,5	16,0	14,4
Științe inginerești și tehnologice	50,6	43,9	68,3	57,5
Științe medicale și de sănătate	13,0	16,9	7,0	6,7
Științe agricole	8,0	6,4	5,3	13,6
Științe sociale și economice	4,7	5,8	1,5	3,6
Științe umaniste	4,0	4,5	1,9	4,2

¹⁾ Conform domeniului științific preponderent al activității de cercetare-dezvoltare.

Domeniul științific în care a activat cel mai mare număr de salariați a fost domeniul științelor inginerești și tehnologice (50,6%), urmate de științele naturale și exacte (19,7%), iar domeniul științific în care au activat cei mai puțini salariați a fost domeniul științelor umaniste (4,0%).

După **nivelul de pregătire profesională**, din numărul salariaților existenți la sfârșitul anului 2019, în activitatea de cercetare-dezvoltare, 37392 persoane au avut studii superioare și 6581 persoane au avut alt nivel de pregătire (exclusiv superioară).

Ponderea salariaților cu studii superioare în total salariați din activitatea de cercetare-dezvoltare a scăzut în anul 2019, față de anul 2018 cu 0,4%.

În cadrul studiilor superioare, 18249 persoane au avut studii doctorale și programe postdoctorale, 18467 studii superioare de licență, master și studii postuniversitare și 676 persoane studii superioare de scurtă durată.

În anul 2019, ponderea salariaților care au lucrat în activitatea de cercetare-dezvoltare și sunt deținători ai titlului de doctor și a programelor postdoctorale este de 41,5%, în scădere ușoară (0,1%) față de anul 2018.

În anul 2019, din salariații care au desfășurat activitate de cercetare-dezvoltare, după **orele efectiv lucrate**, 72,0% au lucrat normă întreagă de timp.

Tabel 11.1.3. Salariații din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe ocupații, în echivalent normă întreagă

- echivalent normă întreagă -

	Salariații din activitatea de cercetare-dezvoltare			din care femei:		
	2018	2019	2019 față de 2018 (±)	2018	2019	2019 față de 2018 (±)
Total	31933	31665	-268	13897	14043	146
Cercetători	17213	17350	137	7895	8029	134
Tehnicienii și asimilați	5821	5398	-423	2389	2230	-159
Alte categorii de salariați	8899	8917	18	3613	3784	171

11.2. Cheltuieli pentru activitatea de cercetare-dezvoltare

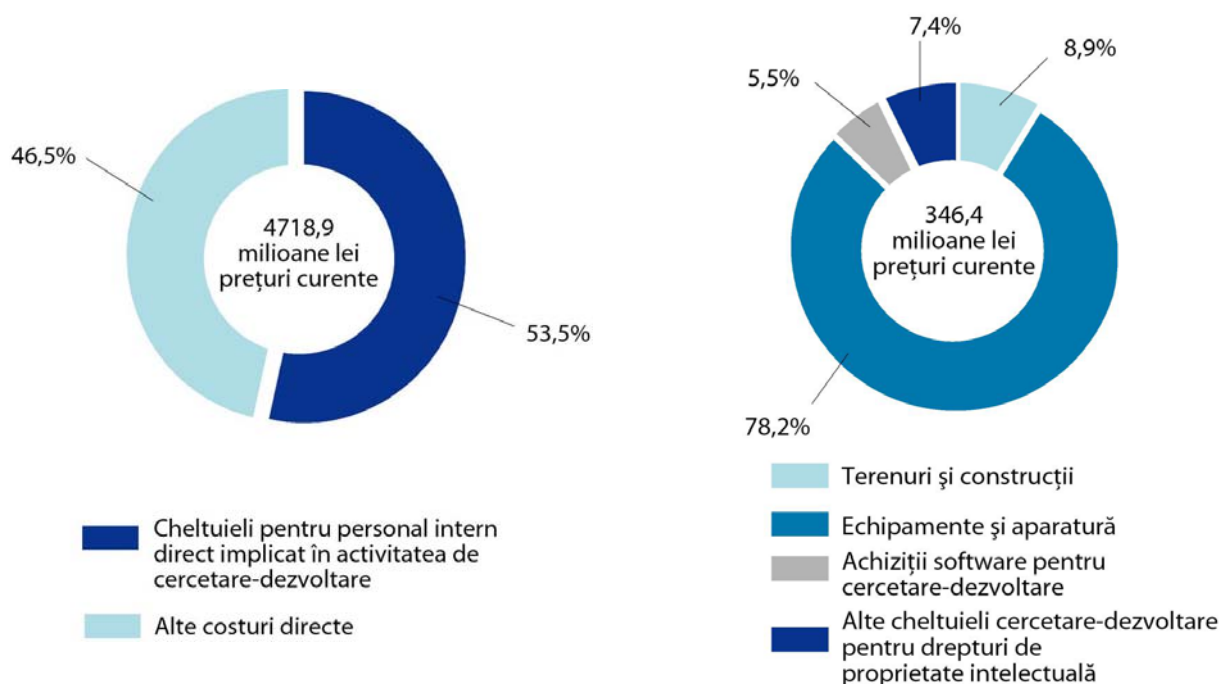
În anul 2019, cheltuielile totale efectuate pentru activitatea de cercetare-dezvoltare au însumat 5065,3 milioane lei, din care 4718,9 milioane lei, respectiv 93,2% cheltuieli curente și 346,4 milioane lei, respectiv 6,8% cheltuieli de capital.

Tabel 11.2.1. Structura cheltuielilor totale pentru activitatea de cercetare-dezvoltare, pe forme de proprietate, în anul 2019

- procente -

	Cheltuieli totale	Cheltuieli curente	Cheltuieli de capital
Total	100,0	100,0	100,0
Forma de proprietate:			
- majoritar de stat	44,9	43,4	65,7
- majoritar privată	55,1	56,6	34,3

Grafic 11.2.1. Structura cheltuielilor curente și a cheltuielilor de capital, pentru activitatea de cercetare-dezvoltare, în anul 2019

Din totalul cheltuielilor curente pentru activitatea de cercetare-dezvoltare, 3081,0 milioane lei (respectiv 65,3%) au fost destinate cercetării cu caracter aplicativ și 847,7 milioane lei (respectiv 18,0%) destinate cercetării fundamentale.

Din cheltuielile curente pentru activitatea de cercetare-dezvoltare, dezvoltării experimentale i-au fost alocate 790,2 milioane lei, respectiv 16,7%, procent în creștere cu 2,9 puncte procentuale față de anul 2018.

Tabel 11.2.2. Cheltuielile curente de cercetare-dezvoltare, pe tipuri de cercetare și sectoare de performanță, în anul 2019

- milioane lei prețuri curente -

	Total	Cercetare fundamentală	Cercetare aplicativă	Dezvoltare experimentală
Total	4718,9	847,7	3081,0	790,2
Sectorul mediului de afaceri	2800,5	73,7	2247,7	479,1
Sectorul guvernamental	1442,6	576,8	632,2	233,6
Sectorul învățământ superior	465,5	194,5	195,9	75,1
Sectorul privat non-profit	10,3	2,7	5,2	2,4

După **sursele de finanțare** ale cheltuielilor totale de cercetare-dezvoltare, în anul 2019, sursele de la întreprinderi au avut cea mai ridicată pondere, respectiv 52,6%, urmate de fondurile publice (inclusiv fondurile publice generale universitare), respectiv 34,4%.

În cadrul sectoarelor de performanță, cele mai mari sume din fondurile publice au fost primite de unitățile din sectorul guvernamental (75,2%), urmate de unitățile din sectorul învățământ superior (73,1%).

Tabel 11.2.3. Structura surselor de finanțare a cheltuielilor totale de cercetare-dezvoltare în anul 2019

- procente -

Total	100,0
Fonduri din țară:	89,4
din care:	
Întreprinderi	52,6
Fonduri publice	33,1
Fonduri publice generale universitare	1,3
Unități din învățământul superior	0,3
Instituții fără scop lucrativ	**)
Alte surse	2,1
Fonduri din străinătate	10,6

**) Sub 0,05%

Cheltuielile totale pentru activitatea de cercetare-dezvoltare se repartizează pe principalele programe de cercetare conform Nomenclatorului pentru analiză și comparația bugetelor și programelor științifice (NABS).

Tabel 11.2.4. Structura cheltuielilor totale din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe principalele tipuri de programe în anul 2019

- procente -

TOTAL	100,0
din care, pe programe NABS¹⁾:	
Explorarea și exploatarea pământului	1,7
Mediul înconjurător	5,4
Exploatarea și explorarea spațiului	0,9
Transport, telecomunicații și alte infrastructuri	0,9
Energie	3,3
Producția și tehnologia industrială	8,3
Sănătate	11,8
Agricultură	11,3
Educație	1,4
Cultură, activități recreative, religie și mass-media	0,9
Sisteme politice și sociale, structuri și procese	1,2
Promovarea generală a cunoașterii: cercetare-dezvoltare finanțată din fondurile generale universitare (FGU), pentru:	18,6
• științe naturale și exacte	11,3
• științe inginerești și tehnologice	5,4
• științe medicale și de sănătate	0,3
• științe agricole	0,3
• științe sociale și economice	0,7
• științe umaniste	0,6
Promovarea generală a cunoașterii: cercetare-dezvoltare finanțată din alte surse decât fondurile generale universitare, pentru:	31,7
• științe naturale și exacte	16,8
• științe inginerești și tehnologice	8,2
• științe medicale și de sănătate	0,6
• științe agricole	0,6
• științe sociale și economice	1,6
• științe umaniste	3,9

¹⁾ Nomenclatorul pentru analiza și comparația bugetelor și programelor științifice.

12. SĂNĂTATE

12.1. Infrastructura sistemului de sănătate

Sistemul național de sănătate prezintă o infrastructură dinamică și flexibilă formată din ansamblul unităților sanitare din sectorul public și privat, utilizată pentru furnizarea de servicii medicale și pentru monitorizarea stării de sănătate a populației.

Prin măsurile politice și legislative și prin programele de sănătate publică, Ministerul Sănătății coordonează activitatea sistemului național de sănătate în scopul promovării sănătății, îmbunătățirii calității vieții și prevenirii îmbolnăvirilor.

Serviciile de îngrijire a sănătății au fost furnizate printr-o rețea de unități sanitare aparținând atât sectorului public, cât și celui privat, care în ultimii ani s-a dezvoltat tot mai mult. În anul 2019, rețeaua unităților sistemului de sănătate era formată din aproximativ 63 mii unități sanitare publice și private.

Tabel 12.1.1. Principalele unități sanitare

- unități -

	Total		Mediul de rezidență			
	2018	2019	Urban		Rural	
			2018	2019	2018	2019
Spitale ¹⁾	524	532	472	479	52	53
Alte unități asimilate spitalelor care oferă numai servicii de internare de zi	162	161	154	151	8	10
Ambulatorii integrate spitalelor și de specialitate	473	491	441	457	32	34
Centre medicale ²⁾	848	851	829	834	19	17
Dispensare medicale	185	184	181	180	4	4
Centre de sănătate ³⁾	98	96	94	92	4	4
Sanatorii T.B.C.	2	2	2	2	-	-
Sanatorii balneare ⁴⁾	10	10	8	8	2	2
Preventorii	2	2	-	-	2	2
Unități medico-sociale	67	66	27	27	40	39
Cabinete medicale școlare și studențești	1956	2040	1938	2025	18	15
Cabinete medicale ⁵⁾	12414	12335	7868	7829	4546	4506
- din care: cabinete independente de medicină de familie	10944	10866	6532	6495	4412	4371
Cabinete stomatologice școlare și studențești	492	504	490	504	2	-
Cabinete stomatologice independente	15203	15542	12996	13286	2207	2256
Cabinete medicale independente de specialitate	11382	12034	10944	11540	438	494
Centre de dializă și punctele de lucru ale centrelor de dializă	69	83	68	82	1	1
Societăți civile medicale, de specialitate și stomatologice	952	1113	834	975	118	138
Farmacii și puncte farmaceutice	9953	9904	6041	6091	3912	3813
Depozite farmaceutice	243	248	221	222	22	26
Laboratoare medicale	4280	4346	4106	4176	174	170
Laboratoare de tehnică dentară	2243	2272	2149	2176	94	96
Centre de transfuzie sanguină	43	43	43	43	-	-
Unități de ambulanță, transportul pacienților și SMURD	117	120	114	117	3	3

Notă: În numărul cabinetelor medicale de medicină generală, cabinetelor medicale de familie, cabinetelor stomatologice și cabinetelor medicale de specialitate nu sunt incluse cabinetele din structura altor tipuri de unități sanitare, cum ar fi: policlinici, societăți medicale civile, centre de diagnostic și tratament etc.

¹⁾ Inclusiv institute, centre medicale, centre de sănătate și clinici medicale cu paturi de spital, care oferă servicii de spitalizare continuă, combinate sau nu cu servicii de spitalizare de zi sau în ambulatoriu. Unitățile asimilate spitalelor (centre de diagnostic și tratament cu paturi de spital, centre medicale de specialitate cu paturi de spital, centre de sănătate cu paturi de spital, clinici medicale etc.) care oferă numai servicii de spitalizare de zi sunt evidențiate separat de spitale.

²⁾ Centre medicale de specialitate, centre de diagnostic și tratament, policlinici.

³⁾ Centrele de sănătate fără paturi de spital, centrele de sănătate multifuncționale și centrele de sănătate mintală.

⁴⁾ Inclusiv sanatoriile de nevroze sau de neuropsihiatrie.

⁵⁾ Cabinete independente de: medicină de familie, de medicină generală, alte tipuri de cabinete medicale.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Activitatea unităților sanitare.

Schimbările în infrastructura sistemului sanitar și în structura personalului implicat în asigurarea serviciilor de sănătate poartă amprenta unui proces continuu de schimbare care a continuat și pe parcursul anului 2019.

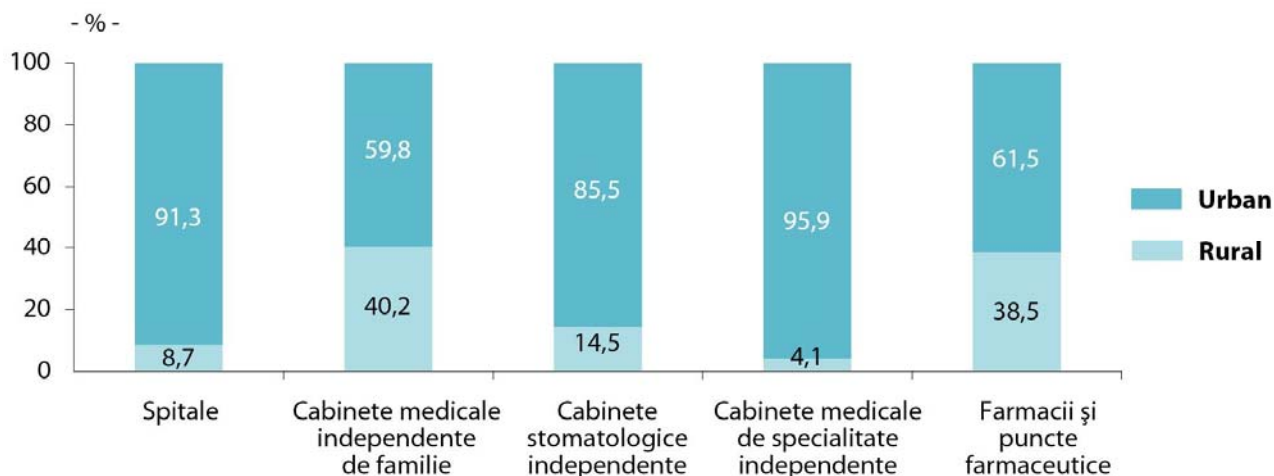
Rețeaua unităților sanitare a înregistrat modificări în anul 2019 față de anul precedent. A continuat diversificarea spitalelor și a unităților medicale asimilate spitalelor (centre de sănătate, centre medicale, centre de diagnostic și tratament, institute, clinici) care furnizează servicii medicale cu internare continuă și de zi, numai servicii de internare continuă sau numai servicii de internare de zi. Astfel, în anul 2019, au furnizat servicii de internare continuă sau atât servicii de internare continuă cât și de zi un număr de 532 spitale și unități asimilate spitalelor, cu 8 unități mai multe față de anul 2018, iar un număr de 161 unități asimilate spitalelor au furnizat numai servicii de internare de zi, mai puțin cu o unitate față de anul 2018, astfel numărul unităților medicale care asigură spitalizare continuă și/sau de zi a crescut cu 7 de unități față de anul 2018.

Distribuția rețelei unităților sanitare pe medii de rezidență evidențiază faptul că aceasta s-a dezvoltat în principal în mediul urban unde, în anul 2019, au oferit servicii medicale 90,0% dintre spitale, 93,8% dintre unitățile asimilate spitalelor care oferă numai servicii de internare de zi, 98,8% dintre centrele de dializă și punctele de lucru ale acestora, 98,0% dintre centrele medicale, 97,5% dintre unitățile de ambulanță, transportul pacienților și SMURD, 97,8% dintre dispensarele medicale, 95,8% dintre centrele de sănătate ambulatorii și 93,1% dintre ambulatoriile integrate spitalelor și de specialitate, cele două sanatorii TBC și toate centrele de transfuzie sanguină. De asemenea, în mediul urban și-au desfășurat activitatea aproape toate cabinetele școlare și studențești medicale și stomatologice, peste 95% dintre cabinetele medicale independente de specialitate, laboratoarele medicale și de tehnică dentară. Totodată, 89,5% dintre depozitele farmaceutice, 87,6% dintre societățile civile medicale, de specialitate și stomatologice, 85,5% dintre cabinetele stomatologice independente își desfășoară activitatea în mediul urban.

Rețeaua sanitară care și-a desfășurat activitatea în mediul rural a fost reprezentată, în anul 2019, în principal de 53 de spitale și de 10 unități asimilate spitalelor care furnizează numai servicii de internare de zi, de două sanatorii balneare și de două preventorii. De asemenea în mediul rural au funcționat 59,1% dintre unitățile medico-sociale, 40,2% dintre cabinetele independente de medicină de familie, 38,5% dintre farmaciile și punctele farmaceutice.

Primul contact al pacienților cu sistemul sanitar se realizează la cabinetul medicului de familie. Din acest punct de vedere, în mediul rural, au funcționat mai puțin de jumătate dintre cabinetele independente de medicină de familie (4371 unități) înregistrate la nivel național, numărul acestor cabinete diminuându-se în mediul rural cu 41 de unități față de anul 2018. Continuarea procesului de asistență medicală prin consultarea unui medic specialist este și mai deficitară în cazul populației din mediul rural care are la dispoziție doar 10,0% dintre spitale, 6,2% dintre unitățile medicale asimilate spitalelor în care pot beneficia de îngrijire medicală cu spitalizare de zi, 14,5% dintre cabinetele stomatologice și 4,1% dintre cabinetele medicale independente de specialitate.

Grafic 12.1.1. Distribuția principalelor categorii de unități sanitare, pe medii de rezidență, în anul 2019

Sursa: Institutul Național de Statistică, Activitatea unităților sanitare în anul 2019.

Rețeaua sanitară *din sectorul public* a fost formată, în anul 2019, din 377 de spitale (70,9%), un număr de 382 ambulatorii integrate spitalelor și de specialitate (77,8%), un număr de 2171 laboratoare medicale (50,0%). Totodată, rețeaua de cabinete medicale și stomatologice școlare și studentești, rețeaua de dispensare, de centre de sănătate mintală și multifuncționale, centrele de transfuzie sanguină, unități medico-sociale, cele două sanatorii TBC și cele două preventorii au aparținut în totalitate sectorului public.

În anul 2019 rețeaua sanitară *din sectorul privat* a continuat să se extindă. În sectorul privat au funcționat 155 de spitale (29,1%), 159 unități asimilate spitalelor cu servicii de spitalizare de zi (98,8%) și 109 ambulatorii integrate spitalelor și de specialitate (22,2%), precum și peste 90% dintre centrele medicale, toate centrele de dializă și punctele de lucru ale acestora, toate societățile civile medicale, de specialitate și stomatologice, aproape toate cabinetele independente de medicină de familie și stomatologice. Numai 35 de unități din cele 120 unități aparținând rețelei de urgență (unități de ambulanță, transportul pacienților și SMURD) au aparținut sectorului privat.

Schimbările intervenite în structura și numărul unităților sanitare au condus la modificări ale *numărului de paturi* din diversele categorii de unități sanitare. Astfel, în anul 2019 unitățile sanitare au pus la dispoziția pacienților un număr de 134207 paturi de spital pentru spitalizare continuă (inclusiv paturile pentru spitalizare continuă din institute, centre medicale, clinici și centrele de sănătate), cu 1026 (0,8%) mai multe paturi față de anul 2018. Din numărul total al paturilor de spital pentru internare continuă, 93,2% s-a înregistrat în sectorul public. Comparativ cu anul 2018, în 2019 în *sectorul privat* s-a înregistrat o creștere cu 916 a numărului de paturi pentru spitalizare continuă.

Tabel 12.1.2. Paturile de spital pentru internare continuă, din unitățile sanitare, pe forme de proprietate

	2018	2019	2019 față de 2018	
			+/-	%
Paturi de spital¹⁾ în unitățile sanitare - total	133181	134207	1026	0,8
proprietate publică	125034	125144	110	0,1
proprietate privată	8147	9063	916	11,2

¹⁾ *Inclusiv paturile de spital din institute, centre medicale, clinici și centrele de sănătate cu paturi de spital. Sunt incluse numai paturile pentru spitalizare continuă.*

Sursa: Institutul Național de Statistică, *Activitatea unităților sanitare*.

Pentru îngrijirea pacienților cu spitalizare de zi în spitale, centre de sănătate, centre de diagnostic și tratament și centre medicale de specialitate în anul 2019 au funcționat 9820 paturi (6565 paturi pentru cazuri de zi au funcționat în sectorul public și 3255 în sectorul privat).

În anul 2019, în sanatoriile TBC au funcționat 400 paturi (cu 2 paturi mai puține decât în anul 2018), iar în unitățile medico-sociale 3416 paturi (cu 11 paturi mai puține decât în 2018). Numărul paturilor din sanatoriile balneare (1531 paturi), din sanatoriile de nevroze sau de neuropsihiatrie (280 paturi) și din preventorii (297 paturi) a rămas la același nivel ca în anul 2018.

Pe regiuni de dezvoltare, în anul 2019, cel mai mare număr de paturi de spital pentru spitalizare continuă s-a înregistrat în regiunea București-Ilfov (23785 paturi), urmată de regiunea Nord-Est (20454 paturi), iar cele mai mici valori ale acestui indicator s-au înregistrat în regiunile Sud-Vest Oltenia (12940 paturi) și Vest (12946 paturi).

După specialitatea pentru care au fost alocate, în anul 2019, aproape trei sferturi din numărul de paturi pentru internare continuă au fost înregistrate la specialitățile: interne²⁰⁾ (19,3%), chirurgie²¹⁾ (17,1%), psihiatrie și neuropsihiatrie (12,9%), obstetrică-ginecologie (6,5%), tuberculoză și pneumologie²²⁾ (6,1%), recuperare medicină fizică și balneologie (6,3%) și pediatrie²³⁾ (5,7%).

Cele mai scăzute ponderi în distribuția paturilor de spital pe specialități medicale s-au înregistrat la O.R.L. (1,8%), oftalmologie (1,3%) și la dermato-venerologie (1,0%).

La 1000 locuitori, în anul 2019 au revenit 6,9 paturi de spital pentru spitalizare continuă²⁴⁾ (inclusiv paturile de spital din institute, centre medicale, clinici și centrele de sănătate).

²⁰⁾ *La specialitatea interne sunt incluse paturile pentru: interne (inclusiv paturile de pneumologie netuberculoasă din secțiile de interne), endocrinologie, boli profesionale, cardiologie, reumatologie, diabet zaharat, nutriție și boli metabolice, gastroenterologie, hematologie și nefrologie.*

²¹⁾ *La specialitatea chirurgie sunt incluse paturile pentru: chirurgie generală, chirurgie maxilofacială, chirurgie infantilă, chirurgie plastică și reparatorie, chirurgie cardio-vasculară, neurochirurgie, chirurgie toracică, chirurgie endocrină, chirurgie oncologică, ortopedie-traumatologie și urologie.*

²²⁾ *La specialitatea tuberculoză și pneumologie sunt incluse paturile de pneumologie netuberculoasă din secțiile TBC și paturile de pneumologie TBC.*

²³⁾ *La specialitatea pediatrie sunt incluse paturile pentru pediatrie, distrofici (recuperare pediatrică) și pneumologie netuberculoasă din pediatrie.*

²⁴⁾ *Paturile de spital care au revenit la 1000 locuitori s-au calculat cu populația rezidentă la 1 iulie 2019 estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.*

Tabel 12.1.3. Numărul de paturi de spital pentru internare continuă pe unele specialități

- paturi -

	2018	2019	2019 față de 2018		%	
			+/-	%	2018	2019
Total	133181	134207	1026	0,8	100,0	100,0
din care:						
Interne ¹⁾	25866	25929	63	0,2	19,4	19,3
Chirurgie ²⁾	22710	23011	301	1,3	17,1	17,1
Obstetrică-ginecologie	8664	8685	21	0,2	6,5	6,5
Neonatologie	4622	4668	46	1,0	3,5	3,5
Pediatrie ³⁾	7653	7607	-46	-0,6	5,7	5,7
Boli infecțioase	5306	5328	22	0,4	4,0	4,0
Tuberculoză și pneumologie ⁴⁾	8397	8212	-185	-2,2	6,3	6,1
Psihiatrie și neuropsihiatrie ⁵⁾	17339	17282	-57	-0,3	13,0	12,9
Oftalmologie	1706	1695	-11	-0,6	1,3	1,3
O.R.L.	2362	2358	-4	-0,2	1,8	1,8
Neurologie	5542	5503	-39	-0,7	4,2	4,1
Dermato-venerologie	1418	1400	-18	-1,3	1,1	1,0
Oncologie	3635	3629	-6	-0,2	2,7	2,7
Recuperare medicină fizică și balneologie	8185	8471	286	3,5	6,1	6,3
Anestezie și terapie intensivă	5111	5181	70	1,4	3,8	3,8
Alte specialități ⁶⁾	4665	5248	583	12,5	3,5	3,9

Notă: În numărul paturilor de spital nu sunt incluse paturile destinate exclusiv cazurilor de zi și paturile pentru însoțitori.

¹⁾ La specialitatea interne sunt incluse paturile pentru: interne (inclusiv paturile de pneumologie netuberculoasă din secțiile de interne), endocrinologie, boli profesionale, cardiologie, reumatologie, diabet zaharat, nutriție și boli metabolice, gastroenterologie, hematologie și nefrologie.

²⁾ La specialitatea chirurgie sunt incluse paturile pentru: chirurgie generală, chirurgie maxilofacială, chirurgie infantilă, chirurgie plastică și reparatorie, chirurgie cardio-vasculară, neurochirurgie, chirurgie toracică, chirurgie endocrină, chirurgie oncologică, ortopedie-traumatologie și urologie.

³⁾ La specialitatea pediatrie sunt incluse paturile pentru pediatrie, distrofici (recuperare pediatrică) și pneumologie netuberculoasă din pediatrie.

⁴⁾ La specialitatea tuberculoză și pneumologie sunt incluse paturile de pneumologie netuberculoasă din secțiile TBC și paturile de pneumologie TBC.

⁵⁾ La specialitatea psihiatrie și neuropsihiatrie sunt incluse paturile pentru psihiatrie și paturile pentru recuperare neuro-psiho-motorie.

⁶⁾ La alte specialități medicale sunt incluse paturile pentru bolnavi cronici, geriatrie și gerontologie, medicină generală și alte secții.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Activitatea unităților sanitare.

În anul 2019, gradul de utilizare a paturilor pentru spitalizare continuă²⁵⁾ din spitale a fost de 224 zile/an (cu 6 zile mai puțin față de anul 2018), a paturilor din sanatoriile TBC a fost de 228 zile/an (cu 14 zile mai puțin față de anul 2018), a paturilor din sanatoriile balneare a fost de 215 zile/an (cu 19 zile mai mult față de anul 2018), a celor din sanatoriile de nevroze sau de neuropsihiatrie de 238 zile/an (cu 19 zile mai puțin față de anul 2018), iar a celor din unitățile medico-sociale de 313 zile/an (cu o zi mai puțin față de anul anterior).

12.2. Personalul medico-sanitar²⁶⁾

În anul 2019, activitatea medicală a unităților din sistemul național de sănătate a fost asigurată de 343630 cadre medico-sanitare. Din totalul personalului medical, 35,2% (121022 persoane) au fost cadre medico-sanitare cu pregătire superioară (medici, stomatologi, farmaciști, fiziokinetoterapeuți, asistenți medicali cu studii superioare și alt personal sanitar²⁷⁾ cu studii superioare), 43,7% (150251 persoane) au fost cadre medicale cu pregătire sanitară medie și 21,1% (72357 persoane) a fost personal sanitar auxiliar.

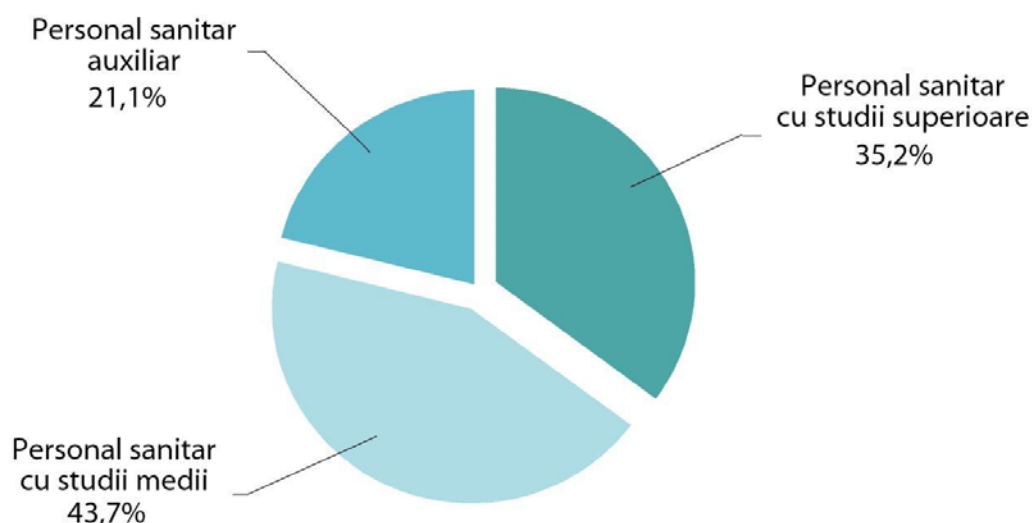
În anul 2019, numărul medicilor a fost de 63303 persoane (cu 4,5% mai mulți decât în anul 2018), cel al medicilor stomatologi a fost de 17003 persoane (cu 3,3% mai mulți față de anul precedent), iar cel al farmaciștilor a fost de 18093 persoane (cu 2,7% mai mulți față de anul 2018). Ponderea personalului sanitar de sex feminin în totalul medicilor a fost de 70,4%, în cel al medicilor stomatologi de 65,5%, iar în cel al farmaciștilor de 89,3%.

²⁵⁾ Inclusiv paturile de spital din institute, centre medicale, clinici și centrele de sănătate cu paturi de spital.

²⁶⁾ Personalul sanitar a fost înregistrat o singură dată, la unitatea sanitară unde are funcția de bază. În personalul medico-sanitar este inclus și personalul medical din unitățile aparținând sectorului de protecție socială (rețeaua destinată persoanelor cu dizabilități și cea destinată persoanelor vârstnice).

²⁷⁾ Categoria **alt personal sanitar cu studii superioare** se referă numai la unitățile sanitare cu paturi, nu și la unitățile sanitare în care sunt furnizate servicii medicale în regim ambulatoriu.

Grafic 12.2.1. Structura personalului medical, pe niveluri de pregătire profesională, în anul 2019

Notă: În personalul medical cu **studii superioare** s-au inclus: medici, stomatologi, farmaciști, fiziokinetoterapeuți, asistenți medicali cu studii universitare și alte tipuri de personal sanitar cu studii superioare (biologi, chimiști, biochimisti, fizicieni, profesori de cultură fizică medicală, psihologi, logopezi, sociologi). Personalul medical cu **studii medii** include: asistenți medicali, asistenți de laborator clinic, asistenți de radiologie și imagistică, asistenți de farmacie, surori medicale, educatori puericultori, asistenți de stomatologie și igienisti, fiziokinetoterapeuți cu studii medii, fizioterapeuți. Personalul **sanitar auxiliar** include: infirmiere, brancardieri, ambulanțieri, băieși, gipsari, nămolari, agenți dezinsecție, dezinfecție, deratizare, șoferi de autosanitare, îngrijitoare, spălătorese.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Activitatea unităților sanitare în anul 2019.

Distribuția personalului sanitar *pe medii de rezidență* este determinată de repartizarea teritorială a unităților sanitare. În anul 2019 în unitățile sanitare din *mediul urban* își desfășurau activitatea 57628 medici (91,0%), dintre aceștia 7804 sunt medici de familie (64,0% din totalul medicilor de familie), 14892 medici stomatologi (87,6%) și 14794 farmaciști (81,8%). De asemenea, în mediul urban lucrează și majoritatea personalului sanitar mediu, 133936 persoane (89,1%) și auxiliar 63966 persoane (88,4%).

În *mediul rural* își desfășoară activitatea 36,0% dintre medici de familie, 12,4% din totalul medicilor stomatologi și 18,2% din totalul farmaciștilor.

Tabel 12.2.1. Principalele categorii de personal medico-sanitar¹⁾

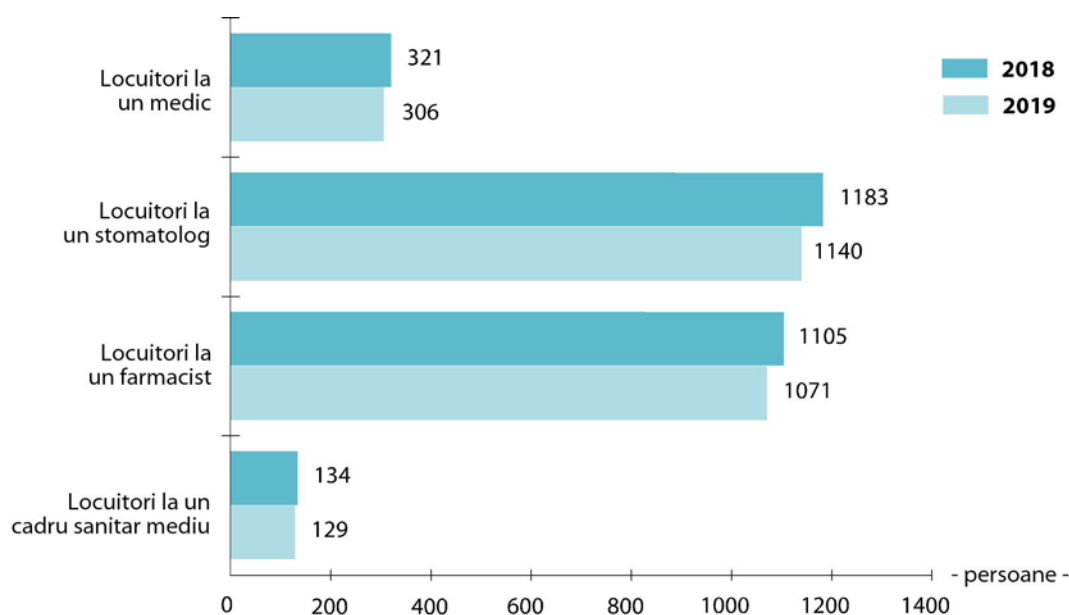
	2018	2019	- persoane -
			2019 față de 2018 %
Medici (exclusiv stomatologi)	60585	63303	4,5
Locuitori la un medic	321	306	-4,7
Medici la 10000 locuitori	31,1	32,7	5,1
Stomatologi	16457	17003	3,3
Locuitori la un stomatolog	1183	1140	-3,6
Stomatologi la 10000 locuitori	8,4	8,8	4,8
Farmaciști	17620	18093	2,7
Locuitori la un farmacist	1105	1071	-3,1
Farmaciști la 10000 locuitori	9,0	9,3	3,3
Personal sanitar mediu	145317	150251	3,4
Locuitori la un cadru sanitar mediu	134	129	-3,7
Personal sanitar mediu la 10000 locuitori	74,6	77,5	3,9
Personal sanitar auxiliar	70257	72357	3,0

¹⁾ La calculul indicatorilor s-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

În anul 2019, în medie, unui medic i-au revenit 306 locuitori (321 în anul 2018), unui stomatolog 1140 locuitori (1183 în anul 2018), unui farmacist 1071 locuitori (1105 în anul 2018), iar unui cadru sanitar mediu 129 locuitori (134 în anul 2018).

La 10000 locuitori, în anul 2019, au revenit, în medie, 32,7 medici (față de 31,1 în anul 2018), 8,8 stomatologi (față de 8,4 în anul 2018), 9,3 farmaciști (față de 9,0 în anul 2018) și 77,5 personal sanitar mediu (față de 74,6 în anul 2018).

Grafic 12.2.2. Populația ce a revenit la un cadru medico-sanitar¹⁾

¹⁾ La calculul indicatorilor s-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Activitatea unităților sanitare.

În anul 2019, în profil teritorial, regiunea de dezvoltare în care s-a înregistrat cel mai mare număr de cadre medico-sanitare a fost București-Ilfov, unde și-au desfășurat activitatea 14989 medici (din care, 2003 medici de familie), 3477 stomatologi, 4174 farmaciști și 24211 cadre sanitare medii, urmată de regiunea Nord-Est, unde și-au desfășurat activitatea 8315 medici (din care, 1704 medici de familie), 1969 stomatologi, 2646 farmaciști și 23560 cadre sanitare medii.

Cel mai mic număr de medici a fost înregistrat în regiunea Sud-Muntenia (4749 medici), cel mai mic număr de medici de familie s-a înregistrat în regiunea Sud-Vest Oltenia (1315 medici de familie), regiune în care s-a înregistrat și cel mai mic număr de medici stomatologi (1363 stomatologi), iar cel mai mic număr de farmaciști s-a înregistrat în regiunea Vest (1359 farmaciști). De asemenea, în regiunea Vest s-a înregistrat și cel mai mic număr al personalului sanitar mediu (14009 persoane).

12.3. Principalii indicatori ai sistemului sanitar

Tabel 12.3.1. Principalii indicatori de sănătate¹⁾

	2018	2019	2019 față de 2018 +/-
Cazuri noi de îmbolnăviri prin boli infecțioase și parazitare (la 100000 locuitori)	2407,9	2493,4	85,5
din care:			
- TBC	50,2	48,2 ²⁾	-2,0
- Boli diareice acute	401,9	420,9 ²⁾	18,9
Cazuri noi de SIDA (la 100000 locuitori)	1,7	1,8 ²⁾	0,1
Numărul pacienților care au beneficiat de asistență medicală de urgență (la 100000 locuitori)	16618,4	17070,4	452,0
Numărul pacienților ieșiți din spital (la 100000 locuitori)	20518,1	20720,2	202,1

¹⁾ La calculul indicatorilor s-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

²⁾ Date provizorii.

Sursa: Ministerul Sănătății: Institutul de Pneumoftiziologie "Marius Nasta" și Institutul Național de Boli Infecțioase "Prof.Dr.Matei Balș"; Școala Națională de Sănătate Publică, Management și Perfecționare în Domeniul Sanitar București.

În anul 2019, numărul pacienților care a beneficiat de asistență medicală de urgență a fost mai mare decât în anul 2018, la 100000 locuitori revenind mai mult cu 452 pacienți. În ceea ce privește numărul cazurilor noi de îmbolnăvire s-a înregistrat o creștere a numărului de cazurile noi de îmbolnăviri prin boli infecțioase și parazitare cu 85,5 cazuri noi la 100000 locuitori.

Tabel 12.3.2. Principalele boli infecțioase și parazitare (cazuri noi)

- cazuri noi -

	2018	2019	2019 față de 2018	
			+/-	%
Boli diareice acute	78286	81551	3265	4,2
Hepatită virală	4864	3704	-1160	-23,8
Tuberculoză	9783	9342 ¹⁾	-441	-4,5
Gripă	7164	13733	6569	91,7
Dizenterie	149	123	-26	-17,4
Sifilis	634	594	-40	-6,3
Tuse convulsivă	97	117	20	20,6
Scarlatină	1852	1735	-117	-6,3
Toxiinfecții alimentare	273	304	31	11,4
Rujeolă	6407	3900	-2507	-39,1
Erizipel	942	953	11	1,2
Trichineloză	53	40	-13	-24,5
Salmoneloză	1469	1409	-60	-4,1
Leptospiroză	61	62	1	1,6
Rubeolă	12	10	-2	-16,7

¹⁾ Date provizorii.

Sursa: Ministerul Sănătății: Institutul de Pneumoftiziologie "Marius Nasta", Institutul Național de Sănătate Publică - Centrul Național de Statistică și Informatică în Sănătate Publică.

Situația cazurilor noi de îmbolnăvire prin boli infecțioase și parazitare a cunoscut o evoluție oscilantă, înregistrându-se atât o reducere a incidenței pentru unele boli infecțioase și parazitare, cât și o creștere a altor boli din această clasă.

În anul 2019 s-a înregistrat o creștere a cazurilor noi de gripă, de la 7164 cazuri noi înregistrate în anul 2018, la 13733 cazuri noi în anul 2019, reprezentând o creștere de 91,7%. În aceeași perioadă s-au mai înregistrat creșteri la boli diareice acute, de la 78286 cazuri noi, la 81551 cazuri noi, reprezentând o creștere de 4,2%, dar și o creștere a numărului de cazuri noi de tuse convulsivă de la 97 cazuri noi în anul 2018, la 117 cazuri noi în anul 2019, reprezentând o creștere de 20,6%.

Tabel 12.3.3. Cazuri noi de îmbolnăvire prin unele boli infecțioase și parazitare, la 100000 locuitori¹⁾

- cazuri noi/100000 locuitori -

	2018	2019	2019 față de 2018	
			+/-	%
Boli diareice acute	401,9	420,9	19,0	4,7
Hepatită virală	25,0	19,1	-5,9	-23,6
Tuberculoză	50,2	48,2 ²⁾	-2,0	-4,0
Gripă	36,8	70,9	34,1	92,7
Dizenterie	0,8	0,6	-0,2	-25,0
Sifilis	3,3	3,1	-0,2	-6,1
Tuse convulsivă	0,5	0,6	0,1	20,0
Scarlatină	9,5	9,0	-0,5	-5,3
Toxiinfecții alimentare	1,4	1,6	0,2	14,3
Rujeolă	32,9	20,1	-12,8	-38,9
Erizipel	4,8	4,9	0,1	2,1
Trichineloză	0,3	0,2	-0,1	-33,3
Salmoneloză	7,5	7,3	-0,2	-2,7
Leptospiroză	0,3	0,3	-	-
Rubeolă	0,1	0,1	-	-

¹⁾ La calculul indicatorilor s-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.²⁾ Date provizorii.

Sursa: Ministerul Sănătății: Institutul de Pneumoftiziologie "Marius Nasta", Institutul Național de Sănătate Publică - Centrul Național de Statistică și Informatică în Sănătate Publică.

Față de anul 2018, în anul 2019, scăderi mai importante ale numărului de cazuri noi care a revenit la 100000 locuitori s-au înregistrat la: rujeolă cu 38,9%, trichineloză cu 33,3%, hepatita virală cu 23,6% și dizenterie 25,0%. Incidența la 100000 locuitori a crescut în cazul gripei cu 92,7%, a toxiinfecțiilor alimentare cu 14,3%, a bolilor diareice acute cu 4,7%, iar cea a erizipelului a cunoscut o creștere de 2,1%.

În anul 2019 s-au înregistrat 4015 mii *pacienți externati din spitale*, dintre aceștia aproape jumătate au fost tratați de: boli ale aparatului circulator (14,2% din numărul total de pacienți externati), boli ale aparatului respirator (11,0%), tumori (10,3%) și boli ale aparatului digestiv (10,2%).

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, numărul pacienților externati din spitale a crescut cu 19 mii pacienți (0,5%). Cele mai semnificative scăderi s-au înregistrat la următoarele clase de boli: boli cerebro-vasculare (-42,6%), tuberculoză (-6,7%), boala ischemică a inimii (-3,1%), iar cele mai semnificative creșteri față de anul precedent s-au înregistrat la malformații congenitale, deformații și anomalii cromozomiale (4,8%), boli endocrine, de nutriție și metabolism (3,4%), tumori (3,2%) și boli infecțioase și parazitare (1,5%).

Tabel 12.3.4. Numărul pacienților externati din spital, pe unele clase de boli

	2018	2019	2019 față de 2018		%	
			+/-	%	2018	2019
Total	3996	4015	19	0,5	100,0	100,0
Boli infecțioase și parazitare	197	200	3	1,5	4,9	5,0
din care:						
Tuberculoză	30	28	-2	-6,7	0,8	0,7
Tumori	402	415	13	3,2	10,1	10,3
Boli endocrine, de nutriție și metabolism	149	154	5	3,4	3,7	3,8
din care:						
Diabet zaharat	67	67	-	-	1,7	1,7
Tulburări mentale și de comportament	254	255	1	0,4	6,4	6,3
Boli ale sistemului nervos, boli ale ochiului și anexelor sale, boli ale urechii și apofizei mastoide	225	228	3	1,3	5,6	5,7
Boli ale aparatului circulator	569	569	-	-	14,2	14,2
din care:						
Boala ischemică a inimii	64	62	-2	-3,1	1,6	1,5
Boli cerebro-vasculare	108	62	-46	-42,6	2,7	1,5
Boli ale aparatului respirator	455	442	-13	-2,9	11,4	11,0
Boli ale aparatului digestiv	411	409	-2	-0,5	10,3	10,2
Boli ale aparatului genito-urinar	210	209	-1	-0,5	5,3	5,2
Sarcină, naștere și lăuzie	265	260	-5	-1,9	6,6	6,5
Unele afecțiuni a căror origine se situează în perioada perinatală	119	116	-3	-2,5	3,0	2,9
Malformații congenitale, deformații și anomalii cromozomiale	21	22	1	4,8	0,5	0,5
Leziuni traumatice, otrăviri și alte consecințe ale cauzelor externe	188	183	-5	-2,7	4,7	4,6
Alte cauze	531	553	22	4,1	13,3	13,8

Sursa: Școala Națională de Sănătate Publică, Management și Perfecționare în Domeniul Sanitar, București.

Asistența medicală de urgență reprezintă un alt indicator de caracterizare a funcționalității sistemului sanitar. În anul 2019, un număr de 3616 autosalvări au fost la dispoziția populației, cu 643 mai multe față de anul precedent.

Tabel 12.3.5. Asistența medicală de urgență

	2018	2019	2019 față de 2018	
			+/-	%
Autosalvări (unități)	2973	3616	643	21,6
Solicitări ale pacienților rezolvate (persoane)	3236718	3307539	70821	2,2
din care:				
- persoane transportate	2456721	2558233	101512	4,1
- persoane asistate	779997	749306	-30691	-3,9

Rețeaua de asistență medicală de urgență a înregistrat, în anul 2019, un număr de 3307,5 mii solicitări ale pacienților rezolvate de serviciile medicale de urgență publice și private. Din totalul pacienților care au apelat la serviciile de urgență, 77,3% (2558,2 mii persoane) au fost pacienți transportați și 22,7% (749,3 mii persoane) au fost pacienți asistați fără a fi transportați la o unitate medicală.

13. CULTURĂ

Transformările majore pe care le-a parcurs societatea românească au condus în domeniul culturii și artei la un proces de dezvoltare a activității cultural-artistice cu multiple schimbări intervenite în structura organizatorică a unităților culturale, diversificarea modalităților prin care actul de cultură se adresează publicului, sectorul privat ocupând un rol din ce în ce mai important.

Rețeaua unităților și a serviciilor culturale oferite populației include: activitatea bibliotecilor, cea a muzeelor și colecțiilor publice, activitatea instituțiilor și companiilor de spectacole sau concerte, producția, distribuția și exploatarea cinematografică, activitatea posturilor de radio și televiziune publice și private.

13.1. Rețeaua și activitatea bibliotecilor

Rețeaua bibliotecilor care a funcționat în anul 2019 a cuprins 9222 unități administrative și 101 filiale, puncte externe de servicii și biblioteci mobile, din care 71,0% biblioteci școlare, 23,5% biblioteci publice (județene, municipale, orășenești și comunale), 4,5% biblioteci specializate și 1,0% biblioteci naționale sau de importanță națională și universitare (ale instituțiilor de învățământ superior).

În anul 2019, comparativ cu anul 2018, numărul bibliotecilor a scăzut cu 257 unități, iar numărul filialelor, al punctelor externe de servicii și al bibliotecilor mobile a scăzut cu 2 unități. Cele mai semnificative diminuări ale numărului de biblioteci s-au înregistrat în rândul bibliotecilor școlare, funcționând cu 177 biblioteci mai puține decât în anul 2018 și în rândul bibliotecilor publice și al celor specializate, numărul acestora diminuându-se cu 39 de unități fiecare față de anul precedent.

Tabel 13.1.1. Numărul și activitatea bibliotecilor

	Anii	Biblioteci ¹⁾ - unități -	Volume existente - mii volume -	Utilizatori (activi) - mii persoane -	Volume eliberate - mii volume -
Biblioteci - total	2018	9479	162844	3132	34228
	2019	9222	160854	3102	33264
Biblioteci naționale	2018	3	21298	32	530
	2019	3	21362	28	568
Biblioteci universitare	2018	93	26319	268	4582
	2019	91	26115	266	4155
Biblioteci specializate	2018	454	7983	55	455
	2019	415	7525	129	1040
Biblioteci școlare ²⁾	2018	6722	61722	1609	12692
	2019	6545	61174	1571	12369
Biblioteci publice ³⁾	2018	2207	45522	1168	15969
	2019	2168	44678	1108	15132

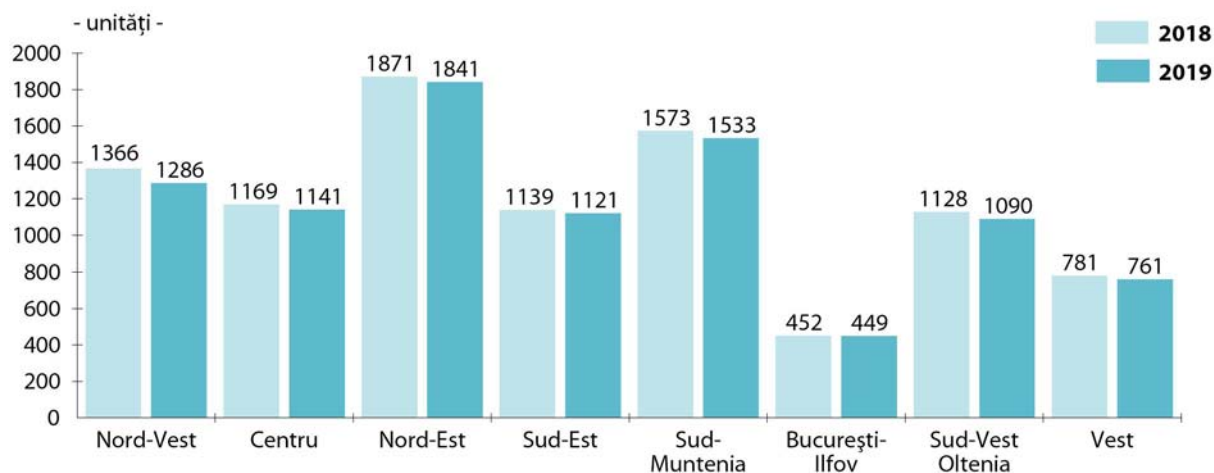
¹⁾ Unități administrative, exclusiv filiale, puncte externe de servicii sau biblioteci mobile.

²⁾ Inclusiv rețeaua de biblioteci care aparține Casei Corpului Didactic.

³⁾ Bibliotecile publice includ: bibliotecile județene, bibliotecile municipale și orășenești și bibliotecile comunale.

În anul 2019, toate regiunile de dezvoltare au înregistrat scăderi ale numărului de biblioteci, comparativ cu anul 2018. Scăderile cele mai mari au fost înregistrate în regiunile Nord-Vest (-80 biblioteci), Sud-Muntenia (-40 de biblioteci) și Sud-Vest Oltenia (-38 biblioteci). Cea mai mică scădere s-a înregistrat în regiunea București-Ilfov (-3 biblioteci).

Grafic 13.1.1. Distribuția numărului de biblioteci¹⁾, pe regiuni de dezvoltare

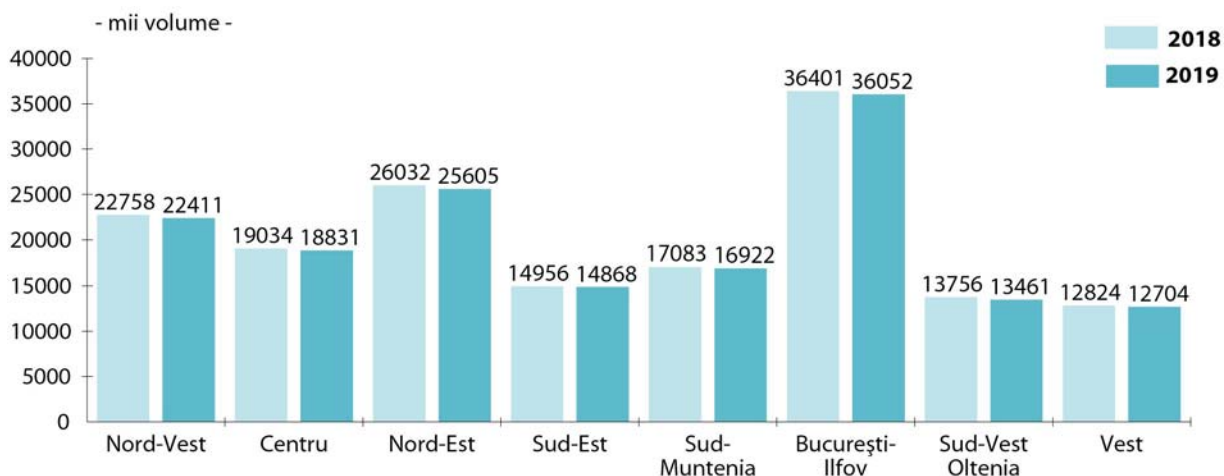
¹⁾ Unități administrative, exclusiv filiale, puncte externe de servicii sau biblioteci mobile.

În anul 2019, numărul volumelor existente în biblioteci a fost de 160854 mii exemplare, în scădere cu 1990 mii volume față de anul precedent (-1,2%).

Repartizarea volumelor existente la sfârșitul anului 2019 pe tipuri de biblioteci a fost următoarea: 38,0% în biblioteci școlare, 27,8% în biblioteci publice, 16,2% în biblioteci universitare, 13,3% în biblioteci naționale și de importanță națională și 4,7% în biblioteci specializate.

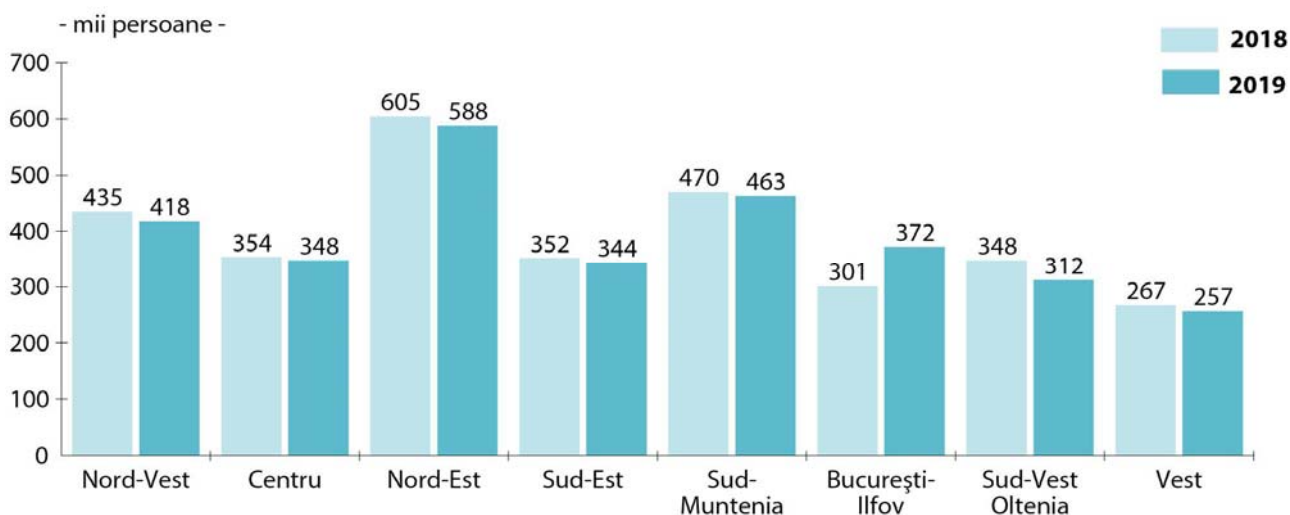
Pe regiuni de dezvoltare, în toate regiunile au fost înregistrate scăderi ale numărului de volume existente la sfârșitul anului 2019 față de anul 2018. Cea mai mare scădere a fondului de carte existent la sfârșitul anului 2019 s-a înregistrat în regiunea București-Ilfov cu 349 mii volume (-1,0%), urmată de regiunea Nord-Vest cu 347 mii volume (-1,5%).

Grafic 13.1.2. Distribuția numărului de volume existente în biblioteci, pe regiuni de dezvoltare

În anul 2019, comparativ cu anul 2018, numărul utilizatorilor activi (persoane fizice) ai serviciilor de bibliotecă a fost de 3102 mii persoane, mai mic cu 30 mii persoane (-1,0%). Pe tipuri de biblioteci repartizarea utilizatorilor activi a fost următoarea: 50,6% din totalul utilizatorilor activi s-au înregistrat la bibliotecile școlare; 35,7% la bibliotecile publice (județene, municipale, orășenești și comunale); 8,6% la bibliotecile universitare; 4,2% la bibliotecile specializate și 0,9% la bibliotecile naționale și de importanță națională.

Grafic 13.1.3. Distribuția numărului de utilizatori activi, pe regiuni de dezvoltare

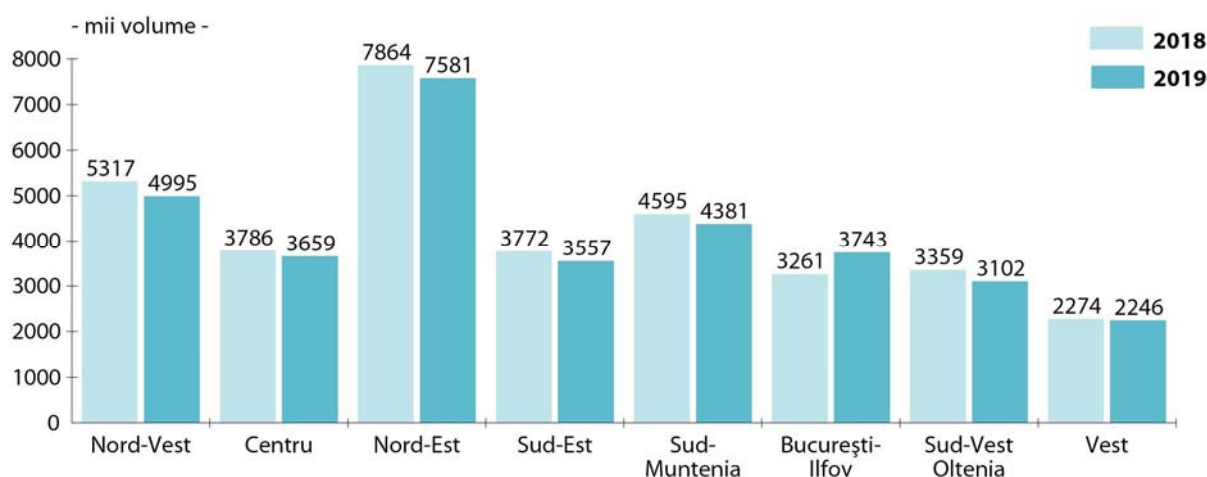
Scăderea numărului de utilizatori activi ai serviciilor de bibliotecă, înregistrați la nivel național în anul 2019, față de anul 2018, este rezultatul diminuării numărului de utilizatori la nivel regional. Astfel, cea mai mare scădere a numărului de utilizatori activi s-a înregistrat în regiunea Sud-Vest Oltenia cu 36 mii utilizatori (-10,3%), iar cea mai mică scădere a numărului de utilizatori activi s-a înregistrat în regiunea Centru cu 6 mii utilizatori (-1,7%). Numai regiunea București-Ilfov a înregistrat o creștere a numărului de utilizatori activi cu 71 mii utilizatori (23,6%).

În anul 2019, numărul volumelor eliberate (inclusiv fotocopii și microformate) diferiților utilizatori a fost de 33264 mii volume.

Comparativ cu anul 2018, în anul 2019 s-a înregistrat o scădere a numărului de volume eliberate utilizatorilor activi, cu 964 mii volume (-2,8%); în ceea ce privește numărul de volume eliberate unui utilizator în perioada analizată, în anul 2019 acesta este, în medie, de 11 volume eliberate pe un utilizator activ, aceeași valoare ca în anul 2018.

Repartizarea numărului documentelor de bibliotecă împrumutate pe parcursul anului 2019 (volume eliberate) pe tipuri de biblioteci, a fost următoarea: 45,5% din volume s-au eliberat utilizatorilor în bibliotecile publice (biblioteci județene, municipale, orașenești și comunale), 37,2% în bibliotecile școlare, 12,5% în bibliotecile universitare, 3,1% în bibliotecile specializate și 1,7% în bibliotecile naționale și de importanță națională.

Grafic 13.1.4. Distribuția numărului de volume eliberate, pe regiuni de dezvoltare

În anul 2019, comparativ cu anul 2018, în 7 dintre cele 8 regiuni de dezvoltare a scăzut numărul de volume împrumutate (volume eliberate) utilizatorilor serviciilor de bibliotecă. Numai în regiunea București-Ilfov numărul volumelor eliberate a crescut cu 483 mii volume (14,8%).

Cele mai semnificative scăderi ale numărului de volume eliberate s-au înregistrat în regiunile: Nord-Vest, mai puțin cu 322 mii volume eliberate (-6,1%), Nord-Est, mai puțin cu 283 mii volume eliberate (-3,6%) și Sud-Vest Oltenia, mai puțin cu 258 mii volume eliberate (-7,7%).

În anul 2019, după forma de proprietate, 96,3% din totalul bibliotecilor sunt unități de stat, ponderea cea mai mare având-o bibliotecile școlare: 70,9% (6291 unități).

Tabelul 13.1.2. Numărul și activitatea bibliotecilor, după forma de proprietate

Forma de proprietate	Biblioteci ¹⁾ - unități -		Volume existente - mii volume -		Utilizatori activi - mii persoane -		Volume eliberate - mii volume -	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Total	9479	9222	162844	160854	3132	3102	34228	33264
Majoritar de stat ²⁾	9128	8878	158965	156929	3056	2947	33681	32061
Majoritar privată ³⁾	351	344	3879	3925	76	155	547	1203

¹⁾ Exclusiv filiale, puncte externe de servicii sau biblioteci mobile.

²⁾ Proprietate majoritar de stat, integral de stat, publică de interes național și local (instituții și unități de interes public).

³⁾ Proprietate integral privată, cooperatistă, obștească și integral străină.

În anul 2019 au funcționat 2168 biblioteci publice (județene, municipale, orășenești și comunale), unități de cultură la care are acces publicul larg.

Tabel 13.1.3. Numărul și activitatea bibliotecilor publice

Tipul de bibliotecă	Biblioteci ¹⁾ - unități -		Volume existente - mii volume -		Utilizatori activi - mii persoane -		Volume eliberate - mii volume -	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Total	2207	2168	45522	44678	1168	1108	15969	15132
Județene	41	41	18011	17647	407	368	8107	7668
Municipale și orășenești	254	250	10087	9901	269	266	3437	3304
Comunale	1912	1877	17424	17130	492	474	4425	4160

¹⁾ Exclusiv filiale, puncte externe de servicii sau biblioteci mobile.

În colecțiile bibliotecilor publice au intrat, în cursul anului 2019, un număr de 630 mii cărți și periodice tipărite (volume), din care: 334 mii volume în bibliotecile județene; 106 mii volume în bibliotecile municipale și orășenești; 190 mii volume în bibliotecile comunale.

Tabel 13.1.4. Indicatori de performanță înregistrați de bibliotecile publice

Tipul de bibliotecă	Numărul mediu de volume existente în bibliotecile publice care revine unui utilizator activ (bucăți/persoană)		Numărul mediu de volume împrumutate spre lectură care revine unui utilizator activ (bucăți/persoană)		Numărul mediu de utilizatori activi care revine unei biblioteci publice ¹⁾ (persoane/bibliotecă)	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Total	39,0	40,3	13,7	13,7	529	499
Județene	44,2	48,0	19,9	20,9	9929	4430
Municipale și orășenești	37,5	37,2	12,8	12,4	1058	1047
Comunale	35,4	36,1	9,0	8,8	257	252

¹⁾ Unități administrative (exclusiv filialele, puncte externe de servicii sau biblioteci mobile).

Bibliotecile publice, dispuneau în anul 2019 de un fond de carte de 44678 mii volume și înregistrau un număr de 1108 mii utilizatori activi (5,7% din populația rezidentă²⁸⁾). La o bibliotecă publică au revenit 8937 locuitori²⁸⁾ (cu 112 locuitori²⁸⁾ mai mulți decât în anul precedent). În anul 2019, unui locuitor i-au revenit în medie 2,3 volume de carte din colecțiile bibliotecilor publice, la fel ca în anul precedent.

²⁸⁾ La calculul indicatorilor s-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și Locuințelor – 2011.

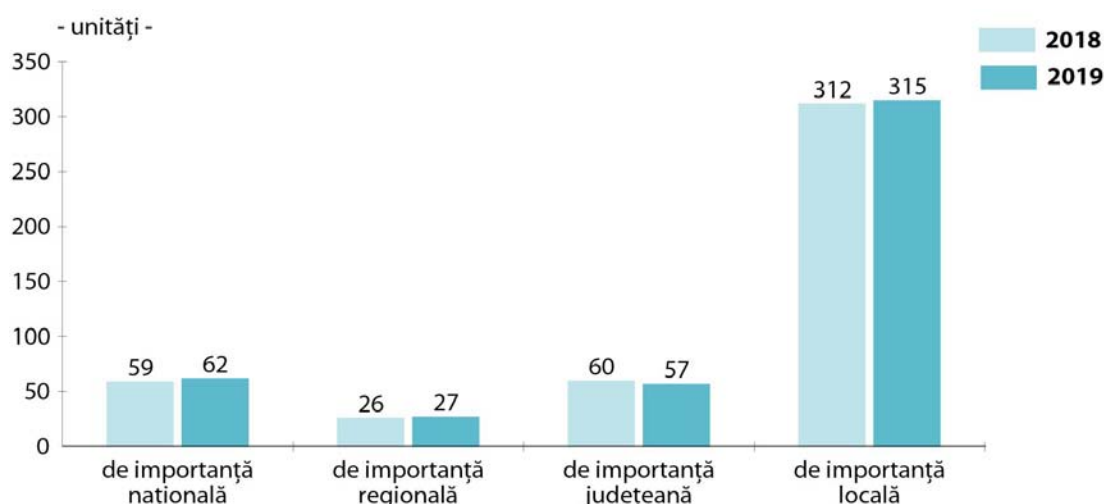
13.2. Muzeu și colecții publice

Rețeaua muzeelor și colecțiilor publice a funcționat în anul 2019 cu un număr de 461 unități și 330 filiale și secții ale acestora. Suprafața expozițională a muzeelor și monumentelor a fost de 2926,2 mii metri pătrați, cea a acvariiilor, grădinilor zoologice și a celor botanice de 3079,7 metri pătrați, iar cea a rezervațiilor naturale de circa 492 mii de hectare.

Dezvoltarea și reorganizarea rețelei de muzeu și colecții publice (unități de bază, filiale și secții) a continuat și în anul 2019, determinând închiderea temporară a unor unități pentru lucrări de amenajare, restaurare și modernizare, redeschiderea altora, precum și reluarea în anul de referință a activității de către o parte a unităților temporar închise. Astfel, s-a înregistrat o creștere a numărului de muzeu și colecții publice (unități de bază) deschise publicului, în anul 2019 față de anul 2018, de 4 unități.

În anul 2019, față de anul 2018, s-au înregistrat creșteri ale numărului de muzeu de etnografie și antropologie (cu 5 unități) și la muzeele artă, muzeele de știință și tehnică și muzeele specializate (cu câte o unitate fiecare). În același timp s-au înregistrat scăderi față de anul precedent (mai puțin cu câte o unitate fiecare) din categoria muzeelor de știință și istorie naturală, muzeelor mixte și acvariiilor și rezervațiilor naturale.

Grafic 13.2.1. Distribuția muzeelor și colecțiilor publice, după importanța patrimoniului¹⁾

¹⁾ Exclusiv filialele și secțiile muzeelor.

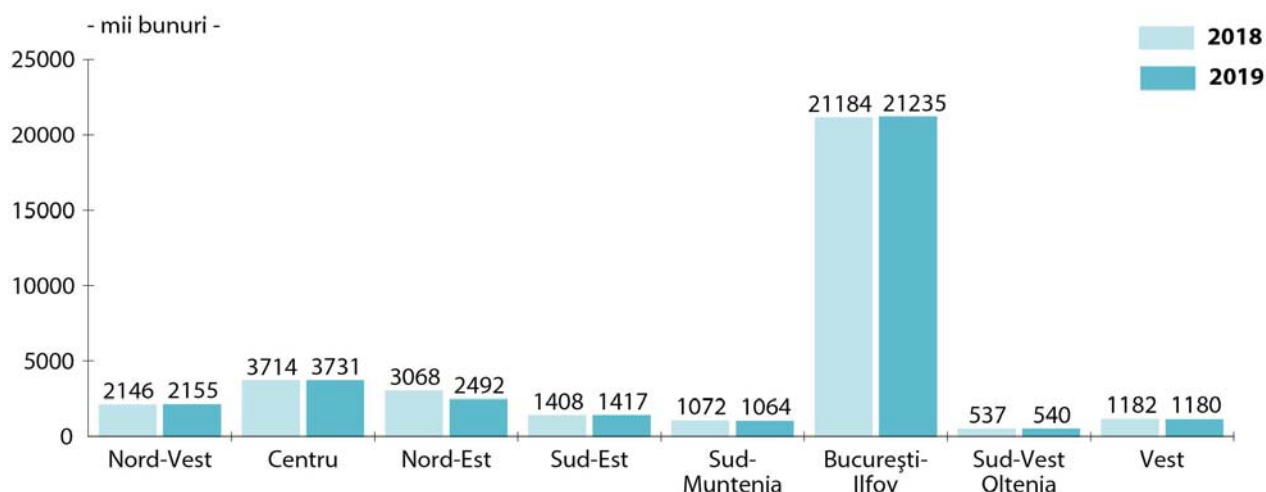
După aria de acoperire teritorială, după mărimea și importanța patrimoniului, în anul 2019 au funcționat: 62 muzeu și colecții publice de importanță națională (cu 49 filiale și secții), 27 muzeu și colecții publice de importanță regională (cu 43 filiale și secții), 57 muzeu și colecții publice de importanță județeană (cu 145 filiale și secții), 315 muzeu și colecții publice de importanță locală (cu 93 filiale și secții).

În anul 2019, numărul bunurilor culturale (piese de muzeu) a fost de 33814 mii exemplare, dintre acestea, 32566 mii au fost bunuri culturale și piese de muzeu, iar 1248 au fost specimene (plante și animale) din grădinile botanice, zoologice, acvarii și rezervații naturale.

În anul 2019, numărul vizitatorilor la muzeu și colecții publice a fost de 18198 mii persoane, în creștere cu 3,3% (588 mii persoane) față de anul precedent. Din totalul vizitatorilor, 13113 mii persoane (72,0%) au vizitat muzeele și monumentele, iar 5085 mii persoane (28,0%) au vizitat grădinile botanice, zoologice, acvariiile și rezervațiile naturale.

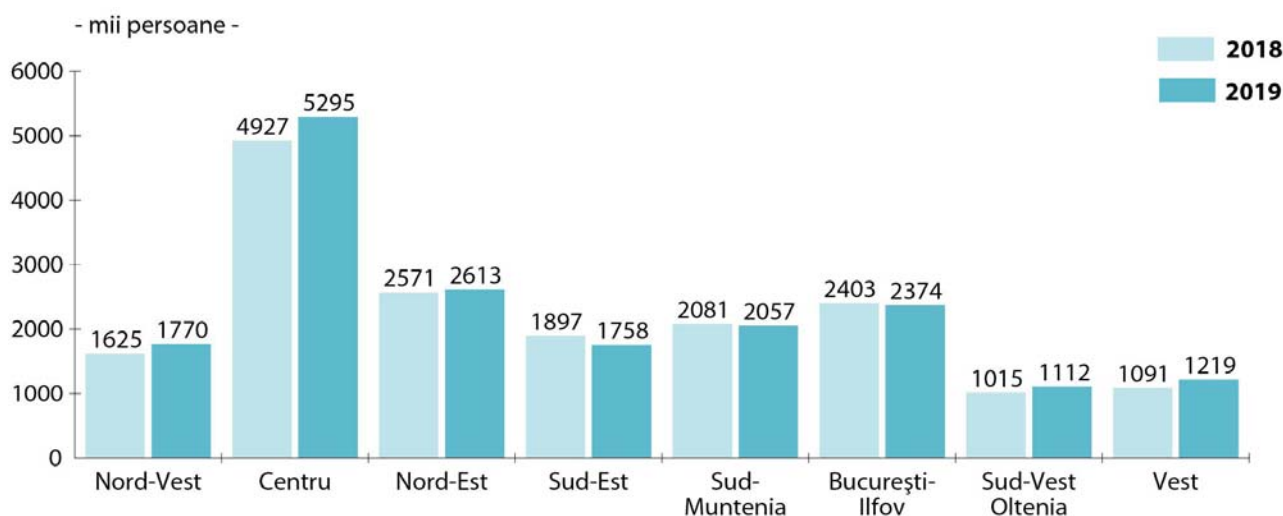
Pe regiuni de dezvoltare, în anul 2019, față de anul 2018, s-a înregistrat o creștere a numărului de bunuri culturale și naturale din muzeu, colecții publice, grădinile botanice, zoologice, acvarii și rezervații naturale în 5 dintre cele 8 regiuni de dezvoltare, creșterile fiind de câte 0,6% în regiunile Sud-Est și Sud-Vest Oltenia, 0,5% în Centru, de 0,4% în regiunea Nord-Vest și de 0,2% în regiunea București-Ilfov. În celelalte 3 regiuni de dezvoltare numărul bunurilor culturale expuse publicului s-a diminuat, cea mai semnificativă diminuare fiind înregistrată în regiunea Nord-Est de 575,7 mii bunuri culturale (18,8%).

Grafic 13.2.2. Distribuția bunurilor culturale din muzee și colecții publice, pe regiuni de dezvoltare

La nivelul *regiunilor de dezvoltare* în anul 2019, față de anul precedent, s-au înregistrat creșteri ale numărului de vizitatori în majoritatea regiunilor, cu excepția regiunii Sud-Est, unde numărul vizitatorilor s-a diminuat cu 7,3% și a regiunilor București-Ilfov și Sud-Muntenia, cu câte 1,2% fiecare. Cele mai mari creșteri au fost înregistrate în regiunile Centru, cu 368 mii vizitatori (7,5%), Nord-Vest cu 145 mii vizitatori (8,9%) și Vest, cu 128 mii vizitatori (11,7%).

Grafic 13.2.3. Distribuția vizitatorilor la muzee și colecții publice, pe regiuni de dezvoltare

După *forma de proprietate*, muzeele și colecțiile publice (inclusiv filialele și secțiile acestora) care au funcționat în anul 2019, au fost proprietate majoritară de stat în proporție de 86,2% (364 unități de bază și 318 filiale și secții). În anul 2019, muzeele și colecțiile publice din sectorul public dețineau 99,7% (33704 mii) din numărul bunurilor culturale și naturale.

Tabel 13.2.1. Numărul și activitatea muzeelor și colecțiilor publice¹⁾

Tipul de unitate	Muzeu și colecții publice - unități -		Numărul bunurilor culturale și naturale - mii bunuri -		Vizitatori - mii persoane -	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
	Total	457	461	34311	33814	17610
Muzee de artă	99	100	419	420	2937	2833
Muzee de arheologie și istorie	61	61	21173	20625	3834	3704
Muzee de știință și istorie naturală	11	10	4126	3587	837	826
Muzee de știință și tehnică	8	9	91	101	321	299
Muzee de etnografie și antropologie	127	132	1144	1152	2240	2405
Muzee specializate	29	30	1703	1704	934	916
Muzee generale	18	18	2290	2266	568	819
Alte muzee (mixte)	50	49	2092	2700	964	975
Monumente	7	7	11	11	342	336
Grădini botanice, zoologice, acvarii	22	21	1234	1219	3346	3781
Rezervații naturale	25	24	28	29	1287	1304

¹⁾ Exclusiv filialele și secțiile muzeelor.

În anul 2019 s-au organizat 6831 *expoziții* (2461 expoziții permanente și 4370 expoziții temporare). Dintre expozițiile temporare, un număr de 2210 expoziții s-au organizat la sediile proprii ale muzeelor, iar 495 au fost expoziții itinerante în țară și în străinătate.

Totodată, muzeele au găzduit în sediile proprii un număr de 1078 expoziții temporare, iar colecțiile proprii au fost expuse în 587 expoziții găzduite de alte muzee (99 expoziții organizate de muzeele din străinătate și 488 expoziții organizate de muzeele din țară).

13.3. Instituții și companii de spectacole și concerte

Rețeaua instituțiilor și companiilor de spectacole și concerte a cuprins în anul 2019 un număr de 175 unități de bază și a fost formată din: 62 de teatre dramatice, 17 teatre de animație și 3 teatre muzicale, de estradă și de operetă, 19 filarmonici și orchestre simfonice, 9 opere, 5 orchestre populare, 2 coruri, 2 circuri, 27 centre culturale și 29 ansambluri artistice, trupe de dans și de divertisment și alte tipuri de instituții de companii de spectacole sau concerte (fanfare și ansambluri artistice care funcționează independent sau în cadrul centrelor culturale, centrelor județene pentru conservarea și promovarea culturii, caselor municipale de cultură, caselor orășenești de cultură).

La fel ca în anul precedent, în anul 2019, cele mai multe reprezentații au fost susținute de teatrele dramatice cu un număr de 12648 spectacole, urmate de teatrele de animație cu 4588 spectacole.

În anul 2019 la spectacolele instituțiilor și companiilor de spectacole și concerte s-a înregistrat un număr de 8074 mii spectatori și auditori, mai mult cu 153 mii (1,9%) față de anul 2018.

Cei mai mulți spectatori au preferat spectacolele susținute de teatre, reprezentațiile acestora fiind urmărite de 3596 mii persoane (44,5% dintre spectatori) și spectacolele susținute de ansamblurile artistice, trupele de dans și de divertisment (inclusiv spectacolele fanfarelor și ansambluri artistice care funcționează independent sau în cadrul centrelor culturale, centrelor județene pentru conservarea și promovarea culturii, caselor municipale de cultură, caselor orășenești de cultură), la care s-au înregistrat 2097 mii persoane (26% dintre spectatori). Cei mai puțini auditori au participat la spectacolele susținute de coruri, 37 mii persoane (0,5% dintre spectatori).

Tabelul 13.3.1. Rețeaua și activitatea¹⁾ instituțiilor și companiilor de spectacole și concerte

Tipul de unitate	Instituții și companii de spectacole și concerte ²⁾ - unități -		Spectacole - număr reprezentații -		Spectatori - mii persoane -		Locuri în sălile proprii - număr locuri -	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Total	178	175	26214	26422	7921	8074	51035	52720
Teatre dramatice	65	62	12366	12648	2762	2816	24137	24731
Teatre de animație	16	17	4776	4588	676	670	4060	4145
Opere	9	9	1321	1309	612	615	3079	3077
Teatre muzicale, de estradă și de operetă	4	3	436	382	128	110	1588	1678
Filarmonici și orchestre simfonice	17	19	1712	1710	509	508	6349	7202
Ansambluri artistice, trupe de dans și de divertisment ³⁾	31	29	3997	3983	2212	2097	3947	4818
Orchestre populare	5	5	378	466	261	288	-	-
Coruri	2	2	142	122	50	37	500	500
Circ	3	2	315	56	122	62	2700	1800
Centre culturale	26	27	771	1158	589	871	4675	4769

¹⁾ Datele se referă numai la activitatea instituțiilor și companiilor de spectacole și concerte (unități de bază și secțiile acestora) desfășurată în țară de instituțiile și companiile de spectacole sau concerte.

²⁾ Exclusiv secții.

³⁾ Inclusiv alte tipuri (fanfare și ansambluri artistice care funcționează independent sau în cadrul centrelor culturale, centrelor județene pentru conservarea și promovarea culturii, caselor municipale de cultură, caselor orășenești de cultură).

Comparativ cu anul 2018, în anul 2019 numărul spectatorilor și al auditorilor la reprezentațiile din cadrul diferitelor categorii de instituții și companii de spectacole sau concerte a înregistrat creșteri la reprezentațiile susținute de teatrele dramatice, opere, orchestre populare și centre culturale, dar a înregistrat scăderi la reprezentațiile din cadrul celorlalte tipuri de unități.

O creștere semnificativă a numărului de spectatori s-a înregistrat la spectacolele susținute în cadrul centrelor culturale care au în structura lor ansambluri artistice, trupe de dans, coruri, etc., unde numărul de spectatori a crescut în anul 2019, față de anul 2018, cu 282 mii persoane (47,9%).

Comparativ cu anul 2018, *pe regiuni de dezvoltare*, numărul instituțiilor și companiilor de spectacole și concerte (unități de bază) care au funcționat în anul 2019 a crescut cu câte o unitate în regiunile Nord-Vest și Sud-Est, a scăzut cu câte două unități în regiunile Centru și București-Ilfov și cu o unitate în regiunea Sud-Vest Oltenia, iar în regiunile Nord-Est, Sud-Muntenia și Vest numărul unităților de bază a rămas neschimbat.

Ca și în anul precedent, în anul 2019 se remarcă regiunile București-Ilfov, în care se regăsesc cele mai multe instituții și companii de spectacole sau concerte, 36 de unități de bază (20,6%), regiunea Centru care, în 2019, a înregistrat același număr de unități ca și București-Ilfov, regiunea Nord-Vest cu 23 unități (13,1%) și regiunea Sud-Est cu 21 unități (12,0%).

Regiunile București-Ilfov și Centru se remarcă și prin numărul mare de spectacole și concerte, în aceste regiuni desfășurându-se aproape jumătate dintre reprezentațiile susținute la nivel național. În anul 2019, instituțiile și companiile de spectacole și concerte au înregistrat, în medie, 417 spectatori la 1000 locuitori²⁹⁾.

²⁹⁾ La calculul indicatorului s-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie 2019, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și Locuințelor - 2011.

13.4. Producția, distribuția și exploatarea cinematografică

În anul 2019, *producția națională de filme pentru marele ecran* a cuprins 54 de filme din care: 33 filme artistice producție românească (18 filme de lung metraj și 15 filme de scurt metraj), 4 filme de lung metraj realizate în coproducție, 10 filme documentare și științifice (de lung metraj) și 7 filme de animație (un film de lung metraj și 6 filme de scurt metraj).

În cinematografe au fost *distribuite*, în anul 2019, un număr de 474 filme naționale și internaționale. Dintre acestea 76 filme (16,0%) au fost filme integral naționale, 18 filme (3,8%) au fost filme naționale realizate în coproducție și 380 filme (80,2%) au fost filme străine.

Rețeaua cinematografică existentă în evidențele Centrului Național al Cinematografiei, la sfârșitul anului 2019 era formată din 98 unități cinematografice cu bandă normală (97 cinematografe și o caravană), cu două cinematografe mai multe decât în anul 2018.

Pe regiuni de dezvoltare, cele mai multe cinematografe (exclusiv caravana) sunt în regiunea București-Ilfov (16 unități), urmată de regiunea Nord-Est (14 unități), regiunile Nord-Vest și Sud-Est (cu câte 12 unități fiecare), iar cele mai puține cinematografe au funcționat în regiunea Centru (10 unități).

În anul 2019 cele 97 de unități cinematografice (exclusiv caravana) au dispus de 432 săli de spectacole, cele mai multe funcționând în regiunea București-Ilfov (124 săli), iar cele mai puține în regiunile Sud-Vest Oltenia și Centru (fiecare dintre regiuni cu câte 39 săli).

Tabel 13.4.1. Numărul și activitatea cinematografelor¹⁾

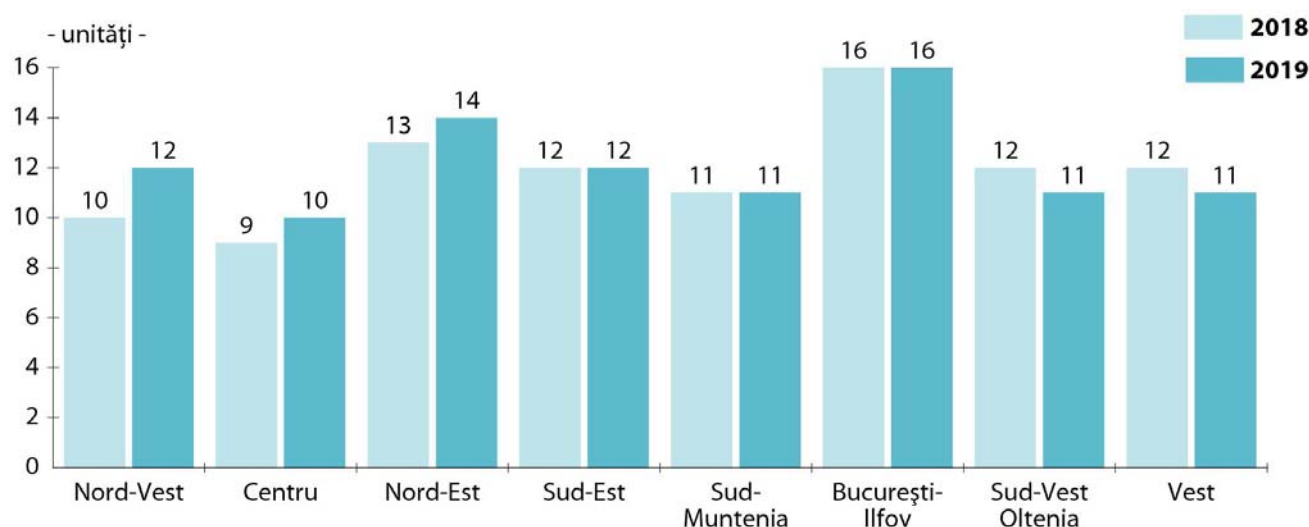
	2018	2019	2019 față de 2018	
			+/-	%
Cinematografe și instituții cinematografice – (unități) (la sfârșitul anului)	96	98	2	2,1
Săli de spectacole (număr săli)	403	432	29	7,2
Spectacole (mii reprezentații)	625	638	13	2,1
Spectatori (mii persoane)	13348	13130	-218	-1,6
Locuri în sălile cinematografelor (număr locuri)	73021	76333	3312	4,5

¹⁾ Inklusiv caravana cinematografică.

Sursa: Ministerul Culturii – Centrul Național al Cinematografiei.

Proiecția cinematografică a cuprins 638 mii spectacole cinematografice, din acestea, un număr de 309 spectacole cinematografice au fost distribuite de caravană. Proiecțiile cinematografice au fost vizionate de 13130 mii spectatori, în scădere cu 1,6% (-218 mii spectatori) față de anul 2018. Cu ajutorul caravanei, spectacolele au devenit accesibile și unor zone în care nu există cinematografe, în special zonelor rurale. Astfel, din totalul spectatorilor, 53,8 mii spectatori au vizionat spectacole distribuite cu ajutorul caravanei.

Grafic 13.4.1. Distribuția numărului de cinematografe¹⁾, pe regiuni de dezvoltare

¹⁾ Exclusiv caravana cinematografică.

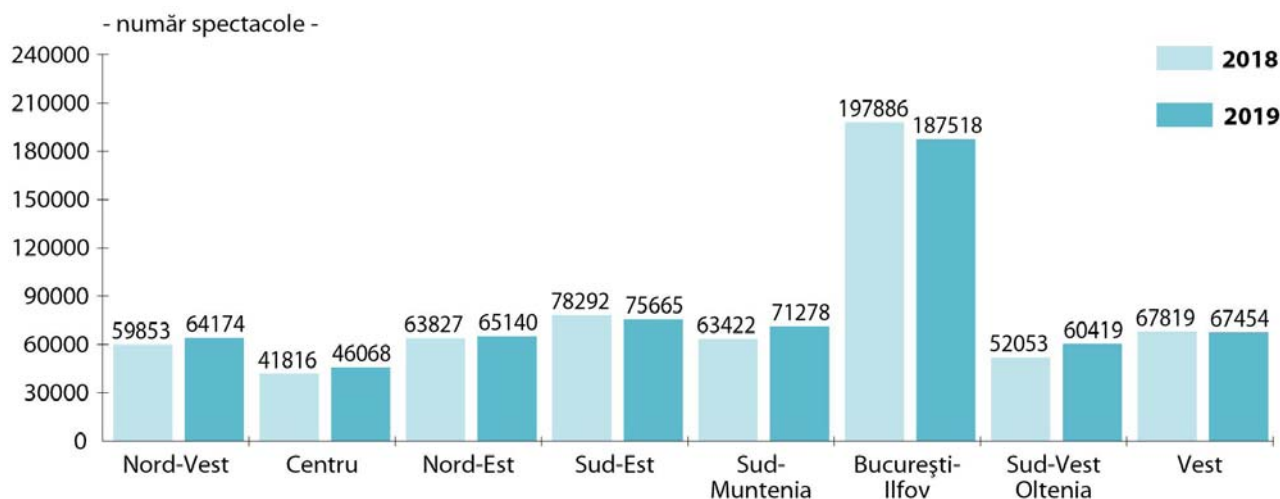
Sursa: Ministerul Culturii – Centrul Național al Cinematografiei.

În anul 2019, numărul locurilor în sălile cinematografelor a fost de 76333 locuri, în creștere cu 4,5% (3312 locuri) față de anul precedent.

Pe regiuni de dezvoltare, cele mai multe locuri în sălile de cinematograf au fost în regiunea București-Ilfov, 23384 locuri (30,6%), de peste 4 ori mai multe locuri decât în regiunea Sud-Vest Oltenia, unde s-au înregistrat cele mai puține locuri în sălile de cinematograf, 5464 locuri (7,2%). A doua regiune din punct de vedere al numărului de locuri în sălile de cinematograf a fost regiunea Sud-Est, cu 9399 locuri (12,3%), fiind urmată de regiunea Nord-Vest, cu 8873 locuri (11,6%).

Numărul spectacolelor cinematografice, în anul 2019, a fost în creștere cu 13 mii spectacole (2,1%), comparativ cu anul 2018.

Grafic 13.4.2. Distribuția numărului de spectacole cinematografice¹⁾, pe regiuni de dezvoltare

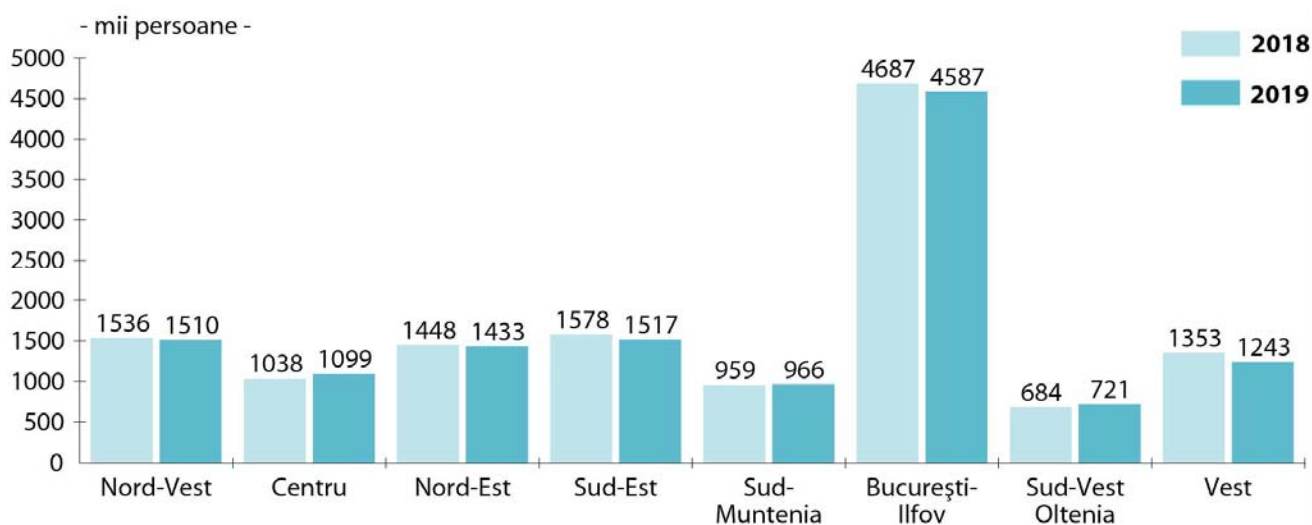

¹⁾ Exclusiv spectacolele caravanei cinematografice.

Sursa: Ministerul Culturii – Centrul Național al Cinematografiei.

Numărul mediu de spectatori care a revenit la un spectacol cinematografic a fost de 21 de persoane, la fel ca în anul precedent.

Grafic 13.4.3. Distribuția numărului de spectatori¹⁾, pe regiuni de dezvoltare

¹⁾ Exclusiv spectatorii caravanei cinematografice.

Sursa: Ministerul Culturii – Centrul Național al Cinematografiei.

Pe regiuni de dezvoltare, în sălile de cinematograf au fost înregistrați 13076 mii spectatori (exclusiv spectatorii spectacolelor susținute de caravana cinematografica), cei mai mulți înregistrându-se în regiunea București-Ilfov, 4587 mii spectatori (35,1%). Cel mai mic număr de spectatori în sălile de cinematograf s-a înregistrat în regiunea Sud-Vest Oltenia, 722 mii spectatori (5,5%).

13.5. Structura programelor de radio și televiziune

În anul 2019, *posturile de radio și televiziune publice* au difuzat emisiuni care au totalizat 218174 ore-program.

Programul de emisie al stațiilor de radio publice (centrale și teritoriale) a fost de 167006 ore-program, cu 16,0% ore-program mai multe față de anul 2018. În anul 2019, din numărul total al orelor-program de emisie radio, 149339 ore-program au reprezentat emisiuni interne (89,4% din total) și 17667 ore-program emisiuni externe (10,6%).

Tabel 13.5.1. Emisiuni ale posturilor publice de radio și televiziune

	2018	2019	2019 față de 2018		%	
			+/-	%	2018	2019
I. RADIO¹⁾ – total (ore-program)	143931	167006	23075	16,0	100,0	100,0
Emisiuni interne	126314	149339	23025	18,2	87,8	89,4
Actualități	15643	18796	3153	20,2	10,9	11,3
Sportive	2698	3009	311	11,5	1,9	1,8
Sociale	2591	4679	2088	80,6	1,8	2,8
Publicistice	6743	7502	759	11,3	4,7	4,5
Economice	716	1065	349	48,7	0,5	0,6
Literare și de artă	4343	5862	1519	35,0	3,0	3,5
Copii și tineret	2316	2822	506	21,8	1,6	1,7
Educație, știință, învățământ	4060	4587	527	13,0	2,8	2,7
Teatru	3856	4715	859	22,3	2,7	2,8
Variatăți	2538	3400	862	34,0	1,8	2,0
Muzicale	76756	88278	11522	15,0	53,3	52,9
Publicitate	3144	3468	324	10,3	2,2	2,1
Diverse	910	1156	246	27,0	0,6	0,7
Emisiuni externe	17617	17667	50	0,3	12,2	10,6
Vorbite	14594	14637	43	0,3	10,1	8,8
Muzicale	3023	3030	7	0,2	2,1	1,8
II. TELEVIZIUNE²⁾ – total (ore-program)	52560	51168	-1392	-2,6	100,0	100,0
Emisiuni în limba română	51417	49962	-1455	-2,8	97,8	97,6
Știri	4941	4947	6	0,1	9,4	9,7
Informații, evenimente	9346	10141	795	8,5	17,8	19,8
Educație, cultură, muzică, știință, viață spirituală	13478	14128	650	4,8	25,6	27,6
Sport	5168	3325	-1843	-35,7	9,8	6,5
Filme documentare, de animație și de ficțiune	7211	6892	-319	-4,4	13,7	13,5
Emisiuni pentru copii	34	62	28	82,4	0,1	0,1
Divertisment	4995	4449	-546	-10,9	9,5	8,7
Publicitate	5478	5586	108	2,0	10,4	10,9
Diverse (altele)	766	432	-334	-43,6	1,5	0,8
Emisiuni în limbile minorităților naționale	1143	1206	63	5,5	2,2	2,4

¹⁾ Sursa: Societatea Română de Radiodifuziune.

²⁾ Sursa: Societatea Română de Televiziune.

Din totalul orelor-program transmise la radio pe plan intern. cele mai multe ore-program s-au alocat emisiunilor muzicale, 88278 ore-program (52,9% din orele-program ale emisiunilor interne), urmate la mare distanță de emisiunile de actualități cu un număr de 18796 ore-program (11,3% din emisiunile interne).

Față de anul precedent, în anul 2019, emisiunile externe au avut alocate un număr de ore de emisie mai mare cu 50 ore-program (0,3%).

În anul 2019 *emisiunile difuzate de posturile publice de televiziune* au totalizat 51168 ore-program, cu 1392 ore-program mai puține decât în anul 2018.

Emisiunile la televiziunea publică transmise în limba română au însumat 49962 ore-program (97,6%), iar emisiunile difuzate în limbile minorităților naționale au însumat 1206 ore-program (2,4%).

Comparativ cu anul 2018, în anul 2019 durata totală a emisiunilor la televiziunea publică transmise în limbile minorităților naționale a crescut cu 63 ore-program (5,5%).

În cadrul emisiunilor transmise de posturile publice de televiziune cele mai multe ore-program au fost destinate emisiunilor de educație, cultură, muzică, știință, viață spirituală cu un număr de 14128 ore-program (27,6% din total), fiind urmate de emisiuni de informații și evenimente, 10141 ore-program (19,8%) și de filmele documentare, de animație și de ficțiune, totalizând 6892 ore-program (13,5%).